

“อันตรายเกินกว่าจะเป็นตัวเอง”

ความรุนแรงในโลกดิจิทัลและการปิดปากนักกิจกรรมผู้หญิง
และผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

AMNESTY
INTERNATIONAL

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเป็นขบวนการที่มีผู้ร่วมสนับสนุนกว่า 10 ล้านคน

โดยทำงานเพื่อขับเคลื่อนและกระตุ้นความเป็นมนุษย์ของทุกคน

และรณรงค์ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เราทุกคนสามารถได้รับสิทธิมนุษยชน

ของเราได้ เรามีวิสัยทัศน์ที่จะทำให้โลกใบนี้เป็นสถานที่ที่ผู้มีอำนาจรักษาสัญญา

เคารพกฎหมายระหว่างประเทศ และตรวจสอบได้

อนึ่ง เราเป็นอิสระโดยไม่ขึ้นอยู่กับรัฐบาล อุดมการณ์ทางการเมือง

กลุ่มผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจหรือศาสนาใด เราได้รับเงินสนับสนุนหลัก

จากค่าธรรมเนียมสมาชิก และเงินบริจาคจากบุคคลทั่วไป

เราเชื่อมั่นว่าการกระทำ ที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

และมาจากความเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นที่ใดนั้น

สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมของพวกเขาให้ดีขึ้นได้

© แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล 2567

เว้นแต่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น เนื้อหาในเอกสารนี้จะอยู่ภายใต้สัญญางานสร้างสรรค์เสรี หรือ Creative Commons (ให้อ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า ห้ามดัดแปลงงาน สัญญาอนุญาตสากล 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดอ่านเรื่องการขออนุญาตบนเว็บไซต์ www.amnesty.org

กรณีที่มีการระบุเนื้อหาที่มีลิขสิทธิ์ ซึ่งแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ไม่ได้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในเนื้อหาอื่นๆ เนื้อหาส่วนนั้นจะไม่ตกอยู่ภายใต้

สัญญางานสร้างสรรค์เสรี

ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 2567

โดยองค์การแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

Peter Benenson House, 1 Easton Street

London WC1X 0DW, UK

ดัชนี: ASA 39/7955/2024

ภาษาต้นฉบับ: อังกฤษ

amnesty.org

ภาพหน้าปก: © Summer Pannadd

AMNESTY
INTERNATIONAL

สารบัญ

อภิธานศัพท์	5
1. บทสรุปผู้บริหาร	10
2. ระเบียบวิธีวิจัย	19
3. บทนำ	23
3.1 เพศและพื้นที่พลเมืองในประเทศไทย	23
3.1.1 การรัฐประหารของกองทัพในปี 2557	23
3.1.2 ขบวนการเคลื่อนไหวประท้วงที่นำโดยเยาวชน	25
3.2 เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเคลื่อนไหวในประเทศไทย	28
3.3 ระบบนิเวศของการปราบปรามทางดิจิทัล	28
4. กรอบกฎหมาย	32
4.1 กรอบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	32
4.1.1 พันธกรณีของรัฐ	32
4.1.2 ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	41
4.2 กรอบกฎหมายของประเทศไทย	42
4.2.1 กฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ	43
4.2.2 กฎหมายที่ทำให้การแสดงออกในโลกออนไลน์เป็นความผิดทางอาญา	44
4.2.3 กฎหมายที่ใช้กำกับดูแลความเป็นส่วนตัวทางดิจิทัล	45
5. ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยีในไทย	47
5.1 ทำความเข้าใจบริบทเกี่ยวกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี	47
5.2 รูปแบบของ TfGBV ในประเทศไทย	50
5.2.1 การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล	51
5.2.2 การคุกคามในโลกออนไลน์	64
5.3 การลดทอนพลังผลิตอันพึงปรารถนา	81
5.3.1 การปฏิเสธการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของรัฐบาล	82
5.3.2 การขาดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศในกระบวนการยุติธรรม	83
5.3.3 กลไกการร้องทุกข์ที่ไร้ประสิทธิภาพ	84

6. บรรยากาศแห่งความหวาดกลัว: การปิดปากนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI	89
6.1 ผลกระทบด้านสุขภาพจิต	90
6.2 การยุติการเคลื่อนไหว	92
6.2.1 การสูญเสียความไว้วางใจ	92
6.2.2 การเซ็นเซอร์ตนเอง	94
7. ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี	99
7.1 สิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ	99
7.2 สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบ และการสมาคม	100
7.3 การรุกรานความเป็นส่วนตัว	102
7.3.1 การแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยมิชอบด้วยกฎหมาย	102
7.3.2 ผลกระทบเชิงการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงและ LGBTI	104
7.4 สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ	105
7.4.1 การเข้าถึงข้อมูล	105
7.4.2 การเข้าถึงความยุติธรรม	107
7.4.3 การเยียวยา	108
8. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	109
8.1 ข้อสรุป	109
8.2 ข้อเสนอแนะ	110
สำหรับรัฐบาลไทย	110
สำหรับบริษัท NSO Group	112
สำหรับบริษัทเทคโนโลยีด้านการเฝ้าระวังอื่นๆ	112
ภาคผนวก 1: ข้อมูลนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	113
ภาคผนวก 2: จดหมายจากภาครัฐ	117

อภิธานศัพท์

คำศัพท์	คำอธิบาย
Cisgender	บุคคลที่อัตลักษณ์ทางเพศสอดคล้องกับเพศ ณ แรกเกิด ตามกรอบความคิดทางสังคมแบบเดิม
IHRL	กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน
IO	<p>ปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสารเป็นคำศัพท์ที่ใช้อย่างกว้างขวางในประเทศไทย โดยอธิบายถึงแคมเปญออนไลน์ที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่เรื่องราวผู้ที่เห็นด้วยกับรัฐ และโจมตีผู้ที่ไม่เห็นด้วย</p> <p>กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและกองทัพบกไทยเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติ การด้านข้อมูลข่าวสารบนพื้นที่ออนไลน์ ข้อมูลตามเอกสารรั่วไหลมาจากกระทรวงกลาโหมในปี 2563 เผยว่าทบ.จัดงบประมาณ การปฏิบัติงานหน่วยไซเบอร์ในการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อมูลบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ระหว่างสถานการณ์ ความตึงเครียดทางการเมืองที่สูงขึ้นและขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยเยาวชน¹</p>
LGBTI	เป็นคำศัพท์ที่ใช้อธิบายถึงกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเป็นเลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กชวล คนข้ามเพศ หรืออินเตอร์เซ็กซ์ แบบกว้างๆ อย่างไรก็ตาม แอมเนสตีอินเตอร์เนชันแนล ระบุว่าคำศัพท์ทางเลือกอื่นๆ ที่ใช้อธิบายรสนิยมทางเพศ หรืออัตลักษณ์ทางเพศ โดยคำศัพท์นี้ได้มีการแปลและนำไปใช้ในบริบทภาษาไทยและนิยมใช้แทนคำว่า "กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ"
Meta	บริษัทแม่ของ Facebook
SOGIE SC	ย่อมาจาก sexual orientation, gender identity and/or expression and sex characteristics ซึ่งแปลความหมายเป็นไทยว่า "รสนิยม อัตลักษณ์ การแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ" อภิธานศัพท์นี้มีการอธิบายรายละเอียดที่นิยามแต่ละส่วนของคำศัพท์นี้

¹ Thai Rath Plus, 'มหากาพย์ไอโอ เมื่อภาษีประชาชนถูกใช้ด้วยค่าประชาชน?', <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/100402>, 2 กันยายน 2023.

คำศัพท์	คำอธิบาย
TfGBV	ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-Facilitated Gender-Based Violence - TfGBV) TfGBV หมายถึงความรุนแรงหรือการข่มขู่เพื่อใช้ความรุนแรง ซึ่งกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทั้งนี้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือสื่อดิจิทัลเพื่อกระทำ สนับสนุนส่งเสริม ทำให้เลวร้ายขึ้น และเพิ่มระดับความรุนแรง หรือการข่มขู่ดังกล่าว ไม่ว่าจะบางส่วนหรือทั้งหมด โดย TfGBV ส่งผลกระทบต่อผู้หญิง เด็กหญิง และบุคคลอื่นๆ บนพื้นฐานของเพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ และ/หรือการแสดงออกทางเพศจริง หรือที่รับรู้ของเขา นอกจากนี้ TfGBV ยังทำให้เกิดความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และทางเพศได้ ² อนึ่ง ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศเกิดขึ้นในสภาวะต่อเนื่องระหว่างพื้นที่ทางกายภาพและดิจิทัล
TLHR	ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน เป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนสนับสนุนทางกฎหมายแก่ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรมที่ถูกรังแกหรือข่มขู่เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ
UDHR	ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
UFTD	แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม กลุ่มประท้วงที่มีแกนนำเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เคเวียร์	บุคคลที่เป็นเคเวียร์ปฏิเสธที่จะอยู่ในกรอบที่จำกัดเรื่องเพศ สนับสนุนทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และ/หรือการแสดงออก และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ โดยเปิดรับความสับสนโหลทางเพศสภาพ โดยอาจจะ มีความหมายที่คล้ายคลึงกับ "บุคคลที่ไม่ยึดถือบรรทัดฐานทางเพศของสังคม" แต่ศัพท์นี้ไม่ได้มีการใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย รายงานฉบับนี้จึงเลือกใช้คำว่า "เคเวียร์" ในกรณีที่นักปกป้องสิทธิฯ เลือกที่จะใช้คำศัพท์นี้ด้วยตนเองเท่านั้น
กม.	คณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
กติกา ICCPR	กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)
นสม สค.	กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลรับรู้ว่าการไกลขององค์การสหประชาชาติ นักวิชาการ และนักเคลื่อนไหวสตรีนิยม ยังคงพัฒนาคำนิยามของปรากฏการณ์นี้อยู่ รวมถึงพยายามรวบรวมและทำความเข้าใจองค์ประกอบที่แตกต่างกันของคำนิยามที่แต่ละภาคส่วนได้นำเสนออย่างต่อเนื่อง แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้นำความรู้ความเข้าใจดังกล่าวมาใช้ในงานวิจัยนี้ โดยที่ก็ตระหนักถึงกระบวนการที่ยังคงดำเนินการที่จำเป็นอยู่ในการนิยามคำคำนี้เช่นกัน ดูตัวอย่างได้ที่แหล่งอ้างอิงต่อไปนี้ UN Women, "Technology-facilitated violence against women: Taking stock of evidence and data collection (ความรุนแรงต่อผู้หญิงผ่านการใช้เทคโนโลยี: การเก็บหลักฐานและการรวบรวมข้อมูล)", มีนาคม 2566, <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/04/technology-facilitated-violence-against-women-taking-stock-of-evidence-and-data-collection>

คำศัพท์	คำอธิบาย
กอ.รมน.	กอ.รมน. ย่อมาจาก กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานด้านความปลอดภัยที่ทรงอิทธิพลที่สุดของประเทศไทย ถือเป็นหน่วยงานที่สอดส่องควบคุมพลเมืองที่อยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักนายกรัฐมนตรี กอ.รมน. เป็นเสมือนหน่วยงานในการดูแลเรื่องสังคมและการเมืองสำหรับกองทัพไทย โดยอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
การแสดงออกทางเพศ	การแสดงออกทางเพศในพื้นที่สาธารณะหรือการแสดงตัวตนตามอัตลักษณ์ทางเพศ
การคุกคามในโลกออนไลน์	การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการข่มขู่ คุกคาม รบกวน และปิดกั้นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล การคุกคามในโลกออนไลน์ เกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่แสดงความเกลียดชังหรือเหยียดหยาม
การจงใจเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว (Doxing)	การเผยแพร่เอกสารข้อมูลหรือรายละเอียดส่วนตัวของบุคคลอื่นทางออนไลน์ โดยมีได้รับความยินยอม ส่วนใหญ่มักจะมีเจตนามุ่งร้าย
การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล	การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามหรือสอดแนมบุคคลและ/หรือองค์กรเพื่อแทรกแซงข้อมูลส่วนตัว
การหมิ่นประมาทกษัตริย์	ภายใต้มาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา การหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรืออาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จะมีความผิดทางอาญา โดยสามารถถูกลงโทษจำคุกได้ระหว่าง 3 ถึง 15 ปี
ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยเยาวชน	ขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยเยาวชน หมายถึงขบวนการเคลื่อนไหว ระดับประเทศในปี 2563 โดยมีนักกิจกรรมรุ่นใหม่ทั้งนักเรียนมัธยมและนักศึกษามหาวิทยาลัยเป็นแกนนำ โดยเฉพาะผู้หญิงและ LGBTI ผู้ประท้วงได้เรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง เพื่อให้ประเทศ เป็นประชาธิปไตย และแก้ไขประเด็นต้องห้ามที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ โดยอาจจะมีการใช้คำศัพท์นี้ สลับสับเปลี่ยนไปกับคำว่า "ขบวนการเคลื่อนไหว"
คณะกรรมการ วลพ.	คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ โดยคณะกรรมการ วลพ. ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ
คนข้ามเพศ	บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างจากอัตลักษณ์ทางเพศ ณ แรกเกิด คนข้ามเพศบางคนอาจตัดสินใจเข้ารับการรักษาหรือผ่าตัดแปลงเพศเพื่อสร้างความมั่นใจ และเสริมสร้างความสบายใจในการใช้ชีวิตตามเพศที่แท้จริง ไม่ใช่คนข้ามเพศทุกคนจะมีอัตลักษณ์ทางเพศเป็นผู้ชาย หรือหญิง บางคนเลือกที่จะมีมากกว่าหนึ่งเพศ หรือไม่มีก็เป็นได้ โดยอาจจะเลือกใช้ชื่อนอนไบนารี อาเจนเดอร์ เควียร์ หรืออัตลักษณ์ทางเพศที่สั้นไหล
คสช.	คณะรักษาความสงบแห่งชาติ
จชต.	จังหวัดชายแดนใต้ประกอบด้วยยะลา ปัตตานี และนราธิวาส รวมถึงอีก 4 อำเภอในสงขลา (สะบ้าย้อย เทพา จะนะ และนาทวี) ซึ่งมีพื้นที่ติดทางตอนเหนือของมาเลเซีย ในอดีต ภูมิภาคนี้เป็นที่รู้จักกันในนาม "ปาตานี" โดยมี "ต" เพียงตัวเดียว ไม่ควรสับสนกับ "ปัตตานี" ซึ่งเป็นชื่อจังหวัด ประชากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมซึ่งถือเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ
กบ.	กองทัพบกไทย

คำศัพท์	คำอธิบาย
บุคคลที่ไม่ยึดถือบรรทัดฐานทางเพศของสังคม	คำศัพท์แบบกว้างที่ใช้ในรายงานนี้เมื่อกล่าวถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน LGBTI ผู้ซึ่งรสนิยม อัตลักษณ์ และการแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศไม่ตรงกับกลุ่มใดๆ
นอนไบนารี	บุคคลที่นิยามตนเองนอกกรอบเพศชาย-หญิง โดยเป็นคำศัพท์ที่อธิบายอัตลักษณ์ทางเพศต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือจาก เพศชาย-หญิง บุคคลที่เป็นนอนไบนารีอาจจะมีอัตลักษณ์เป็นคนข้ามเพศ ซึ่งก็อาจจะไม่ใช่ทุกคน
นักปกป้องสิทธิ	นักปกป้องสิทธิมนุษยชน คือ บุคคลที่ปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และนานาชาติ ไม่ว่าจะกิจกรรมตัวบุคคลหรือให้ความร่วมมือกับผู้อื่น แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลไม่ถือว่าบุคคลว่าเป็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชน หากเขาเลือกใช้มาตรการ หรือสนับสนุนให้เกิดความเกลียดชัง การเลือกปฏิบัติ หรือความรุนแรง หรือปฏิเสธหลักการสากลของสิทธิมนุษยชน (การเคารพทุกสิทธิมนุษยชนกับทุกคน) และกระทำการใดที่มุ่งบ่อนทำลายสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น
บช.ปส.	กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดภายใต้การควบคุมดูแลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ผู้หญิง	ในรายงานฉบับนี้ "ผู้หญิง" เป็นคำกลางที่ใช้แทนถึงผู้หญิงตรงเพศและผู้หญิงข้ามเพศ เว้นแต่จะระบุ เหตุผลเฉพาะในกรณีที่จะใช้คำศัพท์อื่น แม้ว่ารายงานนี้ใช้คำว่า "ผู้หญิงและ LGBTI" บ่อยครั้ง แต่แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลตระหนักดีว่ากลุ่มบุคคลสองกลุ่มนี้ไม่มีความหมายจำกัดเฉพาะ
พ.ร.บ. PDPA	พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
พ.ร.บ. ไซเบอร์	พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
พ.ร.บ. คอมฯ	พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
รสนิยมทางเพศ	รสนิยมส่วนบุคคลที่มีผลต่ออารมณ์ ความรักใคร่ และแรงดึงดูดทางเพศ รวมถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดและทางเพศกับผู้อื่น แต่ละบุคคลจะมีแรงดึงดูดทางเพศและความโรแมนติกแตกต่างกัน โดยอาจจะสนใจบุคคลที่เพศตรงข้ามหรือเพศเดียวกัน ก็ได้ หรือบางคนก็เลือกไม่ใส่ใจทางเพศ หมายถึงบุคคลที่ไม่มีแรงดึงดูดทางเพศหรือมีประสบการณ์การทางเพศเล็กน้อย
ลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ	ความหลากหลายทางพันธุกรรม โครโมโซม กายวิภาค และฮอร์โมนแตกต่างกันตามเพศสภาพของแต่ละบุคคล ลักษณะทางกายภาพเหล่านี้ไม่ได้มีการจำกัดเฉพาะชาย-หญิง
ศชอ.	ศูนย์ช่วยเหลือด้านกฎหมายผู้ถูกล่วงละเมิดบนโลกออนไลน์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับรัฐ โดยมีบทบาทในการปราบปรามด้านดิจิทัล
สชช.	สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
สตช.	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
สพายแวร์	สพายแวร์คือซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานเข้าถึงข้อมูลจากระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เป้าหมายได้อย่างลับๆ

คำศัพท์	คำอธิบาย
สปายแวร์ RCS	สปายแวร์ Remote-Control System จาก Hacking Team ซึ่งเป็นบริษัทเทคโนโลยีการสอดแนมสัญชาติอิตาลีที่ปิดตัวลงแล้ว
สปายแวร์เพกาซัส	สปายแวร์รुकล้ำความเป็นส่วนตัวระดับสูงซึ่งพัฒนาโดย NSO Group บริษัทด้านความมั่นคงทางไซเบอร์สัญชาติอิสราเอล ช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลในอุปกรณ์ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีขีดจำกัด
อคม.	พรรคอนาคตใหม่
อนุสัญญา CAT	อนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT)
อนุสัญญา CEDAW	อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW)
อัตลักษณ์ทางเพศ	ความรู้สึกทางเพศส่วนตัวที่ซ่อนอยู่ภายในของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจหรือไม่อาจสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศ ณ แรกเกิด อัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล อาจจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง หรือออกนอกกรอบเพศสองกลุ่มนี้ อาจจะเป็นได้มากกว่าหนึ่งเพศ มีความสับสนไหลทางอัตลักษณ์ทางเพศ หรือไม่มีเพศก็ได้
อินเตอร์เซ็กส์	ผู้มีลักษณะทางร่างกาย ฮอร์โมน และโครโมโซมไม่เป็นชาย-หญิงอย่างชัดเจน และมีลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ หลายรูปแบบ เต็มไปด้วยความหลากหลาย เช่น บางคนอาจจะมีอวัยวะเพศที่ตรงตามบรรทัดฐานมาตรฐานของผู้ชาย และผู้หญิง หรือบางคนอาจมีอวัยวะเพศของผู้หญิงแต่มีโครโมโซม XY แบบผู้ชาย หรือมีอวัยวะเพศของผู้ชาย แต่มีโครโมโซม XX แบบผู้หญิง ลักษณะทางเพศอาจจะสังเกตได้ตั้งแต่เกิด หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้นระหว่าง หรือหลังวัยเจริญพันธุ์

1. บทสรุปผู้บริหาร

คำเตือน: รายงานฉบับนี้มีเนื้อหาที่อธิบายถึงความรุนแรงและการล่วงละเมิดต่อผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศ

เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2564 **นิรากร อ่อนขาว** นักศึกษามหาวิทยาลัยวัย 22 ปี หนึ่งในผู้จัดตั้งกลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยอย่างแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ได้รับอีเมลจาก Apple แจ้งเตือนเธอว่า **“ผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐอาจกำลังพุ่งเป้าโจมตี iPhone ของคุณ”** ไม่กี่เดือนต่อมา เธอทราบข้อมูลผ่านงานวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัลของภาคประชาสังคมว่าตนเองเป็นหนึ่งในนักปกป้องสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรม นักวิชาการ และศิลปิน 35 คน ที่ตกเป็นเป้าหมายของเพก้าซส สปายแวร์ที่รุกรานความเป็นส่วนตัวสูงซึ่งพัฒนาโดย NSO Group บริษัทด้านความมั่นคงทางไซเบอร์สัญชาติอิสราเอล โดยในจำนวนดังกล่าวมีผู้หญิงอยู่ 15 คน อุปกรณ์ของเธอถูกเจาะระบบถึง 14 ครั้งในปี 2564 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุดในกลุ่มบุคคลทั้งหมดที่ตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีดังกล่าว

นิรากรตกใจมากเมื่อรู้ว่าตนเองถูกสปายแวร์จู่โจม เพราะเธอไม่ได้มีบทบาทเบื้องหน้าอย่างใด **“รู้สึกตกใจแล้วก็กลัวสุดๆ ตอนที่รู้ว่าโดนโจมตี ที่ผ่านมาก็พยายามลดความเสี่ยงของตัวเองด้วยการทำงานแต่หลังบ้านอยู่แล้ว แต่การไม่ทำตัวเด่นก็ปกป้องอะไรเราไม่ได้เลย”** เธอกล่าวกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เพียงไม่กี่เดือนก่อนจะทราบเรื่องการโจมตีของสปายแวร์นี้ มีเพจ Facebook เพจหนึ่งโพสต์ข้อมูลส่วนตัวของเธอในโลกออนไลน์เพื่อเปิดเผยบทบาทของเธอใน แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ซึ่ง ณ ขณะนั้นยังไม่ใช้ข้อมูลสาธารณะ

ผลพวงจากการโจมตีทางดิจิทัลเหล่านี้ทำให้นิรากรตัดสินใจขยับบทบาทของตนในขบวนการเคลื่อนไหวผ่านการชุมนุมประท้วงเพราะกลัวว่าข้อมูลส่วนตัวจะถูกนำมาใช้ทำร้ายเธอได้ หากยังเกี่ยวข้องกับชุมนุมประท้วงต่อไป **“ในฐานะผู้หญิงคนหนึ่ง การถูกรุกรานความเป็นส่วนตัวเป็นเรื่องน่ากลัวมาก... ถ้ามีรูปส่วนตัวอยู่ในโทรศัพท์ มันก็อาจถูกปล่อยออกมา เพื่อให้ทำลายชื่อเสียงและทำให้เราเจ็บปวดให้จนถึงขั้นที่จะต้องหยุดการเคลื่อนไหวได้เลย ผลกระทบของการแบล็กเมลแบบนี้จะไม่เหมือนกันสำหรับผู้ชาย เพราะในสังคมไทย ผู้หญิงมักจะถูกตีตราลงโทษมากกว่าจากเรื่องฉาวลักษณะนี้”** นิรากรอธิบายให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลฟัง

ประสบการณ์ของนิรากรถือเป็นกรณีตัวอย่างสำคัญของการใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence หรือ TfGBV) ซึ่งออกแบบมาเพื่อพุ่งเป้าปิดปากนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTI) ในประเทศไทย รายงานนี้นิยาม TfGBV ว่า เป็นความรุนแรงหรือการข่มขู่เพื่อใช้ความรุนแรง ซึ่งกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ทั้งนี้ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือสื่อดิจิทัลเพื่อกระทำ สนับสนุนส่งเสริม ทำให้เลวร้ายขึ้น และเพิ่มระดับความรุนแรงหรือการข่มขู่ดังกล่าว ไม่ว่าจะบางส่วนหรือทั้งหมด โดย TfGBV นั้นส่งผลกระทบต่อผู้หญิง เด็กหญิง และบุคคลอื่นๆ บนพื้นฐานของเพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ และ/หรือการแสดงออกทางเพศอันเป็นจริงหรืออันเป็นที่รับรู้ของเขา นอกจากนี้ TfGBV ยังทำให้เกิดความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และทางเพศได้ อนึ่ง ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศเกิดขึ้นในสภาวะต่อเนื่องระหว่างพื้นที่ทางกายภาพและดิจิทัล ทำให้การที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า TfGBV และความรุนแรงในโลกออฟไลน์ต่อผู้หญิงและ LGBTI มีความทับซ้อนพัวพันกันอย่างลึกซึ้ง โดยความรุนแรงทั้งสองประเภทมักได้รับส่งกัน ทวีคูณความรุนแรง และขยายผลซึ่งกันและกัน

ท่ามกลางการควบคุมพื้นที่พลเมืองในโลกออฟไลน์อย่างเข้มข้นโดยรัฐ หลังกองทัพทำรัฐประหารและขึ้นครองอำนาจในเดือนพฤษภาคม 2557 และการก่อตัวขึ้นของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยเยาวชนในปี 2563 นั้น เทคโนโลยีดิจิทัล ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้หญิงและ LGBTI ในการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและสร้าง

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลทำการสัมภาษณ์ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลกับนักปกป้องสิทธิฯ 40 คน ซึ่งเป็น

ผู้หญิงตรงเพศและรักต่างเพศ 14 คน และ LGBTI 26 คน

ความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม พื้นที่ดิจิทัลก็ไม่ได้ปลอดภัยเสมอไปสำหรับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เนื่องด้วยพวกเขาต้องเผชิญกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศในพื้นที่ดังกล่าวเช่นกัน

ประเทศไทยได้วางจุดยืนประเทศว่าเป็นผู้นำด้านความเท่าเทียมทางเพศมาอย่างยาวนาน แคมเปญ **“Go Thai, Be Free”** ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำเสนอภาพว่า “เมืองไทยเป็นประเทศที่เปิดรับผู้มีความหลากหลายทางเพศมากที่สุดในเอเชีย” โดยระบุว่า **“In Thailand, we believe diversity is amazing”** (แปลเป็นภาษาไทยว่า «ในประเทศไทย เราเชื่อว่าความหลากหลายคือเรื่องมหัศจรรย์») ในปี 2565 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมสุดยอดผู้นำสตรีโลก โดยที่อดีตนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้คำมั่นว่าจะส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและความสำเร็จของผู้หญิง ในปี 2566 รัฐบาลชุดใหม่ก็ได้แสดงความมุ่งมั่นเช่นเดียวกันที่จะรับประกันถึง “ความเท่าเทียมทางเพศ” และให้คำมั่นว่าจะผ่านกฎหมายที่ทำให้ การสมรสในเพศเดียวกันและงานให้บริการทางเพศเป็นเรื่องถูกกฎหมาย รวมถึงอนุญาตให้มีการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพตามกฎหมาย โดยมีเป้าหมายใหญ่เพื่อให้ประเทศไทย ได้เป็นเจ้าภาพงาน World Pride ในปี 2571

อย่างไรก็ตาม รายงานฉบับนี้นำเสนอให้เห็นถึงความย้อนแย้งอย่างสิ้นเชิงระหว่างคำมั่นสัญญาอย่างเป็นทางการที่รัฐบาลให้ไว้ในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ กับความเป็นจริงที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญ TfGBV จากการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวของพวกเขา รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของแคมเปญระดับโลกของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งมีชื่อเรียกว่า **“Protect the Protest”** (ปกป้องสิทธิในการชุมนุมประท้วง) โดยจะนำเสนอทวิเคราะห์เชิงลึกถึง TfGBV รูปแบบต่างๆ รวมถึงผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในที่สุดแล้ว TfGBV ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว ซึ่งทำให้ผู้หญิงและ LGBTI ไม่กล้าแสดงความเป็นตัวเองหรือความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเรียกร้องเคลื่อนไหวในประเด็นต่างๆ ได้อย่างเต็มที่

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลทำการสัมภาษณ์ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลกับนักปกป้องสิทธิฯ 40 คน ซึ่งเป็นผู้หญิงตรงเพศและรักต่างเพศ 14 คนและเป็น LGBTI 26 คน ผู้ให้สัมภาษณ์อย่างน้อย 25 รายเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี โดยมีนักปกป้องสิทธิฯ 2 รายที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ณ ขณะที่พวกเขาเผชิญกับ TfGBV ผู้ให้สัมภาษณ์หลายรายยังเป็นชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจากพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (จชต.) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พบว่ายังคงมีทัศนคติในแง่ลบต่อผู้หญิงและ LGBTI อยู่

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้วิเคราะห์เนื้อหาบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียต่างๆ เพื่อดำเนินการยืนยันข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้สัมภาษณ์ เราเลือกวิธีการวิจัยนี้เพื่อหลีกเลี่ยง การขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์กลับไปทบทวนถึงเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ TfGBV ในอดีตอีกครั้ง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดบาดแผลทางจิตใจซ้ำได้

กรอบกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน

การใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี และผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเลือกปฏิบัติต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI สามารถส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนหลายด้านที่รับรองไว้ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชนได้ รายงานฉบับนี้มุ่งเน้นวิเคราะห์สิทธิในการมีเสรีภาพจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม ความเป็นส่วนตัว และสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนได้รับการคุ้มครองจากสนธิสัญญา และปฏิญญาหลายฉบับ รวมถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women หรือ CEDAW) เป็นต้น ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ในสนธิสัญญาเหล่านี้ จึงต้องมีพันธกรณีต้องเคารพ คุ้มครอง และสนับสนุนส่งเสริมสิทธิดังกล่าว

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญไทยยังรับประกันถึงสิทธิมนุษยชนไว้หลายอย่าง รวมทั้งสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ความเป็นส่วนตัว และสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม ถึงแม้จะมีบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญอยู่ที่ตาม กฎหมายภายในของประเทศไทยก็ยังขาดกรอบที่เข้มแข็งในการปกป้องผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI จาก TfGBV ที่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ในขณะที่ประเทศไทยเห็นชอบได้ออกกฎหมายมาเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ แต่การบังคับใช้ก็ยังมี ข้อยกเว้นสำหรับการเลือกปฏิบัติที่กระทำในนามของศาสนาหรือความมั่นคงของชาติอยู่ดี ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลไทยยังใช้กฎหมายด้านไซเบอร์ต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อดำเนินคดีกับการแสดงออกในโลกออนไลน์ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ โดยขาดบทบัญญัติทางกฎหมายขั้นพื้นฐานสำหรับการคุ้มครองไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวตาม หลักสิทธิมนุษยชน

บริษัทต่างๆ ยังมีหน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชนในทุกพื้นที่ทั่วโลกที่เข้าไปดำเนินกิจการ ตามที่บัญญัติไว้ในหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principles on Business and Human Rights หรือ UNGP) ส่วนสำคัญในการทำตามความรับผิดชอบนี้ให้ลุล่วง ก็คือการจัดให้มีการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องที่เพียงพอ โดยอ้างอิงจากการระบุ การป้องกัน การจำกัด และการรับผิดชอบต่อผลกระทบที่ธุรกิจมีหรืออาจมีต่อสิทธิมนุษยชน ในกรณีที่บริษัทตรวจสอบแล้วพบว่า ตนอาจทำให้เกิดหรือมีส่วนร่วมต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็ต้องยุติหรือป้องกันไม่ให้มีส่วนร่วมต่อผลกระทบเชิงลบดังกล่าว และจัดให้มีการเยียวยาผู้ที่ได้รับอันตราย

ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยีในประเทศไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทยต้องเผชิญกับ TfGBV หลักๆ อยู่ 2 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ ในหลายกรณี นักปกป้องสิทธิฯ บางรายต้องเผชิญกับ TfGBV มากกว่าหนึ่งรูปแบบเนื่องจากการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวของตนเอง

การฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์นั้น เข้าข่ายเป็นความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยีได้ เนื่องจากว่าการโจมตีนั้นมีลักษณะที่ฟุ้งเฟ้อโดยเลือกปฏิบัติ หรือเนื่องจากว่าผู้เสียหายได้รับผลกระทบของการโจมตีนั้นในเชิงเลือกปฏิบัติ ผลกระทบเชิงเลือกปฏิบัติจากการฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ที่ในรายงานฉบับนี้พูดถึงนั้น ได้รับอิทธิพลจากอคติ ความลำเอียง ตลอดจนการกีดกันเชิงโครงสร้างที่นักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญเนื่องจากรสนิยม อัตลักษณ์ และการแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ (sexual orientation, gender identity and/or expression and sex characteristics หรือ SOGIESC) และการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนของพวกเขา

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล พบว่า

นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทย ต้องเผชิญกับ TfGBV หลักๆ อยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่

การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล

และ การคุกคามในโลกออนไลน์

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลให้นิยาม “การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล” ว่าเป็นการเจาะจงเฝ้าติดตามหรือสอดแนมบุคคลและ/หรือองค์กรผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสืบค้นข้อมูลส่วนตัวของบุคคลหรือองค์กรเหล่านั้น การวิจัยของแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลชี้ให้เห็นว่าการสอดแนมทางดิจิทัล 2 กรณี ได้แก่ การใช้สปายแวร์เพกาซัส และการโจมตีแบบพุ่งเป้าไปยังบัญชี Facebook ส่วนบุคคล

เพกาซัสเป็นสปายแวร์ที่พัฒนาโดยบริษัท NSO Group ที่ทำให้สามารถเข้าถึงอุปกรณ์ได้แบบไม่จำกัดโดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าว สปายแวร์นี้จะส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานอีกหน่วยงาน ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตเช่นกัน โดยทิ้งร่องรอยไว้เพียงเล็กน้อยหรือไม่มีร่องรอยเหลือเลย ดังนั้นเจ้าของหรือผู้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวจะแทบไม่ทราบเลยว่าข้อมูลใดถูกนำออกไปบ้างและไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้นำข้อมูลนั้นไป แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลจัดให้สปายแวร์เพกาซัสเป็นสปายแวร์ที่รุกรานความเป็นส่วนตัวสูง เนื่องจากสปายแวร์ตัวนี้ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างอิสระและฟังก์ชันการทำงานของมันไม่สามารถถูกจำกัดควบคุมได้

ในกลุ่มบุคคลที่ทราบว่าตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาซัสในประเทศไทยทั้ง 35 ราย เป็นผู้ชาย 15 คนและเป็นผู้หญิงตรงเพศอีก 15 คน (ตัวตนของอีก 5 คนที่เหลือไม่เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ) แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลได้สัมภาษณ์ผู้หญิงที่ตกเป็นเป้าหมายของเพกาซัสจำนวน 9 คนจาก 15 คน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวในการชุมนุมประท้วงโดยตรงและนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงที่รณรงค์และสนับสนุนสิทธิของผู้ชุมนุมประท้วง

หลักฐานเชิงเทคนิคและหลักฐานแวดล้อมต่างๆ ทำให้แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลสรุปได้ว่าเป็นไปได้อย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐไทย หรือผู้ดำเนินการแทนของรัฐไทยหนึ่งคนหรือมากกว่านั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้สปายแวร์นี้ หลักฐานดังกล่าวหมายรวมถึงประวัติการกระทำของรัฐบาลไทยที่ผ่านมา ในการพุ่งเป้าจัดการนักปกป้องสิทธิฯ ที่ถูกโจมตีด้วยสปายแวร์เพกาซัส การสืบสวนทางเทคนิคที่ชี้ให้เห็นว่ามีการใช้สปายแวร์เพกาซัสในประเทศไทย และนโยบายของบริษัท NSO Group ที่จะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของตนให้เฉพาะรัฐบาลเท่านั้น ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับจุดยืนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ของประเทศไทย ซึ่งได้ประกาศในวันที่ 5 เมษายน 2567 ว่า “ไม่อาจปฏิเสธได้” ว่าหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยมีส่วนรับผิดชอบต่อการใช้สปายแวร์เพกาซัสกับบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายในประเทศไทย แม้ว่า กสม. จะระบุว่าหลักฐานชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลไทยมีส่วนใช้สปายแวร์เพกาซัส แต่ก็มีได้ระบุว่าหน่วยงานใดโดยเฉพาะที่เป็นผู้ใช้ กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ตอบกลับมายังแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลถึงข้อกล่าวหาดังกล่าว “ในประเด็นการใช้สปายแวร์เพกาซัสนั้น ยังไม่มีหลักฐานที่พิสูจน์ได้ว่าหน่วยงานรัฐใดเป็นผู้ใช้สปายแวร์ดังกล่าว”

นอกจากนั้น แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลยังได้พูดคุยกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI จำนวน 6 จาก 44 นักกิจกรรมในประเทศไทยที่มีการรายงาน ว่าได้รับการแจ้งเตือนจาก Meta เกี่ยวกับ “การแจ้งเตือนเกี่ยวกับผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลหรือผู้โจมตีที่เกี่ยวข้อง” ผ่านกล่องจดหมายของทีมสนับสนุนในบัญชี Facebook ส่วนตัวของตนเองในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 ซึ่งนักปกป้องสิทธิฯ เหล่านี้เป็นผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

และ/หรือสถาบันกษัตริย์อย่างเปิดเผย ศูนย์ช่วยเหลือของ Meta ระบุว่า การแจ้งเตือนนี้อาจรวมถึงความมุ่งร้ายที่จะ “ทำตัวเหมือนคนที่คุณรู้จักหรือต้องการติดต่อด้วย เช่น นายหน้าหางานที่ทำงานในแวดวงเดียวกันกับคุณ เพื่อหลอกล่อให้คุณเป็นเพื่อนและติดต่อสื่อสารกัน แชร์ข้อมูลที่ละเอียดอ่อน ดาวนั้โหลดไฟล์ที่เป็นอันตราย หรือคลิกลิงก์ที่ไม่ประสงค์ดีซึ่งออกแบบมา เพื่อโมยรหัสผ่านหรือข้อมูลอื่นๆ ของคุณ” หรือเพื่อ “ค่อยๆ [ค้นคว้า]หาข้อมูลเกี่ยวกับตัวคุณเพื่อเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมทั้งออนไลน์และออฟไลน์ของคุณ”

การวิจัยนี้ได้ประเมินว่าการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลมีผลกระทบต่อที่พ่วงเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยส่งผลให้เกิดความหวาดกลัวและวิตกกังวลในหมู่นักปกป้องสิทธิฯ ว่าข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของพวกเขาอาจถูกนำมาทำร้ายพวกเขาผ่านการคุกคามในโลกออนไลน์หรือใช้ดำเนินคดีกับพวกเขาในศาลได้ **พิชรดนัย ระวีงกรทรัพย์** นักกิจกรรมเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยและนักปกป้องสิทธิฯ ที่ระบุจุดลักษณะของตนว่าเป็นเกย์ ได้อธิบายความกังวลที่มิหลังกราบว่าบัญชี Facebook ของเขาอาจถูกจู่โจมว่า

“ฝันร้ายที่สุดของผมคือการที่อาจจะต้องเข้าคุก สำหรับผู้ชายที่เป็นเกย์ และผู้หญิงข้ามเพศ คุณไทยถือว่าเป็นสถานที่ที่โหดร้าย เพราะคุณมีโอกาสจะถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศสูง แต่มันอาจต้องเจอการเลือกปฏิบัติด้วย”

ผู้นำการชุมนุมประท้วงอย่าง**ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล** บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงมีความเสี่ยงที่จะถูกขู่แบล็กเมลหรือโจมตี ผ่านการนำข้อมูลส่วนตัวที่ได้จากการพุ่งเป้าสอดแนมมาเปิดเผย เธอกล่าวว่า “ผลกระทบของการสอดแนมผู้หญิงอาจดูไม่ชัดเจนสำหรับทุกๆ คนในตอนแรก แต่ผู้หญิงมีอะไรให้สูญเสียมากกว่า อะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชีวิตส่วนตัวของผู้หญิงอาจถูกหยิบยกขึ้นมาใช้เป็นอาวุธทำร้ายเรา เพื่อให้หยุดเคลื่อนไหว”

ยิ่งไปกว่านั้น แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังพบว่าผู้กระทำการทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐและไม่ใชรัฐใช้พื้นที่ออนไลน์เป็นอาวุธโจมตี ข่มขู่ และทำลายชื่อเสียงของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เป็นประจำ อย่างน้อยก็ตั้งแต่การรัฐประหารของกองทัพในปี 2557 การวิจัยนี้ค้นพบ 4 วิธีที่มักใช้ในการคุกคามนักปกป้องสิทธิฯ ในโลกออนไลน์ ได้แก่ การใช้คำพูดที่แสดงความเกลียดชังและดูหมิ่น ปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี การจงใจเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว (Doxing) และการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ

การคุกคามในโลกออนไลน์ประเภทที่พบได้มากที่สุดที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI แทบทุกคนพูดถึงในการสัมภาษณ์ก็คือ การใช้คำพูดที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยาม การโจมตีเหล่านี้จะมาพร้อมภาษาแสดงถึงความเกลียดชังผู้หญิง และความเกลียดชังและหวาดกลัวผู้มีความหลากหลายทางเพศ และคนข้ามเพศ ยิ่งไปกว่านั้น มีหลายกรณีที่มีการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพื่อด้อยค่าหรือข่มขู่ผู้หญิงหรือบุคคลในกลุ่ม LGBTI ด้วย

นักปกป้องสิทธิฯ นักวิพากษ์วิจารณ์ และนักกิจกรรมที่มีบทบาทอันเป็นที่รู้จักต่างรายงานมา เคยเผชิญกับปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยเหล่าผู้ประสงค์ร้ายโพสต์ข้อความและรูปภาพที่เหมือนกับแทบทุกประการ ณ ช่วงเวลาใกล้เคียงกันในลักษณะดังที่ได้ประสานงานกัน เพื่อขยายผลการโจมตีทางออนไลน์ต่อเป้าหมาย โพสต์ดังกล่าวจะใช้ภาษาที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยามอย่างหนักหน่วงและเต็มไปด้วยการใช้ข้อมูลเท็จที่พ่วงเกี่ยวกับเรื่องเพศ นักปกป้องสิทธิฯ เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐและตัวแสดงที่เห็นพ้องกับรัฐอยู่เบื้องหลังการโจมตีเหล่านี้

นอกจากนั้น แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังพบว่าผู้ประสงค์ร้ายที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้นี้ ใช้วิธีการเปิดเผยเอกสารหรือ ข้อมูลส่วนตัวของนักกิจกรรมที่ผู้หญิง เด็กหญิง และ LGBTI โดยไม่ได้รับความยินยอม ซึ่งเป็นยุทธวิธีในการ

สร้างความอับอายและ การข่มขู่คุกคามในพื้นที่สาธารณะวิธีการโจมตีในลักษณะนี้มีคำใช้เรียกว่า Doxing การวิจัยนี้เผยให้เห็นว่าข้อมูลส่วนบุคคลของนักปกป้องสิทธิฯ จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่ส่วนบุคคล ประวัติอาชญากรรม บทบาทในการเคลื่อนไหวประท้วง ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวตนด้าน SOGIESC ของพวกเขาถูกโพสต์ลงบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียโดยที่เจ้าตัวไม่ได้ให้ความยินยอม

ในท้ายที่สุด นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI หลายคนถูกข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรง รวมถึงการขู่ว่าจะใช้กำลังเอาชีวิต และล่วงละเมิดทางเพศ ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียโดยใช้โพสต์สาธารณะ ความคิดเห็น และการส่งข้อความหาโดยตรง แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่า ในหลายกรณี นักปกป้องสิทธิฯ LGBTI ที่ออกมาพูดเรื่องสิทธิของ LGBTI ภายในชุมชนมุสลิมต้องเผชิญกับปฏิกิริยาโต้กลับอย่างรุนแรงจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของพวกเขา

นอกเหนือไปจากความเสียหายที่เกิดจาก TfGBV ซึ่งโหดร้ายและฝังลึกแล้ว นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ยังต้องเผชิญกับอุปสรรคที่กีดกันไม่ให้เข้าถึง ความยุติธรรมอีกด้วย โดยรัฐบาลไทยได้ปฏิเสธว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI แม้ว่าจะมีความพยายามบางส่วนจาก กสม. แต่ก็ยังไม่มี การสืบสวนสอบสวนของดีเอ็นเอจากฝั่งของรัฐบาล เพื่อเปิดเผยข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับการละเมิดต่างๆ เหล่านี้ และรับรองความรับผิดชอบเพื่อคืนความยุติธรรมให้นักปกป้องสิทธิฯ

การวิจัยนี้พบว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ประสบความยากลำบากเนื่องจากระบบยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยขาดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศ ในหลายกรณี เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เข้าใจถึงความรุนแรงของ TfGBV ซึ่งส่งผลให้นักปกป้องสิทธิฯ ไม่สามารถลงบันทึกและตรวจสอบข้อร้องทุกข์อย่างมีประสิทธิภาพได้

ยิ่งไปกว่านั้น ทั้งกระบวนการยุติธรรมและกลไกอื่นๆ ที่ไม่ใช่กระบวนการยุติธรรมก็ยังไม่เพียงพอที่จะแก้ไขเรื่อง TfGBV และกระบวนการยุติธรรมยังไม่ได้ให้ความเป็นธรรม แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของสปายแวร์เพกาซัส และปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีในโลกออนไลน์อีกด้วย ในขณะที่เดียวกัน กลไกที่ไม่ใช่กระบวนการยุติธรรมที่ออกแบบมา ให้มีช่องทางอื่นๆ ในการแสวงหาความรับผิดชอบ ก็ยังมีข้อจำกัดอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยนี้ประเมินว่า เกิดบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว (chilling effect) ขึ้นในหมู่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI อันเนื่องมาจาก TfGBV สุขภาพจิตของนักปกป้องสิทธิฯ ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงหลังจากผลพวงของการเผชิญกับความรุนแรงในพื้นที่ดิจิทัลและพบว่าตนเองไม่สามารถทวงถามความรับผิดชอบได้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือพวกเขาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เกิดความไม่ไว้วางใจที่จะใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และจำกัดการแสดงออกหรือเลิกมีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมไปโดยสิ้นเชิง

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่มีชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูเป็นประชากรส่วนใหญ่ พบว่ามีรูปแบบที่สังเกตได้ว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่ทำงานด้านสิทธิของบุคคลในกลุ่ม LGBTI จะเลือกไม่ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียสำหรับการเคลื่อนไหวเพื่อหลีกเลี่ยง TfGBV ที่อาจเกิดขึ้น “แน่นอนว่าเราก็ใช้เครื่องมือดิจิทัลต่างๆ เช่น Line เพื่อสื่อสารกัน แต่ภายในกลุ่มของเรา เราจะไม่โพสต์อะไรเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำงานในโซเชียลมีเดียเลย มันอันตรายเกินไปครับ” นักกิจกรรมที่เป็นนักศึกษาชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ที่นิยามตัวตนว่าเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกล่าว เขายังเสริมอีกว่าตนเองเคยเห็นหลายกรณีแล้วที่ชาวมุสลิมแสดงออกถึงตัวตนที่เป็น LGBTI ลงโซเชียลมีเดียอย่างเปิดเผย ซึ่งก็นำไปสู่การคุกคามจากสมาชิกในชุมชนของพวกเขาเอง

อังคณา นิลไพจิตร นักปกป้องสิทธิฯหญิงผู้มีความสำคัญ และได้เคยประสบกับปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีในโลกออนไลน์ ได้อธิบายว่า

“นักปกป้องสิทธิที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI หลายคนรู้สึกโดดเดี่ยว เพราะไม่มีใครคอยช่วยเหลือสนับสนุนเวลาเขาเจอกับความรุนแรงทางเพศ ในโลกออนไลน์... เมื่อวันหนึ่งพอเราแตกสลาย ก็ไม่มีทางที่จะกลับมา เป็นเหมือนเดิมได้อีก บ่อยครั้งที่หลายๆ คนถูกปล่อยทิ้งให้เหลือเพียงทางเลือกเดียว นั่นคือเดินจากไปเงียบๆ และหยุดการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของตัวเองไป”

ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี

กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้แจ้งกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล โดยยืนยันว่า “ประเทศไทยได้แสดงถึงความมุ่งมั่นในการสร้างความก้าวหน้าให้กับสิทธิของผู้หญิง เด็กหญิง LGBTI และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง” พร้อมระบุเพิ่มเติมว่า “กลุ่มเหล่านี้นับเป็นกลุ่มที่เราได้ให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นมาโดยตลอดในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” อย่างไรก็ตาม แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ก็ยังคงพบว่า TfGBV หลากหลายรูปแบบที่มีการบันทึกข้อมูลไว้ ณ ที่นี้ ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิของนักปกป้องสิทธิ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่ตกเป็นเป้าหมายในการมีเสรีภาพจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ สิทธิในเสรีภาพในแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม สิทธิความเป็นส่วนตัว และสิทธิที่จะเข้าถึงการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐไทยมีความรับผิดชอบโดยตรงสำหรับการละเมิดเหล่านี้ เนื่องจากมีข้อผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนในการให้ความเคารพ ค้ำจุน และสนับสนุนการใช้สิทธิเหล่านี้ ในหลายๆ ครั้ง การระบุอย่างชัดเจนว่ารัฐบาลไทยมีส่วนในกระทำ TfGBV หรือไม่นั้น ถือเป็นเรื่องที่ยังคงมีความท้าทาย โดยหลักๆ สืบเนื่องมาจากรัฐบาลขาดความโปร่งใส และไม่เต็มใจที่จะดำเนินการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ ทว่า หากพิจารณาจากมาตรฐานขั้นต่ำที่สุด รัฐบาลก็ยังถือว่าล้มเหลว ในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิ ในทุกๆ กรณีที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้บันทึกข้อมูลไว้ในรายงานนี้

อีกทั้งรัฐบาลไทยยังล้มเหลวในการดำเนินการอย่างเพียงพอเพื่อรับประกันสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับนักปกป้องสิทธิ ที่ได้รับความเสียหายจาก TfGBV การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ารัฐล้มเหลวในการให้นักปกป้องสิทธิ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิและกลไกการเยียวยา การเข้าถึงความยุติธรรม อย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการชดเชยเยียวยาที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพ และกันท่วงทีสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบ 3 ประการของสิทธินี้ตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

ส่วนบริษัท NSO Group ก็ล้มเหลวที่จะปฏิบัติตามความรับผิดชอบของตนตามหลักการของ UNGP ซึ่งระบุว่าบริษัทต่างๆ ต้องเคารพสิทธิมนุษยชนทั้งหมด บริษัทได้ทำการขายสไปยาแวร์เพกาซัส แม้สไปยาแวร์ที่รุกล้ำความเป็นส่วนตัวสูงนี้จะไม่มีการป้องกันทางเทคนิคใดๆ ให้มั่นใจได้ว่าจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิมนุษยชนก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความสามารถเหล่านี้ จึงไม่อาจถือได้ว่าการขายหรือการใช้สไปยาแวร์นี้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ หาก NSO Group ได้ดำเนินการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน บริษัทก็ควรตระหนักถึงประวัติการปราบปรามทางดิจิทัลต่อนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชน และผู้ชุมนุมประท้วงโดยสงบอย่างต่อเนื่องในประเทศไทย เมื่อทราบดังนี้แล้ว บริษัทควรต้องตระหนักว่าเมื่อขายสไปยาแวร์เพกาซัส รวมถึงการขายที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ได้กล่าวถึงข้างต้น (แม้ว่าจะเป็นการขายผ่านตัวแทนจำหน่าย) ผลิตภัณฑ์นี้สามารถก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรงต่อสิทธิมนุษยชนได้ ในขณะที่รายงานฉบับนี้เผยแพร่ บริษัท NSO Group ยังไม่ได้ตอบแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเกี่ยวกับข้อกล่าวหาเหล่านี้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แม้ว่าประเทศไทยยังคงวางจุดยืนตนเองต่อสาธารณะว่าเป็นผู้นำด้านความเท่าเทียมทางเพศอย่างต่อเนื่อง แต่จากข้อมูลคำให้การที่แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลได้เก็บบันทึกไว้ ณ ที่นี้ ชี้ให้เห็นว่าสิ่งนี้ยังห่างไกลจากประสบการณ์ที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญอย่างมาก โดยรัฐบาลไทยล้มเหลวในการปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของนักปกป้องสิทธิฯ เหล่านี้ ซึ่งได้รับการรับประกันภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ และบริษัท NSO Group ก็ล้มเหลวที่จะเคารพต่อความรับผิดชอบของตนอย่างเพียงพอในการเคารพสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ใน UNDP เพราะสพายแวร์เพกาซซของบริษัถูกนำมาใช้ในการสอดแนมผ่านระบบดิจิทัลต่อนักปกป้องสิทธิฯ หญิง ดังนั้น แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลขอเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำแนะนำดังต่อไปนี้ทันที เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

สำหรับรัฐบาลไทย

ดำเนินการมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี ที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในทันที ดังนี้

- ดำเนินการสอบสวนอย่างรวดเร็ว เป็นอิสระ เป็นกลาง และโปร่งใส เกี่ยวกับกรณีทั้งหมดของ TfGBV ที่กระทำต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ซึ่งหมายรวมถึงการใช้การฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลที่ผิดกฎหมายและการคุกคามในโลกออนไลน์ที่กล่าวถึงในการวิจัยนี้ และ TfGBV รูปแบบอื่นๆ
- จัดให้มีการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและมาตรฐานสำหรับผู้เสียหายจาก TfGBV โดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจและผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง และใช้แนวทางเชิงสตรีนิยม ซึ่งคำนึงถึงอัตลักษณ์อันทับซ้อน รวมถึงการรับประกันให้มีการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นกับพวกเขา การรับประกันการเข้าถึงความยุติธรรมที่เท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ และการจัดให้มีการชดเชยที่เหมาะสมตามการปรึกษาหารือกับผู้เสียหาย
- ดำเนินการเชิงรุกในการขจัดอุปสรรคเชิงโครงสร้างและเชิงระบบที่ขัดขวางความเท่าเทียมทางเพศ รวมถึงการดำเนินการมาตรการทางกฎหมาย นโยบายทางสังคม และโครงการด้านการศึกษาเพื่อกำจัดทัศนคติแบบเหมารวมในเรื่องเพศบรรทัดฐานทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ และทัศนคติที่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง เด็กหญิง และบุคคลในกลุ่ม LGBTI และเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ของ TfGBV ตลอดจนผลกระทบและความเสียหายโดยคำนึงถึงอัตลักษณ์อันทับซ้อน

นำคำแนะนำต่อไปนี้ไปใช้เพื่อยุติการฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลที่มีขอบด้วยกฎหมาย

- เปิดเผยข้อมูลในเชิงรุกเกี่ยวกับสัญญาทั้งหมดที่ผ่านมา ในปัจจุบัน และในอนาคต ซึ่งหน่วยงานของรัฐทั้งหมด รวมถึงหน่วยงานด้านความมั่นคง ได้จัดทำกับบริษัทภาคเอกชนที่ขายสินค้าและบริการด้านการสอดส่องข้อมูล
- บังคับห้ามใช้สพายแวร์ที่รุกล้ำความเป็นส่วนตัวสูง ฟังก์ชันการทำงานไม่สามารถจำกัดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นและเหมาะสมกับการใช้งานและเป้าหมายที่เจาะจงได้ หรือสพายแวร์ที่ไม่สามารถตรวจสอบการใช้งานได้อย่างอิสระ

ดำเนินการมาตรการต่อไปนี้เพื่อจัดบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว และสร้างพื้นที่ทางสังคมออนไลน์และออฟไลน์ที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงและ LGBTI

- ยุติการดำเนินคดีอาญาทั้งหมดต่อทุกคน รวมถึงนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่ถูกฟ้องร้องเพียงเพราะมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงโดยสงบ หรือการใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก

- ใช้แนวทางปฏิบัติเฉพาะทางสำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการจัดการกับ TfGBV โดยยึดถือวิธีการจัดการรับมืออย่างมีความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศภาวะ และคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ
- กลุ่มคือนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่ต้องการดำเนินคดีทางกฎหมายเกี่ยวกับ TfGBV เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาจะปลอดภัยจากการล้างแค้นเอาคืน

สำหรับบริษัท NSO Group

- ยุติการใช้งาน การผลิต การขาย การโอน และการสนับสนุนสไปแวร์เพกาซหรือสไปแวร์อื่นๆ ที่รุกรานความเป็นส่วนตัวสูงในแบบเดียวกัน ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างอิสระหรือจำกัดฟังก์ชันการทำงานได้ เนื่องจากมาตรการป้องกันทางเทคนิคและกรอบการทำกับดักแลที่เคารพลีทิมมนุษย์จะยังคงไม่เพียงพอที่จะป้องกันผลกระทบในทางลบต่อสิทธิมนุษยชนจากสไปแวร์เหล่านี้
- จัดให้มีการชดเชยที่เพียงพอและการเยียวยารูปแบบอื่นๆ ให้แก่เหยื่อผู้ถูกพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลโดยมีขอบด้วยกฎหมายผ่านสไปแวร์เพกาซในประเทศไทย

2. ระเบียบวิธีวิจัย

รายงานฉบับนี้เป็นการเก็บบันทึกประสบการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (นักปกป้องสิทธิฯ) ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทย ซึ่งต้องเผชิญกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence หรือ TfGBV) อันหมายรวมถึงการฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลที่มีขอบด้วยกฎหมาย และการคุกคามในโลกออนไลน์ อันเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องของพวกเขา³ งานวิจัยนี้ต่อยอดจากงานที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลดำเนินการอยู่แล้วเกี่ยวกับสิทธิในการชุมนุมประท้วงในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งใหญ่ในปี 2563 เริ่มต้นขึ้น⁴ รวมถึงงานในระดับโลกของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่าด้วยการชอนทับกันในเรื่องเพศและเทคโนโลยี⁵

สำหรับวัตถุประสงค์ของรายงานฉบับนี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้ใช้คำนิยามเชิงปฏิบัติการของ TfGBV ว่าเป็นความรุนแรงหรือการข่มขู่เพื่อใช้ความรุนแรงซึ่งกระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารหรือสื่อดิจิทัลเพื่อกระทำ สนับสนุนส่งเสริม ทำให้เลวร้ายขึ้น และเพิ่มระดับความรุนแรง หรือการข่มขู่ดังกล่าว ไม่ว่าจะบางส่วนหรือทั้งหมด โดย TfGBV นั้นส่งผลกระทบต่อผู้หญิง เด็กหญิง และบุคคลอื่นๆ บนพื้นฐานของเพศวิถี อัตลักษณ์ทางเพศ และ/หรือการแสดงออกทางเพศอันเป็นจริงหรืออันเป็นที่รับรู้ของเขา นอกจากนี้ TfGBV ยังทำให้เกิดความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ และทางเพศได้⁶ อนึ่ง ความรุนแรงด้วย

³ งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของแคมเปญ Protect the Protest (ปกป้องสิทธิในการชุมนุมประท้วง) ซึ่งเป็นแคมเปญหลักระดับโลกของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ดูข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแคมเปญ แนวคิด และการเรียกร้องต่างๆ ได้ที่ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "ปกป้องสิทธิในการชุมนุมประท้วง", <https://www.amnesty.or.th/our-work/protecttheprotest>

⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้บันทึกข้อมูลว่ามีการละเมิดสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบในประเทศไทยหลายประเทศ รวมถึงการปราบปรามในโลกดิจิทัลด้วย ดูแหล่งอ้างอิงต่อไปนี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "มีคนจับตาดูอยู่จริงๆ": ข้องจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกออนไลน์ในประเทศไทย (ดัชนี: ASA 39/2157/2020), 23 เมษายน 2563, <https://www.amnesty.org/en/documents/asa39/2157/2020/th/>; แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "ขอกวางคืนอนาคตของเรา": สิทธิเด็กที่จะชุมนุมประท้วงโดยสงบในประเทศไทย (ดัชนี: ASA 39/6336/2023), 8 กุมภาพันธ์ 2566, <https://www.amnesty.org/en/documents/asa39/6336/2023/th/> ดูเพิ่มเติมได้ที่ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "Toxic Twitter – A Toxic Place for Women (Twitter เป็นพิษ: สถานที่อันเป็นพิษต่อผู้หญิง)", 21 มีนาคม 2561, <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2018/03/online-violence-against-women-chapter-1-1/>

⁵ ในปี 2565 ทาง Security Lab ของแอมเนสตี้ เทคโนโลยีตรวจสอบผลการสอบสวนด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัลของ iLaw, Citizen Lab และ Digital Reach ที่เปิดเผยว่ามีบุคคลจำนวน 35 คนในประเทศไทยตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาซัสของบริษัท NSO Group ดูแหล่งอ้างอิงต่อไปนี้ Citizen Lab, GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย), 17 กรกฎาคม 2565, <https://citizenlab.ca/2022/07/geckospy-pewthaxss-spyware-used-against-thailands-pro-democracy-movement>; iLaw, Parasite That Smiles: Pegasus Spyware Targeting Dissidents in Thailand (ปรสิตที่แยบยล: ปฏิบัติการสอดส่องผู้เห็นต่างด้วยสปายแวร์เพกาซัสในประเทศไทย), 16 กรกฎาคม 2565, <https://freedom.ilaw.or.th/en/report-parasite-that-smiles>

⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลรับรู้ว่าการไกล่เกลี่ยขององค์การสหประชาชาติ นักวิชาการ และนักเคลื่อนไหวสตรีนิยม ยังคงพัฒนาคำนิยามของปรากฏการณ์นี้อยู่ รวมถึงพยายามรวบรวมและทำความเข้าใจองค์ประกอบที่แตกต่างกันของคำนิยามที่แต่ละภาคส่วนได้นำเสนออย่างต่อเนื่อง แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้นำความรู้ความเข้าใจดังกล่าวมาใช้ในงานวิจัยนี้ โดยที่ก็ตระหนักถึงกระบวนการที่ยังคงดำเนินการอยู่ในการนิยามคำคำนี้เช่นกัน ดูตัวอย่างได้ที่แหล่งอ้างอิงต่อไปนี้ UN Women, "Technology-facilitated violence against women: Taking stock of evidence and data collection (ความรุนแรงต่อผู้หญิงผ่านการใช้เทคโนโลยี: การเก็บหลักฐานและการรวบรวมข้อมูล)", มีนาคม 2566, <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/04/technology-facilitated-violence-against-women-taking-stock-of-evidence-and-data-collection>

เหตุแห่งเพศเกิดขึ้นในสภาวะต่อเนื่องระหว่างพื้นที่ทางกายภาพและดิจิทัล ทำให้การที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า TfGBV และความรุนแรงในโลกออนไลน์ต่อผู้หญิงและ LGBTI มีความทับซ้อนพัวพันกันอย่างลึกซึ้ง โดยความรุนแรงทั้งสองประเภทมักได้รับส่งกัน ทวีคูณความรุนแรงและขยายผลซึ่งกันและกัน

รายงานฉบับนี้จัดทำโดยหลักมาจากการวิจัยที่ดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน 2566 ถึงเดือนมกราคม 2567 รวมถึงการวิจัยภาคสนามที่กรุงเทพฯ และจังหวัดปัตตานี และการสัมภาษณ์แบบกลุ่มและรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 40 คน ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 9 คนตกเป็นเป้าหมายของสไปยาแวร์เพกาซของบริษัท NSO Group ในปี 2563-2564 ตามที่ Citizen Lab และ iLaw ได้บันทึกหลักฐานไว้ โดยที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้ทำการวิเคราะห์และยืนยันข้อมูลอย่างเป็นอิสระ⁷ ส่วนอีก 31 คนที่เหลือก็ประสบกับ TfGBV ในรูปแบบอื่นๆ ทั้งนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดถือว่าเป็นนักปกป้องสิทธิฯ ทุกคน⁸

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้เน้นย้ำถึงเสียงจากกลุ่มบุคคลที่หลากหลายตามแนวทางการวิจัยที่ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์อันทับซ้อน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 40 คน เป็นผู้หญิงตรงเพศ-รักต่างเพศ 14 คน เป็น LGBTI 26 คน ซึ่งในจำนวนนี้รวมถึงผู้หญิงข้ามเพศและผู้มีลักษณะทางกายภาพไม่เป็นชาย-หญิงอย่างชัดเจน (อินเตอร์เซกซ์) ตลอดจนบุคคลที่นิยามตนเองนอกกรอบเพศชาย-หญิง (นอนไบนารี) ผู้ให้สัมภาษณ์อย่างน้อย 25 คนเริ่มทำกิจกรรมมาตั้งแต่ก่อนอายุ 25 ปี โดยมีคนที่เป็นนักศึกษา หรือผู้เพิ่งสำเร็จการศึกษา และในจำนวนดังกล่าวยังมีนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นเด็กอีก 2 คน การสัมภาษณ์หลายครั้งดำเนินการในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสถานที่ที่การชุมนุมประท้วงส่วนใหญ่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม รายงานฉบับนี้ยังนำเสนอเสียงของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจากพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (จชต.) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พบว่ายังคงมีทัศนคติในแง่ลบต่อผู้หญิงและ LGBTI อย่างแพร่หลายสำหรับกรณีของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็น LGBTI ในจังหวัดเหล่านี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ขอสงวนชื่อและรายละเอียดอื่นๆ ที่ระบุตัวบุคคลได้เพื่อปกป้องตัวตนของบุคคลเหล่านี้และป้องกันความเสี่ยงต่อการล้างแค้นเอาคืนใดๆ

นอกจากนี้ การสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งได้รับความยินยอม โดยที่มีการแจ้งข้อมูลอย่างครบถ้วนทั้งสิ้น ตัวแทนของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้อธิบายถึงรูปแบบของการสัมภาษณ์ รวมทั้งวิธีการที่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์อาจถูกนำไปใช้ เนื่องจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ TfGBV ในประเทศไทยเป็นเรื่องละเอียดอ่อน แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล จึงดำเนินการเพื่อให้มั่นใจได้ว่าคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะอยู่ในกรอบที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบทางจิตใจที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อแลกกับการให้ข้อมูลแต่อย่างใด

รายงานฉบับนี้จัดทำโดยหลักมาจากการวิจัยที่ดำเนินการระหว่างมิถุนายน 2566 ถึงมกราคม 2567

⁷ Citizen Lab, GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement (GeckoSpy มีการนำสไปยาแวร์เพกาซมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว); iLaw, Parasite That Smiles (ปรสิตที่แสนจะยิ้ม) (อ้างแล้ว)

⁸ คำว่า "นักปกป้องสิทธิมนุษยชน" ไม่ได้แยกออกจากคำว่า "นักกิจกรรม" อย่างเด็ดขาด โดยบุคคลหนึ่งสามารถเป็นทั้งนักปกป้องสิทธิฯ และนักกิจกรรมได้ ทราบว่าพวกเขาไม่ใช่หรือสนับสนุนให้เกิดความเกลียดชัง การเลือกปฏิบัติ หรือความรุนแรง ไม่ปฏิเสธหลักการสากลของสิทธิมนุษยชน (การเคารพทุกสิทธิมนุษยชนกับทุกคน) และไม่กระทำการใดที่มุ่งบ่อนทำลายสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น ดูคำนิยามเต็มได้ที่อภิธานศัพท์

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลได้วิเคราะห์เนื้อหาบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียต่างๆ เพื่อดำเนินการยืนยันข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้สัมภาษณ์ เราเลือกวิธีการวิจัยนี้เพื่อหลีกเลี่ยง การขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์กลับไปทบทวนถึงเหตุการณ์ที่ต้องเผชิญ TfGBV ในอดีตอีกครั้ง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดบาดแผลทางจิตใจซ้ำได้

นอกจากนั้น แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลยังได้ทำการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ ตลอดจนกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กล่าวถึง ในรายงานฉบับนี้อย่างลึกซึ้ง โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับงานวิจัยจากกลุ่มประเทศซีกโลกใต้ (Global South) เพื่อเสริมการวิเคราะห์และข้อเรียกร้องจากนักปกป้องสิทธิฯ ที่ให้สัมภาษณ์ ทีมวิจัยยังได้พบปะกับองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และนายความไทยที่ทำงานด้านการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อคัดค้านการใช้สไปแวร์เพกาซสในไทย เพื่อตรวจสอบข้อมูลและประเมินความเพียงพอของมาตรการเยียวยาภายในประเทศที่มีอยู่

ทุกกรณีของ TfGBV ที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้ มีหนึ่งบริษัทหรือมากกว่านั้นที่มีบทบาทสำคัญในการอนุญาตให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการขายสไปแวร์ สอดแนมที่ใช้พุ่งเป้าโจมตีนักกิจกรรม หรือการไม่ดำเนินการเพื่อปกป้องนักกิจกรรมจากการคุกคามในโลกออนไลน์และ TfGBV รูปแบบอื่นๆ ที่เกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของตน ถึงแม้รายงานฉบับนี้กล่าวถึงตัวอย่างของกรณีดังกล่าว รวมถึงมีคำให้การโดยละเอียดเกี่ยวกับความเสียหายที่นักปกป้องสิทธิฯ ซึ่งเป็นผู้หญิง LGBTI ต้องเผชิญ แต่ก็ไม่ได้มุ่งเน้นวิเคราะห์ไปที่ความรับผิดชอบของบริษัทดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ใช่เพราะบริษัทเหล่านั้นไม่มีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่เป็นเพราะรายงานฉบับนี้ มุ่งเน้นวิเคราะห์เกี่ยวกับพันธกรณีของผู้มีหน้าที่หลัก ซึ่งก็คือรัฐไทยที่ล้มเหลวในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนบางประการของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ผู้ให้สัมภาษณ์กับเรา

แม้จะมีข้อจำกัดดังที่กล่าวไปข้างต้น แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลก็ได้ส่งจดหมายถึงบริษัท NSO Group บริษัท Circles บริษัท Q Cyber Technologies SARL และหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องทางกฎหมายอื่นๆ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2567 เพื่อแจ้งให้ทราบถึงข้อกล่าวหาสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาและการขายซอฟต์แวร์เพกาซสที่ถูกนำมาใช้โจมตีผู้ให้สัมภาษณ์ 9 คนจากทั้งหมด 40 คน ซึ่ง ณ เวลาที่เผยแพร่รายงานนี้ ทาง NSO Group ยังไม่ได้ตอบกลับแต่อย่างใด อีกทั้ง แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ยังได้ส่งจดหมายถึงบริษัท Cognyte และหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องทางกฎหมายอื่นๆ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2567 เพื่อแจ้งถึงข้อกล่าวหาสำคัญสำหรับบริการของบริษัทเกี่ยวกับการสอดแนมในแพลตฟอร์ม Facebook โดยมีลูกค้าจำนวนหนึ่งคนหรือมากกว่านั้นในประเทศไทย เช่นเดียวกับบริษัท Cognyte ยังไม่ได้ตอบกลับแต่อย่างใด ณ เวลาที่รายงานฉบับนี้ได้รับการเผยแพร่

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2567 แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ได้เขียนจดหมายถึงรัฐบาลไทย ผ่านทางสำนักนายกรัฐมนตรีย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อค้นพบจากงานวิจัย ข้อกล่าวหา ข้อเสนอแนะ และคำถามต่อรัฐบาลเกี่ยวกับความรับผิดชอบของภาครัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศ ในประเด็นเกี่ยวกับ TfGBV ต่อนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทย มีการส่งสำเนาไปถึง 8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในวันเดียวกัน ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร อนึ่ง กระทรวงการต่างประเทศ สำนักนายกรัฐมนตรีย และกระทรวงยุติธรรม ได้ส่งคำตอบมาในวันที่ 19

© Summer Panadd

24 และ 29 เมษายน 2567 ตามลำดับ จดหมายคำตอบของหน่วยงานเหล่านี้ได้รับการใส่เข้ามาในรายงานฉบับนี้แบบเต็มฉบับ โดยสามารถดูได้ที่ภาคผนวก 2

ทางแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ขอแสดงความขอบคุณอย่างสุดซึ้งต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่ได้แบ่งปันและเปิดเผยเรื่องราวของตนสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ รวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนและนักกิจกรรมที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ได้แก่ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR) องค์กรฟอร์ตีไฟไรท์ (Fortify Rights) องค์กร iLaw กลุ่ม Look South Peace และเอกวัฒน์ “โพส” พิมพิสวัสดิ์ ผู้เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะช่วยเสริมสร้างการคุ้มครองผู้หญิงและ LGBTI ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และช่วยปูทางไปสู่โลกที่ทุกคนสามารถดำรงชีวิตได้โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศในทุกรูปแบบ ทั้งในพื้นที่ออฟไลน์และออนไลน์

3. บทนำ

ประเทศไทยได้วางจุดยืนประเทศว่าเป็นผู้นำด้านความเท่าเทียมทางเพศมาอย่างยาวนาน แคมเปญ “Go Thai, Be Free” ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นำเสนอภาพว่า “เมืองไทยเป็นประเทศที่เปิดรับผู้มีความหลากหลายทางเพศมากที่สุดใเอเชีย” โดยระบุว่า “In Thailand, we believe diversity is amazing” (แปลเป็นภาษาไทยว่า “ในประเทศไทย เราเชื่อว่าความหลากหลายคือเรื่องมหัศจรรย์”)⁹ ในปี 2565 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมสุดยอดผู้นำสตรีโลก โดยที่อดีตนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้คำมั่นว่าจะส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและความสำเร็จของผู้หญิง¹⁰ ในปี 2566 รัฐบาลชุดใหม่ก็ได้แสดงความมุ่งมั่นเช่นเดียวกันที่จะรับประกันถึง “ความเท่าเทียมทางเพศ” และให้คำมั่นว่าจะผ่านกฎหมายที่ทำให้การสมรสเพศเดียวกัน และงานให้บริการทางเพศเป็นเรื่องถูกกฎหมาย รวมถึงอนุญาตให้มีการรับรองเพศสถานะตามกฎหมาย โดยมีเป้าหมายใหญ่เพื่อให้ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพงาน World Pride ในปี 2571¹¹

แม้จะมีสัญญาณบวกเหล่านี้ แต่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ความมุ่งมั่นของรัฐบาลนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ผู้หญิงและ LGBTI มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในภาคประชาสังคมของไทย แต่พวกเขาที่ต้องเผชิญกับการกีดกัน การเลือกปฏิบัติ ข้อจำกัด และการกดขี่เนื่องด้วยรสนิยม อัตลักษณ์ การแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ (Sexual orientation, gender identity, gender expression, and sex characteristics หรือ SOGIESC) ของตนเอง ผนวกกับการหดตัวของพื้นที่พลเมืองทั้งในโลกออฟไลน์และออนไลน์

3.1 เพศและพื้นที่พลเมืองในประเทศไทย

3.1.1 การรัฐประหารของกองทัพในปี 2557

พื้นที่พลเมืองในประเทศไทยหดตัวอย่างรุนแรง หลังกองทัพยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นหลังการชุมนุมประท้วงที่ยืดเยื้อนานหลายเดือนเพื่อต่อต้านรัฐบาลของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกและคนเดียวของประเทศไทย เหตุการณ์นี้นำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลทหารในนาม “คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” (คสช.) ที่นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา¹²

ในช่วง 5 ปีภายใต้การปกครองของ คสช. ตั้งแต่ปี 2557 ถึง 2562 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้เก็บข้อมูลว่ามีนักวิจารณ์และนักกิจกรรมถูกควบคุมตัวและกักขังโดยพลการ รวมถึงการควบคุมตัวโดยติดต่อโลกภายนอกไม่ได้เพื่อ

⁹ Go Thai Be Free, <https://www.gothaibefree.com/> (เข้าถึงวันที่ 14 มีนาคม 2567)

¹⁰ Bangkok Post, “Govt promotes gender equality (รัฐส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ)”, 24 มิถุนายน 2565, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2332838/govt-promotes-gender-equality>

¹¹ ประชาไท, “‘เศรษฐา’ คาด กม.สมรสเท่าเทียมเข้า ครม.สัปดาห์หน้า ดันไทยเป็นเจ้าภาพ <World Pride>”, 26 ตุลาคม 2566, <https://prachatai.com/journal/2023/10/106526>

¹² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “มีคนจับตาอยู่จริงๆ” (อ้างแล้ว), หน้า 6

เนื่องจากบรรยากาศที่เลียดหรือกลัวผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ผู้เป็น LGBTI จึงมักงดเว้นการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสาธารณะ
ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศ
ซึ่งอาจนำไปสู่การล้างแค้นเอาคืนได้

“ปรับทัศนคติ” พวกเขา¹³ การปราบปรามภายใต้การปกครองของ คสช. ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเคลื่อนไหวของ นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ตัวอย่างเช่น ในปี 2559 **ศิริกาญจน์ เจริญศิริ** ทนายความและนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นที่รู้จัก ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดฐานยุยงปลุกปั่น และคดีอาญาอื่นๆ เนื่องจากเธอทำงานในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่นักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย¹⁴ นอกจากนี้ ในกรณีอื่นๆ ก็มีผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันกษัตริย์ที่เป็น LGBTI อาทิ **ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์** ต้องหนีออกจากประเทศไทยและขอลี้ภัยในประเทศอื่นอีกด้วย¹⁵

นอกจากนั้น การรัฐประหารของกองทัพในปี 2557 ยังส่งผลกระทบต่อสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุม ประท้วงโดยสงบใน จชต. ที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม เชื้อสายมลายูด้วย พื้นที่ จชต. ประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (สะบ้าย้อย เทพา จะนะ และนาทวี) ภูมิภาคนี้ได้ประสบกับ ปัญหาการก่อความไม่สงบซึ่งเป็นผลจากความไม่พอใจที่ฝังรากลึก โดยประชากรมุสลิมเชื้อสายมลายูไม่พอใจต่อรัฐบาลกลางในการกลืนกลายทางวัฒนธรรมและการปลักให้พวกเขากลายเป็นกลุ่มชายขอบของสังคมไทย¹⁶

ภายใต้ คสช. ทหารได้พุ่งเป้าโจมตีไปที่นักปกป้องสิทธิฯ ซึ่งทำงานในพื้นที่ จชต. เพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น เมื่อเดือนพฤษภาคม 2559 กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่อยู่ภายใต้การนำของเจ้าหน้าที่ทหาร และรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ จชต. ได้ดำเนินคดีหมิ่นประมาทและความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ต่อนักปกป้องสิทธิฯ 3 คน รวมถึงนักปกป้องสิทธิฯ หญิง อย่าง **อัญชญา หิมมีห๊ะ** และ **พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ**

¹³ ทหารไทยได้ระบุว่าค่าย “ปรับทัศนคติ” เป็นเครื่องมือสำหรับ คสช. ที่จะทำการกักขังผู้วิพากษ์วิจารณ์และผู้เห็นต่างเพื่อ “ปรับวิธีคิดของบุคคลเหล่านั้น” งานวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล แสดงให้เห็นว่ากระบวนการปรับทัศนคตินำไปสู่ การละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายประการ ซึ่งรวมถึงสิทธิที่จะมีเสรีภาพ สิทธิที่จะเป็นอิสระจากการทรมานและการทรมานอื่นๆ สิทธิ ในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบ ดูแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *การปรับทัศนคติ: 100 วัน ภายใต้กฎอัยการศึก* (ดัชนี: ASA 39/011/2014), 11 กันยายน 2557, <https://www.amnesty.org/en/documents/asa39/011/2014/th/>, หน้า 44.

¹⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “Urgent Action: Unfairly charged lawyer risks imprisonment (ปฏิบัติการด่วน: ทนายความที่ถูกตั้งข้อหาอย่างไม่เป็นธรรมอาจถูกจำคุก)” (ดัชนี: ASA 39/5044/2016), 11 พฤศจิกายน 2559, https://www.amnesty.or.th/files/5115/0538/6275/ua_-_june_eng.pdf

¹⁵ ดูตัวอย่างที่ Khaosod English, “Arrest warrant out for anti-monarchy exile ‘Aum Neko’ (ออกหมายจับ ‘อัม เนโกะ’ ผู้ลี้ภัยที่ต่อต้านสถาบันกษัตริย์)”, 19 พฤศจิกายน 2559, <https://www.khaosodenglish.com/politics/2016/11/19/arrest-warrant-anti-monarchy-exile-aum-neko/> และ Time, “The Thai junta revokes a famed academic’s passport in its crackdown on dissidents (รัฐบาลทหารไทยยกเลิกหนังสือเดินทางของนักวิชาการชื่อดังในการปราบปรามผู้เห็นต่าง)”, 10 กรกฎาคม 2557, <https://time.com/2971785/thailand-junta-pavin-chachavalpongpun-passport/>

¹⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *การทรมานในระหว่างการปราบปรามการก่อความไม่สงบในภาคใต้* (ดัชนี: ASA 39/001/2009), 13 กันยายน 2552, <https://www.amnesty.org/en/documents/asa39/001/2009/th/>, หน้า 4

หลังจากที่พวกเขาได้เผยแพร่รายงานที่กล่าวหาว่ามีการทรมานและการปฏิบัติอย่างโหดร้ายในรูปแบบอื่นๆ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารในพื้นที่¹⁷

อีกทั้งการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวด้านสิทธิของ LGBTI ยังประสบกับความท้าทายอย่างหนักหน่วงเป็นพิเศษใน จชต. มาโดยตลอดเนื่องจากทัศนคติที่ต่อต้าน LGBTI ภายในชุมชนท้องถิ่น รายงานของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ในปี 2557 สรุปว่า LGBTI ในพื้นที่ จชต. มัก “รู้สึกถึงความจำเป็นที่ต้องย้ายไปยังเมืองใหญ่ที่มีการยอมรับอัตลักษณ์ ความหลากหลายทางเพศมากกว่า” โดยระบุว่า “ทัศนคติต่อคนกลุ่ม LGBTI ในพื้นที่เหล่านี้มักมีแนวคิดในเชิงอนุรักษนิยม และไม่เป็นมิตรมากกว่า”¹⁸ เนื่องจากบรรยากาศที่เกลียดหรือกลัวผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้เป็น LGBTI จึงมักงดเว้นการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสาธารณะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล้างแค้นเอาคืนได้

3.1.2 ขบวนการเคลื่อนไหวประท้วงที่นำโดยเยาวชน

ช่วงปลายปี 2561 คสช. ได้ประกาศว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นในเดือนมีนาคม 2562 หัวหน้าคณะรัฐประหาร พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งผ่านการสนับสนุนของพรรคการเมือง ที่หนุนหลังโดยกองทัพอย่างพรรคพลังประชารัฐ ซึ่งได้อันดับ 2 จากการเลือกตั้ง และเป็นผู้นำการจัดตั้งรัฐบาลผสม 19 พรรคภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์และคณะวุฒิสมาชิกจากสภาสูงที่ คสช. คัดเลือกมาด้วยมือ¹⁹

เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2563 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งเป็นพรรคการเมืองฝ่ายสนับสนุน ประชาธิปไตยที่เป็นที่ชื่นชอบของคนวัยหนุ่มสาว และเป็นพรรคหน้าใหม่ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในรัฐสภาจากการเลือกตั้งที่ผ่านมา คำพิพากษานี้กลายเป็นหนึ่งในชนวนสำคัญที่จุดประกายให้เกิดขบวนการชุมนุมประท้วงที่นำโดยเยาวชน ซึ่งเริ่มต้นจากข้อเรียกร้องหลัก 3 ข้อ ได้แก่ ยุบสภาและจัดการเลือกตั้งใหม่ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และยุติการคุกคามและการดำเนินคดีกับผู้ประท้วงรวมถึงผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล²⁰ ต่อมา มีกลุ่มผู้เคลื่อนไหว หลายกลุ่มที่เรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่อ่อนไหวอย่างยิ่งในประเทศไทย (ดูกล่องข้อมูลที่ 1)

กล่องข้อมูลที่ 1: การออกมาพูดถึงสถาบันกษัตริย์

ประเทศไทย (ชื่อเดิมสยาม) มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อย่างไรก็ตามนับแต่การปฏิวัติสยาม ซึ่งถือเป็นการสิ้นสุดลงของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในวันที่ 24 มิถุนายน 2475²¹ ประวัติศาสตร์หลังการปฏิวัติของประเทศไทย ประกอบไปด้วยช่วงเวลาต่างๆ ที่รัฐบาลพยายามปิดกั้น และสกัดกั้นการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ โดยมุ่งเป้าไปที่นักวิจารณ์และฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองผ่าน

¹⁷ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “Thailand: Withdraw charges against human rights defender (ประเทศไทย: ดอนฟอง นักปกป้องสิทธิมนุษยชน),” 20 มิถุนายน 2559, <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2016/06/thailand-withdraw-charges-against-human-rights-defenders/>

¹⁸ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) and องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐฯ (USAID), *Being LGBT in Asia: Thailand Country Report (การเป็น LGBT ในเอเชีย: รายงานประจำประเทศไทย)*, 2557, หน้า 31

¹⁹ Workpoint Today, “ปัจจัยเสี่ยงที่ต้องเผชิญ รัฐบาล “พล.อ.ประยุทธ์” จาก 19 พรรคการเมือง มากสุดในประวัติศาสตร์”, 9 มิถุนายน 2562, <https://workpointtoday.com/government-risk-factors-gen-prayut/>

²⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “หน้าแสบเหมือนโดนไฟไหม้: การใช้กำลังโดยมีชอบของตำรวจไทยระหว่างการชุมนุมโดยสงบ (ดัชนี: ASA 39/4356/2021), 2 กรกฎาคม 2564, <https://www.amnesty.or.th/files/2016/2529/3012/Final.pdf>, หน้า 13

²¹ Tyrell Haberkorn, “Under and beyond the Law: Monarchy, Violence, and History in Thailand (ภายใต้และเกินกว่าขอบเขตของกฎหมาย: สถาบันกษัตริย์ ความรุนแรง และประวัติศาสตร์ในประเทศไทย)”, 2 สิงหาคม 2564, *Politics & Society*, ปีที่ 49, ฉบับที่ 3, หน้า 311–336, 2 สิงหาคม 2564, <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/00323292211033073>, หน้า 311

การดำเนินคดีอาญาและวิธีการรุนแรงอื่นๆ²² ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกคำวินิจฉัยในปี 2555 ว่าพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอัน "เป็นที่เคารพสักการะ" และ "ผู้ใดจะละเมิดมิได้" ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์²³

เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2563 **อานนท์ นำภา** ทนายความด้านสิทธิมนุษยชน ได้ทลายกำแพงแห่งความเงียบสงัดระหว่างการชุมนุมประท้วงในริมแควรี พอดเตอร์ ด้วยการปราศรัยเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันและแก้ไขกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์²⁴ นอกจากนี้ เขายังเรียกร้องให้ยุติการคุกคามผู้วิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์อีกด้วย²⁵ ซึ่งภายหลัง การชุมนุมประท้วงครั้งนี้มีนักกิจกรรมอีกมากมายที่เริ่มออกพุดมาถึงการเรียกร้องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ต่อสาธารณะ

ในการถือกำเนิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยเยาวชนในปี 2563 นี้ นักกิจกรรมรุ่นใหม่ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนถือเป็นแนวหน้าของการชุมนุมประท้วง ผู้หญิงที่เป็นผู้นำการประท้วงอย่าง **ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล เบนจา อะปัญญา** และ **จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์** ถือเป็นปากเป็นเสียงของการเรียกร้องให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตย²⁶ ระหว่างนั้น นักศึกษานักกิจกรรมผู้นิยมตนเองเป็นเกย์อย่างเปิดเผย 2 คน คือ **กตเทพ เรืองประไพกิจเสรี** และ **ภาณุมาศ สิงห์พรหม** ได้นำการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปการเมืองและการสมรสเท่าเทียม²⁷ ผู้นำหลักในการประท้วงอย่าง **พริษฐ์ วัชรภูมิ** และ **ภาณุพงศ์ มะณีวงศ์** ก็ระบุว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน LGBTI เช่นกัน²⁸

เสรีเทยพลัส ซึ่งเป็นกลุ่มที่นำโดย LGBTI และเพมินิสต์ปลดแอก รวมถึงกลุ่มที่เรียกร้องเรื่องสิทธิสตรีและ LGBTI อีกหลายกลุ่ม ถือว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุน ขบวนการเคลื่อนไหวนี้ นักกิจกรรมต่างออกมาเล่าถึงปัญหาที่พวกเขาต้องเผชิญ และใช้การชุมนุมประท้วงเป็นช่องทางเรียกร้องให้เกิดประชาธิปไตยและสิทธิคุ้มครองตามกฎหมายในการสมรสของคนเพศเดียวกัน การอนุญาตให้บริการทางเพศถูกกฎหมาย และการกำจัดความรุนแรงในครอบครัว²⁹

²² Tyrell Haberkorn, "Under and beyond the Law (ภายใต้และเกินกว่าขอบเขตของกฎหมาย)" (อ้างแล้ว), หน้า 321-329

²³ "A History of the Thai Lèse-Majesté Law", in Thai Legal History: from Traditional to Modern Law ("ประวัติศาสตร์กฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์ของไทย" ในประวัติศาสตร์กฎหมายไทย: ตั้งแต่กฎหมายดั้งเดิมถึงกฎหมายสมัยใหม่) (ฉบับ Andrew Harding และนุรินทร์ พงศปาณ), 2564, หน้า 85-87

²⁴ ประชาไท, "ชุมนุมริมแควรีพอดเตอร์ ร้องยกเลิก-แก้กฎหมายขยายพระราชอำนาจฯ และฟังเสียงนักศึกษา-ประชาชน", 3 สิงหาคม 2563, <https://prachatai.com/journal/2020/08/88882>

²⁵ ประชาไท, "ชุมนุมริมแควรีพอดเตอร์ ร้องยกเลิก-แก้กฎหมายขยายพระราชอำนาจฯ และฟังเสียงนักศึกษา-ประชาชน", 3 สิงหาคม 2563, <https://prachatai.com/journal/2020/08/88882>

²⁶ New York Times, "Young Women Take a Frontline Role in Thailand's Protests (กลุ่มหญิงสาวรับบทผู้นำของการชุมนุมประท้วงในประเทศไทย)", 24 กันยายน 2563, <https://www.nytimes.com/2020/09/24/world/asia/thailand-protests-women.html>

²⁷ Reuters, "The Thai protest leader who emerged with a kiss (ผู้นำการประท้วงของไทยที่ปรากฏกายพร้อมกับการจูมพิต)", 11 กันยายน 2563, <https://www.reuters.com/article/idUSKBN26203R/>

²⁸ ดูการให้สัมภาษณ์ของพริษฐ์ วัชรภูมิเกี่ยวกับเรื่องทางเพศของเขาที่ The Opener, "'เพนกวิน' ขอล้างภาพ LGBT ต้องไม่จ้านเพด็จการ", 9 มิถุนายน 2563, <https://theopener.co.th/node/988> ภาณุพงศ์ มะณีวงศ์บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลระหว่างการสัมภาษณ์ในปี 2566 ว่าเขาถือว่าตนเองนิยามตัวตนเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับภาณุพงศ์ มะณีวงศ์ นักปกป้องสิทธิฯ ผู้มีความหลากหลายทางเพศและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 13 ธันวาคม 2566

²⁹ The Matter, "จากมือ 'ขบวนการ V4' ถึง สิทธิและความเท่าเทียมทางเพศที่ไม่มีวันมาถึงในรัฐเผด็จการ", 20 ตุลาคม 2564, <https://thematter.co/thinkers/lgbtq-feminist-protest-in-9-oct-2021/158113>

นอกจากนั้น ผู้ประท้วงยังออกมาพูดถึงความท้าทายอันทับซ้อนที่ต้องเผชิญสำหรับผู้หญิงและ LGBTI ซึ่งอยู่ในชุมชนที่เป็นคนกลุ่มน้อยในประเทศไทยอยู่แล้ว รวมถึงชาวมุสลิมที่เป็น LGBTI ใน จชต.³⁰

เมื่อมีการจัดการชุมนุมประท้วงขนาดใหญ่ขึ้น ทางทหารไทยได้ใช้มาตรการรุนแรงในการสลายฝูงชน รวมถึงการใช้เครื่องฉีดน้ำแรงดันสูง แก๊สน้ำตา และกระสุนยาง³¹ ระหว่างปี 2563 ถึง 2566 มีนักกิจกรรมหลายร้อยคน รวมถึงผู้หญิงอย่างน้อย 96 คน และ LGBTI อย่างน้อย 22 คน ได้รายงานว่าตนเองถูกสอดแนมและข่มขู่คุกคามโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ³² โดยรัฐบาลได้ใช้กฎหมายต่างๆ เป็นเครื่องมือในการดำเนินคดีอาญากับผู้เห็นต่างและจับกุมคุมขังผู้วิพากษ์วิจารณ์ ในช่วงเดือนมิถุนายน 2563 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2566 มีผู้ชุมนุมประท้วงอย่างน้อย 1,935 คน ซึ่งเป็นผู้หญิง 392 คน เด็กหญิง 56 คน LGBTI 68 คน รวมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศอีก 10 คน ถูกดำเนินคดีอาญาจากการมีส่วนร่วมกับการชุมนุมประท้วงเหล่านี้³³

ในการเลือกตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม 2566 พรรคก้าวไกล ซึ่งเป็นพรรคที่ดึงขึ้นมาแทนพรรคอนาคตใหม่ที่ถูกลบและได้ชนะการเลือกตั้งและได้ที่นั่งสูงสุดในรัฐสภา³⁴ แต่พรรคก็ไม่สามารถรวบรวม เสียงจากวุฒิสภาได้มากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาล³⁵ ส่งผลให้พรรคอันดับ 2 อย่างพรรคเพื่อไทยมีโอกาสตั้งรัฐบาลผสมกับพรรคที่มีสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับกองทัพ³⁶

การปราบปรามในพื้นที่พลเมืองยังคงมีอยู่ แม้จะเปลี่ยนรัฐบาลไปแล้วก็ตาม การพิจารณาคดีกับผู้ชุมนุมประท้วงโดยสงบยังคงเกิดขึ้น โดยมีอีกอย่างน้อย 795 คดีหรือคิดเป็น 63% ของคดีความทั้งหมดยังคงค้างอยู่ในศาลเมื่อสิ้นปี 2566³⁷

---

³⁰ The Matter, “LGBTQ กับพื้นที่เทาๆ ในสังคมมุสลิม ถึงเวลาหรือยังที่จะหยิบเรื่องนี้มาพูดคุย?”, 16 พฤศจิกายน 2563, <https://thematter.co/social/talk-with-warich-noochouy/128699> และ The Matter, “เมื่อรัฐไม่ยอมรับ จันจึงเคลื่อนไหวคุยกับนักเคลื่อนไหวกะเทยไร้สัญชาติ แซม สามแมท”, 18 กุมภาพันธ์ 2565, <https://thematter.co/social/interview-sam-samat/168180>

³¹ งานวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังพบกรณีอื่นๆ อีกมากมายระหว่างเดือนตุลาคม 2563 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2564 ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กำลังโดยไม่มีเหตุจำเป็นและไม่ได้สัดส่วนต่อผู้ชุมนุมประท้วงโดยสงบ ดูแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “หน้าแสบเหมือนโดนไฟไหม้” (อ้างแล้ว)

³² ได้รับข้อมูลโดยตรงจากศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR), 13 ธันวาคม 2566 ในกรณีเหล่านี้ เจ้าหน้าที่มักโทรศัพท์หาพนักงานและนักปกป้องสิทธิ รวมถึงเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเพื่อตรวจสอบกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ สอดคล้องตามไปในสถานที่ต่างๆ รวมถึงเข้าไปเยี่ยมพวกเขาและสมาชิกในครอบครัวที่บ้าน

³³ ในกลุ่มบุคคลเหล่านี้ มี 1,469 คนถูกดำเนินคดีฐานฝ่าฝืนพระราชกำหนดการห้ามชุมนุมในที่สาธารณะ, 262 คนฐานหมิ่นประมาทกษัตริย์, 135 คนฐานยุยงปลุกปั่น และ 179 คนฐานฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ - TLHR, พฤศจิกายน 2566: จำนวนผู้ถูกดำเนินคดีทางการเมืองยอดรวม 1,935 คน ใน 1,262 คดี, 5 ธันวาคม 2566, <https://tlhr2014.com/archives/61998> ข้อมูลที่แยกรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ประท้วงที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่ถูกดำเนินคดีนี้ได้มาจากการสื่อสารส่วนตัวของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลกับ TLHR โดยตรงเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2566

³⁴ Time Out, “Move Forward Party scores landslide victory in Bangkok, and secures major votes nationwide (พรรคก้าวไกลคว้าชัยแบบแลนด์สไลด์ในกรุงเทพฯ และได้รับเสียงส่วนใหญ่จากทั่วประเทศ)”, 15 พฤษภาคม 2566, <https://www.timeout.com/bangkok/news/move-forward-party-scores-landslide-victory-in-bangkok-and-secures-major-votes-nationwide-051523>

³⁵ Guardian, “Leader of Thailand’s most popular party fails in final attempt to become PM (ผู้นำพรรคที่ได้รับความนิยมสูงสุดของไทยคว้าน้ำเหลวในความพยายามเลือกสุดท้ายที่จะเป็นนายก)”, 19 กรกฎาคม 2566, <https://www.theguardian.com/world/2023/jul/19/thailand-pm-vote-move-forward-leader-pita-limjaroenrat>

³⁶ Workpoint Today, “เป็ตรายละเอียด ‘เพื่อไทย’ แดงจัดตั้งรัฐบาล 11 พรรค รวม 314 เสียง”, 21 สิงหาคม 2566, <https://workpointtoday.com/formgov-pheuthai>

³⁷ TLHR, “2566 ปีแห่งคำพิพากษาคดีการเมือง: คดีเพิ่มเกือบร้อย และมีคำพิพากษาแทบทุกวันทำการ” 30 ธันวาคม 2566, <https://tlhr2014.com/archives/62665>

3.2 เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเคลื่อนไหวในประเทศไทย

เทคโนโลยีดิจิทัลถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเคลื่อนไหวในประเทศไทยมาเป็นเวลาหลายปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ที่นำโดยเยาวชน หลังจากการเลือกตั้งเมื่อเดือนมีนาคม 2562 นักกิจกรรมรุ่นใหม่ได้ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียกันมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะ Facebook Instagram X (เดิมคือ Twitter) และ TikTok เพื่อขับเคลื่อนและระดมเงินทุนในการทำกิจกรรมออฟไลน์ของตนเอง³⁸ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยิ่งทำให้ต้องอาศัยแพลตฟอร์มออนไลน์มากยิ่งขึ้นเพื่อจัดการชุมนุมประท้วงบนโลกเสมือน³⁹

แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียทำให้ผู้หญิงและ LGBTI สามารถสร้างชุมชนของผู้คนที่มีความหมายเดียวกันในการยกระดับการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศได้ หลายๆ ชุมชนเหล่านี้เปิดเพจสาธารณะหรือบัญชีบนเว็บไซต์โซเชียลมีเดียเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดสตรีนิยมและสิทธิของกลุ่ม LGBTI⁴⁰ รวมถึงรณรงค์ในนามของผู้ที่ประสบกับความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ⁴¹

3.3 ระบบนิเวศของการปราบปรามทางดิจิทัล

ทางการไทยเข้าใจดีถึงพลังของเทคโนโลยีดิจิทัลในการอำนวยความสะดวกให้เกิดการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวท่ามกลางความเห็นต่างที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทางการจึงพยายามจำกัดความสามารถในการขับเคลื่อนและจัดให้มีการชุมนุมประท้วงในพื้นที่ดิจิทัล เช่นเดียวกับการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มมาตรการควบคุมของตนให้หนาแน่นขึ้น

รัฐบาลไทยได้บังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (พ.ร.บ. คอมฯ) อย่างหนักหน่วงในการดำเนินคดีกับผู้เห็นต่าง เพื่อตอบโต้กับการเคลื่อนไหวออนไลน์ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วงหลังปี 2563 โดย พ.ร.บ. ฉบับนี้กำหนดให้การเผยแพร่ข้อมูล "ที่เป็นเท็จ" หรือ "บิดเบือน" ทางออนไลน์ถือเป็นความผิดทางอาญา⁴² จากข้อมูลของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR) ระบุว่า มีผู้ประท้วง 195 คน โดยเป็นผู้หญิงอย่างน้อย 48 คน และ LGBTI อย่างน้อย 17 คน ถูกดำเนินคดีตาม พ.ร.บ. ฉบับนี้ระหว่างวันที่ 18 กรกฎาคม 2563 ถึง 30 พฤศจิกายน 2566 เนื่องจากพวกเขาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือสถาบันกษัตริย์บนโลกออนไลน์⁴³ ในบางกรณี มีผู้ถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลาหลายสิบปีสำหรับการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เช่น คดีของ **อัญชัญ ปรีเลิศ** และ **มงคล ติระโคตร** (ดูกล่องข้อมูล 2)

³⁸ ข้อความนี้อ้างอิงจากข้อสังเกตทั่วไปที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้จากการสัมภาษณ์นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เกี่ยวกับเครื่องมือออนไลน์ที่ใช้เป็นประจำในการเคลื่อนไหว

³⁹ ตัวอย่างเช่น หลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีกลุ่มคนรุ่นใหม่จำนวนมากรู้สึกไม่พอใจกับมาตรการเหยี่ยวของรัฐบาลที่ไม่เพียงพอสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายล็อกดาวน์บางส่วนในเดือนเมษายน 2563 นักกิจกรรมที่เป็นนักเรียนนักศึกษาจึงเริ่มรณรงค์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเรียกร้องให้ประชาชนแสดงความไม่พอใจต่อการตอบสนองต่อการแพร่ระบาดที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลผ่านแฮชแท็ก #MobFromHome โปรดอ่าน มติชน, "เริ่มแล้ว! #MobFromHome ประท้วงจากบ้าน จักรูบาลเหยี่ยว 'โควิด' ถ้วนหน้า อย่าเห็นแค่นายทุน" 25 เมษายน 2563, https://www.matichon.co.th/politics/news_2156955

⁴⁰ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับณัชกานต์ รัตวงษ์ฤทธิ์ เยาวชนนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนารีและนักกิจกรรมสตรีนิยม, 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

⁴¹ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับนาตา ไซยจิตต์ นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นบุคคลข้ามเพศอินเตอร์เซ็กส์, 23 พฤศจิกายน 2566

⁴² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบัญญัติทางกฎหมายของ พ.ร.บ. คอมฯ ได้ในบทที่ 4

⁴³ ได้รับข้อมูลโดยตรงจากศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 13 ธันวาคม 2566

กล่องข้อมูล 2: การจำคุกหลายทศวรรษเพียงเพราะการแสดงออกบนโลกออนไลน์

เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 **อัญชัญ ปรีเลิศ** อดีตข้าราชการพลเรือน ถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลาถึง 87 ปีจากการแชร์และโพสต์คลิปปรายการทอล์คโชว์ออนไลน์บนโซเชียลมีเดีย ที่ถูกกล่าวหาว่ามีการแสดงความคิดเห็นที่หมิ่นประมาทเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์⁴⁴ ศาลตัดสินว่าเธอมีความผิดฐานฝ่าฝืนกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์และ พ.ร.บ. คอมฯ และเนื่องจากเธอรับสารภาพโทษจำคุกจึงลดลงเหลือ 43 ปี 6 เดือน

สามปีหลังจากนั้น เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567 นักกิจกรรมทางการเมือง **มงคล ติระโคตร** ถูกศาลอุทธรณ์ตัดสินจำคุก 50 ปีจากการที่เขาโพสต์ Facebook เกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ เขาถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานฝ่าฝืนกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์และ พ.ร.บ. คอมฯ⁴⁵

นอกเหนือจากการดำเนินคดีต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแล้ว การสอบสวนของบริษัทโซเชียลมีเดียยังยืนยันว่าเจ้าหน้าที่รัฐบาลไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใส่ร้ายป้ายสีทางออนไลน์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทยว่า **"ปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสาร"** (Information Operation หรือ IO) เมื่อเดือนตุลาคม 2563 บริษัท X พว "เครือข่ายบัญชีที่มีส่วนร่วม ในการดำเนินปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสารนั้น มีความเชื่อมโยงอันเป็นที่เชื่อถือได้กับกองทัพไทย (ทบ.)"⁴⁶ หากอ้างอิงจากข้อค้นพบบดังกล่าว เครือข่ายนี้ประกอบด้วยบัญชี 926 บัญชีที่ "ช่วยขยายกำลังในการเผยแพร่เนื้อหาสนับสนุน ทบ. และรัฐบาล รวมถึงมีส่วนร่วมในการเผยแพร่เรื่องราวที่โจมตีบุคคลสำคัญของพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม"⁴⁷

เช่นเดียวกัน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2564 ทางบริษัท Meta ได้รายงานการลบเครือข่ายที่ประกอบด้วย 77 บัญชี 72 เพจ และ 18 กลุ่มบน Facebook รวมถึง 18 บัญชีบน Instagram เนื่องจาก "การแทรกแซงโดยรัฐบาล"⁴⁸ ผลการตรวจสอบของ Meta ระบุว่า "เครือข่ายนี้มีต้นกำเนิดในประเทศไทยและมุ่งเป้าไปยังกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ของประเทศ" และพบความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายดังกล่าวกับ กอ.รมน.⁴⁹ จากข้อมูลที่ได้ เครือข่ายนี้ได้เผยแพร่เนื้อหาที่สนับสนุนกองทัพและสถาบันกษัตริย์ รวมถึงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์

⁴⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "ประเทศไทย: การลงโทษจำคุก 87 ปีในความผิดฐานหมิ่นประมาทกษัตริย์เป็นอัตราโทษสูงสุดที่เคยมีมา," 19 มกราคม 2564, <https://www.amnesty.or.th/latest/news/877>

⁴⁵ โปรดอ่าน The Guardian, "Man jailed for record 50 years for criticising Thai monarchy (ชายคนหนึ่งทำสถิติถูกจำคุกนาน 50 ปี ฐานวิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ไทย)" 18 มกราคม 2567, <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/18/man-jailed-for-record-50-years-for-criticising-thai-monarchy#:~:text=A%20Thai%20man%20has%20been,a%20legal%20rights%20group%20said>

⁴⁶ X, "Disclosing networks to our state-linked information operations archive (การเปิดเผยข้อมูลเครือข่ายปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมโยงกับรัฐในคลังข้อมูลของเรา)", 8 ตุลาคม 2563, https://blog.twitter.com/en_us/topics/company/2020/disclosing-removed-networks-to-our-archive-of-state-linked-information

⁴⁷ X, "Disclosing networks to our state-linked information operations archive. (การเปิดเผยข้อมูลเครือข่ายปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมโยงกับรัฐในคลังข้อมูลของเรา)" (อ้างแล้ว)

⁴⁸ Meta, "February 2021 Coordinated Inauthentic Behavior Report (รายงานพฤติกรรมความร่วมมือกันสร้างความเข้าใจผิด กุมภาพันธ์ 2564)", กุมภาพันธ์ 2021, <https://about.fb.com/wp-content/uploads/2021/03/February-2021-CIB-Report.pdf>, หน้า 5-8

⁴⁹ Meta, "February 2021 Coordinated Inauthentic Behavior Report (รายงานพฤติกรรมความร่วมมือกันสร้างความเข้าใจผิด กุมภาพันธ์ 2564)" (อ้างแล้ว), หน้า 5-8

ความรุนแรงจากการใช้อาวุธใน จชต.⁵⁰ นอกจากนี้ยังโจมตีการทำงานขององค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือ NGO ต่างๆ รวมถึงแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทยด้วย⁵¹

IO ที่มีรัฐหนุนหลังยังมักได้รับการสนับสนุนจากผู้กระทำการ “อิสระ” ที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับรัฐไทยด้วย⁵² ตัวอย่างบางส่วนรวมถึงกลุ่มรอยัลลิสต์ซึ่งตั้งตนเป็นผู้พิทักษ์กฎ เช่น สถาบันทิศทางไทย องค์กรเก็บขยะแผ่นดิน และศูนย์ช่วยเหลือด้านกฎหมายผู้ถูกล่วงละเมิดบนโลกออนไลน์ (ศชอ.) สื่อรอยัลลิสต์ เช่น Top News รวมถึงเว็บไซต์และเพจโซเชียลมีเดียที่สนับสนุนรัฐ เช่น The Mettad และ The Truth⁵³ ตัวแสดงที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับรัฐเหล่านี้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการขับเคลื่อนและขยายผลการรณรงค์ออนไลน์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของรัฐ⁵⁴

เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแสดงเหล่านี้ยังช่วยส่งเสริมให้การปราบปรามทางดิจิทัลของรัฐมีความเข้มข้นมากขึ้นด้วยความกระตือรือร้น ตัวอย่างเช่น องค์กรเก็บขยะแผ่นดินได้ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อกระตุ้นการใช้ความรุนแรงต่อนักกิจกรรมและนักปกป้องสิทธิ⁵⁵ นอกจากนี้ ศชอ. ยังมีส่วนร่วมในการส่งข้อความคุกคามว่าจะดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมประท้วงผ่านข้อความตรงบนแพลตฟอร์มสังคมออนไลน์ และใช้ Google Maps เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับชีวิตของพวกเขาด้วย⁵⁶

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยก็มีประวัติในการซื้อและใช้งานเทคโนโลยีสอดแนมอีกด้วย ตามรายงานของ Citizen Lab ซึ่งเป็นสถาบันวิจัยทางเทคนิคที่ครอบคลุมประเด็นด้านเทคโนโลยี สิทธิมนุษยชน และความมั่นคงระดับโลก มีรายงานว่าในช่วงระหว่างปี 2556-2557 ทบ. และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ได้ซื้อสปายแวร์ที่เรียกว่า Remote-Control System (RCS) จาก Hacking Team ซึ่งเป็นบริษัทเทคโนโลยีการสอดแนมสัญชาติอิตาลีที่ปิดตัวลงแล้ว⁵⁷ Citizen Lab พบว่าสปายแวร์ RCS ทำให้ผู้ใช้สามารถเก็บข้อมูลออฟไลน์จากคอมพิวเตอร์ของเป้าหมาย เข้าถึงการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตแม้ว่าจะมีการเข้ารหัสไว้ บันทึกอีเมล ข้อความ ตลอดจนการโทรพูดคุยผ่านวิดีโอและเปิดกล้องกับไมโครโฟน

⁵⁰ Meta, “February 2021 Coordinated Inauthentic Behavior Report (รายงานพฤติกรรมความร่วมมือกันสร้างความเข้าใจผิด กุมภาพันธ์ 2564)” (อ้างแล้ว), หน้า 5-8

⁵¹ Meta, “February 2021 Coordinated Inauthentic Behavior Report (รายงานพฤติกรรมความร่วมมือกันสร้างความเข้าใจผิด กุมภาพันธ์ 2564)” (อ้างแล้ว), หน้า 7

⁵² จันจิรา สมบัติพูนศิริ, “We are Independent Trolls”: The Efficacy of Royalist Digital Activism in Thailand (“เราคือเกรียนอิสระ”: ประสิทธิภาพของการเคลื่อนไหวบนโลกดิจิทัลของกลุ่มรอยัลลิสต์), 5 มกราคม 2565, <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2022-1-we-are-independent-trolls-the-efficacy-of-royalist-digital-activism-in-thailand-by-janjira-sombatpoonsiri/>

⁵³ จันจิรา สมบัติพูนศิริ, “We are Independent Trolls” (อ้างแล้ว)

⁵⁴ จันจิรา สมบัติพูนศิริ, “We are Independent Trolls” (อ้างแล้ว)

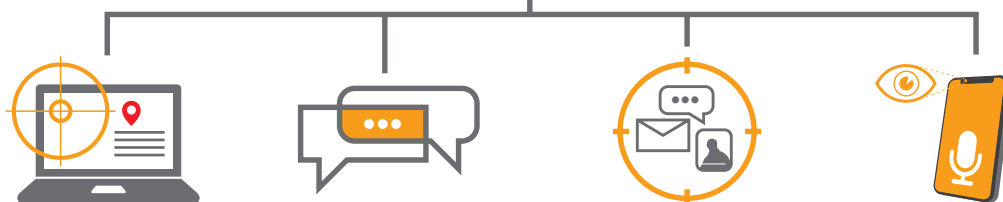
⁵⁵ Wolfram Schaffar, *New Social Media and Politics in Thailand: The Emergence of Fascist Vigilante Groups on Facebook* (โซเชียลมีเดียใหม่และการเมืองในประเทศไทย: ความฉุกเฉินของกลุ่มฟาสซิสต์ซึ่งตั้งตนเป็นผู้พิทักษ์กฎบน Facebook), https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/62850/ssoar-aseas-2016-2-schaffar-New_Social_Media_and_Politics.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁵⁶ TLHR, “Cyber vigilante group threatens at least 62 individuals with lese majeste, leaking personal information of over 466 individuals via Google Map (กลุ่มศาลเตี้ยไซเบอร์ข่มขู่ว่าจะดำเนินคดีหมิ่นประมาทเข็ญกับอย่างน้อย 62 คน และปล่อยข้อมูลส่วนตัวของกว่า 466 คนผ่าน Google Map)” <https://tlhr2014.com/en/archives/31439> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2567)

⁵⁷ บริษัท Hacking Team อธิบายว่า RCS คือ “ชุดโปรแกรมการเฝ้าข้อมูลสำหรับการแทรกแซงของรัฐบาล” ที่จำหน่ายให้แก่รัฐบาลเท่านั้น และระบุว่าสปายแวร์นี้ “ไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับ” ว่ามาจากหน่วยงานรัฐบาลใดเป็นการเฉพาะได้ อย่างไรก็ตาม ทางทหารไทย รวมถึงอดีตนายกรัฐมนตรีนายพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ยื่นกรณปฎิเสธต่อคำกล่าวอ้างนี้ โปรดอ่านผลการสืบสวนด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัลฉบับเต็มที่น่าไปสู่อีซูสปูนี่ที่ Citizen Lab, *Mapping Hacking Team’s “Untraceable” Spyware* (แกะรอยสปายแวร์ “ที่ตรวจสอบย้อนหลังไม่ได้” ของ Hacking Team), 17 กุมภาพันธ์ 2557, <https://citizenlab.ca/2014/02/mapping-hacking-teams-untraceable-spyware/#8> และอ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิเสธข้อกล่าวหาของประยุทธ์ จันทร์โอชาได้ที่ BBC ไทย, วิถีลึกลับ : ย้อนรอยเอกสารการจัดซื้อผลิตภัณฑ์สอดแนมจากอิตาลี โดยกองทัพบกและสำนักงานตำรวจแห่งชาติของไทย, 12 เมษายน 2562, <https://www.bbc.com/thai/47908180>

รัฐบาลไทยมีประวัติ

ซื้อและใช้งานเทคโนโลยีสอดแนม

ของอุปกรณ์ที่ตกเป็นเป้าหมายได้⁵⁸ ต่อมาในปี 2563 Citizen Lab ยังได้เปิดเผยจากการสืบสวนด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัลว่า 3 หน่วยงานของรัฐบาลไทย ได้แก่ กอ.รมน. ทบ. และ สดช. ได้ใช้งานสปายแวร์อีกตัวหนึ่ง ซึ่งครั้งนี้พัฒนาโดยบริษัท Circles ที่มีชื่อเสียงในการขายสปายแวร์ให้แก่รัฐบาลต่างๆ โดยใช้ช่องโหว่ของระบบเซลลูลาร์ทั่วโลก⁵⁹

เมื่อเดือนธันวาคม 2564 บริษัท Meta ได้เผยแพร่รายงานภัยคุกคามเกี่ยวกับอุตสาหกรรมรับจ้างสอดแนมที่ระบุถึงลูกค้าชาวไทยของบริษัท Cognyte ซึ่งเป็นบริษัทจากอิสราเอลที่จัดการบัญชีปลอมบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อ "ทำการหลอกลวงให้เหยื่อเปิดเผยข้อมูล (Social engineer) และเก็บข้อมูลนั้น"⁶⁰ รายงานฉบับนี้ระบุว่า Meta ได้ลบ "บัญชีประมาณ 100 บัญชีบน Facebook และ Instagram ที่เชื่อมโยงกับ Cognyte (ชื่อเดิม WebintPro) และลูกค้าของบริษัทนี้"⁶¹ อย่างไรก็ตาม Meta ไม่ได้ระบุจำนวนบัญชีที่ดำเนินการดังกล่าวในประเทศไทย หรือรายละเอียดว่าลูกค้าในประเทศไทยคือใคร รวมถึงดำเนินการกิจกรรมใดบ้างผ่าน Cognyte⁶²

ยิ่งไปกว่านั้น มีรายงานว่านักกิจกรรมจำนวนมากและผู้นำทางการเมืองฝ่ายตรงข้ามพบเครื่องมือติดตามระบบระบุตำแหน่งบนโลก (GPS) ในรถยนต์ของตนเองระหว่างปี 2563-2566⁶³ ซึ่งมีรายงานข่าวว่า เครื่องมือชนิดนี้ไม่เพียงจะติดตามตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ได้เท่านั้น แต่ยังมีศักยภาพในการดักฟังและบันทึกการสนทนาได้ด้วย⁶⁴ แม้นักกิจกรรมในกรณีเหล่านี้จะคาดเดาว่าตัวติดตามเหล่านั้นมาจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ยังไม่ได้รับการยืนยันจากแหล่งข้อมูลอย่างเป็นทางการ

⁵⁸ Citizen Lab, *Mapping Hacking Team's "Untraceable" Spyware* (แกะรอยสปายแวร์ "ที่ตรวจสอบย้อนหลังไม่ได้" ของ Hacking Team) (อ้างแล้ว)

⁵⁹ Citizen Lab, *Running in Circles: Uncovering the Clients of Cyberespionage Firm Circles* (วิ่งวนใน Circles: เผยโฉมลูกค้าของ Circles บริษัทจารกรรมไซเบอร์), 1 ธันวาคม 2563, <https://citizenlab.ca/2020/12/running-in-circles-uncovering-the-clients-of-cyberespionage-firm-circles/>

⁶⁰ Meta, "Threat Report on the Surveillance-for-Hire Industry (รายงานภัยคุกคามเกี่ยวกับอุตสาหกรรมรับจ้างสอดแนม)", ธันวาคม 2564, <https://about.fb.com/wp-content/uploads/2021/12/Threat-Report-on-the-Surveillance-for-Hire-Industry.pdf>, หน้า 8

⁶¹ Meta, "Threat Report on the Surveillance-for-Hire Industry (รายงานภัยคุกคามเกี่ยวกับอุตสาหกรรมรับจ้างสอดแนม)" (อ้างแล้ว)

⁶² Meta, "Threat Report on the Surveillance-for-Hire Industry (รายงานภัยคุกคามเกี่ยวกับอุตสาหกรรมรับจ้างสอดแนม)" (อ้างแล้ว)

⁶³ โปรดอ่านรายละเอียดเพิ่มเติมของกรณีเหล่านี้ที่ iLaw, แอดทิด GPS นักกิจกรรม ทำไม่ได้ ไม่มีกฎหมายรองรับ, 18 สิงหาคม 2564, <https://freedom.ilaw.or.th/blog/GPDnotlegal> และ TLHR, ตร.อุบลฯ คุกคามนักกิจกรรมหนัก! แอดทิด 'GPS' – ไม่ให้หวังไรเตอร์ หนักรถเคลื่อนไหว ในช่วงเจ้าฟ้าทีปังกรฯ เสด็จ, 2 มกราคม 2567, <https://tlhr2014.com/archives/62715>

⁶⁴ TLHR, ตร.อุบลฯ คุกคามนักกิจกรรมหนัก! แอดทิด 'GPS' – ไม่ให้หวังไรเตอร์ หนักรถเคลื่อนไหว ในช่วงเจ้าฟ้าทีปังกรฯ เสด็จ, 2 มกราคม 2567, <https://tlhr2014.com/archives/62715>; iLaw, แอดทิด GPS นักกิจกรรม ทำไม่ได้ ไม่มีกฎหมายรองรับ, 18 สิงหาคม 2564, <https://freedom.ilaw.or.th/blog/GPDnotlegal>

4. กรอบกฎหมาย

บทนี้ของงานวิจัยเป็นการอธิบายถึงภาพรวมของพันธกรณีและความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ผูกพันประเทศไทยและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เช่น บริษัทต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence หรือ TfGBV) ต่อนักปกป้องสิทธิ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทย และยังให้ภาพรวมของกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏในงานวิจัยฉบับนี้ด้วย

4.1 กรอบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

4.1.1 พันธกรณีของรัฐ

กล่องข้อมูล 3: สิทธิมนุษยชนด้านใดบ้างที่อาจได้รับผลกระทบจาก TfGBV

แม้ว่า TfGBV จะสามารถส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดสิทธิมนุษยชนได้หลายประการ แต่รายงานนี้จะเน้นไปที่สิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม และสิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ สิทธิเหล่านี้ล้วนได้รับการคุ้มครองจากสนธิสัญญาและปฏิญญาหลายฉบับ รวมถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women หรือ CEDAW) และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้าน การทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT) ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ในสนธิสัญญาเหล่านี้ จึงต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีด้วยการเคารพ คุ้มครอง และสนับสนุนส่งเสริมสิทธิเหล่านี้ ตามที่ระบุไว้ในบทนี้

สิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ (Right to live free from gender-based violence)

กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนสิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ⁶⁵ หากอ้างอิงตามอนุสัญญา CEDAW และกลไกสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอื่นๆ นั้น ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ถือว่ารวมไปถึง “ความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงเพียงเพราะเธอเป็นผู้หญิงและที่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างไม่ได้

⁶⁵ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิง สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน, 18 มิถุนายน 2561, A/HRC/38/47, ย่อหน้า 50, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g18/184/58/pdf/g1818458.pdf?token=wK7EQk2iGHQceookJY&fe=true>

สัดส่วน”⁶⁶ นิยามของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศยังครอบคลุมถึงความรุนแรงที่ “กระทำ ส่งเสริม หรือทำให้รุนแรงขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไม่ว่าจะบางส่วนหรือทั้งหมด เช่น โทรศัพท์มือถือและสมาร์ตโฟน อินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย หรืออีเมล [...]”⁶⁷

กลไกและหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ให้การยอมรับมากขึ้นว่า สนิยม อัตลักษณ์ การแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ (sexual orientation, gender identity and/or expression and sex characteristics หรือ SOGIESC) มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดและทวีคูณความเลวร้ายของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ รวมถึง TfGBV ขึ้นอีกด้วย คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีของสหประชาชาติได้ระบุในข้อเสนอแนะทั่วไปลำดับที่ 35 ว่าอนุสัญญา CEDAW รับรู้ถึงรูปแบบการเลือกปฏิบัติที่ทับซ้อนกันต่อผู้หญิงที่รักเพศเดียวกัน ผู้หญิงที่รักทั้งผู้ชายและผู้หญิง ผู้หญิงข้ามเพศ และบุคคลผู้เป็นอินเตอร์เซ็กส์⁶⁸ ในรายงานเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่ง SOGIESC ต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในเดือนพฤศจิกายน 2554 ผู้ดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ณ ขณะนั้น ยังได้ระบุอีกกว่าว่าการโจมตีด้วยความเกลียดหรือกลัวบุคคลที่รักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศถือเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศด้วย⁶⁹

TfGBV ต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ถือเป็นภาระละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน กำหนดให้รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องดูแลให้มั่นใจว่า ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและตัวแสดงอื่นๆ ที่ไม่ใช่รัฐจะต้องงดเว้นจากความรุนแรงทุกรูปแบบต่อผู้หญิงและ LGBTI รวมถึง TfGBV ด้วย⁷⁰ พวกเขาจะต้องดำเนินมาตรการทุกขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ TfGBV⁷¹ และสอบสวนการกระทำผิดเหล่านี้ ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด และจัดให้มีการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเหมาะสมด้วย⁷² นอกจากนี้แล้ว รัฐยังมีหน้าที่ต้องดำเนินมาตรการเชิงป้องกันไม่ให้เกิด TfGBV ซึ่งรวมถึงการสร้างตระหนักรู้เกี่ยวกับประเด็นนี้ และจัดตั้งบริการต่างๆ เพื่อหยุดยั้งการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ⁷³ ในการดำเนินการดังกล่าวเป็นเรื่องจำเป็นที่จะพิจารณา ตามแนวทางที่ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์อันทับซ้อน โดยคำนึงถึงวิธีที่ภูมิหลังทางเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ รวมถึงสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ที่เฉพาะเจาะจงของ TfGBV ในบริบทต่างๆ ได้⁷⁴

⁶⁶ คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (CEDAW), ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 35 (2560) ว่าด้วยความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศต่อผู้หญิง, ซึ่งเป็นการปรับปรุงข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 19 (2535), 26 กรกฎาคม 2560, CEDAW/C/GC/35, <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-35-2017-gender-based>

⁶⁷ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิง สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน, ย่อหน้า 22

⁶⁸ CEDAW, ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 35 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 12

⁶⁹ ข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, รายงานเกี่ยวกับกฎหมายและแนวปฏิบัติที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติ และการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลด้วยเหตุของสเนียมและอัตลักษณ์ทางเพศ, 17 พฤศจิกายน 2553, A/HRC/19/41, ย่อหน้า 20, https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Discrimination/A.HRC.19.41_English.pdf

⁷⁰ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อสตรี สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน, ย่อหน้า 22

⁷¹ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิง สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 67

⁷² CEDAW, ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 35 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 9

⁷³ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิง สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน, (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 66

⁷⁴ CEDAW, ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 35 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 12

สิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศนั้นไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันและล้วนมีความเชื่อมโยงกับสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ ซึ่งรวมถึงแต่มีได้จำกัดเพียงสิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก สิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม⁷⁵ การมีเสรีภาพจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกคนโดยเฉพาะผู้หญิงและ LGBTI ที่จะได้รับสิทธิเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่

สิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to privacy)

สิทธิในความเป็นส่วนตัวได้รับการรับรองไว้ในข้อที่ 12 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 17 ของกติกา ICCPR ระบุไว้ว่า “บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้” และ “บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบลู่เช่นว่านั้น”⁷⁶ นอกจากนี้ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา CEDAW รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องรับประกันให้ผู้หญิงได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกัน⁷⁷

กฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศกำหนดให้การแทรกแซงสิทธิในความเป็นส่วนตัวใดๆ โดยรัฐซึ่งรวมถึงปฏิบัติการสอดแนมทางดิจิทัลนั้นจะต้องกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย มีความจำเป็น และได้สัดส่วน⁷⁸ การแทรกแซงดังกล่าวจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม และมีมาตรการป้องกันการละเมิดที่เพียงพอ เช่น อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของตุลาการเพื่อวัตถุประสงค์และระยะเวลาที่กำหนดไว้⁷⁹ ยิ่งไปกว่านั้น การจำกัดสิทธิในความเป็นส่วนตัวจะต้องสอดคล้องกับหลักการไม่เลือกปฏิบัติและสิทธิอื่นๆ ที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายระหว่างประเทศด้วย⁸⁰ หากการจำกัดสิทธิไม่เป็นไปตามเกณฑ์เหล่านี้ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายและ /หรือเป็นการกระทำโดยพลการ⁸¹

ตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน วัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมของการสอดแนมอาจรวมถึง “การคุ้มครองชีวิตหรือความชอบธรรมในร่างกายของผู้คนและความมั่นคงของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ”⁸² อย่างไรก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศไม่อนุญาตให้ใช้การสอดแนมเพื่อติดตามผู้คัดค้านรัฐบาล นักปกป้องสิทธิฯ และสมาชิกของชุมชนชายขอบจากการใช้สิทธิมนุษยชนของบุคคลเหล่านั้น หรือคุณลักษณะที่ได้รับการคุ้มครอง⁸³

⁷⁵ CEDAW, ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 35 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 15

⁷⁶ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ข้อที่ 17

⁷⁷ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women หรือ CEDAW) ข้อที่ 2 ประเทศไทยเข้าเป็นรัฐภาคีตั้งแต่ปี 2528 โปรดอ่าน ฐานข้อมูลองค์การตามสนธิสัญญาของสหประชาชาติ, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=172&Lang=EN

⁷⁸ กติกา ICCPR, ข้อที่ 19 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 34 ในข้อที่ 19: เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก, 12 กันยายน 2554, เอกสารองค์การสหประชาชาติ CCPR/C/GC/34, <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>

⁷⁹ ผู้รายงานพิเศษด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการมีเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, การรายงานเรื่องการสอดแนมและสิทธิมนุษยชน, 28 พฤษภาคม 2562, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/41/35, www.undocs.org/A/HRC/41/35 ย่อหน้า 50(c)

⁸⁰ ข่าห้วงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR), สิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล, 30 มิถุนายน 2557, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/27/37, digitallibrary.un.org/record/777869?ln=en, ย่อหน้า 22-23

⁸¹ OHCHR, สิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล (อ้างแล้ว)

⁸² OHCHR, สิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 50

⁸³ OHCHR, สิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 50

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 17 ของกติกา ICCPR

“บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้” และ “บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือ ปล่อยให้สูญสิ้น”

การใช้สิทธิในความเป็นส่วนตัวอย่างเต็มที่จะต้องได้รับการคุ้มครองสำหรับทุกคน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมี SOGIESC แบบใดก็ตาม เมื่อปี 2563 ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิในความเป็นส่วนตัวได้แสดงความเห็นหลังจากกระบวนการปรึกษาหารือในระดับโลกมีความชัดเจนว่า “เพศสภาพ และปัจจัยต่างๆ เช่น เชื้อชาติ ความเชื่อ วัฒนธรรม ชนชาติกำเนิดทางสังคม อายุ ความพอเพียงทางเศรษฐกิจ และกรอบด้านกฎหมายและการเมืองล้วนเป็นสิ่งที่หล่อหลอมประสบการณ์ด้านความเป็นส่วนตัวทั้งสิ้น”⁸⁴ งานวิจัยด้านทฤษฎีสตรีนิยมจำนวนมากขึ้นก็แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่าง “อำนาจอริปไตยเหนือร่างกายและอำนาจอริปไตยเหนือข้อมูล” และเน้นย้ำว่าเนื่องจากการแบ่งแยกระหว่างพื้นที่กายภาพและพื้นที่ดิจิทัลนั้นมีความคลุมเครือมากขึ้นเรื่อยๆ ประสบการณ์ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศในพื้นที่หนึ่งจึงสามารถสะท้อนถึง หรือส่งผลกระทบต่ออีกพื้นที่หนึ่งได้⁸⁵ ในการจัดการแก้ไขผลกระทบที่มีลักษณะเชิงเลือกปฏิบัติของการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวเหล่านี้ รัฐควรดำเนินมาตรการที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อป้องกัน สืบสวน และลงโทษการละเมิดความเป็นส่วนตัวที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อเพศ⁸⁶

สิทธิในความเป็นส่วนตัวนั้นเป็นรากฐานของสิทธิที่สำคัญอื่นๆ สำหรับการมีส่วนร่วมของพลเมือง เช่น สิทธิในเสรีภาพ การแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม ข้างหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้เน้นย้ำว่า

“แม้เพียงแค่ความเป็นไปได้ที่ข้อมูลการสื่อสารจะถูกจับได้ ก็ถือเป็นการแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ซึ่งอาจทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวต่อสิทธิต่างๆ รวมถึงสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการสมาคม...ภาระจะตกแก่รัฐในการพิสูจน์ว่าการแทรกแซงดังกล่าวไม่ใช่การกระทำโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย”⁸⁷

⁸⁴ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิในความเป็นส่วนตัว, รายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิในความเป็นส่วนตัว, 24 มีนาคม 2563, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/43/52, <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc4352-report-special-rapporteur-right-privacy> ย่อหน้า 19.c

⁸⁵ โปรดอ่านตัวอย่างที่ GenderIT.org, *Global Attention to Technology-facilitated Gender-based Violence (TFGBV): Feminist Perspectives* (ความสนใจที่โลกมีต่อความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (TFGBV): มุมมองของนักสตรีนิยม), 24 สิงหาคม 2566, <https://genderit.org/edition/global-attention-technology-facilitated-gender-based-violence-tfgbv-feminist-perspectives>

⁸⁶ OHCHR, รายงานความเป็นส่วนตัวและเทคโนโลยีจากแง่มุมทางเพศ, 27 กุมภาพันธ์ 2562, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/40/63, <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc4063-privacy-and-technology-gender-perspective-report> ย่อหน้า 108(e)

⁸⁷ OHCHR, สิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 20

สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม (Freedom of expression, peaceful assembly and association)

สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกได้รับการคุ้มครองภายใต้เครื่องมือสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศต่างๆ เช่น ปกติญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อที่ 19 และกติกา ICCPR ข้อที่ 19 ซึ่งครอบคลุมถึงการแสวงหา การรับ และการเผยแพร่ข้อมูลและแนวคิดข้ามพรมแดนโดยไม่คำนึงถึงรูปแบบหรือสื่อที่ใช้⁸⁸ การได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากเสรีภาพเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงอยู่ของสื่อมวลชนที่เสรี และการทำงานของนักปกป้องสิทธิฯ และนักกิจกรรม ในความหมายนี้แนวคิดที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้สิทธินี้ หมายรวมถึงแนวคิดที่อาจก่อให้เกิดความขุ่นเคือง ตกใจ หรือรบกวนจิตใจด้วย⁸⁹

ในการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน การที่รัฐไม่แทรกแซงการใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกนั้นยังไม่เพียงพอ รัฐยังจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการใช้สิทธินี้ อย่างเต็มที่ รวมถึงการจัดอุปสรรคใดๆ ที่อาจขัดขวางการแสดงออกด้วย⁹⁰ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐต้องขจัด “การเลือกปฏิบัติทางเพศในรูปแบบเชิงโครงสร้างและเชิงระบบ” อย่างจริงจังเพื่อคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพการแสดงออก “บนพื้นฐานของความเสมอภาค”⁹¹

สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกนั้นมิใช่สิทธิที่ไร้ข้อจำกัด รัฐอาจมีเหตุแทรกแซงสิทธิในการแสดงออกนี้ได้ หากเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมตามที่กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับ ทั้งนี้การแทรกแซงดังกล่าวต้องมีกฎหมายรองรับ มีความจำเป็น และได้สัดส่วน⁹² กติกา ICCPR ได้ระบุไว้ว่า หนึ่งในวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมตามที่ระบุไว้ คือการดำเนินการเพื่อความมั่นคงของชาติ ตัวอย่างเช่น รัฐอาจใช้สลายแคว้นบางประเภทได้อย่างชอบธรรม หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปตามองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งมีการกำหนดดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันที่เพียงพอเพื่อป้องกันการใช้งานอย่างผิดวัตถุประสงค์ด้วย อย่างไรก็ตาม หลักฐานที่น่าเชื่อถือชี้ให้เห็นถึงการใช้งานเทคโนโลยีเหล่านี้ ในทางที่ผิดเพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ชอบธรรมอย่างแพร่หลาย โดยใช้คำว่า “ความมั่นคงของชาติ” เป็นข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การคุกคามเสียงวิพากษ์วิจารณ์ นักข่าว นักปกป้องสิทธิฯ และแม้แต่นักการเมืองเองก็ตาม

นอกจากนี้ รัฐยังมีหน้าที่ห้ามมิให้มีการแสดงออกที่สนับสนุนให้เกิดความเกลียดชัง การมุ่งร้าย หรือความรุนแรงในเชิงเลือกปฏิบัติ แม้จะไม่จำเป็นต้องลงโทษทางอาญาก็ตาม⁹³ อนุสัญญา CEDAW และกลไกทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอื่นๆ ได้กำหนดไว้ว่า เพศ เพศสภาวะ รวมถึงการแสดงออกและอัตลักษณ์ทางเพศ และสเนียมทางเพศ ถือเป็นหมวดหมู่ที่ได้รับความคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ⁹⁴ ตามที่ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิ

⁸⁸ ปกติญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อที่ 19; กติกา ICCPR, ข้อที่ 19

⁸⁹ โปรดอ่านตัวอย่างที่ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป, คดี *Handyside v. สหราชอาณาจักร*, 2519, ย่อหน้า 49

⁹⁰ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 34 ในข้อที่ 19 (อ้างแล้ว)

⁹¹ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, รายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, 30 กรกฎาคม 2564, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/76/258, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/212/16/PDF/N2121216.pdf?OpenElement> ย่อหน้า 51

⁹² กติกา ICCPR, ข้อที่ 19 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 34 (อ้างแล้ว)

⁹³ กติกา ICCPR, ข้อที่ 20

⁹⁴ คณะกรรมการ CEDAW, ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 35 (2560) ว่าด้วยความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศต่อผู้หญิง, ซึ่งปรับปรุงข้อเสนอแนะทั่วไปฉบับที่ 19 (2535), 26 กรกฎาคม 2535, เอกสารองค์การสหประชาชาติ CEDAW/C/GC/35, <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-35-2017-gender-based>; Comisión Interamericana de Derechos Humanos, Avances y Desafíos hacia el reconocimiento de los derechos de las personas LGBTI en las Américas (ความก้าวหน้าและความท้าทายในการรับรู้ถึงสิทธิของบุคคลกลุ่ม LGBTI ในทวีปอเมริกา), 2561, OEA/Ser.L/V/II.170 ฉบับที่ 184, <https://www.oas.org/es/cidh/informes/pdfs/LGBTI-ReconocimientoDerechos2019.pdf>

ในเสรีภาพการแสดงออกได้แสดงความเห็นไว้ว่า เนื่องจากสิทธิในความเสมอภาคและสิทธิในเสรีภาพการแสดงออก รวมทั้งพันธกรณีในการไม่เลือกปฏิบัติ “ต่างก็เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน” ดังนั้นรัฐจึงต้องพยายามคุ้มครองและส่งเสริม การแสดงออกของทุกคน “โดยเฉพาะผู้ที่สิทธิของพวกเขามักจะตกอยู่ในความเสี่ยง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องแก้ไขปัญหา การเลือกปฏิบัติทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่บ่อนทำลายการใช้สิทธิต่างๆ”⁹⁵

ดังนั้น รัฐจึงต้องทั้งรับประกันสิทธิของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ให้ได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรง และการเลือกปฏิบัติ และงดเว้นจากการเผยแพร่เนื้อหาที่ช่วยทำให้เกิดความรุนแรง รวมถึงการผลิตซ้ำหรือหนุนเสริม การเลือกปฏิบัติทางเพศ⁹⁶ เนื้อหาดังกล่าวอาจรวมถึงรูปแบบของการโจมตีด้วยข้อมูลเท็จโดยผู้โยงกับ เรื่องเพศ การใส่ร้ายป้ายสี การคุกคาม การจงใจเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว และรูปแบบอื่นๆ ของ TfGBV ซึ่งตามหลักฐานในรายงาน ฉบับนี้มักถูกใช้เป็นวิธีข่มขู่คุกคาม หรือเป็นการล้างแค้น เอาคืนผู้หญิงและ LGBTI โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักปกป้อง สิทธิฯ

การรับรู้ในประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อนักปกป้องสิทธิฯ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งภายใต้ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนปี 2541⁹⁷ ซึ่งกำหนดสิทธิและพันธกรณี ที่บัญญัติไว้ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ข้อที่ 1 ระบุว่า “ทุกคนมีสิทธิทั้งโดยปัจเจกและจากการสมาคม กับบุคคลอื่นในการส่งเสริมและสนับสนุนการคุ้มครอง และการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ”⁹⁸ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องดำเนินการให้มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวยต่อ การใช้สิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิในเสรีภาพการ สมาคม

นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญกับความเสี่ยง ที่ซับซ้อนมากขึ้น ทั้งจากการทำงานและจากเพศภาวะและ/หรือ รสนิยมทางเพศของพวกเขา จึงจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ได้นำเสนอข้อสังเกตในรายงานต่อ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนว่าด้วยนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็เด็กและ เยาวชน โดยระบุว่า นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็เยาวชนจากทั่วโลก โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กหญิงมักประสบกับ “**การโจมตีบนโลก ออนไลน์เนื่องจากอคติทางเพศ**” เพื่อ “**คุกคาม ควบคุม แบล็กเมล**

© Summer Panadd

⁹⁵ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, รายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, 9 ตุลาคม 2562, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/74/486, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N19/308/13/PDF/N1930813.pdf?OpenElement> ย่อหน้า 4

⁹⁶ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, การโจมตีด้วยข้อมูลเท็จโดยผู้โยงกับเรื่องเพศและผลกระทบต่อสิทธิในเสรีภาพในการแสดงออก, 7 สิงหาคม 2566, เอกสาร องค์การสหประชาชาติ A/78/288, <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/a78288-gendered-disinformation-and-its-implications-right-freedom>

⁹⁷ ปฏิญญาดังกล่าวได้รับการรับรองโดยจันทคามติจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในปี 2541 ซึ่งรวมถึงประเทศไทยในฐานะ ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติด้วย โปรดอ่าน ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิฯ, “ปฏิญญาว่า ด้วยนักปกป้องสิทธิฯ”, <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-human-rights-defenders/declaration-human-rights-defenders>

⁹⁸ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของบุคคล กลุ่ม และหน่วยงานในสังคมเพื่อส่งเสริมและ คุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล, 9 ธันวาคม 2541, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/RES/53/144

หรือก่อให้เกิดความอับอาย” แต่พวกเขา⁹⁹ ปฏิกูญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นผู้หญิง ปี 2556 ได้เรียกร้องให้ทุกประเทศ รวมถึงประเทศไทยดำเนินมาตรการเชิงบวกในการให้ความคุ้มครองที่เพียงพอและมีความอ่อนไหวต่อเรื่องเพศภาวะแก่ผู้หญิงและเด็กหญิงในขณะที่พวกเธอใช้สิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยการเคลื่อนไหวของพวกเธอก็มักเป็นการคัดค้านและต่อต้านความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศเชิงระบบ¹⁰⁰ ในทำนองเดียวกัน รัฐจำเป็นต้องจัดการกับสภาพการณ์ที่เป็นปฏิกูญาที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็น LGBTI ต้องเผชิญ และให้ความคุ้มครองแก่พวกเขาด้วยเช่นกัน¹⁰¹

การจำกัดสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกอย่างไม่เหมาะสมย่อมเป็นอันตรายต่อการใช้สิทธิอื่นๆ เช่น สิทธิในเสรีภาพ การชุมนุมประท้วงโดยสงบ ซึ่งสิทธิที่ได้รับการรับรองไว้ในข้อที่ 21 ของกติกา ICCPR รวมถึงสนธิสัญญาและปฏิญญา ระดับภูมิภาคอื่นๆ¹⁰² นี้จะคุ้มครองความสามารถของปัจเจกบุคคลในการรวมตัวกับผู้อื่นโดยปราศจากความรุนแรง ในความหมายนี้ สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกโดยสงบถือเป็น “สิทธิส่วนบุคคลที่ใช้ร่วมกัน”¹⁰³ และการใช้สิทธินี้ อาจเกี่ยวข้องกับสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกด้วย เช่น การสื่อสารจุดยืน ในประเด็นที่เป็นที่สนใจของสาธารณะหรือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น¹⁰⁴

การจับกลุ่มรวมตัวที่ได้รับความคุ้มครองนั้นรวมถึงการรวมตัวกันโดยสงบของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในสถานที่ใดทั้งในโลกออนไลน์ ออฟไลน์ หรือผสมผสานทั้งสองรูปแบบในพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนตัว และสามารถทำหน้าที่เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้¹⁰⁵ โดยอีกนัยหนึ่งก็เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่า สิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบนั้นสามารถใช้ได้ทั้งในพื้นที่ออฟไลน์และออนไลน์ ดังนั้นการมีส่วนร่วม และการจัดการชุมนุมประท้วงออนไลน์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและ/หรืออาจถือได้ว่าเป็นการชุมนุมประท้วงโดยสงบนั้นจะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ¹⁰⁶ ขอบเขต ของสิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบนั้นครอบคลุมไปถึงการดำเนินการชุมนุมประท้วง และกิจกรรมที่จำเป็น ในการจัดการชุมนุมประท้วง (ทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังการชุมนุมเกิดขึ้น) เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยี การสื่อสารอื่นๆ เพื่อระดมการมีส่วนร่วมในวงกว้าง เป็นต้น¹⁰⁷

⁹⁹ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, “We are not just the future”: challenges faced by child and youth human rights defenders (“เราไม่ได้เป็นเพียงอนาคตเท่านั้น”: ความท้าทายที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องเผชิญ), 17 มกราคม 2567, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/55/50, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/267/64/pdf/g2326764.pdf?token=IP7RQMbP7iyzN556uR&fe=true>, ย่อหน้า 43-44

¹⁰⁰ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, การส่งเสริมปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของบุคคล กลุ่ม และหน่วยงานในสังคมเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล: การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง: มติ / การรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, 18 ธันวาคม 2554, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/RES/68/181, <https://digitallibrary.un.org/record/764453/?ln=es>

¹⁰¹ แถลงการณ์ร่วมโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองจากความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ และผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, 24 มีนาคม 2565, <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/03/defenders-human-rights-lgbt-persons-constantly-risk-warn-un-experts>

¹⁰² ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อที่ 20; กติกา ICCPR, ข้อที่ 21; อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งอเมริกา, ข้อที่ 15; อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป, ข้อที่ 11

¹⁰³ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 37 (2563) ว่าด้วยสิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบ (article 21), 17 กันยายน 2563, เอกสารองค์การสหประชาชาติ CCPR/C/GC/37, 17 กันยายน 2563, <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-comment-no-37-article-21-right-peaceful-para.4>

¹⁰⁴ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว)

¹⁰⁵ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 6

¹⁰⁶ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 13

¹⁰⁷ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 10

จากการตีความนี้ จึงสรุปได้ว่าการพุ่งเป้าและการสอดแนมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปยังผู้จัดและผู้เข้าร่วมการชุมนุมประท้วงโดยสงบนั้น ไม่เพียงแต่เป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวและสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกของพวกเขาเท่านั้น แต่ยังถือเป็นการละเมิดสิทธิในเสรีภาพการชุมนุมประท้วงโดยสงบโดยตรงด้วย เนื่องจากการแทรกแซงการใช้สิทธิดังกล่าวอย่างไม่เหมาะสม¹⁰⁸ ดังนั้น การใช้งานสลายแวนซ์ ซึ่งเข้าใจว่าเป็นระบบที่สามารถอนุญาตให้มีการดักจับการสื่อสาร ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ และรูปแบบอื่นๆ ของข้อมูลของเป้าหมายได้โดยพลการ อาจละเมิดเสรีภาพในการชุมนุมประท้วงโดยสงบโดยตรง เมื่อสลายแวนซ์นั้นเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและผู้เข้าร่วมที่มีความเชื่อมโยงกับการชุมนุมประท้วงตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องเคารพ คุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิในเสรีภาพการชุมนุมประท้วงโดยสงบโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ¹⁰⁹ แม้ว่าสิทธิในเสรีภาพการชุมนุมประท้วงโดยสงบจะถูกจำกัดได้เช่นเดียวกับสิทธิอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่หน่วยงานรัฐต้องดำเนินการให้แน่ใจว่าการแทรกแซงใดๆ นั้นจะต้องมีกฎหมายรองรับ มีความจำเป็น ได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม และไม่ก่อให้เกิดสถานะที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธินั้นเอง¹¹⁰ นอกจากนี้ รัฐยังมีพันธกรณีเชิงบวกในการอำนวยความสะดวกต่อการใช้สิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบ ทั้งในด้านกฎหมายและในทางปฏิบัติด้วย¹¹¹ การปฏิบัติตามพันธกรณีเหล่านี้ รวมถึงการไม่กำหนดข้อจำกัดที่ไม่มีการรับประกันต่อการวางแผนและการจัดการชุมนุมประท้วง และการงดเว้นจากการจำกัดผู้จัดหรือผู้เข้าร่วมโดยปราศจากสาเหตุอันชอบธรรม¹¹² มาตรการเช่นนี้อาจส่งผลให้เกิดบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว โดยทำให้ผู้คนไม่กล้าเข้าร่วมการชุมนุมประท้วงจึงถือเป็นการละเมิดสิทธิดังกล่าว¹¹³

รัฐสามารถแทรกแซงสิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบได้อย่างชอบธรรมเนื่องจากความกังวลด้านความมั่นคงของชาติ แม้ว่าความมั่นคงของชาติจะเป็นเหตุที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างแท้จริงภายใต้ข้อ 21 ของกติกา ICCPR และกลไกสิทธิมนุษยชนอื่นๆ แต่ก็ต้องไม่นำมาใช้เป็นเหตุผลกว้างๆ ที่ครอบคลุมทุกกรณี สำหรับการแทรกแซงใดๆ รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงการมีอยู่ของเงื่อนไขที่ท้าทายอย่างสมเหตุสมผลต่อ “ความสามารถของรัฐในการปกป้องการดำรงอยู่ของชาติ บุรณภาพแห่งดินแดน หรือเอกราชทางการเมืองจากภัยคุกคามหรือการใช้กำลังที่น่าเชื่อถือ”¹¹⁴

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ระบุว่า มีข้อสันนิษฐานว่าการชุมนุมประท้วงโดยสงบจะถึงเกณฑ์นี้ได้ก็เฉพาะในกรณีพิเศษเท่านั้น¹¹⁵ ดังนั้น ความมั่นคงของชาติจึงสามารถนำมาใช้เพื่อจำกัดสิทธินี้ได้ตามกฎหมายเฉพาะในสถานการณ์พิเศษเท่านั้น ความรู้สึกไม่สบายใจ ตกใจ หรือไม่พอใจของเจ้าหน้าที่หรือตัวแสดงอื่นๆ ที่ไม่ใช่รัฐอันเกิดขึ้นจากการชุมนุมประท้วงนั้น แทบจะไม่สามารถเข้าข่ายเงื่อนไขดังกล่าว โดยความเป็นจริงแล้วการรบกวนของการเคลื่อนไหวหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการชุมนุมประท้วง ไม่ได้ทำให้การคุ้มครองที่

¹⁰⁸ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 61

¹⁰⁹ กติกา ICCPR, ข้อที่ 21

¹¹⁰ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว)

¹¹¹ กติกา ICCPR, ข้อที่ 21 โปรดอ่านเพิ่มเติมที่ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติ, การเฉลิมฉลองผู้หญิงในขบวนการเคลื่อนไหวและภาคประชาสังคม: การได้รับสิทธิในเสรีภาพในการชุมนุมประท้วงโดยสงบและในการสมาคมของผู้หญิงและเด็กหญิง, 20 กรกฎาคม 2563, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/75/184, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n20/188/33/pdf/n2018833.pdf?token=x1fse7h5oK6QF1rOjd&fe=true>

¹¹² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 23

¹¹³ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 23

¹¹⁴ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 42

¹¹⁵ “ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีกรณีที่มีความมั่นคงของชาติเสื่อมถอยลงเนื่องจากการลิดรอนสิทธิมนุษยชน กรณีเหล่านี้จึงยังไม่มีเหตุผลที่มาสสร้างความชอบธรรมให้กับการจำกัดสิทธิเพิ่มเติม รวมถึงการจำกัดสิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบด้วย” คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 42

แม้ว่า **ความมั่นคงของชาติ** จะเป็นเหตุที่ชอบด้วยกฎหมายอย่างแท้จริง
ภายใต้ **ข้อ 21 ของกติกา ICCPR** และกลไกสิทธิมนุษยชนอื่นๆ

แต่ก็ต้องไม่นำมาใช้เป็นเหตุผลกว้างๆ ที่ครอบคลุมทุกกรณี

สิทธินี้ให้แก่ผู้จัดและผู้เข้าร่วมเป็นโมฆะแต่อย่างใด¹¹⁶ ดังนั้น เราจึงสามารถอนุมานได้อย่างสมเหตุสมผลว่าการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วง เช่น การเข้าร่วมใช้แฮชแท็กที่กำลังเป็นกระแส หรือการสร้างกลุ่มเพื่อแบ่งปันความคิดและประสานงานกิจกรรมนั้น ก็ย่อมจะได้รับการคุ้มครองในระดับเดียวกัน

เนื่องจากเสรีภาพเหล่านี้มีความเกี่ยวพันกัน การรับประกันถึงเสรีภาพแต่ละอย่างจึงเป็นเงื่อนไขสำหรับการเข้าถึงสิทธิอีกอย่างหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การเพิ่มเติมสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบ รวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัว เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายต่อชีวิตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐยังมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้มั่นใจว่าบุคคลที่สิทธิของตนถูกละเมิดจาก TfGBV สามารถเข้าถึงการเยียวยาได้ สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพได้รับการยอมรับภายใต้สนธิสัญญาและเครื่องมือต่างๆ ด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค¹¹⁷ ซึ่งรวมถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติกา ICCPR อนุสัญญา CEDAW และอนุสัญญา CAT ซึ่งมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยด้วย¹¹⁸ นอกจากนี้ สิทธินี้ยังได้รับการรับรองไว้ตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศอีกด้วย¹¹⁹

ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ประเทศไทยมีหน้าที่ในการสร้างกรอบความรับผิดชอบที่ให้การเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพสำหรับทุกคน จัดตั้งกลไกสำหรับการสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ ทั่วทั้งที่ ละเอียดยรอบคอบ และเป็นกลาง รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และให้การเยียวยาที่เพียงพอ ทั่วทั้งที่

¹¹⁶ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 7

¹¹⁷ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อที่ 8; กติกา ICCPR, ข้อที่ 2(3); กติกากระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights หรือ ICESCR), ข้อที่ 2; อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination หรือ ICERD) ข้อที่ 6; อนุสัญญา CEDEW, ข้อที่ 2; อนุสัญญา CAT, ข้อที่ 14; อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป, ข้อที่ 13; อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งอเมริกา, ข้อที่ 25; กฎบัตรแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิของประชาชน, ข้อที่ 7(1)(a); กฎบัตรว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป, ข้อ 47; กฎบัตรอาหรับว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อที่ 12 และ 23; สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, หลักการและแนวปฏิบัติพื้นฐานว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือและ การเยียวยาเมื่อเกิดการละเมิดร้ายแรงต่อกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศองค์การสหประชาชาติ, 21 มีนาคม 2549, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/RES/60/147 และอื่นๆ

¹¹⁸ ประเทศไทยให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา CAT ในปี 2550 โปรดอ่าน ฐานข้อมูลองค์การตามสนธิสัญญาของสหประชาชาติ, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=172&Lang=EN

¹¹⁹ โปรดอ่าน ศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดา, คดีอัยการ v. *André Rwamakuba*, หมายเลขคดี ICTR-98-44C, คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการเยียวยาที่เหมาะสม, ย่อหน้า 40 (31 มกราคม 2550); ศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดา, คดีอัยการ v. *André Rwamakuba*, หมายเลขคดี ICTR-98-44C-A, คำวินิจฉัยการอุทธรณ์คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการเยียวยาที่เหมาะสม, ย่อหน้า 23-25 (13 กันยายน 2550); และศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา, คดี *Cantoral-Benavides v. Perú*, 2544 (ser.C) ลำดับที่ 88, ย่อหน้า 40

และมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงหลักประกันไม่ให้เกิดเหตุซ้ำ¹²⁰ การเยียวยาที่มีประสิทธิภาพนั้น อาจรวมถึงการชดเชย สำหรับความเสียหายทางร่างกายหรือจิตใจ การฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งรวมถึงการดูแลทางการแพทย์และทางจิตวิทยา ตลอดจนการบริการทางกฎหมายและสังคม ผู้เสียหายควรได้รับความพึงพอใจผ่านมาตรการต่างๆ เช่น การสอบสวน และดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการยอมรับข้อเท็จจริงและการแสดงความรับผิดชอบต่อ สาธารณะ และการรับประกันว่าจะไม่ให้เกิดเหตุซ้ำ ผ่านการดำเนินการหรือการปฏิรูปเพื่อป้องกันการละเมิดในอนาคต¹²¹

4.1.2 ความรับผิดชอบของภาครัฐกิจการในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

บริษัทต่างๆ มีหน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชนในทุกพื้นที่ทั่วโลกที่เข้าไปดำเนินกิจการ ตามที่บัญญัติไว้ในหลักการ ชี้นะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติ)¹²² ดังนั้นบริษัทต่างๆ มีบทบาทที่ต้องแสดงออกอย่างแข็งขัน กล่าวคือ ในด้านหนึ่งพวกเขาควรใช้มาตรการเชิงรุก เพื่อให้แน่ใจว่า ตนจะไม่ ก่อให้เกิดหรือมีส่วนร่วมในการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการดำเนินงานใดๆ และในอีกด้านหนึ่ง พวกเขาต้องตอบสนอง ต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนใดๆ ที่เกิดขึ้น (หากมี)¹²³

ส่วนสำคัญในการทำตามความรับผิดชอบนี้ให้ลุล่วงก็คือการจัดให้มีการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง ที่เพียงพอ โดยอ้างอิงจากการระบุ การป้องกัน การจำกัด และการรับผิดชอบต่อผลกระทบที่ธุรกิจมีหรืออาจมีต่อ สิทธิมนุษยชนโดยใช้แนวทางตามความเสี่ยง¹²⁴ องค์กรธุรกิจอาจมีส่วนร่วมในผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในทางลบ ทั้งจากกิจกรรมของตนเองหรือเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบุคคลอื่น

เพื่อทำความเข้าใจความเสี่ยงต่อสิทธิมนุษยชนดังกล่าว บริษัทต่างๆ ต้องมีความเข้าใจถึงการเลือกปฏิบัติอันเนื่อง มาจากอัตลักษณ์กับชนและการแสดงออกเฉพาะในบริบทที่พวกเขาดำเนินงานอยู่หรือมีความเชื่อมโยงด้วย¹²⁵ ดังนั้น ธุรกิจ “ควรเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มหรือประชากรเฉพาะที่ต้องการความใส่ใจเป็นพิเศษ ในกรณีนี้ พวกเขาอาจมีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในทางลบต่อบุคคลเหล่านั้น”¹²⁶

¹²⁰ โปรดอ่าน ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา สมุดบันทึกคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา ลำดับที่ 13: การคุ้มครองทางศาล, 2564, https://www.corteidh.or.cr/sitios/libros/todos/docs/cuadernillo13_2021.pdf; Antônio A. Cançado Trindade, สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมระหว่างประเทศและเงื่อนไขสำหรับการปฏิบัติตามในระบบระหว่าง อเมริกาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน, การนำเสนอของประธานศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา, ผู้พิพากษา Antônio A. Cançado Trindade, ต่อคณะมนตรีตำรวจขององค์การรัฐอเมริกัน (OAS), กรุงวอชิงตัน ดี.ซี., OEA/Ser.GCP/doc.3654/02, 2545, <https://www.corteidh.or.cr/tablas/r08066-2.pdf>

¹²¹ โปรดอ่าน ศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา สมุดบันทึกคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอเมริกา ลำดับที่ 13: การคุ้มครองทางศาล (อ้างแล้ว); Antônio A. Cançado Trindade, สิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมระหว่างประเทศและเงื่อนไข สำหรับการปฏิบัติตามในระบบระหว่างอเมริกาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (อ้างแล้ว)

¹²² หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ, หลักการที่ 11 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้รับรองถึงความรับผิดชอบ ดังกล่าวอย่างชัดเจนโดยเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2554 ซึ่งเป็นวันที่มีการอนุมัติผ่านหลักการชี้แนะของสหประชาชาติ และเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2554 ซึ่งมีรัฐบาล 42 ประเทศที่ให้การรับรองปฏิญญาว่าด้วยการลงนามระหว่างประเทศและบรรษัทข้ามชาติของ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้ให้การรับรองฉบับปรับปรุงของแนวปฏิบัติสำหรับบรรษัท ข้ามชาติของ OECD อย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ โปรดอ่านคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน, สิทธิมนุษยชนและบรรษัทข้ามชาติและองค์กร ธุรกิจอื่นๆ, ข้อมติ 17/4, 6 กรกฎาคม 2554, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/RES/17/4, [daccess-ods.un.org/ tmp/638279.914855957.html](https://www.un.org/ruhr/638279.914855957.html)

¹²³ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ หลักการที่ 11, รวมถึงข้อคิดเห็น https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinessshr_en.pdf

¹²⁴ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ, หลักการที่ 11

¹²⁵ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ, หลักการที่ 12

¹²⁶ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ, หลักการที่ 12

หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติ)

บริษัทต่างๆ มีหน้าที่ในการเคารพสิทธิมนุษยชน
ในทุกพื้นที่ทั่วโลกที่เข้าไปดำเนินกิจการ

กลุ่มเฉพาะเหล่านี้ รวมถึงผู้หญิงและ LGBTI ตามที่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศได้อธิบายไว้ ดังนั้น นโยบายและการดำเนินการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนของบริษัท ควรรวมถึงการจัดตั้งกลไกที่เพียงพอเพื่อจัดการกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่คุณค่าของพวกเขา รวมทั้ง TfGBV ด้วย¹²⁷ สำหรับบริษัทเทคโนโลยีด้านการเฝ้าระวัง โทรคมนาคม และบริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่ กรณีหลังนี้ยังมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการคุกคามในโลกออนไลน์ การจงใจเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว การใส่ร้ายป้ายสี และรูปแบบอื่น ๆ ของ TfGBV อาจได้รับความช่วยเหลือจากเครื่องมือที่บริษัทเหล่านี้นำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของโมเดลธุรกิจของตน¹²⁸

หากบริษัทตรวจสอบแล้วพบว่าอาจก่อให้เกิดหรือมีส่วนร่วมในการละเมิดสิทธิมนุษยชน บริษัทต้องยุติหรือป้องกันการมีส่วนร่วมของตนในผลกระทบเชิงลบ และในกรณีที่สามารถทำได้ ต้องใช้อำนาจของตนเพื่อบรรเทาผลกระทบใดๆ ที่เหลืออยู่ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้¹²⁹ หากมีส่วนก่อให้เกิดหรือเป็นสาเหตุของผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในทางลบบริษัทต้องให้การเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหาย¹³⁰

4.2 กรอบกฎหมายของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญของประเทศไทยได้รับรอง “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย” ภายใต้หมวด 3 ซึ่งหมวดนี้ครอบคลุมถึงสิทธิที่หลากหลาย เช่น สิทธิในการไม่ถูกเลือกปฏิบัติ (มาตรา 27) สิทธิในความเป็นส่วนตัว (มาตรา 32) สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก (มาตรา 34) และสิทธิในการชุมนุมประท้วงโดยสงบ (มาตรา 44)¹³¹

ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะมีบทบัญญัติต่างๆ ข้างต้น แต่กฎหมายภายในของประเทศไทยก็ยังขาดกรอบที่เข้มแข็งในการปกป้องผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI จาก TfGBV อย่างสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน แม้ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายเพื่อใช้ต่อสู้กับการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ แต่การบังคับใช้ ก็ยังมีข้อบกพร่องสำหรับการเลือกปฏิบัติที่กระทำในนามของศาสนาหรือความมั่นคงของชาติอยู่ดี ในขณะที่รัฐบาลไทยใช้กฎหมายไซเบอร์ที่มีอยู่ เพื่อดำเนินคดีต่อการแสดงออกในโลกออนไลน์ด้วยการวิจารณ์ และไม่ให้การคุ้มครองทางกฎหมายขั้นพื้นฐานที่เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว

¹²⁷ คณะกรรมการ CEDAW, ข้อเสนอแนะทั่วไป ลำดับที่ 35 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 20 และ 24

¹²⁸ คณะกรรมการว่าด้วยสถานะภาพผู้หญิง, สมัยที่ 67, ข้อเสนอที่ตกลงร่วมกัน, นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อบรรลุความเสมอภาคทางเพศและการส่งเสริมผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน, 20 มีนาคม 2566, เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.6/2023/L.3, <https://documents.un.org/doc/undoc/ltd/n23/081/71/pdf/n2308171.pdf?token=yC39b9kGNepa09hbzX&fe=true>

¹²⁹ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ, หลักการที่ 17 และ 19

¹³⁰ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ, หลักการที่ 15(c)

¹³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560), <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/585448>, หมวดที่ 3

4.2.1 กฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ

การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศถือเป็นเรื่องผิดกฎหมายในประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 กฎหมายดังกล่าวมีเป้าหมายในการขจัด “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” ซึ่งได้รับการนิยามว่า “การกระทำหรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์อันพึงได้ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมโดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชาย เพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด”¹³² กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (กรม สค.) ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนด้านการบริหารและวิชาการ สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้กฎหมายนี้¹³³

พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศได้จัดตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ วลพ.) ซึ่งมีหน้าที่สอบสวนเรื่องร้องเรียน เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ และออกคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐยุติและป้องกันการกระทำที่เป็นเลือกปฏิบัติ รวมทั้งให้การชดเชยแก่ผู้เสียหายจากการกระทำดังกล่าว¹³⁴

แม้คณะกรรมการ วลพ.สามารถเป็นกลไกที่มีประโยชน์สำหรับการแก้ไขปัญหา TfGBV แต่ก็ยังมีช่องว่างที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอยู่มาก มาตรา 17(2) ของ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศอนุญาตให้มีข้อยกเว้นในกรณีที่มีการดำเนินการที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปเพื่อ “จัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย หรือการปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา หรือเพื่อความมั่นคง ของประเทศ”¹³⁵ คณะกรรมการ วลพ. จึงไม่สามารถจัดการกับกรณี queerness ที่เข้าข่ายข้อยกเว้นนี้ได้

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2560 คณะกรรมการว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีของสหประชาชาติ (คณะกรรมการ CEDEW) ได้แสดงข้อกังวลว่า พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ไม่มีผลบังคับใช้ใน จชต. ที่มีการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงของชาติฉบับพิเศษอยู่ด้วยเป้าหมายที่ต้องการจะควบคุมกิจกรรมของผู้ก่อความไม่สงบ¹³⁶ ซึ่งกฎหมายที่สร้างข้อกังขานี้ได้แก่ พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) คณะกรรมการ CEDAW ยังแสดงความกังวลเกี่ยวกับข้อยกเว้นตามมาตรา 17(2) ของ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมทางเพศที่อนุญาตให้มีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศได้ หากเป็นการปฏิบัติตามเรื่องหลักการทางศาสนาและความมั่นคงแห่งชาติ¹³⁷

รัฐบาลไทยได้รับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ CEDAW ให้ยกเลิกข้อยกเว้นเหล่านี้ เนื่องจากหลักการของการไม่เลือกปฏิบัติเป็นสิ่งที่ไม่อาจงดเว้นได้¹³⁸ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังไม่ได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะนี้ ประเทศไทยยังไม่ได้ออกกฎหมายป้องกันการเลือกปฏิบัติอย่างครอบคลุมซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกเลือกปฏิบัติในรูปแบบอื่นๆ เช่น ด้วยเหตุแห่งสีผิว เชื้อชาติ ติ่นที่ถือสัญชาติ ศาสนา หรือสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

¹³² ประเทศไทย, พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ (2558), <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2558/A/018/17.PDF>, มาตรา 3

¹³³ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ (2558) (อ้างแล้ว), มาตรา 16

¹³⁴ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ (2558) (อ้างแล้ว), มาตรา 14 และ 20

¹³⁵ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ (2558) (อ้างแล้ว), มาตรา 17

¹³⁶ คณะกรรมการ CEDEW, การสรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับรายงานเสนอตามวาระการประชุมประจำปีครั้งที่ 6 และ 7 ของประเทศไทย, 24 กรกฎาคม 2560, เอกสารองค์การสหประชาชาติ CEDAW/C/THA/CO/6-7, ย่อหน้า 8(b)

¹³⁷ คณะกรรมการ CEDEW, การสรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับรายงานเสนอตามวาระการประชุมประจำปีครั้งที่ 6 และ 7 ของประเทศไทย (อ้างแล้ว) ย่อหน้า 8(a)

¹³⁸ คณะกรรมการ CEDEW, การสรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับรายงานเสนอตามวาระการประชุมประจำปีครั้งที่ 6 และ 7 ของประเทศไทย (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 9

4.2.2 กฎหมายที่ทำให้การแสดงออกในโลกออนไลน์เป็นความผิดทางอาญา

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI อาจต้องเผชิญกับการที่การแสดงออกในโลกออนไลน์ของพวกเขาต้องถูกดำเนินคดี หากถือว่าเป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือสถาบันกษัตริย์ กฎหมายหลัก 3 ฉบับที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายในการดำเนินคดีกับผู้วิพากษ์วิจารณ์ ได้แก่ มาตรา 112 (หมิ่นประมาทกษัตริย์) และมาตรา 116 (ยุยงปลุกปั่น) แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมถึง พ.ร.บ.คอมฯ

กฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์กำหนดว่า ผู้ใด “หมิ่นประมาท ตูหมิ่น หรืออาฆาตมาดร้าย” พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” จะมีความผิดทางอาญา¹³⁹ บุคคลที่ถูกพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายนี้สามารถถูกลงโทษจำคุกได้ระหว่าง 3 ถึง 15 ปี¹⁴⁰

กฎหมายว่าด้วยการยุยงปลุกปั่นห้ามไม่ให้บุคคลใดใช้วาจา หนังสือ และวิธีอื่นใดเพื่อ “ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาลโดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย” “ให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร” และ “ให้ประชาชนล่วงละเมิด กฎหมายแผ่นดิน”¹⁴¹ ผู้ที่ถูกพิสูจน์ว่ามีความผิดในข้อหานี้สามารถถูกจำคุกได้สูงสุดถึง 7 ปี¹⁴²

มาตรา 14 ของ พ.ร.บ.คอมฯ กำหนดให้การเผยแพร่ข้อมูลสี่ประเภทเข้าสู่โลกดิจิทัลเป็นความผิดทางอาญา ได้แก่ ข้อมูล “เท็จ” หรือ “บิดเบือน” “โดยประการที่น่า จะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน” “ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิด ความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคง ในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน” “ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้” และ “ข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย”¹⁴³ การส่งต่อหรือแชร์เนื้อหาที่ฝ่าฝืนมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ.คอมฯ ก็ถือเป็นความผิดทางอาญาด้วยเช่นกัน¹⁴⁴ บุคคลใดที่พิสูจน์ได้ว่าละเมิดบทบัญญัตินี้อาจต้องรับโทษจำคุกได้สูงสุด 5 ปี และโทษปรับได้สูงสุด 100,000 บาท¹⁴⁵

การแสดงออกในโลกออนไลน์ยังอาจถูกจำกัดด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยด้วย บทบัญญัติสำคัญที่ใช้ในการควบคุมการแสดงออกในโลกออนไลน์ ได้แก่ มาตรา 326 และ 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา¹⁴⁶

¹³⁹ ประเทศไทย, ประมวลกฎหมายอาญา, <https://www.thailandlawonline.com/laws-in-thailand/thailand-criminal-law-text-translation#chapter-1>, มาตรา 112

¹⁴⁰ ประเทศไทย, ประมวลกฎหมายอาญา (อ้างแล้ว), มาตรา 112

¹⁴¹ ประเทศไทย, ประมวลกฎหมายอาญา (อ้างแล้ว), มาตรา 116

¹⁴² ประเทศไทย, ประมวลกฎหมายอาญา (อ้างแล้ว), มาตรา 116

¹⁴³ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ประกาศใช้เมื่อ 2550 แก้ไขเมื่อ 2560), <https://www.mdes.go.th/law/detail/3618-COMPUTER-RELATED-CRIME-ACT-B-E--2550--2007->, มาตรา 14

¹⁴⁴ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (อ้างแล้ว), มาตรา 14

¹⁴⁵ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (อ้างแล้ว), มาตรา 14

¹⁴⁶ มาตรา 326 ห้ามไม่ให้ “ใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง” โดยมีโทษสูงสุดคือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 328 ห้ามไม่ให้ทำการหมิ่นประมาท “โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยการทำป้าย ประกาศด้วยวิธีอื่น” และมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท iLaw, “กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา เครื่องมือพื้นฐาน ‘ปิดปาก’ การมีส่วนร่วม” 1 มกราคม 2564, <https://freedom.ilaw.or.th/en/blog/criminal-defamation-laws-common-tool-%E2%80%98silence%E2%80%99-expression>

กฎหมายหลัก 3 ฉบับที่นำมาใช้อย่างแพร่หลาย ในการดำเนินคดีกับผู้วิพากษ์วิจารณ์

หลายหน่วยงานและผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติได้แสดงความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้กฎหมายเหล่านี้ในการทำให้การใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกในประเทศไทยเป็นความผิดทางอาญา เนื่องจากไม่สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงกติกา ICCPR¹⁴⁷ ตัวอย่างเช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ระบุว่า “การจำกัดไม่มีทางเป็นบทลงโทษที่เหมาะสม” สำหรับความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท รวมถึงการหมิ่นประมาทกษัตริย์ด้วย¹⁴⁸

4.2.3 กฎหมายที่ใช้กำกับดูแลความเป็นส่วนตัวทางดิจิทัล

ในประเทศไทยมีการออกกฎหมายหลายฉบับหลังการดำรงรัฐประหารปี 2557 รวมถึง พ.ร.บ.คอมฯ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (พ.ร.บ. PDPA) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (พ.ร.บ.ไซเบอร์) และพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ (พ.ร.บ.ข่าวกรอง) ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจให้รัฐบาลในการควบคุมพื้นที่ดิจิทัลมากขึ้นโดยให้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางแก่เจ้าหน้าที่ไทยในการตรวจสอบกิจกรรมออนไลน์และเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เข้มแข็งแต่อย่างใด

พ.ร.บ.คอมฯ ให้อำนาจในการสอดส่องกวดขันอย่างกว้างขวางแก่หน่วยงานราชการไทยในการดำเนินคดี การขาดการกำกับดูแลโดยศาลในกระบวนการร้องขอข้อมูลผู้ใช้ หรือข้อมูลการเข้าชมของคอมพิวเตอร์ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจในการค้นหาข้อมูลดิจิทัลอย่างไร้ข้อจำกัด¹⁴⁹

พ.ร.บ. PDPA ให้หลักประกันสำคัญในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวสำหรับการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ครอบคลุมไปถึง “หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ”¹⁵⁰ ข้อยกเว้นอันกว้างขวางนี้อาจนำไปสู่การสอดส่องของรัฐที่รุกล้ำข้อมูลส่วนบุคคลของนักกิจกรรม นักปกป้องสิทธิฯ และผู้เห็นต่างในนามความมั่นคงของชาติ

¹⁴⁷ โปรดอ่านตัวอย่างความคิดเห็นของสหประชาชาติเกี่ยวกับกฎหมายเหล่านี้ที่ <https://bangkok.ohchr.org/news-release-un-human-rights-office-calls-on-thailand-to-end-arbitrary-arrests-and-detentions-of-political-activists/>, <https://news.un.org/en/story/2020/12/1080382> <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=23525> โปรดอ่านเพิ่มเติมที่ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติ, หนังสือถึงรัฐบาลไทย, 22 ธันวาคม 2560, เอกสารองค์การสหประชาชาติ UA THA 7/2017, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=23525>

¹⁴⁸ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 34 (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 47

¹⁴⁹ ประเทศไทย: พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (อ้างแล้ว), มาตรา 19

¹⁵⁰ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (2562), <https://www.mdes.go.th/law/detail/1905-Personal-Data-Protection-Act--B-E--2562--2019->, มาตรา 6

พ.ร.บ.ไซเบอร์ได้จัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (กทม.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นประธาน ทั้งนี้ กทม. มีภารกิจในการตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ กทม. สามารถ “เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์ ทำสำเนา หรือสกัดคัดกรองข้อมูลสารสนเทศหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับหรือได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามทางไซเบอร์” และ “ยึดหรืออายัดคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ใดๆ เฉพาะเท่าที่จำเป็น ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้องกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ เพื่อการตรวจสอบหรือวิเคราะห์ ทั้งนี้ไม่เกิน 30 วัน”¹⁵¹ ในกรณีที่มีการตัดสินว่ามีภัยคุกคามทางไซเบอร์ในระดับร้ายแรง คณะกรรมการดังกล่าวยังมีอำนาจในการ “ร้องขอข้อมูลแบบเรียลไทม์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามทางไซเบอร์” อีกด้วย การดำเนินการดังกล่าวไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากศาลล่วงหน้า และบุคคลที่ได้รับการร้องขอข้อมูลจาก กทม. สำหรับภัยคุกคามทางไซเบอร์ทั้งสองหมวดหมู่จะไม่มีสิทธิอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งนั้นได้¹⁵² หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ กทม. อาจต้องรับโทษจำคุกสูงสุด 3 ปี และปรับสูงสุด 100,000 บาท โดยจะขึ้นอยู่กับ ระดับความรุนแรงของภัยคุกคามทางไซเบอร์นั้น¹⁵³

ในขณะเดียวกัน พ.ร.บ.ข่าวกรองได้จัดตั้งสำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ “การข่าวกรอง การต่อต้านข่าวกรอง การข่าวกรองทางการสื่อสาร และการรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือน”¹⁵⁴ มาตรา 6 ของกฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจแก่ สขช. ในการ “สั่งให้หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดส่งข้อมูลหรือเอกสารที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงแห่งชาติภายในระยะเวลาที่ผู้อำนวยการกำหนด”¹⁵⁵ นอกจากนี้ สขช. อาจดำเนินการด้วยวิธีการใดๆ ที่จำเป็น ซึ่งรวมถึง “เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เครื่องโทรคมนาคม หรือเทคโนโลยีอื่นใด” เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้¹⁵⁶ โดยไม่มีข้อบังคับให้ต้องได้รับการอนุญาตจากศาลแต่อย่างใด¹⁵⁷ เช่นเดียวกับ พ.ร.บ. PDPA และ พ.ร.บ.ไซเบอร์บทบัญญัติที่มีถ้อยคำคลุมเครือและกว้างขวางใน พ.ร.บ.ข่าวกรองนี้อาจนำไปสู่การขยายขอบเขตอำนาจของหน่วยงานรัฐในการสอดแนมอันไม่สามารถตรวจสอบได้

ภายใต้กฎหมายเหล่านี้ การสอดแนมทางดิจิทัลได้รับอนุญาตให้ดำเนินการได้โดยปราศจากกรอบที่เข้มงวดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในความเป็นส่วนตัว ดังที่จะแสดงให้เห็นจากกรณีศึกษาในบทต่อๆ ไป การขาดการคุ้มครองทางกฎหมายและการกำกับดูแลที่เพียงพอ ทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ตกอยู่ในสถานะที่เปราะบางต่อการแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยพลการและไม่ชอบธรรมในรูปแบบของการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล

---

¹⁵¹ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (2562), <https://www.mdes.go.th/law/detail/3572-Cybersecurity-Act-B-E-2562--2019-> มาตรา 66

¹⁵² ประเทศไทย, พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (อ้างแล้ว), มาตรา 68-69

¹⁵³ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (อ้างแล้ว), มาตรา 75-76

¹⁵⁴ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ, https://data.opendevelopmentmekong.net/en/laws_record/national-intelligence-act-b-e-2562-2019 มาตรา 5

¹⁵⁵ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ (อ้างแล้ว), มาตรา 6

¹⁵⁶ ประเทศไทย, พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ (อ้างแล้ว), มาตรา 6

¹⁵⁷ iLaw, สํารวจและเปรียบเทียบกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐ “สอดส่อง” ประชาชน 4 ฉบับ, 30 พฤษภาคม 2562, <https://www.ilaw.or.th/articles/3540>

5. ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ผ่านการใช้เทคโนโลยีในไทย

“เทคโนโลยีดิจิทัลสำคัญกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องอย่างมาก แต่ตอนนี้มันไม่ใช่พื้นที่ปลอดภัยสำหรับชาว LGBTI และผู้หญิงเลย”¹⁵⁸

ณัชกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์ เขาวชนนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนารีและนักกิจกรรมสตรีนิยม

เทคโนโลยีดิจิทัลส่งเสริมให้ผู้หญิงและ LGBTI ช่วยให้พวกเขาสามารถทำกิจกรรมเคลื่อนไหวเรียกร้องของตนได้ในพื้นที่พลเมืองอันเต็มไปด้วยข้อจำกัดในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ดิจิทัลไม่ได้เป็นพื้นที่ปลอดภัยเสมอไปสำหรับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทยหลายคนต้องเผชิญกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence หรือ TfGBV) ซึ่งมีอยู่สองรูปแบบหลัก อันประกอบไปด้วย การฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า TfGBV มีรากฐานมาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศ และภาวะอันตรายความสมดุลงของโครงสร้างอำนาจในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนี้ นักปกป้องสิทธิฯ ยังไม่สามารถเรียกร้องให้มีการแสดงรับผิดชอบต่อความเสียหายที่พวกเขาได้รับจาก TfGBV อีกด้วย

5.1 ทำความเข้าใจบริบทเกี่ยวกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี

TfGBV เป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อผู้หญิงและกลุ่ม LGBTI ทั้งในพื้นที่ออฟไลน์และพื้นที่ดิจิทัล โดยมีรากฐานมาจากและก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเพศ ภาวะอันตรายความสมดุลงทางอำนาจ รวมถึงบรรทัดฐานและทัศนคติเหมารวมทางเพศที่เป็นอันตราย ในบริบทของประเทศไทยนั้น TfGBV มีรากฐานฝังลึกมาจากการปราบปรามของรัฐบาลในพื้นที่สาธารณะ และบรรทัดฐานที่ชายรักชายเพศเป็นใหญ่ (Hetero-Patriarchy) ของสังคมที่ทำให้ผู้หญิงและ LGBTI ที่เคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนถูกกีดกันให้ไม่มีความสำคัญ ตามที่**นิรากร อ่อนขาว** ผู้เคยเคลื่อนไหวในฐานะนักกิจกรรมนักศึกษาและปัจจุบันเป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิง ได้กล่าวไว้ว่า

“เราได้เห็นผู้หญิงและ LGBTI พวกกันเข้าร่วมชุมนุมประท้วงเพิ่มขึ้นอย่างมาก เพราะพวกเราเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความหมายของการถูกกดขี่ ซึ่งไม่ใช่แค่จากการที่รัฐบาลจำกัดการแสดงออกของพวกเราอย่างเดียว แต่รวมถึงจากบรรทัดฐานเรื่องเพศในสังคมด้วย”¹⁵⁹

¹⁵⁸ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับณัชกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์ เขาวชนนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนารีและนักกิจกรรมสตรีนิยม, 28 สิงหาคม 2666, กรุงเทพฯ

¹⁵⁹ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับนิรากร อ่อนขาว นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและอดีตสมาชิกกลุ่ม UFTD, 13 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

การปราบปรามจำกัดพื้นที่พลเมืองอย่างเป็นระบบของรัฐบาลไทยมีบทบาทสำคัญในการให้ความชอบธรรมแก่การใช้ความรุนแรงของรัฐต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวและชุมนุมประท้วงโดยสงบ รวมถึงนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและกลุ่ม LGBTI ความสามารถของผู้หญิงและ LGBTI ในการแสดงตัวตนและในการเข้าร่วมการชุมนุมประท้วงทั้งในโลกความเป็นจริงและโลกดิจิทัลถูกจำกัดอย่างยิ่งด้วยการดำเนินคดีทางอาญา การจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการ การข่มขู่คุกคาม และการสอดแนมโดยเจ้าหน้าที่รัฐของไทย **พิชรดนัย ระวังทรัพย์** นักกิจกรรมเรียกร้องประชาธิปไตย ซึ่งระบุตัวเองว่าเป็นเกย์ได้บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “เราทุกคนรู้ว่าสำหรับนักกิจกรรมในประเทศไทยแล้ว เราถูกดำเนินคดีได้ง่ายมาก แม้กระทั่งเพียงเพราะหลักฐานทางดิจิทัลแค่ชิ้นเดียวที่แสดงว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการชุมนุมประท้วงนี้”¹⁶⁰

เมื่อต้องเผชิญกับการปราบปรามกิจกรรมเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวนี้ ผู้หญิงและ LGBTI ยังได้รับผลกระทบเชิงเลือกปฏิบัติในรูปแบบพิเศษเนื่องจากกรณี อัดลักษณ์ และการแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ (sexual orientation, gender identity and/or expression and sex characteristics หรือ SOGIESC) ของพวกเขาอีกด้วย จากงานวิจัยก่อนหน้านี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่านักปกป้องสิทธิฯ เด็กที่เป็น LGBTI ซึ่งถูกดำเนินคดีจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องของคุณ จะถูกตั้งคำถามที่รุนแรงและขาดความละเอียดอ่อนเกี่ยวกับกรณีทางเพศในระหว่างที่ถูกบังคับให้เข้ารับการปรึกษาที่ศูนย์ให้คำปรึกษาของศาล¹⁶¹ **ปาหนัน** นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ ได้บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เพื่อนนักกิจกรรมที่ผู้หญิงข้ามเพศคนหนึ่งของเธอเคยถูกคุกคามและถูกเลือกปฏิบัติในเรือนจำชายมาก่อน¹⁶² ในหลายกรณี นักปกป้องสิทธิฯ และนักกิจกรรมที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่กำลังถูกจำคุกอยู่ได้รายงานไว้ว่า พวกเขาต้องทนทุกข์ทรมานจากสภาพแวดล้อมในเรือนจำ¹⁶³

บรรทัดฐานแบบชายรักต่างเพศเป็นใหญ่ได้ดำรงอยู่และถูกจัดสรรให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันสังคม จนนำไปสู่การผลักดันให้นักปกป้องสิทธิฯ กลุ่มนี้ออกไปยัง พื้นที่ชายขอบมากยิ่งขึ้น และยังเป็นใบเบิกทางที่ให้ความชอบธรรมกับการเลือกปฏิบัติและความรุนแรงเนื่องด้วย SOGIESC ที่พวกเขาต้องเผชิญอีกด้วย บรรทัดฐานเหล่านี้ได้หล่อหลอมทัศนคติที่แพร่หลายในสังคมว่าผู้หญิงและ LGBTI ไม่เหมาะกับบทบาทผู้นำในงานด้านสาธารณะ รวมถึงการเป็นนักกิจกรรมด้วย ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงมักถูกมองว่า “อ่อนแอ ไม่เด็ดขาด เจ้าอารมณ์ ฟุ้งฟายผู้อื่น และมีประสิทธิภาพในการทำงานน้อยกว่าผู้ชาย”¹⁶⁴ ในขณะเดียวกัน ผู้หญิงข้ามเพศและชายรักร่วมเพศมักถูกเหมารวมว่า “อารมณ์รุนแรง” “บ้าเช็กส์” หรือ “ตกลงไปกษา”¹⁶⁵

ยกตัวอย่างเช่น **ปณิสา สิทธิจิรวัดนกุล** ผู้นำการชุมนุมประท้วงที่มีบทบาทสำคัญ ที่เล่าประสบการณ์ของเธอเกี่ยวกับอุปสรรคที่ยังคงมีอยู่สำหรับผู้หญิงภายในขบวนการชุมนุมประท้วงที่นำโดยผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ว่า “ในฐานะผู้หญิง

¹⁶⁰ สัมภาษณ์พิชรดนัย ระวังทรัพย์, 23 พฤศจิกายน 2566

¹⁶¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ขอกวางคืนอนาคตของพวกเขา” (อ้างแล้ว)

¹⁶² สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปาหนัน, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นควีนและผู้หญิงข้ามเพศ, 12 ธันวาคม 2566 โปรดอ่านรายละเอียดของกรณีนี้ที่ปาหนันอ้างถึงที่ <https://tlhr2014.com/archives/59992>

¹⁶³ สามารถดูรายงานข่าว**เรื่องสภาพแวดล้อมในเรือนจำของนักเคลื่อนไหวที่ถูกคุมขังในเรือนจำหญิงได้ที่ <https://tlhr2014.com/archives/65372> และ <https://tlhr2014.com/archives/54806> ในกรณีหนึ่ง นักเคลื่อนไหวที่เป็นเกย์ได้รายงานถึงประสบการณ์เรื่องสภาพแวดล้อมในห้องขังซึ่งถูกเรือนจำชายจัดไว้ให้สำหรับผู้ชายเกย์และควีน และผู้หญิงข้ามเพศโดยเฉพาะ

¹⁶⁴ ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ “Civil Society and Gender Advancement in Thailand (บทบาทของภาคประชาสังคมและความก้าวหน้าด้านเพศภาวะในประเทศไทย)” ในดวงหทัย บุรณเจริญกิจ, *Routledge Handbook of Civil and Uncivil Society in Southeast Asia* (หนังสือคู่มือ Routledge ว่าด้วยอารยะสังคมและอนารยะสังคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้), 28 กุมภาพันธ์ 2566, <https://www.taylorfrancis.com/chapters/oa-edit/10.4324/9780367422080-16/civil-society-gender-advancement-thailand-duanghathai-buranajaroenkij>, หน้า 207

¹⁶⁵ Khao Sod English, “Mainstream media trades in worst LGBT stereotypes, review found (บทวิจารณ์พบว่าสื่อกระแสหลักมักสร้างภาพเหมารวมในแง่ลบต่อ LGBT)”, 2 ธันวาคม 2558, <https://www.khaosodenglish.com/life/2015/12/02/1449059474/>

การได้ยื่นต่อหน้าผู้คนนับพันๆ คนและปราศรัยเพื่อระดมมวลชนเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทำให้เรารู้สึกมีพลังมาก แต่ก็มีบ้างที่ต้องรับมือกับนักกิจกรรมชายหลายๆ คนที่สงสัยว่า [ผู้หญิง] จะเป็นคนนำชุมนุมได้จริงไหม”¹⁶⁶

นอกจากนี้ ภายในชุมชนมุสลิม ยังคงปรากฏอิทธิพลของแนวคิดด้านศาสนาที่เป็นปรปักษ์ต่อ LGBTI และการแสดงออกถึง SOGIESC ในที่สาธารณะเป็นอย่างมาก จนนำไปสู่ความรุนแรงต่อกลุ่ม LGBTI รวมถึงนักปกป้องสิทธิฯ ในกลุ่มนี้ด้วย จากการสัมภาษณ์นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI จำนวน 12 คนใน จชต. ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและยังมีทัศนคติโดยทั่วไปที่ไม่เป็นมิตรต่อคนกลุ่ม LGBTI แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลได้บันทึกว่าพวกเขาแต่ละคนต้องประสบกับการถูกโดดเดี่ยวทางสังคม ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ต่อหน้าสาธารณะ และถูกข่มขู่ด้วยความรุนแรงจากครู ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนศาสนาของตน เนื่องมาจากพวกเขาแสดงออกถึง SOGIESC ของตนในที่สาธารณะ¹⁶⁷

นักปกป้องสิทธิฯ LGBTI ที่นับถือศาสนาอิสลามจึงต้องพบอุปสรรคในการทำกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชน นักปกป้องสิทธิฯ ชาวมุสลิม ผู้ไม่ยึดถือบรรทัดฐานทางเพศของสังคมและเติบโตมาในภาคใต้ของประเทศไทย กล่าวกับแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลว่า

“ถ้าสังคมไทยในภาพกว้างยังหิบบประเด็นเรื่องสถาบันกษัตริย์มาพูดคุยกันไม่ได้ เพราะกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์ สิทธิของ LGBTI ก็คงมีสถานะที่เปรียบเทียบได้ว่า คล้ายกันในฐานะที่เป็นเรื่องต้องห้ามแบบเดียวกัน ภายในสังคมมุสลิมของเรา ถึงแม้ไม่มีบทลงโทษตามกฎหมาย แต่เมื่อไหร่ที่คุณพูดถึงประเด็นนี้อย่างเปิดเผยขึ้นมา คุณก็จะโดนสังคมลงโทษแน่นอน ผลลัพธ์ที่ตามมาหลังจากออกมาแสดงออก ก็มักจะรุนแรงเสมอ”¹⁶⁸

คำพูดนี้สอดคล้องกับคำให้การของ **นาดา ไชยจิตต์** นักบรรณคดีเพื่อความเสมอภาคทางเพศผู้นับถือศาสนาอิสลาม เธอบอกกับแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลว่า “ทางครอบครัวไม่มีปัญหาอะไรกับงานด้านการเคลื่อนไหวที่ทำได้ พวกเขาขอยุ่แค่เรื่องเดียวก็คือไม่อยากให้ทำงานในสองประเด็น อย่างแรกคือเรื่องกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์ ส่วนเรื่องที่สองคือสิทธิของ LGBTI สำหรับชาวมุสลิมเรา”¹⁶⁹

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลเน้นย้ำว่าแม้ TfGBV จะเชื่อมโยงกับความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงและ LGBTI ในโลกความเป็นจริง แต่ก็มีลักษณะเฉพาะตัวบางประการ โดยลักษณะเหล่านี้ก็รวมถึงรูปแบบการใช้ความรุนแรงที่สามารถกระทำการได้โดยแทบไม่ต้องเปิดเผยตัวตนและไม่จำเป็นต้องอยู่ใกล้ชิดกับผู้เสียหายเลย¹⁷⁰ นอกจากนี้ TfGBV ยังสามารถเกิดขึ้นข้ามพรมแดน โดยที่ผู้กระทำการและผู้เสียหายอยู่ห่างไกลกัน รวมถึงอยู่คนละประเทศได้ด้วย และด้วยลักษณะของความรุนแรงประเภทนี้ TfGBV ยังเปิดช่องให้เนื้อหาที่มีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดถูกนำไปเผยแพร่ต่อได้อย่างง่ายดายและเนื้อหานั้นก็ยังคงอยู่ไปได้โดยถาวร

¹⁶⁶ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 23 สิงหาคม 2666, กรุงเทพฯ

¹⁶⁷ การสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักปกป้องสิทธิฯ ชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI จำนวน 12 คน (สงวนชื่อเต็มเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย), 24 สิงหาคม 2567, ปัตตานี

¹⁶⁸ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับนักปกป้องสิทธิฯ ผู้ที่ไม่ยึดถือบรรทัดฐานทางเพศของสังคม (สงวนชื่อจริงเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย), 9 มกราคม 2567

¹⁶⁹ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับนาดา ไชยจิตต์ นักปกป้องสิทธิฯ ข้ามเพศผู้เป็นอินเตอร์เซ็กส์, 23 พฤศจิกายน 2566

¹⁷⁰ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิง สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 29

TfGBV ส่งผลกระทบต่อผู้หญิง เด็กหญิง และ LGBTI ทุกคนถึงกระนั้น ผู้ที่เผชิญกับรูปแบบที่ซ้อนทับกันของการเลือกปฏิบัติและการถูกกีดกันให้หมดความสำคัญอย่างเป็นระบบ รวมถึงการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความพิการ ศาสนา วรรณะชาติพันธุ์ เชื้อชาติ อายุ ชนชั้น สภาพแวดล้อมในชนบทและเมือง ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ อาจต้องเผชิญกับ TfGBV รูปแบบที่มีความเฉพาะเจาะจงและผสมผสานกับซ้อนทับ¹⁷¹ ผู้หญิง เด็กหญิง และ LGBTI ในบางบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางสาธารณะในระดับสูง เช่น นักข่าว นักปกป้องสิทธิฯ และนักการเมือง อาจมีความเสี่ยงสูงกว่าที่จะประสบกับ TfGBV¹⁷²

© Summer Panadd

การตกเป็นเหยื่อของ TfGBV สามารถส่งผลกระทบต่อเป็นอันตรายหลายประการต่อผู้หญิง เด็กหญิง และ LGBTI รวมถึงการเสริมสร้างบรรทัดฐาน และการเหมารวมด้านเพศภาวะที่เป็นอันตราย การถูกบังคับให้ลดการมีส่วนร่วมและปรากฏตัวในพื้นที่ออนไลน์ การถูกโดดเดี่ยวจากสังคม ความเสียหายทางเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อจิตใจ ซึ่งรวมถึงภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และความหวาดกลัว และการสูญเสียชื่อเสียง ในหลายกรณี การข่มขู่คุกคามในโลกออนไลน์ยังนำไปสู่ อันตรายในโลกความเป็นจริงได้ ซึ่งรวมถึงทั้งการทำร้ายด้วยกำลังและด้วยวาจา การถูกจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการ รวมถึงการสูญเสียงานอาชีพด้วย บางส่วนของผลกระทบเหล่านี้ได้บันทึกไว้ในบทนี้และบทต่อๆ ไป

5.2 รูปแบบของ TfGBV ในประเทศไทย

TfGBV สามารถแสดงออกได้ในหลากหลายรูปแบบ หมวดหมู่ของ TfGBV นั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ในการวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ประสบกับ TfGBV อยู่สองรูปแบบหลักๆ ด้วยกัน ได้แก่ การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ ในหลายกรณีนักปกป้องสิทธิฯ เหล่านี้ต้องเผชิญกับ TfGBV ทั้งสองรูปแบบเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องของพวกเขา

ในการระบุรูปแบบต่างๆ ของ TfGBV นั้น แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจะให้ความสำคัญกับการชี้ให้เห็นถึงผลกระทบอันโดดเด่นและแตกต่างมากกว่าการพิจารณาเจตนาของการพุ่งเป้าดังกล่าว เมื่อพิจารณาตามกรอบคิดดังกล่าวเราพบว่า ผลกระทบเชิงเลือกปฏิบัติจากการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการถูกคุกคามในโลกออนไลน์นั้น ได้รับอิทธิพลจากอคติ ความลำเอียง และอุปสรรคเชิงโครงสร้างที่เหยื่อเหล่านี้ประสบอยู่เนื่องจาก SOGIESC ของพวกเขา แนวทางนี้สอดคล้องกับการตีความของกฎหมาย สิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศที่มองว่าการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ (ดูรายละเอียดในบทที่ 4)

¹⁷¹ การสังเกตของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเกี่ยวกับลักษณะของ TfGBV ที่พัวพันกับอัตลักษณ์อันทับซ้อนของผู้ถูกโจมตีนั้นสอดคล้องกับข้อสังเกตของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง รวมถึงสาเหตุและผลกระทบด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในรายงานฉบับนี้ คำว่า "ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ" ไม่ได้ใช้เพียงกับผู้หญิงตรงเพศที่รักคนต่างเพศเท่านั้น แต่รวมถึงผู้คนที่เป็ LGBTI ด้วย โปรดอ่านเพิ่มเติมที่ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 28

¹⁷² ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง, สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 29

5.2.1 การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล

หนึ่งในรูปแบบสำคัญของ TfGBV ที่มีการหยิบยกขึ้นมาพูดถึงโดยนักปกป้องสิทธิฯ ที่ให้สัมภาษณ์แก่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล คือการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลให้นิยาม “การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล” ว่าเป็นการเจาะจงเฝ้าติดตามหรือสอดแนมบุคคลและ/หรือองค์กรผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสืบค้น ข้อมูลส่วนตัวของบุคคลหรือองค์กรเหล่านั้น¹⁷³

โดยธรรมดานั้น การตรวจหาร่องรอยของการสอดแนมทางดิจิทัลเป็นสิ่งที่ยากลำบากอย่างยิ่ง เป้าหมายส่วนใหญ่จึงไม่เคยรู้เลยว่าตนเองถูกโจมตีในลักษณะนี้ ดังนั้น หัวข้อย่อยในส่วนต่อไปของงานวิจัยจะนำเสนอสองกรณีของการสอดแนมทางดิจิทัลที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสามารถบันทึกข้อมูลได้ว่า มีนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ตกเป็นเป้าหมาย โดยประกอบไปด้วยการใช้สปายแวร์เพกาซัส และการโจมตีบัญชี Facebook ส่วนตัว

การใช้งานสปายแวร์เพกาซัส

สปายแวร์เป็นประเภทของซอฟต์แวร์ที่เป็นอันตรายซึ่งแทรกแซงการทำงานของอุปกรณ์ต่างๆ (โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อื่นๆ ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต) โดยที่ผู้ใช้ไม่รู้หรือไม่ได้ยินยอมให้เกิดข้อมูล¹⁷⁴ สปายแวร์เพกาซัสซึ่งพัฒนาโดยบริษัท NSO Group ที่ตั้งอยู่ในอิสราเอล สามารถเข้าถึงอุปกรณ์ได้อย่างไม่จำกัด และส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตโดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ใช้อุปกรณ์แต่อย่างใด และยังคงร่องรอยไว้นานมากจนถึงไม่มีเลย ทำให้เจ้าของหรือผู้ใช้อุปกรณ์แทบไม่รู้เลยว่าข้อมูลส่วนตัวถูกดึงออกไปบ้าง¹⁷⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจัดประเภทสปายแวร์เพกาซัสว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของสปายแวร์ที่รุกล้ำความเป็นส่วนตัวสูง เนื่องจากไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างอิสระหรือจำกัดฟังก์ชันการทำงานได้¹⁷⁶

NSO Group ระบุว่าผลิตภัณฑ์และบริการของบริษัทถูก “ใช้งานโดยหน่วยงานด้านข่าวกรองและการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลเท่านั้น เพื่อเป้าหมายในการต่อสู้กับอาชญากรรม และการก่อการร้าย”¹⁷⁷ อย่างไรก็ตาม คำชี้แจงดังกล่าวของ NSO Group ถูกพิสูจน์ว่าไม่เป็นความจริงจากผลการวิจัยขององค์กรภาคประชาสังคม รวมถึงแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลที่พบว่าสปายแวร์นี้ถูกนำมาใช้ในการพุ่งเป้าไปที่นักข่าว นักกิจกรรม และนักปกป้องสิทธิฯ ทั่วโลก¹⁷⁸

เมื่อปี 2565 Citizen Lab ร่วมกับ iLaw และ Digital Reach ได้เผยแพร่งานวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เปิดเผยว่ามีอุปกรณ์ของคนไทยอย่างน้อย 35 คนที่ถูกติดตั้งสปายแวร์เพกาซัสตั้งแต่ตุลาคม 2563 ถึงพฤศจิกายน 2564

¹⁷³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Ending the Targeted Digital Surveillance of Those Who Defend Our Rights (การยุติการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลต่อผู้ที่ปกป้องสิทธิของพวกเขา)* (ดัชนี: ACT 30/1385/2019), 20 ธันวาคม 2562, <https://www.amnesty.org/en/documents/act30/1385/2019/en/>, หน้า 4

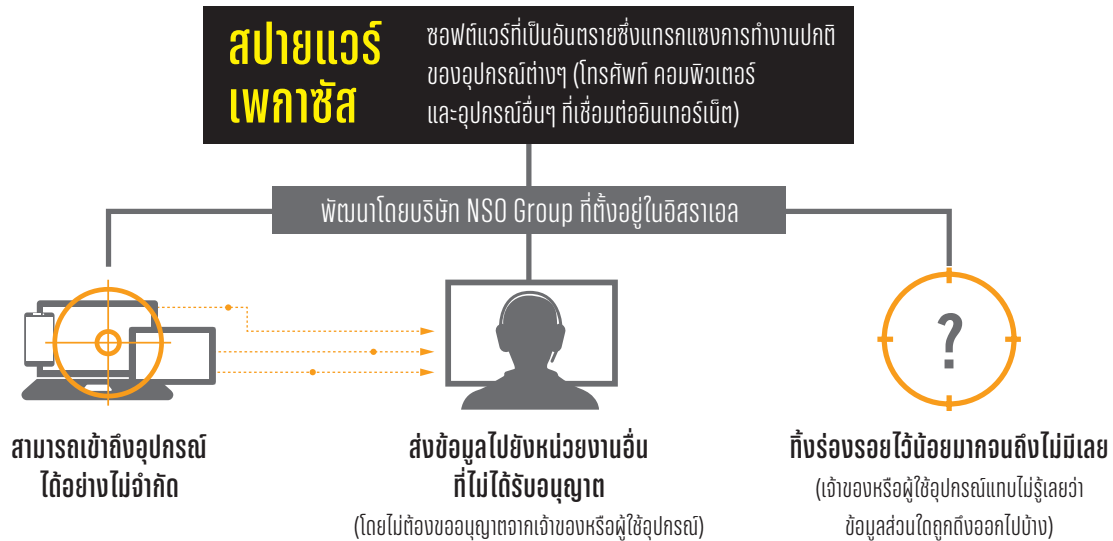
¹⁷⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “What is spyware and what can you do to stay protected? (สปายแวร์คืออะไร และคุณต้องทำอะไรเพื่อให้ได้รับการคุ้มครอง)”, 14 ธันวาคม 2566, <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2023/12/what-is-spyware-and-what-you-can-do-to-stay-protected/>

¹⁷⁵ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

¹⁷⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “Costa Rica: All states must immediately ban highly invasive spyware (คอสตาริกา: ทุกรัฐต้องแบนสปายแวร์ที่รุกล้ำความเป็นส่วนตัวสูงโดยทันที)”, 5 มิถุนายน 2566, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/06/costa-rica-all-states-must-immediately-ban-highly-invasive-spyware/>

¹⁷⁷ NSO Group, “About Us (เกี่ยวกับเรา)”, <https://www.nso-group.com/about-us/> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567)

¹⁷⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “Forensic methodology report: How to catch NSO Group's Pegasus (รายงานระเบียบวิธีวิจัยทางนิติวิทยาศาสตร์: วิธีจับเพกาซัส ของ NSO Group)”, 18 กรกฎาคม 2564, <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2021/07/forensic-methodology-report-how-to-catch-nso-groups-pegasus/>

ซึ่งเป็นช่วงที่การชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยกำลังติดลมบน¹⁷⁹ ทั้งนี้ Security Lab ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ก็ได้มีส่วนในการวิเคราะห์การติดตั้งสปายแวร์ดังกล่าวโดยอิสระ และยืนยันการมีอยู่ของสปายแวร์เพกาซัส โดยเลือก สุ่มตรวจสอบอุปกรณ์ของ 5 คนในจำนวนข้างต้น¹⁸⁰

ในกลุ่มบุคคลที่ทราบว่าเป็นเป้าหมายของเพกาซัสถึง 35 คน เป็นผู้ชาย 15 คนและเป็นผู้หญิงตรงเพศอีก 15 คน (ตัวตนของอีก 5 คนที่เหลือไม่เป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ) บุคคลเหล่านี้ไม่มีใครที่ระบุตัวตนต่อสาธารณะว่าเป็น LGBTI เป้าหมายของการโจมตีด้วยสปายแวร์นี้ ประกอบด้วยนักกิจกรรม ศิลปิน นักวิชาการ นักปกป้องสิทธิฯ และสมาชิกของพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคก้าวไกลและกลุ่มการเมืองในเครือข่ายคณะก้าวหน้า ทุกคนในกลุ่มนี้ได้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างเปิดเผย เข้าร่วมการชุมนุมประท้วง เรียกร้องประชาธิปไตยโดยสงบ และ/หรือทำงานเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้ชุมนุม

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสามารถสัมภาษณ์ผู้หญิงที่เป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาซัสจำนวน 9 คนจากทั้งหมด 15 คน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ 6 คนเป็นเยาวชนอายุต่ำกว่า 25 ปี ณ ขณะที่อุปกรณ์ของพวกเธอถูกติดตั้งสปายแวร์ตัวนี้ หลายคนในกลุ่มนักกิจกรรมหญิงที่ตกเป็นเป้าหมายนี้เป็นผู้นำที่มีชื่อเสียง ซึ่งปราศรัยต่อสาธารณะเป็นประจำ ระหว่างการประชุมประท้วงโดยสงบ พวกเธอได้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันกษัตริย์อย่างเปิดเผย ทั้งในการชุมนุมประท้วงและบนแพลตฟอร์มสังคมโซเชียลมีเดียของตนเอง ในกลุ่มนี้รวมถึงนักศึกษาผู้นำการประชุมประท้วงชื่อดังอย่างปณิสา สิกิริจิวัดนกุล จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ และเบนจา อะปัญญา (ดูกรณีศึกษาที่ 1)

¹⁷⁹ iLaw ซึ่งองค์กรพัฒนาเอกชนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นหนึ่งในองค์กรที่นำการสืบสวนด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัลร่วมกับ Citizen Lab และ Digital Reach โดยพวกเขาได้ระบุไว้ในรายงานการวิจัยเบื้องต้นถึงรายชื่อคน 30 คนที่ถูกตรวจพบสปายแวร์เพกาซัสในอุปกรณ์ของตน ต่อมาไม่นาน พวกเขาเปิดเผยอีก 5 กรณีที่พบการติดตั้งสปายแวร์ในอุปกรณ์ของสมาชิกพรรคฝ่ายค้านอย่างพรรคก้าวไกลและกลุ่มการเมืองในเครือข่ายคณะก้าวหน้า โปรดอ่าน Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว) และ iLaw, “สิ่งที่เป็นภัยต่อเราอาจจะไม่ใช่สปายแวร์ แต่คือวลาเอกประยุทธ์” ถอดเต็ม การอภิปราย “เพกาซัส” ของพิจารณา ชาวพัฒนนวศ” 21 กรกฎาคม 2565, <https://www.ilaw.or.th/articles/5314>

¹⁸⁰ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว) โปรดอ่านเพิ่มเติมที่ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ประเทศไทย: พบสปายแวร์เพกาซัสในโทรศัพท์ของผู้เห็นต่างจากรัฐที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมประท้วง, 18 กรกฎาคม 2565, <https://www.amnesty.or.th/latest/news/1017>

เบนจา อะปัญญา: “รัฐน่าจะรู้จักเรามากกว่าที่เรารู้จักตัวเองด้วยซ้ำ”

เบนจา อะปัญญา เป็นเยาวชนนักเคลื่อนไหวอิสระและนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี 2563 เบนจาได้กลายเป็นหนึ่งในผู้นำของแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ดำเนินการโดยนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการจัดการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยขนาดใหญ่หลายครั้งในกรุงเทพฯ ระหว่างปี 2563-2564 เบนจา อะปัญญามักจะขึ้นเวทีเพื่อปราศรัยกับมวลชน และเป็นผู้จัดการชุมนุมประท้วงเรื่องความล้มเหลวของรัฐบาลในการจัดการวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ความไม่เป็นอิสระของระบบตุลาการ และสิทธิในการประกันตัวสำหรับนักกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกควบคุมตัว

เธอตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีด้วยสไปยาแวร์เพกาศ์สหนึ่งครั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2564 โดยประมาณ ขณะนั้นเธอกำลังถูกควบคุมตัวโดยพลการคุมขังก่อนพิจารณาคดีโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในข้อหาหมิ่นประมาทกษัตริย์¹⁸¹ เบนจาไม่ทราบว่าโทรศัพท์ของเธอถูกเจาะข้อมูลจนกระทั่งได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำในเดือนมกราคม 2565¹⁸²

“เราวิตกกังวลว่าหากพวกเขาสามารถตรวจสอบข้อความทางแอปพลิเคชัน Telegram ของเราได้ พวกเขาอาจจะรู้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวจำนวนเท่าใดเท่าไร... พวกเขาอาจจะรู้โครงสร้างการจัดตั้งองค์กรกลุ่มเรา และมันก็จะยิ่งเสี่ยงต่อความปลอดภัยของ [นักกิจกรรม] คนอื่นๆ ด้วย เพราะอย่างนี้ เขารู้หมดว่าคุณคิดอย่างไร คุณเป็นใคร ดังนั้นพวกเขาจึงสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์เพื่อต่อต้านทำร้ายคุณได้ มันเหมือนสงครามประสาทจิตวิทยา รัฐน่าจะรู้จักเรามากกว่าที่เราจะรู้จักตัวเองด้วยซ้ำ... ความเป็นส่วนตัวมีความสำคัญมากจริงๆ นะ เรื่องนี้มันไม่ใช่เรื่องปัญหาของเราคนเดียว แต่เป็นเรื่องปัญหาของกับคนรอบๆ ตัวเราเราด้วย”¹⁸³

บทบาทสำคัญของเบนจา อะปัญญาระหว่างการชุมนุมประท้วงในปี 2563-2564 ทำให้เธอต้องเผชิญกับข้อกล่าวหาอย่างน้อย 19 ข้อหา ซึ่งรวมถึงความผิดฐานหมิ่นประมาทกษัตริย์ ยุยงปลุกปั่น ดูหมิ่นศาล และฝ่าฝืนคำสั่งห้ามชุมนุมประท้วงตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ท่ามกลางความลับและความคลุมเครือในเรื่องของการใช้สไปยาแวร์เพกาศ์สในประเทศไทย (ดูหัวข้อ 5.3) เบนจาได้แสดงความกังวลว่าเจ้าหน้าที่อาจนำสไปยาแวร์มาใช้ในการสกัดข้อมูลเพื่อดำเนินคดีกับเธอและเพื่อนๆ สำหรับการเคลื่อนไหวเรียกร้องโดยสงบของตน

เธอจึงหยุดการเคลื่อนไหวไว้ชั่วคราวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เธอบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เธอเชื่อว่าเป็นความเป็นไปได้สูงว่าเธอจะถูกจับตาดูอีกครั้ง หากว่าเธอกลับมารณรงค์เคลื่อนไหวในขบวนการชุมนุมประท้วงและเข้ามามีบทบาทที่ถูกมองว่าเป็นอันตรายในสายตาของรัฐบาล¹⁸⁴

ผู้นำคนสำคัญของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม **ปณิสา สิกิริจิวตมกุล** เป็นหนึ่งในนักศึกษานักกิจกรรมที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยเยาวชน การเคลื่อนไหวของเธอทำให้

¹⁸¹ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสไปยาแวร์เพกาศ์สมาใช้กับการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

¹⁸² สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับเบนจา อะปัญญา นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้นำการประท้วง, 26 สิงหาคม 2666, กรุงเทพฯ

¹⁸³ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับเบนจา อะปัญญา, 26 สิงหาคม 2566

¹⁸⁴ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับเบนจา อะปัญญา, 26 สิงหาคม 2566

BBC จัดให้เธออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้หญิงที่สร้างแรงบันดาลใจและมีอิทธิพลสูงสุด 100 คนแห่งปี 2563¹⁸⁵ จากการสืบสวนด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัล โทรศัพท์มือถือของปณิศาถูกแฮ็ค 4 ครั้งในปี 2564¹⁸⁶ เรอบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า

“ปกติรู้ว่ามีเจ้าหน้าที่คอยจับตาดูอยู่ แต่ไม่เคยคาดคิดเลยในชีวิตว่าจะตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์พวกนี้ เพราะในที่สุดแล้ว เราก็แค่ นักศึกษานักกิจกรรมคนหนึ่งเท่านั้นเอง”¹⁸⁷

เช่นเดียวกัน **จุกาทิพย์ ศิริขันธ์** เป็นนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนที่มีชื่อเสียง เธอเคยดำรงตำแหน่งนายกสหภาพนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยและเป็นหนึ่งในผู้นำของกลุ่ม **“เยาวชนปลดแอก”** ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษา นักกิจกรรมอีกกลุ่มที่จัดการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วงปี 2563-2564 จุกาทิพย์กล่าวว่า *“ไม่ค่อยสงสัยเท่าไรที่พวกเขาเลือกเราเป็นเป้าหมายของสปายแวร์ตัวนี้ เพราะเรามักจะอยู่ในจุดสนใจบนเวทีการชุมนุมบ่อยครั้ง”¹⁸⁸* อุปกรณ์ของจุกาทิพย์ ศิริขันธ์ถูกลดสปายแวร์เพกาซัสโจมตีรวมทั้งสิ้น 6 ครั้ง¹⁸⁹

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังได้บันทึกข้อมูลว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงบางคนตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาซัส แม้จะไม่ได้มีบทบาทต่อสาธารณะมากนัก หลายคนในกลุ่มนี้มีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านธุรการ การเงิน และการจัดการด้านการขนส่งให้กับขบวนการชุมนุมประท้วง จากการสัมภาษณ์ ผู้หญิงบางคนกล่าวว่า พวกเขาได้รับหน้าที่ดังกล่าว ไม่ใช่เพียงเพราะต้องการแสดงออกและเข้าร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวโดยสงบ แต่บ่อยครั้งที่ส่วนหนึ่งพวกเขาก็ตัดสินใจเลือกบทบาทดังกล่าวเพราะกลัวจะถูกล้างแค้นเอาคืน หรืออาจจะปิดบังตัวตนในระดับหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2564 **นิรากร อ่อนขาว** (ดูกรณีศึกษาที่ 2) กลายเป็นเป้าหมายของการโจมตีด้วยสปายแวร์เพกาซัสอีกรายหนึ่ง นิรากร อ่อนขาว ทำหน้าที่ดูแลงานหลังบ้านให้กับกลุ่ม UFTD รวมถึงการเป็นผู้ร่วมจดทะเบียนบัญชีธนาคารของกลุ่มเพื่อเปิดรับบริจาค¹⁹⁰ สิ่งที่น่าสังเกตคือ เธอไม่ได้มีบทบาทที่จะต้องติดต่อกับสาธารณะในกลุ่มนี้เลย แต่นิรากรกลับได้รับอีเมลจาก Apple แจ้งว่า iPhone ของเธอตกเป็นเป้าหมายของ “ผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ”¹⁹¹ อุปกรณ์ของเธอถูกลดสปายแวร์โจมตีถึง 14 ครั้งในปี 2564 ซึ่งสูงที่สุดในกลุ่มผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายทั้ง 35 ราย¹⁹²

¹⁸⁵ Prachatai English, “Thai student activist listed as one of BBC’s 100 most influential women (นักศึกษา นักกิจกรรมไทยติด 100 ผู้หญิงที่ทรงอิทธิพลที่สุดของ BBC)”, 25 พฤศจิกายน 2563, <https://prachataienglish.com/node/8934>

¹⁸⁶ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand’s Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

¹⁸⁷ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับปณิศา สิทธิจิรวัฒนกุล นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 23 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

¹⁸⁸ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับจุกาทิพย์ ศิริขันธ์, นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้นำการประท้วง, 27 สิงหาคม 2666, กรุงเทพฯ

¹⁸⁹ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand’s Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

¹⁹⁰ ชื่อของนิรากร อ่อนขาวปรากฏอยู่ในโพสต์ Facebook ของกลุ่ม UFTD ที่เปิดรับบริจาค โปรดอ่านตัวอย่างที่ลิงก์ต่อไปนี้ <https://www.facebook.com/ThammasatUFTD/photos/a.108256360982493/122287812912681>

¹⁹¹ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับนิรากร อ่อนขาว นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและอดีตสมาชิกกลุ่ม UFTD, 13 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

¹⁹² Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand’s Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

นิรากร อ่อนขาว: “การไม่ทำตัวเด่นก็ปกป้องอะไรเราไม่ได้เลย”

นิรากร อ่อนขาว เป็นนักศึกษา นักกิจกรรม และนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงวัย 22 ปี เธอเริ่มสนใจกิจกรรมการเคลื่อนไหวตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนมัธยมปลายที่จังหวัดจันทบุรี “ในกลุ่มเพื่อนๆ ที่โรงเรียน เราเคยแซวกันว่า ถ้าพูดถึงพลเอกประยุทธ์ เราคงจะถูกส่งไปค่ายปรับทัศนคติแน่ๆ” เธอกล่าว และเล่าถึงประสบการณ์ในช่วงการปกครองของ คสช. ให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลฟังว่า “เราไม่เข้าใจว่าทำไมเราต้องปิดปากตัวเอง ทำไมเราพูดถึงบางประเด็นในที่สาธารณะไม่ได้ เรื่องนี้ทำให้เราถูกคิดได้ว่าควรออกมา ทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อผลักดันให้มีสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกมากขึ้นในประเทศนี้”¹⁹³

นิรากรเข้าร่วมกลุ่ม UFTD อย่างเป็นทางการในปี 2563 ในขณะที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์¹⁹⁴ เธอคาดเดาว่าการถูกสลายแควร์โจมตีน่าจะเชื่อมโยงกับการชุมนุมโดยสงบที่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ เพื่อเรียกร้องสิทธิในการประกันตัวของผู้นำการชุมนุม รวมถึงสมาชิกคนสำคัญในกลุ่มของเธอที่ถูกคุมขังก่อนพิจารณาคดีในช่วงเวลานั้น¹⁹⁵

“รู้สึกช็อกแล้วก็กลัวสุดๆ ตอนที่รู้ว่าโดนโจมตี ที่ผ่านมาก็พยายามลดความเสี่ยงของตัวเองด้วยการทำงานแต่หลังบ้านอยู่แล้ว แต่กลายเป็นว่าเราก็คือคนที่ถูกโจมตีบ่อยที่สุด การไม่ทำตัวเด่นก็ปกป้องอะไรเราไม่ได้เลย เราเผื่อคิดดีแต่พวกเขาเก็บข้อมูลส่วนตัวไปมากมายขนาดไหนกัน จนถึงตอนนี้ก็ยังคงรู้สึกวิตกกังวลและหวาดระแวงอยู่ ที่รู้ว่าเจ้าหน้าที่สามารถดูเราผ่านกล้องหรือฟังเสียงเราผ่านไมโครโฟนได้ด้วยสลายแควร์ตัวนี้ได้”¹⁹⁶

เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2564 เจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้บุกค้นบ้านของนิรากรที่เธออาศัยอยู่ร่วมกับนักกิจกรรมคนอื่นๆ เจ้าหน้าที่ได้ยึดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 6 เครื่อง รวมถึงโน้ตบุ๊กและโทรศัพท์มือถือ และจับกุมนิรากรด้วยข้อหาหมิ่นประมาท กษัตริย์ ยุยงปลุกปั่น และมาตรา 14(3) ของ พ.ร.บ.คอมฯ (นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร)¹⁹⁷ “ตอนที่ถูกจับ มีตำรวจนายหนึ่ง [จากสถานีตำรวจภูธรคลองหลวง] บอกกับเราว่า ‘ผมตามคุณมานานแล้ว’”¹⁹⁸ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ไม่ได้อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมว่า ได้ “ตาม” เธออย่างไร¹⁹⁹

¹⁹³ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับนิรากร อ่อนขาว นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและอดีตสมาชิกกลุ่ม UFTD, 13 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

¹⁹⁴ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566

¹⁹⁵ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566 โปรดอ่าน Nikkei Asia Review, “Thailand must free student hunger strikers now (ประเทศไทยต้องปล่อยตัวนักศึกษาที่อดอาหารประท้วงทันที),” 25 เมษายน 2564, <https://asia.nikkei.com/Opinion/Thailand-must-free-student-hunger-strikers-now>. ในขณะนั้น ผู้นำการชุมนุมหลายคนถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดี และคำร้องขอประกันตัวของพวกเขาก็ถูกปฏิเสธ จึงมีการชุมนุมเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อเรียกร้องสิทธิในการประกันตัวของผู้นำการชุมนุมเหล่านั้น ผู้นำการชุมนุมที่ถูกคุมขังได้อดอาหารประท้วงเพื่อคัดค้านการปฏิเสธการประกันตัวของศาล

¹⁹⁶ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566

¹⁹⁷ TLHR, จับกุม! นักศึกษามร. แจงข้อหา “ยุยงปลุกปั่น-พ.ร.บ.คอม” กล่าวหาเป็นแอดมินเพจแนวร่วมมร.ฯ ก่อนศาลอนุญาตให้ประกันตัว, 17 กันยายน 2564, <https://tlhr2014.com/archives/35247>

¹⁹⁸ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566

¹⁹⁹ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566

นักศึกษา นักกิจกรรมสองคนจากกลุ่มศาลายาเพื่อประชาธิปไตย ได้แก่ **ปณทสิริ จิรฐากรณ์** และ **จิตรรพี อางสมบุรณ์** ก็พบว่าโทรศัพท์มือถือของพวกเขาโดนติดตั้งสปายแวร์เพกาซัสเช่นกัน จิตรรพีได้บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เธอตกเป็นเป้าหมายแม้ว่ากลุ่มของเธอจะพยายามรักษาระดับการเคลื่อนไหวไม่ให้โดดเด่นเท่ากับกลุ่มอื่นแล้วก็ตาม เนื่องจากต้องการสนับสนุน “การดำเนินการหลังบ้าน” เช่น ประสานงาน จัดกิจกรรม และระดมทุนมากกว่า ถึงกระนั้น บางครั้งจิตรรพีก็ต้องเป็นตัวแทนกลุ่มในการให้สัมภาษณ์สื่อ และบัญชีธนาคารของเธอก็ถูกใช้ในการระดมทุนให้กลุ่มด้วย²⁰⁰ การสืบสวนด้านนิติวิทยาศาสตร์เชิงดิจิทัลแสดงให้เห็นว่า โทรศัพท์มือถือของเธอถูกโจมตี 2 ครั้งในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน 2564²⁰¹ สำหรับปณทสิริ จิรฐากรณ์ ข่าวการติดตั้งสปายแวร์ในโทรศัพท์มือถือของเธอเมื่อเดือนสิงหาคม 2564 นั้นเป็นเรื่องที่เธอไม่คาดคิดมาก่อน

“เราทำงานด้านกลยุทธ์และการตัดสินใจสำหรับกลุ่มเป็นหลัก โดยที่มีส่วนร่วมกับสาธารณะน้อยมาก เลยสงสัยว่าเขารู้ได้ยังไงว่าควรพุ่งเป้าไปที่เรา เพราะเราทำงานอยู่เบื้องหลังมาตลอด”²⁰²

เช่นเดียวกัน **อินทริรา เจริญปุระ** นักแสดงผู้มีชื่อเสียงผู้สนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุงและการระดมทุนให้การชุมนุมประท้วงบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เธอประหลาดใจมากที่โทรศัพท์มือถือของเธอถูกเจาะด้วยสปายแวร์เพกาซัสถึง 3 ครั้งในปี 2564²⁰³ โดยที่บทบาทของเธอเป็นเพียงแค่ “การช่วยเหลือหลังบ้าน” เท่านั้น²⁰⁴ การช่วยเหลือนี้มาในรูปแบบของการจัดหาอุปกรณ์สิ่งของ เช่น น้ำดื่มและอาหารสำหรับผู้เข้าร่วมชุมนุม รวมถึงหมวกนิรภัยเพื่อป้องกันการใช้รถฉีดน้ำและกระสุนยาง เป็นต้น²⁰⁵ อย่างไรก็ตาม อินทริราคาดว่าเธออาจถูกโจมตีเนื่องจากกิจกรรมการระดมทุนเพื่อสนับสนุนการชุมนุมประท้วง²⁰⁶

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ยังพบว่าบุคคลที่ทำงานในองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญกับการโจมตีจากสปายแวร์ ในช่วงเวลาที่พวกเขาทำล้งรณรงค์และสนับสนุนสิทธิของผู้ชุมนุมประท้วง บุคคลเหล่านี้ปฏิบัติกันอย่างอิสระและไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวเสมอไป อย่างไรก็ตาม วาทกรรมของกลุ่มต่อต้านสิทธิมนุษยชนมักจะจัดให้พวกเขาเป็นผู้เห็นอกเห็นใจหรือให้การสนับสนุนขบวนการชุมนุมประท้วง²⁰⁷ ในบรรดาผู้ที่ถูกพุ่งเป้ามีผู้ทำงานรณรงค์ด้านสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกอย่าง **บุศรินทร์ แปะแนะ** (ดูกรณีศึกษาที่ 3) และทนายความด้านสิทธิมนุษยชนอย่าง **พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ** รวมอยู่ด้วย

²⁰⁰ สัมภาษณ์จิตรรพี อางสมบุรณ์, นักปกป้องสิทธิฯ หนึ่งและอดีตผู้จัดการชุมนุมประท้วง, 27 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁰¹ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

²⁰² สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับปณทสิริ จิรฐากรณ์, นักปกป้องสิทธิฯ หนึ่งและอดีตผู้จัดการชุมนุมประท้วง, 27 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁰³ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

²⁰⁴ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับอินทริรา เจริญปุระ, นักแสดงและนักปกป้องสิทธิฯ หนึ่ง, 16 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

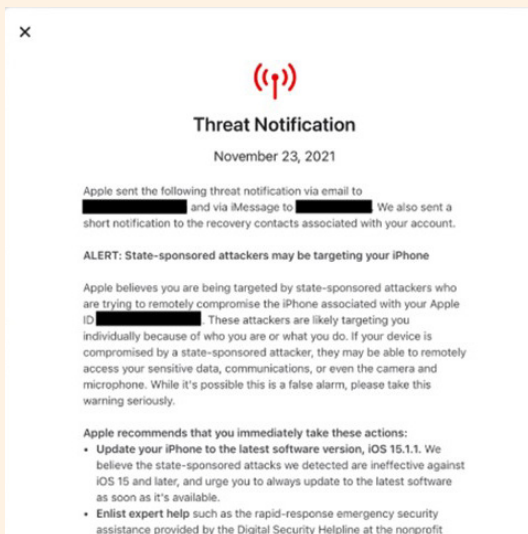
²⁰⁵ สัมภาษณ์อินทริรา เจริญปุระ, 16 พฤศจิกายน 2566

²⁰⁶ สัมภาษณ์อินทริรา เจริญปุระ, 16 พฤศจิกายน 2566

²⁰⁷ Way Magazine, ‘รับเงินต่างชาติ-บ่อนทำลายประเทศ’ ชักล่าหา NGO สู้สร้างกฎหมายทำลายการรวมกลุ่ม, 26 พฤษภาคม 2565, <https://waymagazine.org/ban-ngo-law/>

บุครินทร์ แปนนะ: "มันเหมือนเราอยู่ในถ้ำมืดๆ เลย"

ภาพหน้าจอของ "การแจ้งเตือนภัยคุกคาม" ที่บุครินทร์ แปนนะ ได้รับเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2564 ผ่านหน้าการเข้าสู่ระบบและความปลอดภัยของ Apple ID ของเธอ

บุครินทร์ แปนนะ เป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม เธอทำงานให้กับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนของไทยชื่อ iLaw มาตั้งแต่ปี 2559²⁰⁸ บุครินทร์ได้ร่วมงานกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ผ่านการทำงานของเธอที่ iLaw ในการพัฒนาฐานข้อมูลชื่อ "Mob Data" เพื่อบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการชุมนุมประท้วงสาธารณะในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา²⁰⁹ "เราต้องการข้อมูลที่ละเอียดและเป็นข้อเท็จจริงเพื่อที่จะเจรจากับหน่วยงานราชการได้ เราต้องการอยากช่วยอำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆได้"²¹⁰

บุครินทร์อธิบายว่าตัวเธอเป็นคน "ขี้อายมาก" ที่ต้องการสนับสนุนสิทธิมนุษยชน แต่หลีกเลี่ยงที่จะอยู่ "แนวหน้า"²¹¹ เนื่องจากบุครินทร์ไม่ค่อยได้ออกหน้ากับทางสาธารณะ เธอจึงรู้สึกประหลาดใจมาก เมื่อพบว่าตัวเองถูกพุ่งเป้าจากสปายแวร์เพกาซัสหนึ่งครั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2564²¹²

"เพื่อนบน Facebook ที่เป็นนักกิจกรรมเหมือนกันได้แชร์ภาพหน้าจอของอีเมลที่เขารับมาจาก Apple แจ้งว่าเขาอาจถูกคุกคามจากผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เรารู้สึกงง แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักเพราะเพื่อนเราเป็นนักกิจกรรมที่มีชื่อเสียง แค่อ่านก็เลยไปค้นหาในอีเมลตัวเองและเจอคำเตือนเดียวกัน อีเมลส่งมาตอนประมาณตีสี่ของวันที่ 23 พฤศจิกายน [2564] ช่วงเย็นวันนั้น เราก็ได้รับการแจ้งเตือนจาก Apple ผ่านข้อความ iMessage ว่าถูกโจมตี"²¹³

บุครินทร์เชื่อว่าตนตกเป็นเป้าหมายเนื่องจากบทบาทของเธอในการบันทึกข้อมูลสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย "เพราะว่าเราต้องไปร่วมสังเกตการณ์การชุมนุมเกือบทุกครั้งเพื่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย เจ้าหน้าที่ก็เลยเฝ้าจับตาดูว่าเราทำอะไรบ้าง มีครั้งหนึ่งเมื่อเดือนกรกฎาคม 2563 ชื่อของเราขึ้นไปอยู่ในหน้าข่าว แคมป์ข่าวนั้นระบุเพศเราผิด และยังรายงานอีกว่าหน่วยงานความมั่นคงระบุว่า 'บุครินทร์' เป็นหนึ่งในผู้จัดการชุมนุมประท้วงร่วมกับอานนท์ นำภา [ทนายความด้านสิทธิมนุษยชนผู้มีบทบาทสำคัญ]"²¹⁴

²⁰⁸ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับบุครินทร์ แปนนะ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 22 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁰⁹ สัมภาษณ์บุครินทร์ แปนนะ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 22 สิงหาคม 2566

²¹⁰ สัมภาษณ์บุครินทร์ แปนนะ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 22 สิงหาคม 2566

²¹¹ สัมภาษณ์บุครินทร์ แปนนะ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 22 สิงหาคม 2566

²¹² Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาซัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

²¹³ สัมภาษณ์บุครินทร์ แปนนะ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 22 สิงหาคม 2566

²¹⁴ สัมภาษณ์บุครินทร์ แปนนะ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 22 สิงหาคม 2566

“ความท้าทายคือเราไม่รู้อะไรสักอย่าง เราไม่เคยเห็นผลกระทบที่แท้จริงของเพกาชัสเลย พวกเขาเอาข้อมูลเราไป แต่เราไม่เคยเห็นเลยว่าข้อมูลนั้นถูกนำไปใช้ยังไง ในประเทศนี้ เราเลยยังไม่ได้รู้สึกถึงพลังอำนาจที่แท้จริงของมัน เราแค่รู้แค่เราคือเป้าหมาย ซึ่งก็ทำให้ทำได้แค่เพียงจินตนาการเอาเอง และเราก็จินตนาการออกแต่เรื่องแย่ง อย่างนึกถึงว่า เวลาข้อมูลส่วนตัวของผู้หญิงคนหนึ่งรั่วไหลหรือถูกเปิดเผย มันอาจจะเกิดอะไรขึ้นได้บ้าง มันเหมือนเราอยู่ในด้ามีดๆ เลย”

นักปกป้องสิทธิฯ หญิง **พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ** ถูกโจมตีเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2564 เธอเป็นผู้อำนวยการมูลนิธิผสานวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และทำงานเกี่ยวกับการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย ตามที่พรเพ็ญให้ข้อมูล มูลนิธิของเธอทำงานในคดีละเมิดเกี่ยวกับการสูญหายของวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ นักกิจกรรมทางการเมืองที่หลบหนีการดำเนินคดีจาก คสช. ไปยังประเทศกัมพูชา²¹⁵ ประมาณเวลาเดียวกับที่โทรศัพท์ของเธอถูกเจาะด้วยสปายแวร์ พรเพ็ญกับทีมงานก็กำลังให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและการพิทักษ์สิทธิแก่ผู้ชุมนุมประท้วงคนหนึ่งที่ระบุว่าตนถูกทรมานขณะที่ยู่ในการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2564²¹⁶

ความลึกลับของการซื้อขายและการใช้สปายแวร์ ทำให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ไม่สามารถระบุโดยเจาะจงว่าเจ้าหน้าที่รัฐไทยหรือรัฐอื่นใด เป็นผู้กระทำการฟุ้งเฟ้อสอดแนมทางดิจิทัลต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงด้วยสปายแวร์เพกาชัสนี้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีการใช้สปายแวร์เพกาชัสต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่ของหลักฐานทางเทคนิคและหลักฐานแวดล้อมต่างๆ ทำให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล สรุปได้ว่ามีความเป็นไปได้สูงอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่รัฐไทย หรือผู้ดำเนินการแทนของรัฐไทย หนึ่งคนหรือมากกว่านั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้สปายแวร์นี้

บุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาชัสนั้นเคยมีประวัติว่าตกเป็นเป้าหมายของรัฐบาลไทยมาแล้ว เนื่องจากการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของพวกเขา พวกเขาตกเป็นเป้าหมาย โดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี 2563-2564 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลไทยพยายามปราบปรามผู้เห็นต่างอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนักปกป้องสิทธิฯ ที่มีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหว เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยด้วย นักปกป้องสิทธิฯ หญิงหลายคนก็ตกเป็นเป้าหมายต้องเผชิญกับข้อหาอาญาร้ายแรง รวมถึงคดีตามกฎหมายข้อหาหมิ่นประมาทกษัตริย์ และข้อหาการยุยงปลุกปั่น ตลอดจนคดีภายใต้ พ.ร.บ.คอมฯ เนื่องจากการเคลื่อนไหวของพวกเขา นอกจากนี้ยังถูกข่มขู่คุกคาม จากเจ้าหน้าที่รัฐด้วย ในหลายกรณี อุปกรณ์ของนักปกป้องสิทธิฯ หญิง โดยเฉพาะอุปกรณ์ของปัญญา สิทธิจิววัฒนกุล จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ และนิรากร อ่อนขาว ที่ติดสปายแวร์ก่อนหน้าจะมีการชุมนุมไม่นานหรือในระหว่างที่มีการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งใหญ่²¹⁷

ยิ่งไปกว่านั้น การสืบสวนทางเทคนิคยังพบร่องรอยที่บ่งชี้ว่าอาจมีผู้ดำเนินการและผู้จำหน่ายสปายแวร์เพกาชัสอยู่ในประเทศไทยด้วย ในปี 2559 Citizen Lab ระบุถึง “กลุ่มเซิร์ฟเวอร์เพกาชัส” ที่อาจเชื่อมโยงกับ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และการสแกนต่อมาในปี 2561 พบ “ผู้ดำเนินการเพกาชัสรายเดียวที่ยังคงดำเนินการอยู่ในประเทศไทย”²¹⁸ เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2565 พรรคก้าวไกลที่เป็นพรรค

²¹⁵ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 14 พฤศจิกายน 2566

²¹⁶ สัมภาษณ์พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ, 14 พฤศจิกายน 2566 โปรดอ่านรายละเอียดของคดีนี้ที่ประชาไท, นายกังขา ตร. หาวงจรปิดคดีข้อมทรมานเกือบเดือนไม่สืบ แม้เหตุเกิดใน ส.ต.น.แดง, 26 พฤศจิกายน 2564, <https://prachatai.com/journal/2021/11/96133>

²¹⁷ โปรดอ่านการวิเคราะห์วันที่เหล่านี้ที่ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาชัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

²¹⁸ Citizen Lab, *GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand's Pro-Democracy Movement* (GeckoSpy มีการนำสปายแวร์เพกาชัสมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

ฝ่ายค้านเปิดเผยว่า บช.ปส. ได้จัดซื้อสพายแวร์ที่มีลักษณะคล้ายกันในช่วงระหว่างปี 2557 ถึง 2564 ชื่อว่า Minotaur จากบริษัท Q Cyber Technologies SARL ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของบริษัท NSO Group²¹⁹

ดังที่ได้ระบุไปว่า สพายแวร์เพกาศผลิตขึ้นโดยบริษัท NSO Group และบริษัท NSO Group ได้ประกาศอย่างต่อเนื่องมาตลอดว่า “ผลิตภัณฑ์ของบริษัทถูกใช้งานโดยหน่วยงานด้านข่าวกรองและการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลเท่านั้น เพื่อเป้าหมายในการต่อสู้กับอาชญากรรมและการก่อการร้าย”²²⁰ ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้สูงมากที่ผู้ดำเนินการสพายแวร์ดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับหรือสังกัดกับหน่วยงานรัฐ จากการวิจัยนี้ แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลไม่สามารถระบุได้ว่ามีรัฐบาลใด นอกเหนือจากรัฐบาลไทยที่มีผลประโยชน์ในการกำหนดเป้าหมายไปที่นักปกป้องสิทธิฯ ในประเทศไทย

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลได้ส่งหนังสือถึงบริษัท NSO Group บริษัท Circles บริษัท Q Cyber Technologies SARL และนิติบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทางกฎหมาย เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2567 เพื่อสอบถามว่า พวกเขาได้ขายผลิตภัณฑ์ใดๆ รวมถึงสพายแวร์เพกาศหรือ Minotaur ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ให้กับหน่วยงานรัฐใดๆ ของไทย บริษัทไทย หรือรัฐบาลอื่นๆ ที่อาจใช้สพายแวร์นี้ในการโจมตีนักปกป้องสิทธิฯ ดังที่ปรากฏในรายงานหรือไม่ นอกจากนี้ แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลยังได้สอบถามบริษัท NSO Group ด้วยว่าในระหว่างการพัฒนาสพายแวร์และก่อนที่จะมีการขายผลิตภัณฑ์ บริษัทได้ดำเนินการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชน ตามหลักการชี้แนะขององค์การสหประชาชาติหรือไม่ และมีมาตรการใดบ้างที่บริษัทได้ดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการใช้งานสพายแวร์เพกาศ อย่างไรก็ตาม บริษัท NSO Group ไม่ได้มีการตอบกลับแต่อย่างใด

การพุ่งเป้าโจมตีบัญชี Facebook ส่วนตัว

การสอดแนมผ่านสพายแวร์เพกาศไม่ใช่วิธีเดียวที่นำมาใช้เข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 มีบุคคลในประเทศไทยอย่างน้อย 44 รายที่รายงานว่าพวกเขาได้รับข้อความจาก Meta ผ่านกล่องข้อความสนับสนุนของบัญชี Facebook ส่วนบุคคลว่า “มีการแจ้งเตือนเกี่ยวกับผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลหรือผู้โจมตีที่เชี่ยวชาญ” ที่อาจกำลังให้ความสนใจบัญชีของพวกเขา²²¹ ศูนย์ช่วยเหลือของ Meta ระบุว่า การแจ้งเตือนนี้อาจรวมถึงความพยายามมุ่งร้ายในการ “ทำท่าทีเป็นบุคคลที่คุณรู้จักหรือต้องการเชื่อมต่อด้วย อาทิ ผู้สรรหาพนักงานที่ทำงานในแวดวงเดียวกับคุณ เพื่อหลอกให้คุณเป็นเพื่อนและพูดคุยด้วย แชร์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องก่อน ดาวน์โหลดไฟล์ที่เป็นอันตราย หรือคลิกลิงก์ที่เป็นอันตรายซึ่งออกแบบมาเพื่อขโมยรหัสผ่านหรือข้อมูลอื่นๆ ของคุณ” หรือเพื่อ “สืบค้นข้อมูล ของคุณอย่างเงียบๆ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ของคุณมากยิ่งขึ้น”²²² ในระดับโลก การโจมตีลักษณะนี้มีักพุ่งเป้าไปที่ผู้กระทำการจากภาคประชาสังคม รวมถึงนักกิจกรรมและผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างตรงไปตรงมา “เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรม ทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ของคุณมากยิ่งขึ้น และหลอกล่อให้คุณกดคลิกแล้วจะเกิดความปลอดภัยของอุปกรณ์และบัญชีออนไลน์ของคุณเอง”²²³

²¹⁹ พรรคก้าวไกล, แจ! เอกสารของบช. ชื่อเพกาศจาก สตช. ยอมรับเต็มๆ ใช้มาตั้งแต่ปี 57 ตอนนี้ล้ำสมัยขออัพเดทเป็นตัวใหม่, 27 กรกฎาคม 2565, <https://www.moveforwardparty.org/news/14287/>

²²⁰ NSO Group, “Human rights policy (นโยบายด้านสิทธิมนุษยชน)”, <https://www.nso-group.com/governance/human-rights-policy/> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567)

²²¹ iLaw, พบนักกิจกรรม-เอ็นจีโอ 44 คน ได้รับการเตือนว่า อาจถูกโจมตีบัญชีเฟซบุ๊ก โดยรัฐบาลสนับสนุน, 6 ธันวาคม 2565, https://freedom.ilaw.or.th/node/1158?fbclid=IwAR3oh4l3N0fRQXVlgj50A-R7nj70QIzGe_olpMwIw3_0RHQj3tbdmOVcnVs

²²² Meta, “Facebook Help Center: Government-backed or sophisticated attacker alerts (ศูนย์ช่วยเหลือของ Facebook: การแจ้งเตือนเกี่ยวกับผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลหรือผู้โจมตีที่เชี่ยวชาญ)”, <https://www.facebook.com/help/1550813285316567> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2567)

²²³ Meta, “Facebook Help Center: Government-backed or sophisticated attacker alerts (ศูนย์ช่วยเหลือของ Facebook: การแจ้งเตือนเกี่ยวกับผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลหรือผู้โจมตีที่เชี่ยวชาญ)” (อ้างแล้ว)

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพูดคุยกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI 6 คนที่ได้รับการแจ้งเตือนนี้ บุคคลที่ถูกพุ่งเป้ายังรวมถึงนักกิจกรรมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย นายความ นักปกป้องสิทธิฯ และนักปกป้องความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมด้วย สองผู้นำการชุมนุมประท้วงที่ถูกโจมตีด้วยสลายแคว์เพก้าชไปก่อนหน้านี้ในปี 2564 อย่างเบนจา อะปัญญา และ ปณิสยา ลิกธิจิวัฒน์กุล ก็ได้รับการแจ้งเตือนเช่นนี้ทางบัญชี Facebook ของพวกเธอเช่นกัน ผู้ที่ถูกพุ่งเป้าทั้งหมดที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลทำการสัมภาษณ์นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวที่ถือว่าวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและ/หรือสถาบันกษัตริย์ เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ที่ถูกโจมตีโดยสลายแคว์เพก้าช

นักปกป้องสิทธิฯ หญิงและนายความผู้มีบทบาทสำคัญจากศูนย์นายความเพื่อสิทธิมนุษยชน บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เธอกับเจ้าหน้าที่อีกสามคนในองค์กรเดียวกันได้รับการแจ้งเตือนลักษณะนี้ในวันเดียวกัน²²⁴ พวกเธอทุกคนติดต่อประสานงานกับนายความ นักกิจกรรม และองค์กรภาคประชาสังคมอื่นๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงลูกความที่เป็นผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน เธอกล่าวว่า “เราตกใจมากที่ผู้โจมตีเลือกเราเป็นเป้าหมาย... มันแตกต่างจากการตีตสลายแคว์เพก้าชตรงที่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าการโจมตีนั้นบุกรุกบัญชี Facebook ของเราสำเร็จไหม และพวกเขาได้ข้อมูลประเภทไหนไปบ้าง”²²⁵

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่านักกิจกรรมและนักวิจารณ์ที่เป็น LGBTI ก็ตกเป็นเหยื่อจากการโจมตีประเภทนี้เช่นกัน นักกิจกรรมอีกคนคือ **พัชรดนัย ะวังกรทรัพย์** กล่าวว่า “ผมได้แค่นั่งเดาว่า ‘ผู้โจมตี’ ได้ข้อมูลอะไรจากผมไปบ้าง”²²⁶ พัชรดนัยเคยเป็นสมาชิกของกลุ่มทะลุฟ้า ซึ่งเป็นกลุ่มที่จัดการชุมนุมประท้วงในเดือนพฤศจิกายน 2565 เกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของรัฐบาลระหว่างการประชุมผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปคที่กรุงเทพฯ (2022 APEC Economic Leaders’ Summit)²²⁷ นักกิจกรรมอีกคนจากกลุ่มทะลุฟ้าก็ได้รับการแจ้งเตือนเดียวกันนี้จาก Meta ด้วยเช่นกัน²²⁸

กลุ่มทะลุฟ้า เป็นหนึ่งในกลุ่มการชุมนุมประท้วงที่มีบทบาทอันโดดเด่นที่สุดในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นมา กลุ่มทะลุฟ้าได้จัดการชุมนุมประท้วงหลายครั้ง เพื่อเรียกร้องการปฏิรูปประชาธิปไตยในประเทศ นักกิจกรรมจากกลุ่มทะลุฟ้าถูกสอดแนมด้วยวิธีการต่างๆ มาโดยตลอด จตุภัทร์ บุญภัทรรักษา ผู้นำของกลุ่มทะลุฟ้าที่ถูกควบคุมตัวไว้สามครั้ง จากการเคลื่อนไหวเรียกร้องโดยสงบถูกสลายแคว์เพก้าชโจมตีถึงสามครั้งในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2564²²⁹ นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2564 สมาชิกของกลุ่มทะลุฟ้าก็เป็นหนึ่งในกลุ่มที่พบวาระถยนต์ของพวกเขาถูกติดตั้งอุปกรณ์ติดตามพิกัด GPS²³⁰

พัชรดนัย ะวังกรทรัพย์คาดว่า “หน่วยงานราชการคงไม่รู้ว่าตอนนั้นผมออกจากกลุ่มทะลุฟ้าไปแล้ว และพวกเขาอาจต้องการข้อมูลว่ากลุ่มกำลังวางแผนจะทำกิจกรรม อะไรเพื่อเตรียมการตอบโต้”²³¹

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังพบด้วยว่าบัญชี Facebook ของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็น LGBTI และอยู่ระหว่างการลี้ภัยก็ตกเป็นเป้าหมายเช่นกัน รวมถึงนักวิชาการชื่อดัง ที่เป็นเกย์เปิดเผย อย่าง ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ (ดุษฎีศีกษาที่ 4) และเยาวชนนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนไบนารีอย่าง เบลญจมาภรณ์ นิवास

²²⁴ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับตัวแทนจาก TLHR (สงวนชื่อเต็มเพื่อความปลอดภัย), 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²²⁵ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับตัวแทนจาก TLHR (สงวนชื่อเต็มเพื่อความปลอดภัย), 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²²⁶ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับพัชรดนัย ะวังกรทรัพย์, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นเกย์, 23 พฤศจิกายน 2023

²²⁷ สัมภาษณ์พัชรดนัย ะวังกรทรัพย์, 23 พฤศจิกายน 2566

²²⁸ iLaw, โพสต์ Facebook, 17 พฤศจิกายน 2565, <https://www.facebook.com/iLawClub/photos/a.10150540436460551/10167183048360551>

²²⁹ Citizen Lab, GeckoSpy Pegasus Spyware Used against Thailand’s Pro-Democracy Movement (GeckoSpy มีการนำสลายแคว์เพก้าชมาใช้ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศไทย) (อ้างแล้ว)

²³⁰ โปรดอ่านโพสต์ Facebook ของกลุ่มที่รายงานถึงเหตุการณ์นี้ที่ <https://www.facebook.com/thalufah/photos/a.100247908960817/136597241992550/?type=3>

²³¹ สัมภาษณ์พัชรดนัย ะวังกรทรัพย์, 23 พฤศจิกายน 2566

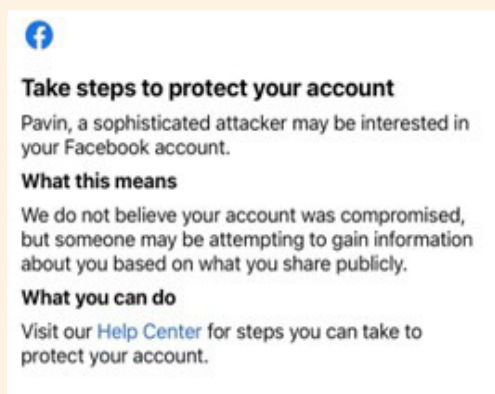
กรณีศึกษาที่ 4

ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์: "ผมสงสัยว่านี่คงเป็นลูกไม้สกปรกอีกอันที่เจ้าหน้าที่ไทยใช้ข่มขู่ผม"

ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ เป็นผู้ที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ทหารและสถาบันกษัตริย์โดยตรงไปตรงมา ในปี 2554 เขาได้ทำการรณรงค์ในระดับประเทศ เรียกร้องให้ทางการไทยปล่อยตัวอำพล ตั้งนพคุณ ชายชราที่ถูกตัดสินจำคุก 20 ปี ข้อหาละเมิดกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์ และ พ.ร.บ.คอมฯ²³² หลังเหตุการณ์รัฐประหารในปี 2557 คสช. ได้เรียกตัวปวินเข้ารับ "การปรับทัศนคติ" และมีการออกหมายจับเขาในเวลาต่อมา ข้อหาไม่มารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่พร้อมกับข้อหาหมิ่นประมาทกษัตริย์ ส่งผลให้เขาต้องขอลี้ภัยไปอยู่ประเทศญี่ปุ่น²³³

ปัจจุบันปวินเป็นศาสตราจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น และเป็นผู้จัดทำโครงการ 112Watch ซึ่งเป็นการรวมตัวกันเพื่อสร้าง ความตระหนักรู้ในระดับนานาชาติเกี่ยวกับกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์ในประเทศไทย²³⁴ เขาบอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า

"แพลตฟอร์มออนไลน์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรณรงค์ของผม ไม่ใช่เพียงเพราะตัวผมไม่สามารถอยู่ในประเทศไทยได้ แต่ยังเป็นเพราะคนรุ่นใหม่ได้ผสานเอาการชุมนุมประท้วงบนท้องถนน มารวมเข้ากับการชุมนุมประท้วงในโลกออนไลน์ด้วยกัน"²³⁵

ภาพหน้าจอของการแจ้งเตือนที่ ผศ.ดร.ปวิน ได้รับ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2565

เมื่อปี 2563 เขาได้สร้างกลุ่ม Facebook สาธารณะชื่อ "รอยัลลิสต์มาร์เก็ตเพลส" ขึ้นมา ซึ่งสมาชิกสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แชร์มีมเกี่ยวกับการเมืองไทย โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ ในช่วงพักของการชุมนุมประท้วงขนาดใหญ่ในปี 2563 กลุ่มนี้มีสมาชิกมากกว่า 1 ล้านคน²³⁶ ในการตอบสนองต่อความนิยมที่เพิ่มขึ้นของกลุ่ม เมื่อเดือนสิงหาคม 2563 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้ยื่น "คำร้องทางกฎหมาย" ให้บริษัท Meta จำกัดการเข้าถึง เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจง กล่าวคือไม่ให้ผู้ที่อยู่ภายในอาณาเขตประเทศไทยเข้าถึงเพจดังกล่าวได้²³⁷ หลังจากที่ Meta ปฏิบัติตามคำขอดังกล่าว ปวินก็ตอบได้อย่างรวดเร็วด้วยการสร้างกลุ่มใหม่แบบเดิมที่มีชื่อ

²³² สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, นักวิชาการและนักวิจารณ์ที่มีชื่อเสียง, 14 ธันวาคม 2566 โปรดอ่านรายละเอียดของคดีอำพล ตั้งนพคุณที่ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย "Global Freedom of Expression, The case of Ampon Tangnoppakul (Uncle SMS) (เสรีภาพในการแสดงออกสากล, กรณีอำพล ตั้งนพคุณ (อาทง SMS) (2554)", <https://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/thailand-v-ampon-tangnoppakul-uncle-sms/#:~:text=Ampon%20was%20accused%20of%20committing,public%20morals%20and%20national%20security>

²³³ สัมภาษณ์ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, 14 ธันวาคม 2566

²³⁴ โปรดอ่านประวัติโดยย่อของ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ได้ที่เว็บไซต์ 112Watch ที่ <https://112watch.org/>

²³⁵ สัมภาษณ์ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, 14 ธันวาคม 2566

²³⁶ สัมภาษณ์ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, 14 ธันวาคม 2566

²³⁷ The Guardian, "Facebook blocks access to group criticizing Thailand's monarchy (เฟซบุ๊กได้ปิดกั้นการเข้าถึงกลุ่มที่วิพากษ์วิจารณ์สถาบันกษัตริย์ไทย)", 25 สิงหาคม 2563, <https://www.theguardian.com/world/2020/aug/24/facebook-blocks-access-group-criticising-thailand-monarchy>

คล้ายคลึงกัน ซึ่งก็คือ รอยัลลิสต์มาร์เก็ตเพลส-ตลาดหลวง²³⁸ จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2567 กลุ่มดังกล่าวยังคงเติบโตและมีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยมีสมาชิกมากกว่า 2.3 ล้านคน²³⁹

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 ปวิน ได้รับการแจ้งเตือนเกี่ยวกับ “ผู้โจมตีที่เชี่ยวชาญ” จาก Meta “ผมไม่ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมใดๆ จาก Meta อีก” เขากล่าว “ผมสงสัยว่านี่คงเป็นลูกไม้สกปรกอีกอันที่เจ้าหน้าที่ไทยใช้ข่มขู่ผม”²⁴⁰

เบญจมาภรณ์ นิवास บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เขาได้รับการแจ้งเตือนในลักษณะเดียวกันนี้ แม้ว่า จะย้ายไปอยู่ประเทศแคนาดาเพื่อลี้ภัย หลังจากที่ถูกดำเนินคดีฝ่าฝืนกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์จากการไปร่วม การชุมนุมประท้วงโดยสงบในประเทศไทยแล้วก็ตาม²⁴¹ “ไม่แน่ใจว่าพวกเขาจะได้อะไรจากการเฝ้าบัญชี Facebook ของเรา เพราะตอนนั้นไม่ได้อยู่ในประเทศไทยแล้ว แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่านักกิจกรรมยังคงไม่ปลอดภัยจากการสอดแนม ของรัฐไทย แม้แต่คนที่อยู่นอกประเทศก็ตาม”²⁴²

ความหวาดกลัวด้วยเหตุแห่งเพศกับการละเมิดความเป็นส่วนตัว

“เราเชื่อว่านักกิจกรรมที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI กำลังถูกจับตามอง ติดตาม และตรวจสอบอย่างใกล้ชิดมากกว่ากลุ่มอื่นๆ”²⁴³

นิรากร อ่อนขาว นักปกป้องสิทธิฯ หญิงและอดีตสมาชิกกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลประเมินว่า การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลที่บันทึกได้ในการวิจัยฉบับนี้มีผลกระทบที่แตกต่างกันตามเพศภาวะต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เนื่องจากต้นตอปัญหาของความรุนแรง ด้วยเหตุแห่งเพศซึ่งหยั่งรากลึกในสังคมไทย ตามที่อธิบายไว้ในหัวข้อ 5.1 ข้างต้น ทำให้การด้านล่างสะท้อนให้เห็นว่าการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลเข้าข่ายว่าเป็นการใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านเทคโนโลยี (TfGBV) เพราะมีผลกระทบที่แตกต่างและไม่ได้สัดส่วนอย่างชัดเจนเนื่องด้วยเพศภาวะของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ผู้ตกเป็นเป้าหมาย

นักปกป้องสิทธิฯ ที่ตกเป็นเป้าหมายของสไปยาแวร์เพก้าซระบุว่า พวกเขากังวลเป็นพิเศษที่ผู้โจมตีอาจใช้สไปยาแวร์ เปิดใช้งานกล้องในโทรศัพท์มือถือ “เราชอบพกโทรศัพท์เข้าห้องน้ำไว้เปิดเพลงฟังเวลาอาบน้ำด้วย มันเลยทำให้เรา ขนลุกเลย แต่คิดว่าเขาอาจจะเคยดูเราผ่านกล้องไปแล้วก็กลัวขึ้นมา” ปณิสยากล่าว²⁴⁴ บุศรินทร์ แปะแะ ก็พูดในทำนอง เดียวกันที่ “เราเคยได้ยินพวกนักกิจกรรมชายเล่นมุขขำขันกันว่า พวกเราไม่ควรพกโทรศัพท์เข้าห้องน้ำอีกแล้ว เพราะสไปยาแวร์เพก้าซ แต่ผู้หญิงอย่างเราไม่รู้สึกลัวมันตกเลยสักนิดเดียว”²⁴⁵

²³⁸ คำว่า “ตลาดหลวง” เป็นคำแปลของคำว่า “Royalist Marketplace” ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, “Thailand’s monarchy becomes a subject for discussion (สถาบันกษัตริย์ของไทยกลายเป็นหัวข้อการถกเถียงกัน)”, 13 ตุลาคม 2564, <https://southeastasiaglobe.com/royalist-marketplace/>

²³⁹ กลุ่ม Facebook นี้เข้าถึงได้ที่ <https://www.facebook.com/groups/634791290746287>

²⁴⁰ สัมภาษณ์ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, 14 ธันวาคม 2566

²⁴¹ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับเบญจมาภรณ์ นิवास, เยาวชนนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนารี, 5 ธันวาคม 2566

²⁴² สัมภาษณ์เบญจมาภรณ์ นิवास, 5 ธันวาคม 2566

²⁴³ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับนิรากร อ่อนขาว, นักปกป้องสิทธิฯ หญิงและอดีตสมาชิกกลุ่ม UFTD, 13 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

²⁴⁴ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับปณิสยา สิทธิจิรวัฒนกุล นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 23 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁴⁵ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับบุศรินทร์ แปะแะ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 22 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

“สำหรับผู้ชายเกย์และผู้หญิงข้ามเพศ

คุณไทยถือว่าเป็นสถานที่ที่โหดร้าย เพราะคุณมีโอกาสมากที่จะถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ”

ส่วน**นิรากร อ่อนขาว** ได้เล่าถึงความหวาดกลัวด้วยเหตุแห่งเพศ ว่ารูปถ่ายหรือข้อมูลส่วนตัวของเธอ ซึ่งผู้โจมตีได้รับไปจากการฟุ้งเฟ้อสอดแนมนั้น อาจถูกนำไปเผยแพร่ในโลกออนไลน์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือคุกคามและโจมตีเธอ เธอระบุว่า “ในฐานะผู้หญิงคนหนึ่ง การถูกรุกล้ำความเป็นส่วนตัวเป็นเรื่องน่ากลัวมาก ตอนที่รู้ว่าเจ้าหน้าที่อาจเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของเราได้ทั้งหมด เรารู้สึกไม่ปลอดภัยมากๆ ถ้ามีรูปถ่ายส่วนตัวอยู่ในโทรศัพท์ มันก็อาจถูกปล่อยออกมาเพื่อให้ทำลายชื่อเสียงและทำให้เราเจ็บปวดจนถึงขั้นที่จะต้องหยุดการเคลื่อนไหวได้เลย ผลกระทบของการแบล็กเมลแบบนี้จะไม่เหมือนกันสำหรับผู้ชาย เพราะในสังคมไทยผู้หญิงมักจะถูกตีตราลงโทษมากกว่าจากเรื่องที่ถูกมองว่าอื้อฉาวลักษณะนี้”²⁴⁶

ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล ก็บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงมีความเสี่ยงที่จะถูกขู่แบล็กเมลหรือโจมตีผ่านการนำข้อมูลส่วนตัวที่ได้จากการฟุ้งเฟ้อสอดแนมมาเปิดเผย “ผลกระทบของการสอดแนมผู้หญิงอาจดูไม่ชัดเจนสำหรับทุกๆ คนในตอนแรก แต่ผู้หญิงมีอะไรให้เสียมากกว่า อะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชีวิตส่วนตัว ของผู้หญิงอาจถูกหยิบยกขึ้นมาใช้เป็นอาวุธทำร้ายเราเพื่อให้หยุดเคลื่อนไหว”²⁴⁷

ในทำนองเดียวกัน ตัวแทนจากศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับข้อมูลของลูกความผู้หญิงของเธอว่า “เรากังวลว่ามันมีความเป็นไปได้ที่ข้อมูลที่เราอาจเคยพูดคุยกับนักกิจกรรมคนอื่นๆ จะรั่วไหล เราเชื่อว่านักกิจกรรมผู้หญิงส่วนใหญ่ค่อนข้างกังวลเรื่องการรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่บ้าน และรายละเอียดด้านอื่นๆ ในชีวิตส่วนตัวของพวกเขา”²⁴⁸

พัชรดนัย ผู้ถูกสอดแนมผ่านบัญชี Facebook ได้บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลฟังถึงความกังวลว่าหากข้อมูลส่วนตัวของเธอรั่วไหล มันอาจถูกนำไปใช้ ดำเนินคดีกับเขาได้อย่างง่ายดาย เขาบอกว่า “ฝันร้ายที่สุดของผมคือการที่อาจจะต้องเข้าคุก สำหรับผู้ชายเกย์และผู้หญิงข้ามเพศ คุณไทยถือว่าเป็นสถานที่ที่โหดร้าย เพราะคุณมีโอกาสมากที่จะถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ”²⁴⁹ งานวิจัยและการสืบสวนจากสื่อต่างๆ หลายชิ้นยืนยันว่า ผู้หญิงข้ามเพศและผู้ชายเกย์ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและความรุนแรงทางเพศในระบบเรือนจำของประเทศไทยจริง²⁵⁰

²⁴⁶ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566

²⁴⁷ สัมภาษณ์ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล, 23 สิงหาคม 2666

²⁴⁸ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับตัวแทนจาก TLHR (สงวนชื่อเต็มเพื่อความปลอดภัย), 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁴⁹ สัมภาษณ์พัชรดนัย ะวังทรัพย์, 23 พฤศจิกายน 2566

²⁵⁰ อ่านเพิ่มเติมที่ ประชาไท, คุณไทยไม่ได้มีแค่ชาย-หญิง ‘LGBT’ อคติและการเลือกปฏิบัติหลังลูกกรง, 3 ตุลาคม 2561, <https://prachatai.com/journal/2018/10/78971>; <https://www.youtube.com/watch?v=MMeFGiO8gMQ> <https://prachatai.com/journal/2018/10/78971>; WorkPoint Today, “ชีวิต LGBTQ+ กับการถูกคุกคามในคุก, 25 มีนาคม 2565, <https://www.youtube.com/watch?v=MMeFGiO8gMQ>, จารุวรรณ คงยศ, เพศภาวะ เพศวิถี ประสบการณ์ชีวิตของกะเทยในคุก, 2017, https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5408031119_8114_8728.pdf และศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, ประสบการณ์ต่อกระบวนการยุติธรรมของ “สุชานันท์” หญิงข้ามเพศ ผู้ต่อสู้คดี พ.ส.บ.คอมฯ เกือบ 4 ปี จนศาลฎีกายกฟ้อง, 9 พฤษภาคม 2566, <https://tlhr2014.com/archives/55831>.

ณ เวลาที่เผยแพร่รายงานฉบับนี้ พืชรดนัยกำลังเผชิญข้อกล่าวหาว่ามีความผิดฐานละเมิดการห้ามชุมนุมตามพระราชกำหนด จากการมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงโดยสงบเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2564²⁵¹ เขายังเล่าให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลฟังว่า เพื่อนนักกิจกรรมจากกลุ่มทะลุฟ้าคนหนึ่งถูกดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.คอมฯ เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2566 จากการโพสต์เนื้อหาออนไลน์เพื่อชักชวนให้ผู้คนมาร่วมชุมนุมประท้วง²⁵²

แม้ว่าผลกระทบด้วยเหตุแห่งเพศดังกล่าวจะมีความร้ายแรง แต่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่ายังขาดพื้นที่ให้ผู้เสียหายได้แสดงความรู้สึกที่มีต่อการละเมิดเหล่านี้ ยกตัวอย่างเช่น **บุศรินทร์ แปะแะ** ได้บอกว่า “เรานึกไปไกลมากๆ ถึงสิ่งที่สลายแควร์เพทาชอวเข้าไปถึงได้ เช่น รูปภาพทั้งหมดที่ถ่ายและบันทึกไว้... เรารู้สึกว่าผู้ชายมีความเสี่ยงน้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้หญิง แต่ก็มีพื้นที่จำกัดสำหรับผู้หญิงที่จะพูดถึงความกลัวของพวกเรา และอธิบายว่าพวกเรากลัวอะไร”²⁵³

5.2.2 การคุกคามในโลกออนไลน์

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่าผู้กระทำการกึ่งที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐและไม่ใช้รัฐใช้พื้นที่ออนไลน์ในการโจมตี ช่มชู้ และทำลายชื่อเสียงของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เป็นประจำ อย่างน้อยก็ตั้งแต่การรัฐประหารของกองทัพในปี 2557 หัวข้อย่อยต่อไปนี้จะกล่าวถึง 4 วิธีการคุกคามออนไลน์ที่พบจากการสัมภาษณ์นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ได้แก่ การใช้ถ้อยคำที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยาม ปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี การจงใจเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว (Doxing) และการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ

การใช้ถ้อยคำที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยาม

การคุกคามในโลกออนไลน์ประเภทที่พบได้มากที่สุด ซึ่งนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI แทบทุกคนพูดถึงในการสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยนี้ ก็คือการใช้ถ้อยคำที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยาม²⁵⁴ การโจมตีเหล่านี้จะมาพร้อมการใช้ภาษาที่แสดงถึงความเกลียดชังผู้หญิงและความเกลียดชังและหวาดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ ยิ่งไปกว่านั้น มีหลายกรณีที่มีการใช้เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศเพื่อด้อยค่าหรือข่มขู่ผู้หญิงหรือบุคคลในกลุ่ม LGBTI เทคโนโลยีดิจิทัลได้ยกระดับการใช้ถ้อยคำเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในวงกว้าง เพิ่มความเร็วในการกระจายข้อมูล และยังเอื้อให้ผู้คนจำนวนมากสามารถอ่านข้อความที่มีการใช้ถ้อยคำเหล่านี้ อีกทั้งยังทิ้งร่องรอยทางดิจิทัลเอาไว้ในพื้นที่สาธารณะอีกด้วย²⁵⁵ ในบางบริบท การพุ่งเป้าโจมตีโดยมีเทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกนั้น มีลักษณะอันแตกต่าง หากเทียบกับการคุกคามโจมตีด้วยถ้อยคำในลักษณะเดียวกันในพื้นที่ออฟไลน์ จึงนำไปสู่รูปแบบของความเสียหายจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศที่แตกต่างออกไปเช่นกัน

²⁵¹ สัมภาษณ์พืชรดนัย ะวังทรัพย์, 23 พฤศจิกายน 2566

²⁵² iLaw, จำคุกบ้าน 2 ปี ม.116 และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ ปมเพจทะลุฟ้าโพสต์ชวนชุมนุม ‘ไล่ล่าทรราช’ มุ่งหน้าไปบ้านพักประยุทธ์ ราว 1, 22 พฤศจิกายน 2566, <https://www.ilaw.or.th/articles/10447>

²⁵³ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับบุศรินทร์ แปะแะ, 22 สิงหาคม 2566.

²⁵⁴ ปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับแนวโน้มที่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่นๆ ของโลก ตัวอย่างเช่น เมื่อปี 2566 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, GLAAD และ Human Rights Campaign พบว่า Twitter (ปัจจุบันคือ X) ล้มเหลวในการปกป้ององค์กรและบุคคล LGBTQ+ ที่สนับสนุนสมาชิกของชุมชน LGBTQ+ จากความรุนแรงและการล่วงละเมิดออนไลน์ ดูแหล่งอ้างอิงต่อไปนี แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “Hateful and abusive speech towards LGBTQ+ community surging on Twitter surging under Elon Musk (การใช้คำพูดที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยามชุมชน LGBTQ+ บน Twitter เพิ่มขึ้นภายใต้การบริหารของอีลอน มัสก์)”, 9 กุมภาพันธ์ 2566, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/02/hateful-and-abusive-speech-towards-lgbtq-community-surging-on-twitter-surging-under-elon-musk/>

²⁵⁵ ดูข้อสังเกตที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับการสร้างข้อมูลเท็จอันผูกโยงกับเพศสภาพได้ที่ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศและผลกระทบต่อสิทธิในเสรีภาพในการแสดงออก (อ้างแล้ว) ย่อหน้า 59

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้บันทึกหลักฐานการโจมตีออนไลน์ต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง ซึ่งมีการใช้ภาษาที่เหยียดหยาม ถูกเหยียดหยาม การโจมตีหลายครั้ง มีการใช้คำด่าสาบประมาทเพื่อทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงเหล่านี้รู้สึกอับอาย เช่น คำว่า *ก*หรี* ซึ่งเป็น คำที่มักถูกใช้ดูถูกที่ใช้เรียกผู้ประกอบอาชีพบริการทางเพศ หรืออาจมีการพูดเหยียดหยามเกี่ยวกับรูปลักษณ์ทางกายของพวกเขา

🔍 กรณีศึกษาที่ 5

ปณิสา สิทธิจิววัฒนกุล: "การโดนคอมเมนต์แบบที่มีแต่ความเกลียดชัง เหมือนกลายเป็นชีวิตประจำวันของเราไปแล้ว"

© Summer Panadd

ปณิสา สิทธิจิววัฒนกุล หรือที่รู้จักกันในนาม "รุ่ง" เป็นหนึ่งในผู้นำขบวนการเคลื่อนไหวเยาวชนเพื่อประชาธิปไตยในประเทศไทย เธอทำงานรณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ "ตั้งแต่ยังเด็ก เราสนใจประเด็นเรื่องความเสมอภาคทางเพศมาตลอด โดยเฉพาะการต่อต้านความรุนแรงทางเพศ ตัวเราเองก็เป็นหนึ่งในผู้เสียหายจากการคุกคามทางเพศ สิ่งนี้ทำให้เราสนใจประเด็นทางสังคม จนผลักดันให้เริ่มศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำและการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น"²⁵⁶

นอกเหนือจากการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล รวมถึงการโจมตีโดยสปายแวร์เพกาซัส และการพุ่งเป้าโจมตีบัญชี Facebook ของเธอแล้วนั้น ปณิสายังประสบกับการคุกคามในโลกออนไลน์เป็นประจำจากการเคลื่อนไหวออนไลน์ของเธอด้วย "เราใช้ชีวิตเหมือนอยู่ในโหมดที่พร้อมรับการโดนโจมตีอยู่ตลอดเวลา การโดนคอมเมนต์แบบที่

มีแต่ความเกลียดชัง เหมือนกลายเป็นชีวิตประจำวันของเราไปแล้ว เพราะเราต้องอ่านความเห็นพวกนี้ทุกวันผ่านทุกแพลตฟอร์มทั้งในช่องคอมเมนต์และในกล่องข้อความ ตามปกติเราก็ชอบเช็กว่าใครเป็นเจ้าของบัญชีหรือหน้าเพจที่โพสต์ความคิดเห็นพวกนั้น และส่วนใหญ่ก็เจอว่าเป็นโปรไฟล์เปล่าๆ ที่เพิ่งสร้างขึ้นมาโจมตีเรากับนักกิจกรรมคนอื่นๆ โดยเฉพาะ เราเลยสงสัยว่าโปรไฟล์พวกนี้เป็นส่วนหนึ่งของ IO [ที่ดำเนินการโดยรัฐ]"

ปณิสาบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เธอยังเผชิญกับการตอบโต้รุนแรงจากการเคลื่อนไหวของตนเองในรูปแบบของการคุกคามทางเพศ และการโจมตีด้วยเหตุแห่งเพศทางออนไลน์เป็นประจำ "ความเห็นส่วนใหญ่ที่ได้รับจะเป็นการโจมตีรูปร่างหน้าตา บัญชีและเพจพวกนั้นมักเรียกรูปร่างหน้าตาหรือหน้าเกลียด หรือแม้แต่ตั้งชื่อเล่นว่า 'พังรุ่ง' (พัง เป็นคำใช้เรียกช้างตัวเมีย) ด้วย นอกจากนั้นก็ยังได้รับข้อความส่วนตัวจำนวนมาก แต่ก็ไม่ได้เปิดอ่านเลยสักข้อความ แคมยังมีหลายคนชอบมาคอมเมนต์ว่า อยากให้เราถูกรุมทรมาน หรือไม่ก็มาพูดถึงหน้าอกของเรา" เธอกล่าว

บางส่วนของการโจมตีที่ปณิสาต้องเผชิญนั้น ก็มาจากคนในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยกันเอง "มีอยู่ครั้งหนึ่งที่คนในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยคนหนึ่งโพสต์รูปตัดต่อที่มีเรา

²⁵⁶ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับปณิสา สิทธิจิววัฒนกุล นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 23 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

ยื่นต่ออัยวะเพศชายแทนไมโครโฟนอยู่บนเวที เขาโพสต์รูปนั้นในช่องแสดงความคิดเห็นในทุกโพสต์ Facebook ของเรา และเราก็ต้องมาคอยลบมันทิ้งอยู่ตลอด”²⁵⁷

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสังเกตว่า การโจมตีเหล่านี้ที่มุ่งเน้นไปที่การล้อเลียนรูปลักษณ์ภายนอกหรือการล้อเลียนให้ปับสชาติเป็นวัตถุประสงค์ เพศนั้น มีเป้าหมายเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของเธอในฐานะผู้นำ และตอกย้ำถึงการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงที่มีอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง

พลอย นักข่าวหญิงชื่อดังบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “เราได้รับความความคิดเห็นที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังอยู่ตลอด ทุกครั้งที่รายงานข่าวบน X เกี่ยวกับประเด็นที่มีข้อถกเถียงกันอยู่ เช่น เรื่องสิทธิทางการเมือง หรือปัญหาเกี่ยวกับ จต. บางคนก็บอกว่าเราน่าเกลียด บ้างก็เรียกเราว่าอีดัว นอกจากนี้ก็ได้รับข้อความจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแปลกหน้าที่ส่งความคิดเห็นเชิงขู่สาวมมาให้ หรือส่งรูปอัยวะเพศของพวกเขามาให้”²⁵⁸ นอกเหนือจากการถูกคุกคามทางเพศในโลกออนไลน์แล้ว พลอยยังบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เมื่อครั้งที่เธอไปรายงานข่าวการประชุมประท้วงเรียกร้องสิทธิของ LGBTI ในปี 2563 มีชายคนหนึ่งซึ่งเธอสงสัยว่า เป็นตำรวจนอกเครื่องแบบเข้ามาหาและถ่ายรูปเธอหลายภาพ พร้อมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่างของเธอในลักษณะที่เธอถือว่าเป็นการคุกคามทางเพศ

นักแสดงและอดีตนักกิจกรรมอย่าง **อินทิรา เจริญปุระ** เล่าถึงประสบการณ์ของเธอที่ถูกโจมตีทางออนไลน์ด้วยภาษาที่เกลียดชังผู้หญิงว่า

“เราเคยถูกเรียกว่า ‘อี*อก’ พวกเขาบอกว่า ‘มึงมันบ้า แม่มึงเป็นบ้าก็เพราะมึงเป็นแบบนี้’ [แม่ของอินทิราเป็นโรคสมองเสื่อม] เขาชอบใช้ถ้อยคำเหยียดเพศ อย่างเช่นเรียกเราว่า ‘อีร*น’... มันเหมือนว่าพวกเขา กำลังแข่งกันอยู่ในมหกรรมการด่า เพื่อดูว่าใครจะทำร้ายจิตใจเราได้มากที่สุด”²⁵⁹

การสัมภาษณ์นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็น LGBTI ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่าพวกเขาต้องเผชิญกับการโจมตีที่ใช้ภาษาที่แสดงถึงความเกลียดชังและหวาดกลัว ผู้มีความหลากหลายทางเพศและคนข้ามเพศ คำเหยียดหยามที่พบบ่อย ได้แก่ *ตุ๊ด* และ *กะเทย* ซึ่งเป็นคำด้อยค่าที่ใช้โจมตีผู้ชายที่มีลักษณะเป็นผู้หญิง ผู้ชายเกย์ และผู้หญิงข้ามเพศ นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ เควียร์ หรือนอนไบนารี รวมถึงผู้จัดการชุมนุมประท้วงอย่าง **สิรภพ อัตโตหิ** (ตุกรณีศึกษาที่ 6) มักถูกโจมตีด้วยความคิดเห็นที่ต่อต้านความไม่ยึดถือเพศสภาวะกระแสหลักและบรรทัดฐานทางเพศของเขา

²⁵⁷ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับปับสชาติ สิทธิจิรวัฒน์กุลข, 23 สิงหาคม 2566.

²⁵⁸ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับพลอย (สงวนชื่อเต็มเพื่อความปลอดภัย), นักข่าวและนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง, 23 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁵⁹ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับอินทิรา เจริญปุระ, นักแสดงและนักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 16 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

สิรภพ อัตโตหิ: "พวกเกย์บางคนบอกว่าเขาอยากเผาเราให้ตาย"

สิรภพ อัตโตหิ นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นควีร์ เริ่มมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวในปี 2563 ขณะเป็นนิสิตเอกศิลปการละครอายุ 22 ปีในรั้วจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย²⁶⁰ เขาบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า ตัวเองเริ่มรู้จักขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย²⁶¹ ต่อมาเขาได้ร่วมก่อตั้งเสรีไทยพลัส ซึ่งเป็นกลุ่มชุมนุมประท้วงที่นำโดย LGBTI เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและความเท่าเทียมทางเพศ²⁶²

สิรภพมีบทบาทสำคัญในการปราศรัยในการชุมนุมประท้วงเหล่านี้ โดยบ่อยครั้งที่เขาจะแต่งกายในชุดแดริค "ที่ชุมนุมบางทีก็เป็นพื้นที่ที่ชายเป็นใหญ่ ถึงมีผู้จัดการชุมนุมหลายคนเป็นผู้หญิงหรือ LGBTI แต่พวกเขาก็มักต้องแสดงออกถึงความ เป็นชาย เวลาขึ้นปราศรัยต่อสาธารณะเพื่อให้ดูน่าเชื่อถือมากขึ้น เราอยากแสดงให้เห็นว่าคุณไม่จำเป็นต้องมีความเป็นชายก็มีพลังได้ การขึ้นปราศรัยในชุดแดริคเป็นวิธีของเราในการส่งสารนี้ไปยังขบวนการชุมนุมประท้วง"

อย่างไรก็ตาม การแต่งกายด้วยชุดแดริคในระหว่างการชุมนุมประท้วงไม่ได้ปลอดภัยสำหรับสิรภพเสมอไป "เมื่อสื่อต่างๆ รายงานข่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเราในการชุมนุมประท้วงและเผยแพร่รูปภาพของเรา เกย์อินเทอร์เน็ทบางคนก็พูดว่าพวกเขาอยากเผาเราให้ตาย มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ทพูดว่า เราดูแปลกประหลาด และคิดว่าเราสืบสวนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศของตัวเอง พวกเขาถามว่าเราจะสื่อสารข้อเรียกร้องทางการเมืองได้อย่างไร ในเมื่อเรายังไม่มั่นใจในตัวตนของตัวเองเลย" ตามที่สิรภพให้ข้อมูลไว้ การโจมตีเหล่านี้มาจากทั้งคนนอกขบวนการที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมประท้วง และคนในขบวนการเองที่มีทัศนคติเกลียดชังและหวาดกลัวผู้มีความหลากหลายทางเพศและคนข้ามเพศ

นอกเหนือจากการถูกคุกคามในโลกออนไลน์แล้ว สิรภพยังถูกดำเนินคดีถึง 8 ข้อหาฐานละเมิดการห้ามชุมนุมประท้วงตามพระราชกำหนด (ซึ่งยกเลิกไปแล้ว) จากการมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วง โดยในจำนวนนี้ มีการชุมนุมประท้วงสามครั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ และหนึ่งครั้งเกี่ยวกับสิทธิในการประกันตัวสำหรับนักกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกควบคุมตัวก่อนพิจารณาคดี²⁶³

ผู้นำการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่าง**ภาณุพงศ์ มะณีวงศ์** เปิดเผยว่า เขาเผชิญกับการโจมตีที่ใช้ถ้อยคำเหยียดหยามเรื่องทางเพศและการล้อเลียนสีผิวที่คล้ายของเขา²⁶⁴ เขายังอธิบายด้วยว่า "มีครั้งหนึ่ง ผมเคยเห็นโพสต์ที่เรียกแม่ของผมว่าเป็น 'ก*หรี' ด้วยซ้ำ มันเจ็บปวดมากและเรารับมือไม่ได้เลย"²⁶⁵

ณิษกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์ เขาวชนนักปกป้องสิทธิฯ ได้บอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า แม้แต่ในแวดวงนักกิจกรรมเองก็อาจไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะผู้ที่เป็นนอนโบนารี "ในโลกออนไลน์ เรามักจะได้รับความคิดเห็นต่อต้านแนวคิดสตรีนิยมจากคนในขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยตัวเอง หลายคนก็ล้อเลียนที่เราเรียกตัวเองว่าเป็น

²⁶⁰ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับสิรภพ อัตโตหิ, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นควีร์และผู้นำการประท้วง, 22 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁶¹ สัมภาษณ์สิรภพ อัตโตหิ, 22 สิงหาคม 2566

²⁶² สัมภาษณ์สิรภพ อัตโตหิ, 22 สิงหาคม 2566

²⁶³ สัมภาษณ์สิรภพ อัตโตหิ, 22 สิงหาคม 2566

²⁶⁴ ภาณุพงศ์ เลือกระบุตัวตนของเขาว่าอยู่ในร่มกว้างๆของ "ผู้มีความหลากหลายทางเพศ" แทนที่จะเลือกอยู่ภายในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในชุมชน LGBTI

²⁶⁵ สัมภาษณ์ผ่านการโทรศัพท์กับภาณุพงศ์ มะณีวงศ์, นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้นำการชุมนุมผู้มีความหลากหลายทางเพศ, 13 ธันวาคม 2566.

นอนไบนารี ล้อว่าเราใช้ชีวิตอยู่ในโลกแฟนตาซีและไม่มีความรู้เรื่องชีววิทยาพื้นฐานเลย”²⁶⁶ นิธินันท์ งามชัยพิสิฐ ผู้รณรงค์ผลักดันสิทธิของกลุ่มนอนไบนารีอีกคนหนึ่ง ได้ให้ข้อสังเกตที่คล้ายคลึงกันว่า เขาเคยถูกนักกิจกรรมคนอื่นเรียกเขาว่าเป็น “ไอเสียน” เพียงเพราะตัวตนทางเพศของพวกเขาไม่สอดคล้องกับระบบเพศแบบสองขั้ว²⁶⁷

ปาหนัน นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นควีร์และผู้หญิงข้ามเพศ ที่อาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ก็รายงานว่าได้รับความคิดเห็นที่แสดงความเกลียดชังด้วยเช่นกัน ความคิดเห็นเหล่านี้เกิดขึ้นหลังจากที่เธอเข้าร่วมการประชุมโดยสงบในจังหวัดของเธอเมื่อเดือนกรกฎาคม 2563 พร้อมกับต้อปายที่เขียนว่า “เราอยากเป็นผู้หญิงข้ามเพศคนแรกที่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย” เธอกล่าวว่า “ทันทีที่รูปเราต้อปายกลายเป็นไวรัลบน Facebook เราก็ได้รับความคอมเมนต์เชิงเกลียดชังเยอะมาก กลุ่มฝ่ายอุดมการณ์แบบขวาจัดก็แชร์รูปเราและพูดเรื่องเลวร้ายเกี่ยวกับตัวเรา เขาพูดว่าเรายังไม่มีเพศชัดเจนเลย จะมาเป็นผู้นำประเทศได้อย่างไร พวกเขาล้อเลียนรูปลักษณ์ของเรา บางคนถึงกับสาปแช่งเรา นั่นเป็นจุดที่เราตระหนักได้เลยว่า การเป็นผู้หญิงข้ามเพศ ในประเทศนี้ไม่ปลอดภัยเลย”²⁶⁸

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล พบว่า มีบุคคลที่ตั้งตนเป็นศัตรูและคุกคามนักสตรีนิยมในพื้นที่ออนไลน์ โดยใช้วิธีการรุมรังแกด้วยการใช้ต้อปายที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยาม วิธีการดังกล่าวเรียกว่า Cyber-mobbing โดยหมายถึงการที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกันโจมตีบุคคลใดบุคคลหนึ่งทางออนไลน์

ดาราดิ ทองศิริ เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนไบนารี เป็นนักวิชาการด้านเพศสถานะศึกษาและยังเป็นผู้ตั้งกลุ่ม Feminista ซึ่งเป็นองค์กรที่สร้างความตระหนักเรื่องแนวคิดสตรีนิยมผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ ดาราดิบอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า บุคคลเหล่านี้มักจะเข้ามารุมคอมเมนต์ในโพสต์โซเชียลมีเดียของของนักกิจกรรมสตรีนิยมด้วยความคิดเห็นที่ดูหมิ่นเหยียดหยาม “ข้อความพวกนี้ไม่เพียงแต่ทำให้เจ็บปวดเท่านั้น แต่มันเป็นวิธีการเอาชนะและครอบงำการใช้พื้นที่ออนไลน์ของพวกเราด้วย คนกลุ่มนี้ใช้วิธีทำให้ช่องคอมเมนต์ของเราเต็มไปด้วยภาษาที่แสดงถึงความเกลียดชังและหวาดกลัวคนที่รักเพศเดียวกัน คนข้ามเพศ และผู้หญิง ผลที่ตามมาคือ กลุ่มผู้ชมสาธารณะไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาของเราได้เลย”²⁶⁹

ดาราดิเสริมว่า บุคคลเหล่านี้มักใช้มีม (meme) และการล้อเลียนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะบนเฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ เพื่อแพร่กระจายข้อความอันเกลียดชังและเหยียดหยามเกี่ยวกับนักกิจกรรมสตรีนิยม โดยเฉพาะ “เฟมทวิต” ซึ่งเป็นคำเรียกที่กลุ่มต่อต้านสตรีนิยมใช้โจมตีนักสตรีนิยมที่ใช้ทวิตเตอร์เป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหว แต่ต่อมาฝ่ายนักกิจกรรมเองก็นำมาใช้ในเชิงบวก คนกลุ่มนี้ตั้งใจทำให้การเคลื่อนไหวของนักกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวขาดความน่าเชื่อถือ “เราสามารถสังเกตเห็นได้ถึงการเพิ่มขึ้นของเพจและบัญชีผู้ใช้ของคนสนับสนุนกลุ่มต่อต้านสตรีนิยมบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงระยะหลัง” เพจเหล่านี้มักเผยแพร่มีมไว้อาลัยหลักการสตรีนิยมเสมอ เช่น เรื่องการให้ความยินยอมทางเพศ หรือเรื่องสิทธิมนุษยชนของกลุ่มผู้คนที่ไม่อยู่ในกรอบของเพศที่ชัดเจน²⁷⁰

²⁶⁶ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับณัชกานต์ รักวงษ์ฤกษ์, เยาวชนนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนไบนารีและนักกิจกรรมสตรีนิยม, 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

²⁶⁷ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับณัชกานต์ รักวงษ์ฤกษ์, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนไบนารี, 28 สิงหาคม 2666, กรุงเทพฯ

²⁶⁸ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับปาหนัน (สงวนชื่อเต็มเพื่อความปลอดภัย), นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นควีร์ข้ามเพศ, 12 ธันวาคม 2566

²⁶⁹ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับดาราดิ ทองศิริ, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนไบนารี, 4 ธันวาคม 2566

²⁷⁰ สัมภาษณ์ดาราดิ ทองศิริ, 4 ธันวาคม 2566 ดูการวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับการโจมตีจากฝูงชนในโลกโซเชียลได้จากงานวิจัยของดาราดิทองศิริเองชื่อเรื่อง “รายงานวิจัย การข่มขู่คุกคามทางดิจิทัลต่อนักกิจกรรมเฟมินิสต์ในประเทศไทย ระหว่างปี 2021-2022, 3 February 2023, <https://www.feminista.in.th/post/the-digital-threat-against-feminist-activists-in-thailand-a-research-report>

มีมล้อเลียนนักกิจกรรมสตรีนิยมที่เข้าร่วมชุมนุมประท้วงเพื่อต่อต้านการคุกคามทางเพศ มีมีมโพสต์โดยเพจ Facebook “Manminista” ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นคู่ขนานกับกลุ่ม Feminista ของดาราดิ ทองศิริ

มีมีมเปรียบเทียบผู้หญิงอายุ 25 ปีสองคน คนหนึ่งถูกถ่ายถอดให้เห็นเป็นผู้หญิงที่ ‘ดี’ ที่กำลังเตรียมตัวสร้างครอบครัว ขณะที่อีกคนถูกวาดให้เป็นผู้หญิงที่ ‘ไม่ดี’ ที่หมกมุ่นอยู่กับการไปร่วมชุมนุมประท้วงเพื่อสตรีนิยม มีมีมยกท่อนหนึ่งของเพลงประจำการชุมนุมประท้วงชื่อ “สิตาลุยไฟ” ที่พูดว่า “มึงนั่นแหละที่ข่มขืนกู”

การวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่า การใช้ภาษาที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดต่อ นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI มักจะไม่ได้เกิดขึ้นแบบโดดๆ แต่มักจะมาควบคู่กันและส่งเสริมวิธีการคุกคามในโลกออนไลน์รูปแบบอื่นๆ เช่น ปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี การจงใจเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว Doxing และการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรง ซึ่งจะมีการอธิบายโดยละเอียดต่อไปนี้

ปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี

ตามที่ได้กล่าวถึงในบทที่ 3 ข้างต้น นักปกป้องสิทธิฯ นักวิจารณ์ และนักกิจกรรมที่มีบทบาทโดดเด่นต่างรายงานว่าคุณประสบกับปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และเชื่อว่าการโจมตีเหล่านี้ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ จากการวิจัยนี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้บันทึกหลักฐานว่า ปฏิบัติการเหล่านี้ใช้กลวิธีที่ผู้กระทำการร้ายโพสต์ข้อความและภาพอันมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างมากในเวลาใกล้เคียงกัน อย่างประสานสอดคล้องกัน เพื่อเพิ่มระดับการโจมตีออนไลน์ต่อเป้าหมายของพวกเขา ดังนั้น จุดมุ่งหมายสูงสุดของปฏิบัติการเช่นนี้คือการทำลายชื่อเสียงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ลดความน่าเชื่อถือ ทำให้การเคลื่อนไหวของพวกเขาขาดความชอบธรรม และแยกพวกเขาออกจากส่วนที่เหลือของสังคม

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลระบุว่า นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ประสบกับปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีด้วยวิธีที่เป็นเอกลักษณ์เนื่องจาก SOGIESC ของพวกเขา การโจมตีออนไลน์เหล่านี้มักอาศัยการใช้ภาษาที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังและการดูหมิ่นเหยียดหยาม ซึ่งเต็มไปด้วยถ้อยคำที่แสดงความเกลียดชัง และ หวาดกลัวผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศ²⁷¹ นอกจากนี้ ยังพบการควบคุมบงการข้อมูล รวมถึงการแพร่กระจายของการบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศด้วยเช่นกัน

ในบริบทของประเทศไทย แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่า การใช้การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในรอบทศวรรษที่ผ่านมาเน้นสอดคล้องกับคำอธิบายของ **ไอริณ ข่าน**

²⁷¹ การสังเกตการณ์ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสอดคล้องกับผลการศึกษาในปี 2566 โดยโครงการ MOVE และสถาบันเอเชียศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งสรุปผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลโซเชียลมีเดียว่า “การดูถูกเหยียดหยามด้วยเหตุแห่งเพศหรือเพศภาวะ” เป็นหนึ่งในคำพูดประเภทที่พบบ่อยที่สุดใน “การใส่ร้ายป้ายสีที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ” โปรดอ่านโครงการ Monitoring Centre on Organised Violence Events (MOVE) และสถาบันเอเชียศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, *Unmasking Digital Harassment in Thailand: A Study of Online Smear Campaigns and the Impact on Civil Society (เปิดหน้าทางการคุกคามทางดิจิทัลในประเทศไทย: การศึกษาการใส่ร้ายป้ายสีในโลกออนไลน์และผลกระทบต่อภาคประชาสังคม)*, ตุลาคม 2566, https://www.the101.world/wp-content/uploads/2023/11/Unmasking-Digital-harassment-in-Thailand_FINAL-1.pdf หน้า 22

ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติ ซึ่งได้ระบุว่า “การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศไม่เพียงอาศัยข้อมูลเท็จเท่านั้น แต่ยังอิงจากบรรทัดฐานเรื่องเพศที่มีอยู่แล้วด้วย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางสังคมและการเมือง”²⁷² เธอเสริมว่า “ข้อมูลจะถูกบิดเบือนและขยายผลโดยมีลักษณะที่ประสานสอดคล้องกัน และมีเป้าหมายในการผลิตซ้ำยืนยันทัศนคติเหมารวมทางเพศ สุมไฟให้ความลำเอียงและอคติที่มีอยู่เดิม และผลักดันบรรทัดฐานและทัศนคติด้านลบต่อเพศสภาวะอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวมักใช้ภาษาและรูปภาพที่แสดงถึงความเกลียดชังผู้หญิงและการทำให้เป็นวัตถุทางเพศ รวมถึงอาจมีการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ทั้งที่เป็นการข่มขู่โดยตรงและโดยนัย”²⁷³

หนึ่งในแหล่งที่มีชื่อเสียงมากที่สุดสำหรับการใส่ร้ายป้ายสีนักปกป้องสิทธิฯ อย่างเป็นทางการคือเว็บไซต์ pulony.blogspot.com (“เว็บไซต์ Pulony”) จากการสืบสวนของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล พบว่าเว็บไซต์ pulony.blogspot.com ได้เผยแพร่บทความจำนวน 883 บทความระหว่างปี 2554 ถึง 2563 อย่างไรก็ดีตาม เว็บไซต์ดังกล่าวได้หยุด การดำเนินงานไปแล้วหลังจากสมัชชาผู้แทนราษฎรในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 เพียงไม่นาน เว็บไซต์นี้มียอดผู้เข้าชมมากกว่า 3.14 ล้านครั้งในช่วงเวลาที่มีการเผยแพร่รายงานฉบับนี้ บทความบางส่วนในเว็บไซต์ได้เผยแพร่เนื้อหาที่สร้างภาพลักษณ์ที่ต่อนโยบายของรัฐบาลไทยใน จต. ขณะที่บทความอื่นๆ ได้แพร่กระจาย การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศ และใช้ภาษาที่เต็มไปด้วยความเกลียดชังเพื่อทำลายชื่อเสียงของนักปกป้องสิทธิฯ รวมทั้งผู้หญิงที่ทำงานด้านสันติภาพและสิทธิมนุษยชนใน จต.²⁷⁴ นอกจากนี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ยังพบบทความบนเว็บไซต์ดังกล่าวที่ทำหน้าที่ขยายผลต่อคำที่สร้างความเกลียดชังนักปกป้องสิทธิฯ บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย หรือไม่ก็ใช้ข้อมูลจากกิจกรรมของนักปกป้องสิทธิฯ บนโซเชียลมีเดียมาโจมตีพวกเขา²⁷⁵

ในระหว่างสมัชชาการประชุมรัฐสภาเดือนกุมภาพันธ์ 2563 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่งได้เปิดเผยเอกสารทางการของ กอ.รมน. ซึ่งระบุถึง “การรายงานการปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ pulony.blogspot.com ในปีงบประมาณ 2560 ถึง 2562”²⁷⁶ แม้จะมีหลักฐานดังกล่าว แต่รัฐบาลไทยยังคงปฏิเสธการมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินการเว็บไซต์ Pulony

นักปกป้องสิทธิฯ หญิงสามคน ได้แก่ **อังคณา นีละไพจิตร พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ** และ**อัญชนา หิมมีหนิ:** (ดุษฎีศึกษาที่ 7) ตกเป็นเป้าหมายหลักของปฏิบัติการการใส่ร้ายป้ายสีที่เกิดขึ้นบนเว็บไซต์ Pulony โดยพวกเขาให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ว่า Facebook เป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่บทความที่ลงในเว็บไซต์ Pulony²⁷⁷ แม้ว่าเว็บไซต์ Pulony จะโฮสต์บทความเหล่านี้ไว้ แต่ก็มักจะมีบัญชีและเพจ Facebook ซึ่งโดยมากจะเป็นโปรไฟล์ปลอม ที่ถูกนำมาใช้เพื่อเผยแพร่บทความเหล่านี้ต่อไปในวงกว้าง

²⁷² ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศและผลกระทบต่อสิทธิในเสรีภาพการแสดงออก (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 15

²⁷³ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศและผลกระทบต่อสิทธิในเสรีภาพการแสดงออก (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 16

²⁷⁴ ตัวอย่างบทความบางส่วนที่โจมตีนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงสามารถเข้าถึงได้ในเว็บไซต์ Pulony, ใคร?.. คือผู้อยู่เบื้องหลัง การเคลื่อนไหวของ PerMAS, 19 กุมภาพันธ์ 2562, <https://pulony.blogspot.com/search?q=%E0%B8%AD%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%93%E0%B8%B2>; Pulony, เปิดโปงกลุ่มด้วยใจ กับผลงานชิ้นโบว์ดำแห่งปี, 4 มกราคม 2561, <https://pulony.blogspot.com/2018/01/blog-post.html>; Pulony, การเคลื่อนไหวของ มูลนิธิประสาน วัฒนธรรม เพื่ออะไร?, 26 พฤศจิกายน 2557, https://pulony.blogspot.com/2014/11/blog-post_26.html

²⁷⁵ โปรดอ่านตัวอย่างที่ Pulony, สื่อโซเชียลรำนานัก.. เมื่อ 3 นักสิทธิร้องถูกข่มขู่คุกคาม และขู่ฆ่า, 9 พฤศจิกายน 2560, https://pulony.blogspot.com/2017/11/3_9.html and Pulony, บทพิสูจน์ “กลุ่มด้วยใจ”, 16 เมษายน 2559, https://pulony.blogspot.com/2016/04/blog-post_16.html

²⁷⁶ เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่ กอ.รมน. ยื่นต่อคณะกรรมการวิสามัญที่จัดตั้งโดยรัฐสภา เพื่อตรวจสอบงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2563 ซึ่งบันทึกกิจกรรมของ กอ.รมน. ที่ดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2560-2562, โปรดอ่าน <https://mgronline.com/politics/detail/9630000019714>

²⁷⁷ ซึ่งเป็นสิ่งที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสังเกตพบจากการสัมภาษณ์นักปกป้องสิทธิฯ ทั้งสามคน

อัญญา หีมมีห๊ะ: "ปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีแบบนี้วาดภาพให้เรากลายเป็นคนอันตราย"

อัญญา หีมมีห๊ะ เป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิงผู้ซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับแนวหน้าหนึ่งคนใน จชต. เธอได้ก่อตั้งหน่วยงานสิทธิมนุษยชนระดับรากหญ้าชื่อ **"กลุ่มด้วยใจ"** หลังจากสามีของน้องสาวถูกจับกุมโดยมีชอบและกักขังในข้อกล่าวหาเกี่ยวโยงกับความมั่นคง *"ประสบการณ์นั้นทำให้เราเข้าใจว่าชาวมลายูมุสลิมในภาคใต้เผชิญกับการเลือกปฏิบัติอย่างมากในกระบวนการยุติธรรม และทำให้เราอยากสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่นี้"*

ผู้หญิงอย่างอัญญาที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนและการป้องกันความรุนแรง มักถูกเจ้าหน้าที่รัฐและบุคคลที่ต่อต้านสิทธิมนุษยชนกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการร้ายหรือกบฏ โดยเฉพาะในยามที่พวกเขาแสดงความเห็นต่างโดยสงบ²⁷⁸

ใคร..? คือผู้นำประชาชนมลายูเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ
"แมดิง โศกนาฏ"

มูลนิธิพัฒนาธรรม, องค์การเครือข่ายส่งเสริมสิทธิมนุษยชนปาตานี (HAP) และกลุ่มด้วยใจ โฆษณาชวนเชื่อผู้นำประชาชนชาวมลายู ให้เกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ

น.ส. อัญญา หีมมีห๊ะ จากกลุ่มด้วยใจ ได้กล่าวถึงการไต่สวนของศาลจังหวัดปัตตานี ครั้งที่ 3 ที่วิจารณ์ไต่สวนกรณีเหตุนักศึกษาเสียชีวิต

บทความจากเว็บไซต์ Pulony ชื่อ "ใคร..? คือผู้ขึ้นมาประชาชนมลายูเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ"

บทความนี้เผยแพร่เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2559 โดยใช้รูปของ อัญญาเป็นรูปปก และมีเนื้อหาโจมตีว่าเธอ เป็นผู้ยุยงปลุกปั่น "โฆษณาชวนเชื่อ" ต่อต้านรัฐบาลในหมู่ชาวมลายู เพื่อให้ได้รับ เงินทุนจากต่างประเทศ

โพสต์ต้นทางยังคงเข้าถึงได้ที่ <https://pulony.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>

"เว็บไซต์ Pulony มักจะเผยแพร่ข้อมูลปลอมเกี่ยวกับเรา และใช้รูปภาพตัดต่อของเรามาสนับสนุนเนื้อหาต่างๆ ที่เขียนขึ้นมาเอง โดยปกติจะมีเครือข่ายของเพจและบัญชี Facebook ที่จะแชร์บทความเหล่านี้ต่อไปอีก บางครั้งก็ถูกส่งต่อผ่านทาง Line บางทีเพื่อนๆ ของเรายังติดต่อมาหาหลังเห็นบทความพวกนั้นด้วยซ้ำ เพราะพวกเขาอยากรู้ว่าเราได้ทำเรื่องเลวร้ายตามที่ถูกกล่าวหาไหม บางคนก็ถึงขั้นเลิกคบหากันไปเพราะปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีแบบนี้วาดภาพให้เรากลายเป็นคนอันตราย"

อัญญาใช้ Facebook เป็นประจำในการเคลื่อนไหว ทั้งผ่านบัญชีส่วนตัวและหน้าเพจทางการของกลุ่มด้วยใจ "แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมีประโยชน์ แต่มันก็ทำให้เราตกเป็นเป้าหมายโจมตีออนไลน์จากบัญชีนิรนามจำนวนมาก ด้วยเหมือนกัน บัญชีพวกนี้ก็จะชอบเข้ามากล่าวหาว่า เรานับสนุนกลุ่มติดอาวุธบ้าง หรือใช้ถ้อยคำดูหมิ่นบ้าง เช่น 'ป่า' 'อ้วน' และ 'แก่' เราสังเกตเห็นว่าเขามักจะโจมตีผู้หญิงด้วยการวิพากษ์วิจารณ์รูปลักษณ์ภายนอกของเรา" อัญญาบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เธอสงสัยว่าการโจมตีส่วนใหญ่ น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของ IO ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เนื่องจากลักษณะงานของเธอเกี่ยวข้องกับพูดถึงและวิพากษ์วิจารณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนของเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง

อัญญาเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจได้ติดตามและสอดแนมกิจกรรมบนโซเชียลมีเดียของเธออย่างสม่ำเสมอ "ทุกครั้งที่โพสต์อะไรสักอย่างที่พวกเขาไม่ชอบ อีกไม่นานกลุ่ม IO ก็จะรุมดลุ่มเรากันที่ บางครั้ง เวลาโพสต์อะไรที่วิพากษ์วิจารณ์ทหาร ก็จะมีเจ้าหน้าที่ทหารจากหน่วยเฉพาะกิจสันติสุขและตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาข่มขู่ถึงที่บ้านเลย" อัญญา กล่าว

²⁷⁸ การประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสังเกตของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิฯ โปรดอ่านผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิฯ, สถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง, 10 มกราคม 2562, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/40/60, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/004/97/PDF/G1900497.pdf?OpenElement> ย่อหน้า 32

นักปกป้องสิทธิฯ หญิงผู้ที่มีชื่อเสียงและเคยเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยอย่าง**อังคณา นีละไพจิตร** ก็เคยประสบกับการใส่ร้ายป้ายสีในลักษณะเดียวกันนี้ อังคณาได้อธิบายให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ฟังว่า เธอก็ตกเป็นเป้าหมายของการบิดเบือนข้อมูลผ่านเว็บไซต์ Pulony เช่นกัน “ใน**เว็บไซต์ Pulony บางครั้งจะมีบทความเกี่ยวกับประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับอะไรกับเราเลย แต่พวกเขาจะใส่รูปเราลงไปเพื่อกล่าวหาว่าเรามีความเกี่ยวข้องกับบางคนหรือบางสิ่งที่พวกเขาต้องการจะโจมตี**”²⁷⁹

อดีตนักสิทธิฯ กลุ่มPerMAS นำหน้าพรรคประชาชนดี "คนละบ้าน แต่มีเตียงเดียวกัน"

จากเหตุการณ์สลด คนร้ายไม่ทราบจำนวน ถึงได้จุดตรวจ ชรบ. ม.5 ต.สาพะยา และจุดตรวจ อส. ชุด. ชด. บ้านทุ่งสะเดา ม.5 ต.สาพะยา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต จำนวน 15 ราย ได้รับบาดเจ็บ จำนวน 4 ราย เมื่อ 5 พ.ย.2562 เวลา 22.15 น. นำเชื่อว่า เป็นการกระทำของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ จชต. หลายฝ่ายประณามเหตุรุนแรงครั้งนี้ และกดดันกลุ่มการเมืองภาคประชาสังคมให้ออกมาแสดงจุดยืนหรือร่วมประณามกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง จนปรากฏการออกมาแถลงการณ์ดังนี้

คุณอังคณา นีละไพจิตร อดีตนักสิทธิมนุษยชน เหตุการณ์ยิงชดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ. ม.5) ทำให้มีผู้เสียชีวิต 15 ศพและบาดเจ็บอีก 4 คน ที่สาพะยาเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความสะเทือนใจอย่างยิ่งต่อคนไทย โดยเฉพาะในประชาชนปกป้องตัวเอง ท่าหน้าที่คุ้มครองหมู่บ้าน รวมถึงเป็นกำลังเสริมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ ต้องยอมรับว่ากองกำลังพลเรือนเหล่านี้เป็นอาสาสมัคร ได้รับการฝึกฝนโดยทั้งเรื่องอาวุธและขาดอุปกรณ์ต่างในการปฏิบัติงานนี้ เรื่องนี้ทุกฝ่ายคงต้องถามตัวเองว่า #นอกจากการออกมาประณามผู้ก่อเหตุ และสร้าง #FakeNews #เพื่อสร้างความเกลียดชังต่อขบวนการปกป้องสิทธิการสร้าง #Oเพื่อสร้างความเกลียดชังนักสิทธิมนุษยชน ซึ่งไม่ว่าจะไรกับการโยนความผิดให้

ระหว่างปี 2558 ถึง 2562 มีบทความหลายชิ้นที่เผยแพร่ข้อมูลเท็จกล่าวหาว่าอังคณาใช้บทบาทของเธอในฐานะนักปกป้องสิทธิฯ มาผลักดันวาระซ่อนเร้นของกลุ่มกบฏแบ่งแยกดินแดนใน จชต.

บทความต้นทางยังคงเข้าถึงได้ที่

<https://pulony.blogspot.com/2019/11/blog-post.html>

<https://pulony.blogspot.com/2015/04/brn-bipp-permas.html>

<https://pulony.blogspot.com/2019/02/permas.html>

พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ ผู้ทำงานใกล้ชิดกับผู้เสียหายจากการทรมานและการปฏิบัติอย่างโหดร้ายในรูปแบบอื่นๆ ในพื้นที่ จชต. บอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า ชื่อของเธอก็ถูกกล่าวถึงในบทความที่โพสต์ใน**เว็บไซต์ Pulony** เช่นกัน²⁸⁰ ยิ่งไปกว่านั้น ในฐานะผู้ใช้โซเชียลมีเดียเป็นประจำ เธอมักโพสต์ใน Facebook และ Twitter เกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนใน จชต. อยู่เสมอ ผลลัพธ์ก็คือเธอถูกโจมตีบ่อยครั้งจากบัญชีนิรนามที่ใช้คำดูหมิ่นเหยียดหยามผู้หญิง เรียกเธอว่า “ฮั้วตี*” หรือแสดงความคิดเห็นด้อยค่าให้เธอเป็นวัตถุทางเพศ เช่น “**มึงนอนกับผู้ชายมุสลิมหรือไม่ว่าง**”²⁸¹

เว็บไซต์ Pulony เป็นเพียงหนึ่งในหลายแพลตฟอร์มที่ใช้ใส่ร้ายป้ายสีนักกิจกรรมและนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในการสนับสนุนเรียกร้องประชาธิปไตย ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเดือนธันวาคม 2563 มีโพสต์ที่เป็นไวรัลว่า มีแซทในแอปพลิเคชัน Line หลุดออกมา โดยเป็นแซทที่แสดงให้เห็นว่า นายตำรวจระดับสูงคนหนึ่งได้สั่งการทีมงานของตน ให้ทำการใส่ร้ายป้ายสี **ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์** นักวิชาการและนักวิจารณ์ชื่อดัง แซทนั้นได้มีข้อความสั่งการให้เจ้าหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลกล่าวหาว่า ปวินพยายาม “**ล้มล้างสถาบัน**” และให้ย้าว่าเขา “**หนีคดี** (ขยายความว่าถ้าบริสุทธ์ใจจริง ทำไมต้องหนี)” และ ให้ระบุว่าเขาเป็น “**บุคคลอันตรายและมีรสนิยมรักร่วมเพศ**”²⁸² แม้ว่าแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล จะยังไม่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแซทดังกล่าวได้ แต่ปวินได้บอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เขาถูกโจมตีด้วยคอมเมนต์และข้อความส่วนตัวด้วยคำหยาบคายที่แสดงความเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันมาโดยตลอด และก็ยังคงเผชิญกับการโจมตีในลักษณะนี้จนถึงขณะที่รายงานฉบับนี้ถูกเผยแพร่²⁸³ เขาบอกว่า

279 สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับอังคณา นีละไพจิตร, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 10 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

280 สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 14 พฤศจิกายน 2566

281 สัมภาษณ์พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ, 14 พฤศจิกายน 2566

282 Bright TV, แซร์ว่อน! แซทหลุดกองทัพ ยศนายพลสั่ง ไอโอ ธีรอร์ด – โจมตีรสนิยมทางเพศ ปวิน, 2 ธันวาคม 2563, <https://www.brighttv.co.th/news/politics/pavin-io>

283 สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, 14 ธันวาคม 2566

“จากที่ผมสังเกตได้ องคาพยพของรัฐไทยยังไม่รู้วิธีรับมือกับจำนวนผู้เห็นต่าง ที่เป็น LGBTI ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นได้ จึงต้องพึ่งวิธีเก่าๆ ซึ่งก็คือการเอาภาษาที่เกลียด หรือกลัวคนที่รักเพศเดียวกันมาใช้โจมตีเรา มันเป็นกลยุทธ์ที่ตกยุคสมัยแล้ว และผม คิดว่าการโจมตีพวกนี้ก็น่าจะเป็นการจัดตั้งทั้งหมดและไม่ได้มาจากความรู้สึกจริงๆ จึงพยายามไม่ให้มันมีผลกระทบอะไรกับตัวเอง”²⁸⁴

ตัวอย่างโพสต์โซเชียลมีเดียที่ใช้ภาษาเหยียดเพศ ในการโจมตี ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ ทั้งสองโพสต์ เรียกเขาว่า “ตูด” ซึ่งเป็นคำดูถูกที่ใช้เรียกผู้ชายออกสาว ผู้ชายเกย์ และผู้หญิงข้ามเพศ

ในทำนองเดียวกัน ผู้นำการชุมนุมประท้วงที่มีความหลากหลายทางเพศอย่าง **ภาณุพงศ์ มะณีวงศ์** บอกกับ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เพจ Facebook ที่สนับสนุนรัฐบาลได้แต่งเรื่องขึ้นว่าเขามาเป็นผู้นำ การชุมนุมประท้วงเพราะอยากติดคุกเพื่อที่จะได้เข้าไป ตามหารักในเรือนจำชาย “ข้อมูลนี้ไม่เป็นความจริงเลย มันทำให้การเคลื่อนไหวของพวกเรากลายเป็นเรื่องไร้สาระ และแถมยังเหยียดคนที่รักเพศเดียวกันอย่างชัดเจน” ภาณุพงศ์บอก²⁸⁵

สำนักงานของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลในประเทศไทยก็ตกเป็นเป้าหมายของปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อ ใส่ร้ายป้ายสี ในช่วงที่มีความตึงเครียดทางการเมืองสูง ในปี 2564 แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ตกเป็นเป้าหมายของการใส่ร้ายป้ายสีที่แพร่กระจาย การบิดเบือนข้อมูล และใช้วาทกรรมชาตินิยมในการ โจมตีองค์กรผ่านสำนักข่าวและแพลตฟอร์มโซเชียล มีเดียของฝ่ายอนุรักษนิยม ผู้กระทำการเหล่านี้มุ่งเน้น ที่จะปลุกกระแสว่าแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทยกำลังขัดขวางการระงับข้อพิพาทเพื่อใช้ “เงินทุนจาก ต่างประเทศ” มาสร้างความแตกแยกในหมู่ประชาชนคนไทย สันคลอนสถาบันกษัตริย์ และบ่อนทำลายประเทศ²⁸⁶

การรณรงค์โจมตีแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ทวีความรุนแรงขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2564 เมื่ออดีตนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สั่งการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยดำเนินการ สอบสวนองค์กร²⁸⁷ ตามที่อดีตนายกรัฐมนตรีกล่าว แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการ “ใส่ร้ายป้ายสี” ชื่อเสียงของประเทศไทย²⁸⁸ ภายใต้การนำของเสกสกล อัตตาวงศ์ อดีตผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี กลุ่มต่อต้านสิทธิมนุษยชนได้จัดการชุมนุมประท้วงในกรุงเทพฯ เพื่อเรียกร้องให้แอมเนสตี้ อินเตอร์

²⁸⁴ สัมภาษณ์ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, 14 ธันวาคม 2566

²⁸⁵ สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับภาณุพงศ์ มะณีวงศ์, นักปกป้องสิทธิฯ เครือข่ายและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 13 ธันวาคม 2566

²⁸⁶ BBC Thai, “แอมเนสตี้ : ‘แรมโบ้’ เต็มพินตำแหน่ง-ล่าล้านชื่อ ‘ประชาชนปกป้องสถาบัน’ ขับไล่แอมเนสตี้ พ้นไทย” 25 พฤศจิกายน 2564, <https://www.bbc.com/thai/thailand-59412925>

²⁸⁷ ผู้จัดการออนไลน์, “บิ๊กตู่” สั่ง สตช.- มท.ดูข้อมูลหมายจัดการแอมเนสตี้ฯ ถ้าฝ่าฝืนเงื่อนไขต้องยกเลิก” 26 พฤศจิกายน 2564, <https://mgronline.com/politics/detail/9640000117410>

²⁸⁸ The Standard, “ประยุทธ์ เผยกำลังให้ตรวจสอบ ‘แอมเนสตี้’ มองให้ร้ายประเทศ ส่วนกฎหมายคุมเอ็นจีโอ กำลังรอเข้าสภา” 26 พฤศจิกายน 2564, <https://thestandard.co/prayut-say-investigating-amnesty/>

เนชั่นแนล ประเทศไทย “ออกไป” จากประเทศระหว่างเวลานั้น²⁸⁹ ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2565 เสกสกลอ้างว่า ได้รวบรวมรายชื่อสนับสนุนให้ขับไล่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทยออกนอกประเทศได้แล้ว 1.2 ล้านรายชื่อ²⁹⁰

การรณรงค์นี้ไม่ได้นำไปสู่การดำเนินการทางกฎหมายใดๆ ต่อแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย อย่างไรก็ตาม บรรยากาศการต่อต้านองค์กรนี้ได้นำไปสู่การโจมตีส่วนบุคคลต่อผู้อำนวยการหญิงของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย อย่าง **ปิยบุษ โคตรสาร** ซึ่งส่งผลกระทบต่อในระยะยาวกับเธอ เธอกล่าวว่า

“สำนักงานของเราตกเป็นเป้าของโจมตีทั้งออนไลน์และออฟไลน์หลายครั้ง เนื่องจากลักษณะงานต้องแตะประเด็นที่ยังมีความไม่เห็นพ้องต้องกันในสังคมบ่อยๆ เวลาโพสต์เนื้อหาบนเพจ Facebook เกี่ยวกับประเด็นอย่างเช่นสิทธิของชาวโรฮิงญาหรือการยกเลิกโทษประหารชีวิต เราได้รับคอมเมนต์ที่แสดงความเกลียดชังจำนวนมากทุกครั้ง ในช่วงจุดสูงสุดของแคมเปญสาธารณะของเราเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตในปี 2561 บัญชี Facebook ของเรากถูกดลุ่มด้วยความคิดเห็นเชิงต่อต้าน แต่มันยังมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตบางคนที่ย้ายมาค้นหว่าที่ทำงานของเราของเรามีใครบ้างอีกด้วย”²⁹¹

การโจมตีรอบล่าสุดนี้เกิดขึ้นท่ามกลางการก่อตัวของการประชุมประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2563 ปิยบุษ กล่าวต่อว่า “องค์กรของเราสนับสนุนสิทธิในเสรีภาพการชุมนุมประท้วงโดยสงบสำหรับทุกคน รวมทั้งเด็กๆ ด้วย ฝ่ายที่คัดค้านขบวนการชุมนุมประท้วงมองว่าเรานั้นเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการชุมนุมนั้นแหละ เลยเริ่มเปิดตัวการรณรงค์เรียกร้องให้มีการปิดสำนักงานของเรา”²⁹²

ปิยบุษยังเผชิญกับการพุ่งเป้าโจมตีอย่างต่อเนื่องใส่แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของเธอด้วย “เราเข้าใจความเสี่ยงจากการทำงานให้แอมเนสตี้ จึงตัดสินใจที่จะเป็นโฆษกที่จะออกหน้าในงานสาธารณะอยู่เพียงคนเดียวสำหรับสำนักงานของประเทศไทย นี่เป็นเหตุผลว่าทำไมการโจมตีออนไลน์ทั้งหมดที่มีต่อองค์กรของเราจึงตรงมาที่เรา” เธออธิบาย ปิยบุษสงสัยว่า ผู้ใช้โซเชียลมีเดียจำนวนมากที่โจมตีเธอด้วยคำดูหมิ่นและใช้ภาษาที่มีอคติทางเพศนั้น น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของ IO ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อทำลายภาพลักษณ์ของเธอ “การเป็นผู้นำหญิงขององค์กรสิทธิมนุษยชนมีต้นทุนสูงมาก” เธอบอก²⁹³

วาทกรรมแนวชาตินิยมยังมีส่วนกำหนดภาษาที่ใช้โจมตีปิยบุษด้วย เนื่องจากการใส่ร้ายป้ายสีเหล่านี้ได้เผยแพร่ทฤษฎีสมคบคิดต่างๆ เช่น การกล่าวหาว่าแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย มีเจตนาแอบแฝงที่จะทำให้รัฐบาลไทยเสียหายตามที **ไมเคิล พอร์สต์** อดีตผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิฯ ได้รายงานต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในปี 2562 ว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงทั่วโลกบางครั้งถูกกล่าวหาว่า “เป็นพวกต่อต้านชาติหรือ เป็นตัวแทนต่างชาติที่นำเอาแนวคิดและวิธีปฏิบัติจากต่างประเทศเข้ามา”²⁹⁴ ในทำนองเดียวกัน ปิยบุษก็ได้รับความคิดเห็นว่าเป็นเหยื่อรายหนึ่งเพื่อแลกกับเงินจากผู้บริจาคต่างชาติ และกลายเป็น “ยี่เกฝรั่ง”²⁹⁵

²⁸⁹ The Guardian, “Amnesty faces pressure to leave Thailand amid ‘growing intolerance’ (แอมเนสตี้เผชิญแรงกดดันให้ออกจากประเทศไทยท่ามกลาง ‘ความไม่เปิดกว้างทางความคิดที่เพิ่มขึ้น’), 17 กุมภาพันธ์ 2565, <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/17/amnesty-faces-pressure-to-leave-thailand-amid-growing-intolerance>

²⁹⁰ VOA ไทย, ที่ปรึกษานายกฯ เตรียมยื่น 1.2 ล้านรายชื่อ ขอบขับ “แอมเนสตี้” ออกจากไทย, 12 กุมภาพันธ์ 2565, <https://www.voathai.com/a/thai-pm-aide-seeks-expel-rights-group-amnesty-international-thailand/6438339.html>

²⁹¹ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับปิยบุษ โคตรสาร ผู้อำนวยการแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, 15 ธันวาคม 2566

²⁹² สัมภาษณ์ปิยบุษ โคตรสาร, 15 ธันวาคม 2566

²⁹³ สัมภาษณ์ปิยบุษ โคตรสาร, 15 ธันวาคม 2566

²⁹⁴ ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, สถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 30

²⁹⁵ โปรดอ่านบทความต่อไปนี้จะแสดงถึงทฤษฎีสมคบคิดที่พบได้บ่อยสำหรับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลในประเทศไทย เปลว สีเงิน, แอมเนสตี้-หน้ากากทูต-เปลว สีเงิน, 23 พฤศจิกายน 2564, https://plewseengern.com/plewseengern/75119?fbclid=IwAR0x0iyZHjJPSN5A iqhjO_P4wGDt_Ip0HCgPyusWTdBcK6-hY15hDt_v0k

เมื่อเดือนมีนาคม 2564 แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย ได้เปิดตัวโครงการ “**ในมือมีเด็ก**” (Child in Mob) เพื่อให้การสนับสนุนแก่ผู้ชุมนุมประท้วงที่เป็นเด็ก หลังจากเปิดตัวโครงการนี้ รูปของปิยบุษก็ถูกโพสต์ในเพจข่าวที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับรัฐ ในส่วนแสดงความคิดเห็น มีผู้ใช้จำนวนมากโจมตีรูปลักษณะภายนอกของปิยบุษโดยเรียกเธอว่า “ค*าย” ซึ่งถือเป็นคำดูถูกในภาษาไทย ยังมีผู้ใช้งานคนอื่นๆ โพสต์รูปตัดต่อของเธอหรือพูดว่าเธอควรถูกข่มขืนด้วย

นอกจากการโจมตีในโลกออนไลน์ ปิยบุษยังถูกเรียกตัวให้เข้าพบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายครั้ง โดยล่าสุดเมื่อแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย เปิดตัวแคมเปญ “**เขียน เปลี่ยน โลก**” (Write for Rights) ในปี 2564 ที่เรียกร้องให้ทางการยกเลิกการตั้งข้อหา **ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล** ผู้นำการชุมนุมประท้วงคนสำคัญ ซึ่งให้สัมภาษณ์ในรายงานฉบับนี้ด้วย²⁹⁶

ปิยบุษกล่าวว่า “หลายครั้งเวลาที่เราไปเข้าพบเจ้าหน้าที่ พวกเขาจะข่มขู่เกี่ยวกับเสถียรภาพในการดำเนินงานของแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนลในประเทศไทยอยู่บ่อยๆ การข่มขู่พวกนี้เป็นส่วนเสริมกับการคุกคามในโลกออนไลน์ที่เราต้องเจออย่างต่อเนื่อง นั่นเป็นวิธีที่เจ้าหน้าที่ที่ต้องการปิดปากพนักงานของแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล”²⁹⁷

ปิยบุษยังสังเกตเห็นว่า เจ้าหน้าที่รัฐได้ติดตามกิจกรรมของแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย อย่างใกล้ชิด และพยายามรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของเธอด้วย “การรับสายจากตำรวจไม่ใช่เรื่องแปลกสำหรับเราแล้ว” เธอบอก²⁹⁸ มีครั้งหนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจากจังหวัดมหาสารคามได้โทรหาเธอเพื่อถามว่าแม่ของเธออยู่บ้านคนเดียวหรือไม่ และอีกตัวอย่างหนึ่ง เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานด้านความมั่นคงแห่งหนึ่งบอกเธอว่าเขารับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ติดตามเธอไปทุกที่²⁹⁹

การใส่ร้ายป้ายสีเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการที่นักปกป้องสิทธิ ซึ่งเป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญกับการโจมตีที่มีการจัดตั้งเป็นประจำ โดยมีเป้าหมายเพื่อบ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของพวกเขา³⁰⁰ ตามที่แสดงในกรณีศึกษาข้างต้น การโจมตีเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อลดทอนไม่ให้นักปกป้องสิทธิ สามารถเข้าถึงผู้คนหรือมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นผู้คนได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อตรงกับความสามารถของพวกเขาในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสิทธิมนุษยชน

²⁹⁶ สัมภาษณ์ปิยบุษ โคตรสาร, 15 ธันวาคม 2566

²⁹⁷ สัมภาษณ์ปิยบุษ โคตรสาร, 15 ธันวาคม 2566

²⁹⁸ สัมภาษณ์ปิยบุษ โคตรสาร, 15 ธันวาคม 2566

²⁹⁹ สัมภาษณ์ปิยบุษ โคตรสาร, 15 ธันวาคม 2566

³⁰⁰ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพด้านความคิดเห็นและการแสดงออก, การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศและผลกระทบต่อสิทธิในเสรีภาพในการแสดงออก (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 48

ไม่รู้ลึกปลอดภัย 100% เมื่อชุมนุมประท้วงในพื้นที่จริง พวกเขาเล่าว่าครั้งหนึ่งเคยไปร่วมชุมนุมที่มีนักกิจกรรมชายคนหนึ่งติดป้ายว่า “เขตปลอดภัยเพมินิสต์” ซึ่งหมายความว่าพื้นที่นั้นไม่ต้อนรับนักเคลื่อนไหวที่มีแนวคิดแบบสตรีนิยม³⁰⁷

นิชกานต์จึงตั้งใจหันมาใช้เวลากับการเคลื่อนไหวออนไลน์มากขึ้นเพื่อค้นหาพื้นที่ที่เปิดกว้างมากกว่า แต่กลับต้องเผชิญกับความรุนแรงมากขึ้น จนรู้สึกถูกกีดกันจากการเคลื่อนไหวต่อสาธารณะเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ

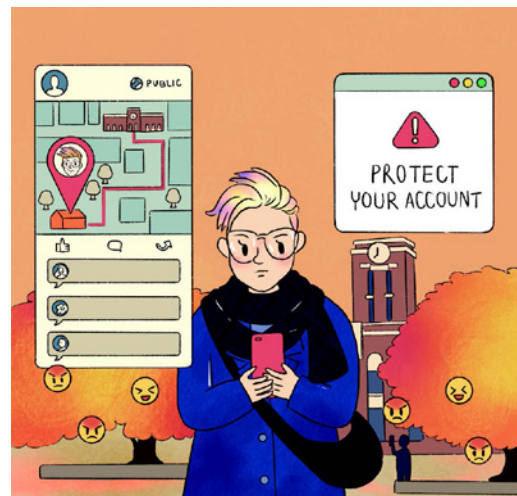
เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2564 มีผู้ใช้งานนิรนามในแอปพลิเคชัน X ได้โพสต์ภาพของนักกิจกรรมเยาวชนที่มีนิชกานต์รวมอยู่ด้วย พร้อมรายละเอียดต่างๆ ทั้งหมายเลขบัตรประชาชน ชื่อนามสกุลและคดีอาญา รวมถึงแผนผังแสดงการมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงต่างๆ³⁰⁸ ภาพดังกล่าวดูเหมือนจะมาจากเพิ่มข้อมูลของตำรวจ

นิชกานต์บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “ตอนนั้นเราเป็นแค่เด็กคนหนึ่งเท่านั้นเอง การถูกปล่อยข้อมูลส่วนตัวในอินเทอร์เน็ตแบบนั้นเป็นเรื่องน่ากลัวมาก”³⁰⁹

ปัญญา สิริจิรวัดนกุล กับ **นิรากร อ่อนขาว** บอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า ในปี 2563 มีเพจ Facebook ที่สนับสนุนรัฐบาลได้โพสต์ภาพและข้อมูลส่วนตัว รวมทั้งชื่อนามสกุลของสมาชิก UFTD ออกสู่สาธารณะ นิรากรบอกว่า “เราไม่รู้เลยว่าพวกเขาได้ข้อมูลนั้นมาจากที่ไหน เพราะมีบางคนที่ไม่เคยเปิดเผยต่อสาธารณะ ว่ามีบทบาทในขบวนการชุมนุมประท้วงด้วย นั่นเป็นความพยายามอย่างชัดเจนที่จะทำให้เรากลัวและหยุดจัดการชุมนุมประท้วง”³¹⁰

ในอีกตัวอย่างหนึ่ง **ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์** เคยถูกสะกดรอยตามในชีวิตจริงก่อนที่จะผู้สะกดรอยจะโพสต์ภาพของเขาในเดือนธันวาคม 2563 ผ่านบัญชีนิรนามบน Twitter ภาพเหล่านั้นถูกถ่ายระหว่างที่ ศ.ดร.ปวินเดินทางจากบ้านพักไปยังที่ทำงานในชีวิตประจำวัน³¹¹ ทวิตเหล่านั้นมีข้อความในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศและชีวิตส่วนตัวของเขา และบางทวิตยังใส่แฮชแท็ก #Support112 ซึ่งเป็นการอ้างอิงถึงกฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์ตามมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ทวิตเหล่านี้ได้รับการแชร์ต่อโดย The Mettad ซึ่งเป็นเพจ Facebook ที่มีอุดมการณ์สอดคล้องกับรัฐ และโจมตีปวินตลอดจนนักกิจกรรมที่เรียกร้องประชาธิปไตย และนักปกป้องสิทธิอื่นๆ อยู่เสมอ³¹² กรณีการทำ Doxing ในครั้งนี้น่ากังวลเป็นพิเศษ เนื่องจากปวินเคยถูกทำร้ายร่างกายที่บ้านพักของตนในประเทศญี่ปุ่นมาก่อน เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2562 ชายชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งได้บุกกรุกเข้ามาในบ้านและโจมตีเขาด้วยคูชีวิตด้วยสเปรย์พริกไทย ต่อมาเจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นจับกุมคนร้ายได้ ซึ่งรับสารภาพว่าก่อเหตุโจมตี ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา แต่ปฏิเสธที่จะเปิดเผยชื่อของบุคคลดังกล่าว และใน

© Summer Panadd

³⁰⁷ สัมภาษณ์นิชกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์, 28 สิงหาคม 2566

³⁰⁸ สัมภาษณ์นิชกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์, 28 สิงหาคม 2566

³⁰⁹ สัมภาษณ์นิชกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์, 28 สิงหาคม 2566

³¹⁰ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566

³¹¹ ผู้จัดการออนไลน์, บุคคลลึกลับแอบถ่าย “ปวิน” ที่เที่ยวโต, 11 ธันวาคม 2563, <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9630000126905>

³¹² โปรดอ่านโพสต์ Facebook ดังกล่าวที่ https://www.facebook.com/themettad/photos/a.899002516915057/1802227043259262/?type=3&ref=embed_post

อีกเหตุการณ์หนึ่งเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2563 เจ้าหน้าที่ตำรวจญี่ปุ่นได้จับกุมชายอีกคนหนึ่ง ซึ่งรับสารภาพว่าถูกจ้าง มาให้สอดส่องติดตามบ้านพักของปวิน³¹³

เหตุการณ์เหล่านี้ย้าให้เห็นถึงผลกระทบในวงกว้างของ TfgBV ที่การพุ่งเป้าบุคคลบนพื้นที่ออนไลน์สามารถส่งผล ให้เกิดการคุกคามในโลกความเป็นจริงได้ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในพื้นที่ออนไลน์อาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยง ต่อความปลอดภัยในชีวิตจริงของผู้ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนสิทธิมนุษยชนได้ ดังที่ปวินบอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “ไม่มีที่ไหนปลอดภัย 100% อีกต่อไปแล้ว”³¹⁴

แม้ว่าแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลไม่สามารถระบุได้ว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของนักปกป้องสิทธิฯ เหล่านี้จะถูกนำไปใช้ อย่างไรภายหลังการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล แต่จากกรณีของ **ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล นิรากร อ่อนขาว** และ **ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์** ได้แสดงให้เห็นว่า หลายคนที่ถูกพุ่งเป้าสอดแนมและเจาะข้อมูลจากสปายแวร์เพกาซส หรือถูกบุกรุกบัญชี Facebook ก็ต้องเผชิญกับ Doxing ซึ่งมีการนำข้อมูลส่วนตัวมาเปิดเผยบนแพลตฟอร์ม โซเชียลมีเดียด้วย

งานวิจัยนี้ยังพบว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็น LGBTI ในชุมชนมุสลิมหลายคนก็ประสบกับการทำ Doxing ซึ่งเป็นการล้างแค้นเอาคืนการเคลื่อนไหวของพวกเขา ในประเด็นความเท่าเทียมทางเพศเช่นกัน ในปี 2556 นักกิจกรรม LGBTI ได้ก่อตั้งห้องเรียนเพศวิถีและสิทธิมนุษยชนของร้านหนังสือบูคู องค์กรไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเพื่อสิทธิของ LGBTI ในจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นหนึ่งใน จชต. ของประเทศไทย³¹⁵ ฝ่ายที่คัดค้านกลุ่มนี้และไม่เห็นด้วยกับสิทธิของ LGBTI เนื่องจากเหตุผลทางศาสนา ได้เผยแพร่ภาพของนักกิจกรรมที่สังกัด ในกลุ่มนี้บนโซเชียลมีเดีย เพื่อเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงชื่อนามสกุลและที่อยู่บ้านของพวกเขา³¹⁶ หลังจากนั้น นักกิจกรรมบางคนก็ถูกผู้ที่ไม่เห็นด้วย กับกิจกรรมของพวกเขา มาหาถึงบ้านพักเพื่อเป็น “การเตือน”³¹⁷

อิษยาณิคม์ ชิตวิเศษ นักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศที่นับถือศาสนาอิสลามได้บอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า มีผู้ชายจำนวนมากคัดค้านการเคลื่อนไหวของเธอเรื่องสิทธิ LGBTI ภายในชุมชนมุสลิมอย่างรุนแรง พวกเขาได้ บุดคีย์และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเธอบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อประจานและดูหมิ่นเหยียดหยามเธอ “ครั้งแรกที่เราพูดถึงเรื่องสิทธิ LGBTI ในชุมชนมุสลิมคือบนแอป Clubhouse [แอปพลิเคชันสำหรับแชทด้วยเสียง] นับแต่นั้นมา ผู้ชายพวกนี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา เครื่องศาสนาจาก จชต. ก็พากันบุดรูปต่างๆ ก่อนที่เราจะเปลี่ยน รูปลักษณะภายนอกเป็นผู้หญิง และเอามาโพสต์ลงในบัญชี Facebook ของตัวเองเพื่อทำให้เราอับอาย พวกเขา อยากให้เราอับอายจนเคลื่อนไหวในประเด็นนี้ต่อไปไม่ได้”³¹⁸

³¹³ Bangkok Post, “Japanese man jailed for attacking Thai dissident (ชายชาวญี่ปุ่นถูกจำคุกจากการทำร้ายผู้เห็นต่าง ชาวไทย)”, 8 มิถุนายน 2565, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2322574/japanese-man-jailed-for-attacking-thai-dissident>

³¹⁴ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับ ศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์, นักวิชาการและนักวิจารณ์ที่มีชื่อเสียง, 14 ธันวาคม 2566

³¹⁵ Christian Giraldo, “An oasis for the queer women’s movement in Thailand’s deep south (โอเอซิสสำหรับขบวนการ เคลื่อนไหวของผู้หญิงควีเรียในชายแดนใต้ของประเทศไทย)”, 1 มิถุนายน 2561, <https://ajws.org/blog/an-oasis-for-the-queer-womens-movement-in-thailands-deep-south/>

³¹⁶ อันธินา แสงชัย, กรณีห้องเรียนเพศวิถี: สิทธิความหลากหลายทางเพศ กับชายแดนใต้/ปัตตานี (“SOGIE Rights and Thailand’s Southern Border Provinces/Patani: The Case of Buku’s Gender and Sexuality Classroom”), วารสาร ประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์, 30 มิถุนายน 2560, หน้า 214

³¹⁷ มูลนิธิผสานวัฒนธรรม, CrCF ชวนอ่าน: เกิด แก่ เจ็บ ไม่ตาย เมื่อวันที่ย่านหนังสือ “บูคู” ปิดตัว กับก้าวต่อไปที่ ดร. อันธินา คาคหวัง, 3 เมษายน 2564, <https://crcfthailand.org/2021/04/03/15598/>

³¹⁸ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับอิษยาณิคม์ ชิตวิเศษ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศ, 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

กรณีศึกษาเหล่านี้ได้เน้นย้ำให้เห็นถึงแนวโน้มที่น่าตกใจในการนำข้อมูลส่วนบุคคลของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง และ LGBTI มาเปิดเผยในโลกดิจิทัลอันเป็นพื้นที่สาธารณะ เพื่อตอบโต้การเคลื่อนไหวของพวกเขา กลยุทธ์อันเต็มไปด้วยความประสงค์ร้ายในลักษณะนี้ ส่งผลกระทบอย่างมากในการทำให้สุขภาพและความปลอดภัยของพวกเขาตกอยู่ในอันตราย

การข่มขู่จะใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลบันทึกข้อมูลได้ว่า มีนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI หลายคนถูกข่มขู่จะใช้ความรุนแรงผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ทั้งด้วยการโพสต์และแสดงความคิดเห็นสาธารณะ และการส่งข้อความส่วนตัวโดยตรง ซึ่งการข่มขู่นี้มาทั้งในรูปของการใช้กำลัง การเอาชีวิตร และการเล่นระเบิดทางเพศ

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 Buku Classroom เริ่มประสบกับการต่อต้านอย่างรุนแรงในวงกว้างต่องานด้านความเท่าเทียมทางเพศใน จชต. ขององค์กรบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย พร้อมกับข้อกล่าวหาว่ากิจกรรมของพวกเขา “สอนให้รักเพศเดียวกัน” และตั้งคำถามว่า “จะสร้างสันติภาพหรือความขัดแย้งกันแน่” ในภูมิภาคนี้³¹⁹ ผู้ที่คัดค้านกลุ่มนี้บางคนถึงกับเรียกร้องให้กลุ่มติดอาวุธที่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบเข้ามายุติกิจกรรมของพวกเขา³²⁰ สุดท้ายกลุ่มก็ถูกบีบให้ปิดตัวลงเมื่อเดือนเมษายน 2564³²¹

ในกรณีที่เพิ่งเกิดขึ้นล่าสุด แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่านักปกป้องสิทธิฯ LGBTI ที่ออกมาพูดเรื่องสิทธิของ LGBTI ภายในชุมชนมุสลิมยังคงเผชิญกับปฏิกิริยาโต้กลับอย่างรุนแรงจากการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของพวกเขา ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนมิถุนายน 2565 **นาตา ไชยจิตต์ อิชย์อาณิคม์ ชิตวิเศษ** และ **มบุญ วงษ์มะเซาะห์** สามนักปกป้องสิทธิฯ ชาวมุสลิมได้ให้สัมภาษณ์สื่อสำหรับสำนักข่าวออนไลน์ The Matter เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อ LGBTI ภายในชุมชนมุสลิม³²² หลังจากนั้นพวกเขาก็ถูกข่มขู่จะใช้ความรุนแรง รวมถึงการฆ่าอย่างต่อเนื่องจากบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศของพวกเขาด้วยเหตุผลทางศาสนา

นาตา ไชยจิตต์ ซึ่งระบุตัวเองเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์และทำงานเป็นอาจารย์ด้านกฎหมายที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงในภาคเหนือของประเทศไทย กล่าวว่าผู้ใช้ Facebook นีรนามคนหนึ่งส่งข้อความถึงเธอโดยถามว่า “อยากไปพบพระเจ้าตอนนี้เลยไหม” นอกจากนี้ เธอยังได้รับข้อความที่มีแค่รูปปั้นกับดาบ ซึ่งเธอตีความว่าเป็นการข่มขู่จะใช้ความรุนแรงกับเธอ³²³ **อิชย์อาณิคม์ ชิตวิเศษ** ยังคงตกเป็นเป้าหมายของการคุกคามในโลกออนไลน์ผ่านบัญชีโซเชียลมีเดียของเธอ เธอบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “ทุกวันนี้คือฝันร้ายที่กลายเป็นจริงสำหรับเราเพราะการคุกคามเหล่านี้ไม่มีที่สิ้นสุด”³²⁴ สำหรับ **มบุญ วงษ์มะเซาะห์** การคุกคามในโลกออนไลน์ยังส่งผลให้เกิดการข่มขู่โดยตรงจากสมาชิกในครอบครัวที่ไม่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวและอัตลักษณ์ของเธอในฐานะผู้หญิงข้ามเพศ (ดูกรณีศึกษาที่ 8)

³¹⁹ นอกจากนี้ องค์กรยังได้จัดตั้งร้านหนังสือ ชั้นเรียนเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศ และสโมสรฟุตบอลที่ชื่อว่า Buku FC โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้ที่เป็น LGBTI และผู้หญิงในภูมิภาคนี้ โปรดอ่านประชาไท, คำชี้แจงจาก ‘อันธนาแสงชัย’ กรณีห้องเรียนเพศวิถี ที่ร้านหนังสือบุค, 12 กุมภาพันธ์ 2560, <https://prachatai.com/journal/2017/02/70047> และอันธนา แสงชัย, กรณีห้องเรียนเพศวิถี: สิทธิความหลากหลายทางเพศ กับชายแดนใต้/ปาตานี (อ้างแล้ว), หน้า 214

³²⁰ อันธนา แสงชัย, กรณีห้องเรียนเพศวิถี: สิทธิความหลากหลายทางเพศ กับชายแดนใต้/ปาตานี (อ้างแล้ว), หน้า 214

³²¹ มูลนิธิผสานวัฒนธรรม, CrCF ขวนอ่าน: เกิด แก่ เจ็บ ไม่ตาย เมื่อวันทีร้านหนังสือ “บุค” ปิดตัว กับก้าวต่อไปที่ ดร. อันธนา คาดหวัง (อ้างแล้ว)

³²² สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับมบุญ วงษ์มะเซาะห์, นักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศ, 23 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

³²³ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับนาตา ไชยจิตต์, นักปกป้องสิทธิฯ ข้ามเพศผู้เป็นอินเตอร์เซ็กส์, 23 พฤศจิกายน 2566

³²⁴ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับอิชย์อาณิคม์ ชิตวิเศษ, นักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศ, 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

มณูญ วงษ์มะเซาะห์: "พวกเขาบอกว่าเราสมควรตายถ้าไม่ยอมหยุดเป็นคนข้ามเพศ"

โพสต์ Facebook ของวิดีโอการสัมภาษณ์มณูญ โดยสำนักข่าว The Matter

มณูญ วงษ์มะเซาะห์ เป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศ ที่ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานรณรงค์ที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย และยังเป็นนักกิจกรรมอิสระที่เรียกร้องการคุ้มครอง LGBTI ชาวมุสลิมในประเทศไทย

มณูญเกิดมาในครอบครัวที่เคร่งศาสนาในจังหวัดนครนายก เธอเล่าถึงประสบการณ์การเลือกปฏิบัติที่ต่อต้านคนข้ามเพศภายในชุมชนของเธอว่า “เราถูกรังแก และคุกคามอย่างมากในโรงเรียนศาสนาของเรา ทั้งจากนักเรียนคนอื่น ๆ และครู ซึ่งยังง่วงพ่อแม่ก็ยังยืนยันว่าจะส่งเราไปที่นั่นอยู่ดี เพราะพวกเขาคิดว่ามันจะเปลี่ยนอัตลักษณ์ทางเพศของเราได้” ตอนอยู่ชั้นมัธยมปลาย ครอบครัวขอให้เธอออกจากบ้านเนื่องจากอัตลักษณ์ความเป็นผู้หญิงข้ามเพศของเธอ “เราต้องทำงานและจ่ายค่าเล่าเรียนเองตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เราจำได้ว่ามีอยู่วันหนึ่งที่ไม่มีเงินซื้ออะไรกินเลย ก็เลยโทรหาพ่อแม่เพื่อขอความช่วยเหลือ พวกเขาปฏิเสธและบอกเราว่า ‘ถ้าเธออยากใช้ชีวิตแบบนี้ก็ต้องอยู่ให้ได้ด้วยตัวเอง’”³²⁵

ประสบการณ์นี้เป็นแรงบันดาลใจให้มณูญทำงานเคลื่อนไหวด้วยความเชื่อที่ว่าหลักการอิสลามบางประการถูกบิดเบือนและใช้เป็นอาวุธต่อต้านผู้ที่เป็ LGBTI ที่นับถือศาสนาอิสลาม

หลังจากที่มณูญร่วมกับนักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศอีก 2 คน ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสิทธิ LGBTI ในชุมชนมุสลิม วิดีโอการสัมภาษณ์ของพวกเขาได้รับความนิยมอย่างมาก ถึงจุดผู้ชมมากกว่า 324,000 ครั้งใน Facebook³²⁶ และ 30,000 ครั้งใน YouTube³²⁷ หลังจากนั้น ผู้หญิงทั้งสามคนต้องเผชิญกับปฏิกิริยาตอบโต้ ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์จากผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นชายที่มีทั้งความคิดเห็นต่อต้าน LGBTI และส่งข้อความส่วนตัวที่กล่องข้อความของบัญชีโซเชียลมีเดียส่วนตัวของพวกเขา

มณูญยังได้รับข้อความโดยตรงจำนวนมากที่ข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงหรือการคุกคามทางเพศ “ผู้ชายบางคนบอกว่าอยากจะทำเราบ้าง บางคนก็ส่งข้อความมาบอกว่า อยากดูหน้าอกเราบ้าง”³²⁸ เธอยังบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลอีกว่า “เพื่อนเราบอกว่า เขาเห็นรูปเราถูกโพสต์ในกลุ่ม Facebook สำหรับชาวมุสลิมในชายแดนใต้ แล้วก็มีคนจำนวนมากบอกในส่วนตัวความคิดเห็นว่า พวกเขาจะพยายามทำร้ายเราถ้าเกิดเราไปเหยียบที่นั่น”

³²⁵ สัมภาษณ์มณูญ วงษ์มะเซาะห์, 23 สิงหาคม 2566

³²⁶ วิดีโอการสัมภาษณ์ใน Facebook ที่ <https://www.facebook.com/thematterco/videos/1567726933622581/>

³²⁷ วิดีโอการสัมภาษณ์ใน YouTube ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=bKfNvPWHgAE>

³²⁸ สัมภาษณ์มณูญ วงษ์มะเซาะห์, 23 สิงหาคม 2566

“ตอนที่ญาติของเราเห็นวิดีโอที่ให้สัมภาษณ์กับ The Matter พวกเขาโกรธมากและถึงโทรมาหาและส่งข้อความมาโจมตีเราไม่หยุด พวกเขาบอกว่าเราสมควรตายถ้าไม่ยอมหยุดเป็นคนข้ามเพศ และยังไปกดดันแม่ของเราทุกวัน ให้เกลี้ยกล่อมเราให้เปลี่ยนตัวตนด้วย”³²⁹

ในเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน นักปกป้องสิทธิฯ ชาวมุสลิมผู้มีความหลากหลายทางเพศคนหนึ่งได้ปราศรัยระหว่างการชุมนุมประท้วงในปี 2563 เกี่ยวกับสิทธิ LGBTI ในชุมชนมุสลิม หลังจากนั้นเขาได้ให้สัมภาษณ์กับช่องสื่อออนไลน์เกี่ยวกับประเด็นเดียวกันเพื่อขยายความจากคำปราศรัยในการประท้วงของเขา “ทันทีที่บทความถูกเผยแพร่ออนไลน์ มันก็เริ่มสร้างกระแสความสนใจขึ้น ‘อินฟลูเอนเซอร์ชาวมุสลิม’ ชื่อดังบางคนก็เริ่มพากันโพสต์บนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อโจมตีผมโดยกล่าวหาว่าบิดเบือนศาสนา”

เขายกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “เพื่อนบางคนก็เคร่งศาสนาที่เริ่มตีตัวออกหากและหยุดติดต่อผมด้วยไม่นานหลังจากนั้น ญาติๆ ของผมก็เริ่มแชร์บทความนี้ ในแชทกลุ่มของพวกเขาข่มขู่ครอบครัวของผมและตั้งคำถามว่าทำไมผมถึงให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่เป็นที่โต้เถียงกันนี้”³³⁰ นับแต่นั้นมา เขาจึงตัดสินใจหยุดการเคลื่อนไหวสาธารณะเกี่ยวกับประเด็นนี้เพื่อหลีกเลี่ยงแรงกดดันเพิ่มเติมจากครอบครัว

จากกรณีศึกษาเหล่านี้ การวิจัยนี้พบว่า การเคลื่อนไหวเรื่องความยุติธรรมทางเพศสามารถกระตุ้นให้เกิดการล้างแค้นเอาคืนอย่างรุนแรง รวมถึงการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงในโลกออนไลน์ต่อผู้ออกมาที่เรียกร้องและพูดถึงประเด็นนี้ได้ การข่มขู่เช่นนี้เป็นวิธีการในการคุกคามและควบคุมผู้หญิงและผู้ที่เป็ LGBTI และการแสดงออกของพวกเขา และตอกย้ำถึงโครงสร้างอำนาจของระบอบชายรักต่างเพศเป็นใหญ่³³¹

5.3 การลายนวลพันพืดอันฝังรากลึก

นอกจากนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญกับความเสียหายอย่างลึกซึ้ง อันเป็นผลพวงมาจากการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์แล้วนั้น พวกเขาจะต้องต่อสู้กับอุปสรรคมากมายในการเข้าถึงความยุติธรรม โดยที่อุปสรรคส่วนหนึ่งนั้นมาจากที่รัฐบาลปฏิเสธที่จะสอบสวนสืบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของรัฐในหลายกรณีของการใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านเทคโนโลยี (TfGBV) อย่างเต็มที่ แม้ว่านักปกป้องสิทธิฯ จะได้แสวงหาการชดเชยโดยที่มีเป้าหมายให้ผู้ที่ทำให้เกิดความผิดต้องรับผิดชอบ แต่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังขาดความละเอียดอ่อนเกี่ยวกับเรื่องเพศ และกลไกในกระบวนการยุติธรรมและกลไกนอกกระบวนการยุติธรรม ก็ยังคงขาดประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้การลายนวลพันพืดสำหรับ TfGBV ได้ฝังรากลึกลงในสังคมไทย

³²⁹ สัมภาษณ์มบุญ วงษ์มะเซาะห์, 23 สิงหาคม 2566

³³⁰ สัมภาษณ์นักกิจกรรมผู้มีความหลากหลายทางเพศ (สงวนชื่อจริงเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย), 9 มกราคม 2567

³³¹ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความรุนแรงต่อผู้หญิง สาเหตุ และผลกระทบ, รายงานเรื่องความรุนแรงออนไลน์ต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในมุมมองสิทธิมนุษยชน (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 30-31

5.3.1 การปฏิเสธการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับรัฐบาล

“ทุกคนรู้ว่ามิเพียงรัฐเท่านั้นที่สามารถซื้อเพกาศัสได้... ใครๆ ก็รู้ แต่เราไม่มีหลักฐานชัดเจน มันเป็นเหมือนความลับที่ทุกคนรู้กันอยู่แล้ว”³³²

เบนจา อะปัญญา ผู้นำการชุมนุมประท้วง

รัฐบาลไทยได้ปฏิเสธว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าหน้าที่รัฐได้ออกมาตอบโต้ต่อข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการใช้สปายแวร์เพกาศัส และปฏิบัติการใส่ร้ายป้ายสีที่พุ่งเป้าโจมตีนักปกป้องสิทธิฯ โดยปฏิเสธอย่างเด็ดขาดที่จะยอมรับความเชื่อมโยงใดๆ กับกรณีนี้เฉพาะเจาะจงเหล่านี้

ทันทีหลังจากที่มีการเปิดเผยข้อค้นพบเกี่ยวกับการใช้สปายแวร์เพกาศัสในประเทศไทย ผู้นำรัฐบาลในขณะนั้นได้ให้คำอธิบายที่ไม่สอดคล้องกัน ในตอนแรก นายชัยวุฒิ ธนาคมานุสรณ์ ผู้ดำรงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น ได้ยอมรับในระหว่างการอภิปรายในรัฐสภาเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2565 ว่าเขากราบตีว่า “เรื่องสปายแวร์ [...] อันนี้ผมรู้ว่าจริง ระบบนี้มีจริง [...] เท่าที่ผมทราบ จะเป็นงานด้านความมั่นคงหรือด้านยาเสพติด [...] แต่ต้องจำกัด (limit) มาก ต้องเกี่ยวกับคดีพิเศษ”³³³

เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2565 พลเอกชัยชาญ ช้างมงคล รองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นได้ให้คำอธิบายที่ขัดแย้งกันโดยกล่าวว่าเขา “ในส่วนของรัฐบาลเรียนยืนยันว่า ไม่มีนโยบายที่จะใช้สปายแวร์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ใด การดำเนินการก็ยืนยันว่า ไม่มีนโยบาย ไม่เคยกำหนดที่จะใช้สปายแวร์หรือปฏิบัติการข่าวสารไปดำเนินการที่จะไปกระทบต่อ ‘สิทธิของบุคคลหรือประชาชนทั่วไป’”³³⁴ หนึ่งวันต่อมา มีรายงานว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ถอนคำพูดก่อนหน้านี้ของเขาและอ้างว่าเขาเพียงแค่รู้จักระบบนี้และไม่ได้ยอมรับว่ามีการดำเนินการเฝ้าระวังดังกล่าวยังในประเทศไทย³³⁵ ในทำนองเดียวกัน พลเอกประยุทธ์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นระบุว่าเขาไม่รู้ว่าเพกาศัสคืออะไรและกล่าวว่ารัฐบาลไม่จำเป็นต้องใช้สปายแวร์ เพราะสามารถตรวจสอบแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อรวบรวมข่าวกรองได้อยู่แล้ว³³⁶

ในลักษณะเดียวกัน เจ้าหน้าที่ไทยปฏิเสธว่าพวกเขามีส่วนร่วมต่อการคุกคามในโลกออนไลน์ต่อนักปกป้องสิทธิฯ นักกิจกรรม และผู้เห็นต่างผ่านทาง IO แม้ว่าจะมีการเผยแพร่ รายงานจาก Meta และ X ซึ่งพบว่า ทบ. และ กอ.รมน. มีส่วนเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการดังกล่าวก็ตาม ยกตัวอย่างเช่น เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2563 ผู้แทน กอ.รมน. ได้จัดการประชุมสาธารณะเพื่อปฏิเสธว่าพวกเขาให้การสนับสนุนทางการเงินสำหรับการดำเนินการเว็บไซต์ Pulony ซึ่งมีจะทำการใส่ร้ายป้ายสีนักปกป้องสิทธิฯ ที่ทำงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ จชต.³³⁷ กอ.รมน. ยอมรับความถูกต้องของ

³³² สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับเบนจา อะปัญญา, นักปกป้องสิทธิฯ หญิงและผู้นำการประท้วง, 26 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

³³³ iLaw, “Bangkok Drift รวมวิวาทะฝ่ายรัฐบาลว่าด้วยเพกาศัส” 22 กรกฎาคม 2565, <https://ilaw.or.th/node/6198>

³³⁴ ทูตดีไอของคำแถลงของ พลเอกชัยชาญ ช้างมงคลได้ที่ <https://twitter.com/iLawclub/status/1550123155427332096>

³³⁵ iLaw, “Bangkok Drift” (อ้างแล้ว)

³³⁶ iLaw, “Bangkok Drift” (อ้างแล้ว)

³³⁷ มติชนออนไลน์, ‘กอ.รมน.’ แจง ไม่เกี่ยวเวปฯ ‘Pulony’ ไม่เคยจ้าง เคยแต่เฝ้าระวังมาอย่างยาวนาน เผยไม่ได้เกิดยุคคสช., 27 กุมภาพันธ์ 2563, https://www.matichon.co.th/politics/news_2010007

เอกสารที่กล่าวถึง “การรายงานเกี่ยวกับปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ pulony.blogspot.com” (ดูหัวข้อ 5.2.2 ข้างต้น)³³⁸ อย่างไรก็ตาม กอ.รมน. อ้างว่าพวกเขาเพียงแค่ตรวจสอบเว็บไซต์นี้เพื่อวัตถุประสงค์ด้านข่าวกรองเท่านั้น³³⁹

ในการตอบสนองต่อการที่ X ระบุบัญชีที่เชื่อมโยงกับ ทบ. ในเดือนตุลาคม 2563 พันเอกหญิงศิริจันทร์ งาทอง รองโฆษกกองทัพบกได้วิพากษ์วิจารณ์ X ดังนี้: “น่าจะเป็นข้อสรุปที่ไม่เป็นธรรมกับกองทัพบก เพราะการประมวลผลภาพรวมที่ขาดการวิเคราะห์เชิงลึก ด้วยบัญชีผู้ใช้ที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ และไม่ได้มาจากบัญชีที่เป็นทางการของกองทัพบก ประกอบกับเป็นข้อมูลที่เน้นเรื่อง จำนวน ความดี การแซ่ซึกต่างๆ ที่บุคคลทั่วไป สามารถกระทำในลักษณะดังกล่าวได้โดยอิสระ”³⁴⁰

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลให้ข้อสังเกตว่า รัฐบาลไม่เพียงแต่ยื่นกรณปัญหาการกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับ TfGBV เท่านั้น แต่ยังขาดความพยายามอย่างเห็นได้ชัดที่จะดำเนินการสอบสวนที่มีประสิทธิภาพเพื่อเปิดเผยความจริง ซึ่งสะท้อนถึงการไม่ให้ความสำคัญอย่างเป็นทางการต่อความรับผิดชอบในกรณีเหล่านี้

5.3.2 การขาดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศในกระบวนการยุติธรรม

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้ค้นพบว่า มีปัญหาการขาดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย **อังคณา นีละไพจิตร** บอกรายการแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า เมื่อรู้เรื่องการถูกใส่ร้ายป้ายสีเป็นครั้งแรกนั้น เธอได้เดินทางไปยังสถานีตำรวจในพื้นที่ และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเพื่อร้องทุกข์ โดยเธอเล่าประสบการณ์ครั้งนั้นให้ฟังว่า

© Summer Panadd

“เราพิมพ์ข้อความทั้งหมดที่โจมตีเรา และยื่นให้กับตำรวจไซเบอร์ เจ้าหน้าที่คนหนึ่งขอให้เรานั่งลงแล้วบอกให้ช่วยขีดเส้นใต้ส่วนที่เรามองว่าเป็นการคุกคาม กระบวนการนั้นทำให้เราเจ็บปวดมากนะ เพราะต้องกลับมาอ่านความคิดเห็นที่ทำร้ายจิตใจพวกนั้นซ้ำอีกครั้ง ไม่เข้าใจว่าทำไมตำรวจถึงไม่อ่านไฟล์พวกนั้นเอง มันชัดเจนว่าระบบยุติธรรมไม่ได้คุ้มครองผู้เสียหาย และหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ขาดมุมมองด้านเพศ”³⁴¹

³³⁸ สำนักข่าวอิศรา, “ส่อง pulony.blogspot ผู้รับงบสนับสนุน กอ.รมน. ยุค บิ๊กตู่? ยอดดู 2.7 ล. แปลได้หลายสิบภาษา, 26 กุมภาพันธ์ 2563, https://www.isranews.org/content-page/item/85974-report01_85974.html

³³⁹ Bangkok Post, “Army must stay neutral (กองทัพต้องวางตัวเป็นกลาง)”, 29 กุมภาพันธ์ 2563, <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/1868219>

³⁴⁰ Voice TV, ‘กองทัพบก’ ปฏิเสธ IO ‘ทวิตเตอร์อวดตาร’ ยันไม่ใช่ภารกิจ, 9 ตุลาคม 2563, <https://voicetv.co.th/read/C8lkdBesi>

³⁴¹ สัมภาษณ์อังคณา นีละไพจิตร, 10 พฤศจิกายน 2566

มบุญ วงษ์มะเซาะห์ นักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศมุสลิม บอแอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลว่า ปัญหาการขาดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศในกระบวนการของตำรวจเช่นนี้ ทำให้เธอไม่อยากจะยื่นคำร้องทุกข์ต่อตำรวจเกี่ยวกับการขู่ทางออนไลน์ที่เธอเผชิญ “ตอนที่ฉันเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดปัตตานี เราได้รับการข่มขู่จากบัญชี Facebook นิสนามที่บอกว่าเขาจะอุ้มเราไปฆ่า แต่เพราะจัดการประกวดนางงามสำหรับนักศึกษา LGBTI ตอนนั้นเราไปหาตำรวจ แต่เจ้าหน้าที่บอกให้เราหาหลักฐานทั้งหมดไปให้เขา รวมถึงตัวตนของคนที่มีใจดีเราด้วย พวกเขาคิดว่าการคุกคามในโลกออนไลน์เป็นเรื่องปกติและไม่ต้องไปจริงจังอะไรกับมันมาก สุดท้ายก็ไม่ได้สอบสวนเรื่องนี้เพราะอย่างนี้เอง ตอนได้รับคำข่มขู่ในครั้งนี้ [ในปี 2565] เราจึงไม่ไปยื่นคำร้องต่อตำรวจอีก”³⁴²

นาตา ไชยจิตต์ นักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ ระบุว่าเธออยากยื่นคำร้องทุกข์ต่อตำรวจและดำเนินคดีเพื่อความยุติธรรม แต่เธอไม่อยากจะทำให้ตัวเองบอบช้ำซ้ำสองด้วยการย้อนกลับไปอ่านข้อความและคำขู่ที่เคยได้รับ³⁴³ เช่นเดียวกัน เมื่อแอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลถาม **นิชกานต์ รักวงษ์ฤกษ์** เยาวชนนักกิจกรรมสตรีนิยมผู้เป็นนอนไบเนอร์ว่า อยากจะเริ่มดันแจ้งความกับตำรวจเกี่ยวกับการคุกคามในโลกออนไลน์ รวมถึงเหตุการณ์ Doxing ที่เกิดขึ้นหรือไม่ เขาตอบกลับมาว่า “หลังจากถูกโจมตีทางออนไลน์ เราก็รู้สึกหมดแรงและไม่มีพลังที่จะอธิบายทุกอย่างให้ตำรวจฟังอีกครั้ง มันจะเจ็บปวดเกินไปที่จะต้องผ่านกระบวนการนั้นซ้ำอีกรอบ และก็ไม่น่าเชื่อว่าตำรวจจะมีประสิทธิภาพมากแค่ไหนด้วย”³⁴⁴

คำให้การเหล่านี้สอดคล้องกับข้อกังวลที่คณะกรรมการ CEDAW ของสหประชาชาติ ได้หยิบยกกับรัฐบาลไทยในปี 2560 เกี่ยวกับ “การขาดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศในระบบยุติธรรม รวมถึงทัศนคติเชิงลบของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่มีต่อผู้หญิงที่แจ้งเรื่องการละเมิดสิทธิของตน ซึ่งนำไปสู่การล้มเหลวในการรับเรื่องและสอบสวนข้อร้องเรียนเป็นประจำ”³⁴⁵ แม้ว่าคณะกรรมการ CEDAW จะแนะนำให้รัฐบาลไทย “สร้างเสริมการตอบสนองและความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศของกระบวนการยุติธรรม” ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไปฉบับที่ 33 (2558) ว่าด้วยการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้หญิง แต่ผลการศึกษาของแอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลกลับสะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลยังไม่ได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะนี้

5.3.3 กลไกการร้องทุกข์ที่ไร้ประสิทธิภาพ

ทั้งกลไกทางกระบวนการยุติธรรมและไม่ใช้กระบวนการยุติธรรมต่างก็พิสูจน์แล้วว่าไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหา TfGBV ในประเทศไทย กระบวนการยุติธรรมยังคงไม่สามารถ นำความยุติธรรมมาสู่บุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของการสอดแนมด้วยสปายแวร์เพกาซัส และปฏิบัติการฟุ้งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี ในขณะที่เดียวกัน กลไกอื่นๆ ที่ไม่ใช่กระบวนการยุติธรรม ที่ออกแบบมาในฐานะทางเลือกในการแสวงหาความรับผิดชอบ ก็ยังมีข้อจำกัดอย่างมีนัยสำคัญ

กลไกในกระบวนการยุติธรรม

บุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาซัสพบอุปสรรคด้านการบริหารจัดการในกระบวนการยุติธรรม ในปี 2565 นักกิจกรรมได้ยื่นฟ้องคดีสองคดี โดยคดีหนึ่งฟ้องบริษัท NSO Group ที่ศาลแพ่งรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ และอีกคดีฟ้องหน่วยงานรัฐบาล 9 แห่งที่ศาลปกครองกลาง โดยกล่าวหาว่าหน่วยงานเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้

³⁴² สัมภาษณ์มบุญ วงษ์มะเซาะห์, 23 สิงหาคม 2566

³⁴³ สัมภาษณ์นาตา ไชยจิตต์, 23 พฤศจิกายน 2566

³⁴⁴ สัมภาษณ์นิชกานต์ รักวงษ์ฤกษ์, 28 สิงหาคม 2566

³⁴⁵ คณะกรรมการ CEDAW, การสรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับรายงานเสนอตามวาระการประชุมประจำปีครั้งที่ 6 และ 7 ของประเทศไทย (อ้างแล้ว), ย่อหน้า 10

สพายแวร์ดังกล่าว³⁴⁶ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2565 ศาลแพ่งรัชดาภิเษกได้ยกฟ้องคดีนี้ด้วยเหตุผลว่านักกิจกรรม 8 คนที่ร่วมยื่นฟ้องคดีนี้ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่า การถูกโจมตีด้วยสพายแวร์ของพวกเขาแต่ละกรณี มีความเชื่อมโยงกัน³⁴⁷ ในขณะเดียวกัน ศาลปกครองกลางก็ได้ยกฟ้องคดีด้วยเหตุผลเรื่องอำนาจพิจารณาคดี โดยให้เหตุผลว่านักกิจกรรมควรยื่นฟ้องผ่านศาลอาญา ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์³⁴⁸

เมื่อ 13 มิถุนายน 2566 **จตุภัทร์ บุญภัทรรักษา** นักปกป้องสิทธิฯ ที่โทรศัพท์ของเขาติดสพายแวร์เพกาซัส ได้ยื่นฟ้องคดีแพ่งอีกคดีต่อบริษัท NSO Group เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่ศาลแพ่งรัชดาภิเษก³⁴⁹ คดีนี้ยังดำเนินอยู่ ณ เวลาที่เผยแพร่รายงานฉบับนี้

อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมยังล้มเหลวในการนำความยุติธรรมมาสู่นักปกป้องสิทธิฯ เหตุที่ตกเป็นเป้าหมายของปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2563 **อังคณา นีละไพจิตร** และ **อัญชญา หิมมิหิเน** นักปกป้องสิทธิฯ ผู้มีบทบาทสำคัญที่ตกเป็นเป้าหมายของการใส่ร้ายป้ายสีในโลกออนไลน์ ได้ยื่นฟ้องสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งกำกับดูแล กอ.รมน. และกองทัพบก ต่อศาลแพ่งกรุงเทพ³⁵⁰ นักปกป้องสิทธิฯ ทั้งสองคนกล่าวหาว่าหน่วยงานเหล่านี้มีส่วนร่วมในการใส่ร้ายป้ายสีในโลกออนไลน์เพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของงานด้านสิทธิมนุษยชนของเธอ (ดูส่วนที่ 5.2.2)³⁵¹ พวกเขาเรียกร้องค่าเสียหายเป็นเงินรวม 5 ล้านบาท ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และขอให้รัฐบาลลบเนื้อหาที่โจมตีพวกเขาออกจากเว็บไซต์และออกแถลงการณ์ขอโทษพวกเขาต่อสาธารณะ³⁵²

เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2566 ศาลแพ่งกรุงเทพฯ ได้ยกฟ้องคดีนี้ โดยอ้างว่า พวกเขาไม่สามารถพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยได้ถึงความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนระหว่างเว็บไซต์และหน่วยงานรัฐทั้งสองแห่งนี้ อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาของศาลได้ยอมรับถึงความสำคัญของพันธกรณีของประเทศไทยในการดำเนินมาตรการเพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิฯ³⁵³ และได้กล่าวถึงรายงานปี 2563 ของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ที่สุดในขณะนั้น ซึ่งระบุว่า **“การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์”** เป็นการกระทำที่อาจเข้าข่าย **“การทรมานทางจิตใจ”**³⁵⁴ แม้ว่าคำพิพากษาคดีนี้จะเป็นหมุดหมายสำคัญที่ศาลไทยยอมรับว่า TfGBV อาจเทียบได้กับการทรมานภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ แต่ศาลก็ยังคงตัดสินเป็นคุณแก่ กอ.รมน. โดยอ้างคำอธิบายว่าเพียงแค่งานเกี่ยวกับเว็บไซต์ Pulony ในเอกสารงบประมาณ เนื่องจากกำลังติดตามกิจกรรมบนเว็บไซต์นั้น³⁵⁵

³⁴⁶ iLaw, อัปเดตเส้นทางเปิดโปงผู้ใช้เพกาซัส สพายแวร์ปราบชุมนุมในไทย, 30 ตุลาคม 2566, <https://www.ilaw.or.th/articles/6266>

³⁴⁷ iLaw, อัปเดตเส้นทางเปิดโปงผู้ใช้เพกาซัส สพายแวร์ปราบชุมนุมในไทย (อ้างแล้ว)

³⁴⁸ iLaw, อัปเดตเส้นทางเปิดโปงผู้ใช้เพกาซัส สพายแวร์ปราบชุมนุมในไทย (อ้างแล้ว)

³⁴⁹ คำฟ้องที่ยื่นต่อศาลแพ่งรัชดาภิเษก, คดีดำที่ พ. 3370/2566, มีบันทึกอยู่กับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

³⁵⁰ Protection International, “Angkhana Neelapajit and Anchana Heemmina file civil case against PM’s Office and Royal Thai Army for their involvement in a disinformation and smear campaign (อังคณา นีละไพจิตรและอัญชญา หิมมิหิเนยื่นฟ้องคดีแพ่งต่อสำนักนายกรัฐมนตรีและกองทัพบกในข้อหามีส่วนร่วมในการบิดเบือนข้อมูลและใส่ร้ายป้ายสี)”, 16 พฤศจิกายน 2563, <https://www.protectioninternational.org/news/thailand-angkhana-neelapajit-and-anchana-heemmina-file-civil-case-against-pms-office-and-royal-thai-army-for-their-involvement-in-a-disinformation-and-smear-campaign/>

³⁵¹ คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566, มีบันทึกอยู่กับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, หน้า 1

³⁵² คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566, (อ้างแล้ว), หน้า 49-50

³⁵³ คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566, (อ้างแล้ว), หน้า 98

³⁵⁴ คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566, (อ้างแล้ว), หน้า 98

³⁵⁵ คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566, (อ้างแล้ว), หน้า 90-92

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสังเกตเห็นว่าความยากลำบากในการใช้กลไกทางกฎหมายเพื่อแสวงหาการชดใช้มีความเชื่อมโยงกับข้อกำหนดด้านกระบวนการของระบบกฎหมายไทย ภายใต้กฎหมายไทย ภาระการพิสูจน์มักจะถูกอยู่กับฝั่งผู้ฟ้องคดีทั้งในคดีอาญาและคดีแพ่ง³⁵⁶ ทนายความด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นตัวแทนนักปกป้องสิทธิฯ ที่ถูกโจมตีด้วยสลายแวร์เพกาซในชั้นศาลยังแสดงข้อกังวลนี้ต่อแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า ข้อกำหนดนี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีที่เกี่ยวข้องกับสลายแวร์ในไทย³⁵⁷ หลายปัจจัยที่ได้มีการพูดถึงในรายงานฉบับนี้ไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธของรัฐบาลในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการใช้สลายแวร์และปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีลักษณะของอุตสาหกรรมสลายแวร์ระดับโลกซึ่งมีความลึกลับซับซ้อน และความเป็นนิรนามของผู้ก่อเหตุ TfGBV นั้นกลายเป็นข้อท้าทายสำคัญ ที่ส่งผลให้นักปกป้องสิทธิฯ ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อมาใช้พิสูจน์ตามเงื่อนไขดังกล่าวและไม่สามารถแสวงหาความรับผิดชอบผ่านกระบวนการศาลได้

กลไกนอกกระบวนการยุติธรรม

ในขณะเดียวกัน กลไกการร้องทุกข์นอกกระบวนการยุติธรรมก็ยังไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น ในเดือนกันยายน 2565 นักปกป้องสิทธิฯ ที่อุปรณ์ของพวกเขาถูกโจมตีด้วยสลายแวร์เพกาซได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน ของสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ซึ่งถือเป็น “องค์กรอิสระ” ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญไทย อย่างไรก็ตาม ณ เวลาที่มีการเผยแพร่รายงานฉบับนี้ คณะกรรมการของสภาฯ ยังมิได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับความคืบหน้าในการสืบสวนเรื่องการใช้สลายแวร์ตามที่มีการกล่าวหาแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2567 กสม. ได้มีความคืบหน้าอันมีนัยสำคัญ โดยมีการประกาศผลการวินิจฉัยเกี่ยวกับการใช้สลายแวร์เพกาซในประเทศไทย ทาง กสม. ระบุว่า “*ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้งานสลายแวร์เพกาซโจมตีเพื่อสอดแนมข้อมูล [...]*” เนื่องจากข้อมูลบ่งชี้แวดล้อมต่างๆ เช่น นโยบายของบริษัท NSO Group ที่จะขายสลายแวร์ให้แก่เฉพาะหน่วยงานของรัฐในประเทศต่างๆ เท่านั้น หรือช่วงเวลาของการโจมตีด้วยสลายแวร์ที่มักเกิดขึ้นก่อนการประชุมประท้วง และเอกสารซึ่งแสดงถึงประวัติจัดซื้อสลายแวร์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันโดยกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด³⁵⁸ ทั้งนี้ ทาง กสม. ได้ระบุว่า ได้มีการรวบรวมหลักฐานจาก “ทุกภาคส่วน” รวมถึงหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง³⁵⁹ อีกทั้งยังได้ยืนยันว่า การใช้สลายแวร์เพกาซโจมตีนักปกป้องสิทธิฯ นั้น เป็นการละเมิดสิทธิด้านความเป็นส่วนตัวและก่อให้เกิดความหวาดกลัวและกังวลสำหรับผู้ที่ต้องการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยชอบธรรม³⁶⁰ ข้อค้นพบเหล่านี้คล้ายกับข้อสรุปของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งได้มีการกล่าวไปแล้วเบื้องต้นในส่วนที่ 5.2.1

หลังจากที่มีการวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว กสม. ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีว่าให้มีการสืบสวนเพิ่มเติมเพื่อสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้สลายแวร์เพกาซ รวมทั้งสั่งให้หน่วยงานรัฐที่มีอำนาจในการเรียกข้อมูลที่เป็นความลับเข้ามามีบทบาทนำการสืบสวน³⁶¹ ทางคณะกรรมการฯ บอกว่า เป้าหมายของการสืบสวนดังกล่าวคือการชดเชยให้แก่ผู้ที่ตกเป็นเป้าการโจมตีด้วยสลายแวร์และรับประกันว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก³⁶² นอกจากนี้ยังมีการแนะนำ

³⁵⁶ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับทนายความที่เป็นตัวแทนนักปกป้องสิทธิฯ ที่ถูกโจมตีด้วยสลายแวร์เพกาซในชั้นศาล (สงวนชื่อเต็มเพื่อความปลอดภัย), 29 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

³⁵⁷ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับทนายความที่เป็นตัวแทนนักปกป้องสิทธิฯ ที่ถูกโจมตีด้วยสลายแวร์เพกาซในชั้นศาล, 29 สิงหาคม 2566 (อ้างแล้ว)

³⁵⁸ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.), กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 13/2567, 5 เมษายน 2567, <https://www.nhrc.or.th/NHRCT-Work/Statements-Press-Releases-Open-Letters/Press-Releases/24252.aspx>.

³⁵⁹ กสม., กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 13/2567” (อ้างแล้ว).

³⁶⁰ กสม., กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 13/2567” (อ้างแล้ว).

³⁶¹ กสม., กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 13/2567” (อ้างแล้ว).

³⁶² กสม., กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 13/2567” (อ้างแล้ว).

ให้คณะรัฐมนตรีสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางกำกับดูแลการใช้สเปซแวร์โดยภาครัฐให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน³⁶³

แม้ว่า กสม. จะได้ดำเนินการอันสำคัญดังกล่าวไปข้างต้นเพื่อแก้ปัญหาข้อห่วงกังวลเรื่องสิทธิมนุษยชนในกรณีของสเปซแวร์เพกาซัสไปแล้ว แต่ กสม. ก็มิได้มีอำนาจโดยตรงในการบังคับให้หน่วยงานรัฐดำเนินการตามข้อเสนอแนะของตน³⁶⁴ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าเสียดายว่า แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ยังตั้งข้อสังเกตว่า คณะรัฐมนตรียังไม่ได้ดำเนินการใดๆ เพื่อปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ กสม. ณ ขณะที่เผยแพร่รายงานฉบับนี้

สำหรับกรณีที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามในโลกออนไลน์ นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI บอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า พวกเขาไม่เคยพยายามใช้กลไกของคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ วลพ.) ภายใต้ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งสามารถรับเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศได้ โดยส่วนใหญ่แล้ว เหตุผลก็คือ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ มีข้อยกเว้นที่ไม่อนุญาตให้ยื่นเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศที่กระทำในนามของศาสนาภายใต้มาตรา 17 ของ พ.ร.บ. ฉบับนี้³⁶⁵ **นาตา ไชยจิตต์** บอแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า

“เราเคยใช้กลไกของคณะกรรมการ วลพ. อยู่บ่อยๆ เพื่อช่วยเหลือคนข้ามเพศคนอื่นๆ ที่ประสบกับการเลือกปฏิบัติ น่าเสียดายที่เราใช้กลไกนี้กับตัวเองไม่ได้ เนื่องจากข้อจำกัดในปัจจุบัน ที่ห้ามไม่ให้คณะกรรมการแต่งตั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา”³⁶⁶

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยยังคงไม่ให้การตอบสนองต่อข้อกังวลที่เกี่ยวข้องกับ TfGBV ที่ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติได้หยิบยกขึ้นมา ในเดือนเมษายน 2566 ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติสี่คน ได้เขียนจดหมายถึงรัฐบาลไทยเพื่อแสดงข้อกังวลเกี่ยวกับการใช้สเปซแวร์เพกาซัส และความล้มเหลวของรัฐบาลในการคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายของการสอดแนมที่ผิดกฎหมาย³⁶⁷ พวกเขาได้ร้องขอข้อมูลจากรัฐบาล รวมถึง “มาตรการที่มีอยู่เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบของบุคคลทั้ง 35 คนที่กล่าวถึงข้างต้น รวมถึงบุคคลอื่นๆ ในประเทศไทยที่ตกเป็นเป้าหมายของการสอดแนมด้วยสเปซแวร์”³⁶⁸ ณ เวลาที่มีการเผยแพร่รายงานฉบับนี้ รัฐบาลยังไม่ได้ให้การตอบสนองที่เป็นสาระสำคัญแก่ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติเลย³⁶⁹

³⁶³ กสม., กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 13/2567” (อ้างแล้ว).

³⁶⁴ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 นั้น กสม. มีภารกิจในการให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐเพียงต้องรายงานกลับไปยังคณะกรรมการฯ หากว่าไม่สามารถดำเนินการหรือปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าวได้ ดูเพิ่มเติมที่ ประเทศไทย,พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2560), มาตรา 36 และ 43.

³⁶⁵ สัมภาษณ์นาตา ไชยจิตต์, 23 พฤศจิกายน 2566

³⁶⁶ สัมภาษณ์นาตา ไชยจิตต์, 23 พฤศจิกายน 2566

³⁶⁷ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติ, หนังสือถึงรัฐบาลไทยว่าด้วยการใช้สเปซแวร์เพกาซัส, 19 เมษายน 2566, เอกสารอ้างอิงองค์การสหประชาชาติ AL THA 1/2023, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=27942>

³⁶⁸ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติ, หนังสือถึงรัฐบาลไทยว่าด้วยการใช้สเปซแวร์เพกาซัส (อ้างแล้ว)

³⁶⁹ รัฐบาลได้ยื่นคำขอรับเพื่อยอมรับการได้รับจดหมายจากผู้รายงานพิเศษสหประชาชาติเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2566 และระบุว่า “ข้อมูลที่จะได้รับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยจะได้รับการส่งต่อไปให้ท่านต่อไปในเวลาอันสมควร” อย่างไรก็ตาม รัฐบาลยังไม่ได้ให้คำตอบเพิ่มเติมที่เป็นสาระสำคัญหลังจากนั้น โปรดอ่านจดหมายตอบกลับเบื้องต้นที่ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadFile?gId=37491>

ในเดือนสิงหาคม 2566 ผู้เชี่ยวชาญของสหประชาชาติหกคนได้เขียนจดหมายถึงรัฐบาลไทยเพื่อแสดงข้อกังวลว่า บทความออนไลน์บนเว็บไซต์ Pulony นั้นเท่ากับ **“การคุกคามด้วยเหตุแห่งเพศ”** โดยใช้ถ้อยคำด่าทอที่ย่ำยีศักดิ์ศรี อันมีรากเหง้ามาจากความเกลียดชังผู้หญิงเพื่อโจมตีนักปกป้องสิทธิฯ หญิง³⁷⁰ ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า **“รูปแบบการเซ็นเซอร์ เนื่องจากอคติทางเพศที่แพร่หลายและร้ายแรงที่สุดคือการใช้ความรุนแรงทางเพศและด้วยเหตุแห่งเพศ วาจา สร้างความเกลียดชัง และการบิดเบือนข้อมูลในโลกออนไลน์เพื่อปิดปากผู้หญิง”**³⁷¹ รัฐบาลได้ตอบกลับด้วยการยืนยัน อีกครั้งถึงการปฏิเสธความรับผิดชอบของ กอ.รมน.³⁷²

ในจดหมายตอบสนองต่อผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติ รัฐบาลได้ชี้แจงท่าทีเกี่ยวกับเว็บไซต์ Pulony ว่า **“การโจมตี ด้วยเหตุแห่งเพศ”** ในโลกออนไลน์ถือเป็นความผิดทางอาญาภายใต้ พ.ร.บ.คอมฯ อย่างไรก็ตาม นักกิจกรรมหลายคน ได้แสดงข้อกังวลต่อแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ว่าพวกเขาไม่ประสงค์ที่จะยื่นคำร้องทางอาญาเพื่อตอบโต้ต่อ TfGBV³⁷³ ตามความเห็นของพวกเขา การกระทำให้การพูดเป็นความผิดทางอาญาอาจขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวกับสิทธิในเสรีภาพการแสดงออก พวกเขาจึงถือว่าทางเลือกนี้ขัดแย้งกับอุดมการณ์ของตน³⁷⁴

โดยสรุปแล้ว บทนี้ได้ให้อธิบายโดยละเอียดถึงรูปแบบของ TfGBV 2 ประเภทหลักที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญ ในขณะที่พวกเขาใช้พื้นที่ดิจิทัลเพื่อการเคลื่อนไหวของตนเอง รูปแบบของ TfGBV เหล่านี้ฝังรากลึก อยู่ในการกดขี่ซ้อนทับจากบรรทัดฐานของระบอบชายรักต่างเพศเป็นใหญ่ของสังคม และการกดขี่เสรีภาพ ชั้นพื้นฐานจากรัฐบาล การที่ช่องทางทั้งในกระบวนการยุติธรรมและไม่ใช้กระบวนการยุติธรรมขาดประสิทธิภาพนั้น ทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ตกอยู่ในวังวนแห่งการลายนวลพันผิด บทต่อไปจะสำรวจเพิ่มเติมว่าปรากฏการณ์นี้ส่งผลเสีย ต่อความสามารถของนักปกป้องสิทธิฯ ในการดำเนินการเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนต่อไปอย่างไร

---

³⁷⁰ ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติ, หนังสือถึงรัฐบาลไทยว่าด้วยการใส่ร้ายป้ายสีนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง, 18 สิงหาคม 2566, เอกสารอ้างอิงองค์การสหประชาชาติ AL THA 3/2023, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=28290>

³⁷¹ ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติ, หนังสือถึงรัฐบาลไทยว่าด้วยการใส่ร้ายป้ายสีนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง (อ้างแล้ว)

³⁷² คณะผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำกรุงเจนีวา, คำตอบต่อหนังสือของผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติเรื่องการใส่ร้ายป้ายสีนักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 7 ธันวาคม 2566, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadFile?gId=37847>

³⁷³ ดูคำชี้แจงของรัฐบาลได้ที่ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติ, หนังสือถึงรัฐบาลไทยว่าด้วยการใส่ร้ายป้ายสีนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิง, 18 สิงหาคม 2566, AL THA 3/2023, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=28290>

³⁷⁴ โปรดอ่านตัวอย่างที่ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับสิริภพ อัตโตหิ, 22 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ และปณิทยา สิทธิจิรวัฒน์กุล, 23 สิงหาคม 2566

6. บรรยากาศแห่งความหวาดกลัว: การปิดปากนักปกป้องสิทธิ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI

“นักปกป้องสิทธิที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI หลายคนรู้สึกโดดเดี่ยวเพราะไม่มีใครคอยช่วยเหลือสนับสนุน เวลาเขาเจอกับความรุนแรงทางเพศในโลกออนไลน์... เมื่อวันหนึ่งพอเราแตกสลาย ก็ไม่มีทางที่จะกลับมาเป็นเหมือนเดิมได้อีก บ่อยครั้งที่หลายๆ คนถูกปล่อยให้เหลือเพียงทางเลือกเดียว นั่นคือเดินจากไปเงียบๆ และหยุดการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของตัวเองไป”³⁷⁵

อังคณา นีละไพจิตร นักปกป้องสิทธิฯ หญิงผู้มียศบวชสำคัญ

คำว่า “**บรรยากาศแห่งความหวาดกลัว**” (chilling effect) ได้รับการนิยามว่า “ผลกระทบเชิงลบที่การดำเนินการใดๆ ของรัฐมีต่อบุคคลธรรมดาและ/หรือนิติบุคคล และส่งผลให้พวกเขาถูกหักห้ามล่วงหน้าจากการใช้สิทธิหรือปฏิบัติหน้าที่ทางวิชาชีพของตน เนื่องจากกลัวจะถูกดำเนินการทางกฎหมายของรัฐซึ่งอาจนำไปสู่การลงโทษ หรือผลกระทบในทางที่ไม่เป็นทางการ เช่น การข่มขู่ การโจมตี หรือการใส่ร้ายป้ายสี”³⁷⁶ การดำเนินการของรัฐดังกล่าวนี้ยังรวมถึงการละเว้นหรือการปฏิเสธที่จะดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐด้วย³⁷⁷ บรรยากาศแห่งความหวาดกลัวจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ประชาชนเซ็นเซอร์ตนเอง และปรับพฤติกรรมหรือคำพูดให้เป็นไปตามแนวทางที่สังคมยอมรับมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบในเชิงลบ เช่น การถูกลงโทษตามกฎหมาย การละเมิดความเป็นส่วนตัว และผลเสียทางสังคมอื่นๆ เป็นต้น³⁷⁸

³⁷⁵ สัมภาษณ์อังคณา นีละไพจิตร, 10 พฤศจิกายน 2566

³⁷⁶ Laurent Pech, *The Concept of Chilling Effect: Its Untapped Potential to Better Protect Democracy, The Rule of Law, and Fundamental Rights in the EU* (แนวคิดเรื่องบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว: ศักยภาพที่ยังไม่ได้รับการนำมาใช้อย่างเต็มที่ในการคุ้มครองประชาธิปไตย นิติธรรม และสิทธิขั้นพื้นฐานในสหภาพยุโรปให้ดียิ่งขึ้น), มีนาคม 2564, <https://www.opensocietyfoundations.org/publications/the-concept-of-chilling-effect>, หน้า 4

³⁷⁷ Laurent Pech, *The Concept of Chilling Effect* (แนวคิดเรื่องบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว) (อ้างแล้ว), หน้า 4

³⁷⁸ Jonathon W. Penney, *Understanding Chilling Effects* (การทำความเข้าใจบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว), 2565, https://digitalcommons.osgoode.yorku.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=4074&context=scholarly_works/, หน้า 1455 ในงานวิจัยนี้ โจนารอน ดับเบิลยู. เพนนีย์ได้อธิบายถึงธรรมชาติ “เชิงประสิทธิผล” ของบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวซึ่ง “ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการทำให้ต้องหยุดพูดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแสดงออกด้วยคำพูดและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคมด้วย”

ในงานวิจัยชิ้นนี้ แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลพบว่า บรรยากาศแห่งความหวาดกลัวได้เกิดขึ้นและทวีความรุนแรงขึ้นในหมู่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เนื่องจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence หรือ TfGBV) หลังจากประสบกับความรุนแรงในพื้นที่ดิจิทัลและพบว่าตนเองไม่สามารถทวงถามความรับผิดชอบได้ นักปกป้องสิทธิฯ ต้องเผชิญกับผลกระทบต่อสุขภาพจิต พวกเขาเริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดความไม่ไว้วางใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และจำกัดตนเองหรือถอนตัวจากการทำกิจกรรม บรรยากาศแห่งความหวาดกลัวนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อคนที่ตกเป็นเป้าหมายโดยตรงของการสอดแนมหรือการคุกคามในโลกออนไลน์เท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อคนอื่นๆ ในกลุ่มที่พวกเขาทำกิจกรรมอยู่ด้วย

6.1 ผลกระทบด้านสุขภาพจิต

TfGBV ได้นำไปสู่ผลกระทบด้านลบต่อสุขภาพจิตของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI อย่างร้ายแรง หลังจากเผชิญกับการโจมตีในพื้นที่ดิจิทัล นักปกป้องสิทธิฯ จำนวนมากต้องประสบกับปัญหาภาวะตั้งเครียดหลังเผชิญเหตุการณ์สะเทือนขวัญ หวาดระแวง ซึมเศร้า และวิตกกังวล ซึ่งจะนำไปสู่อันตรายร้ายแรงต่อร่างกาย ดังที่ **ดารานี ทองศิริ** พุดในฐานะนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนาร์ว่า “ความรุนแรงในโลกออนไลน์ไม่ได้ทำให้เราเจ็บปวดน้อยกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกออฟไลน์ตรงไหนเลย”³⁷⁹

กรณีศึกษาที่ 9

ปณิตสิริ จิระฐากรณ์: "เรารู้สึกเหมือนถูกข่มขืนทางออนไลน์ด้วยเพกาซัส"

ปณิตสิริ จิระฐากรณ์ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักกิจกรรมในกลุ่มศาลายาเพื่อประชาธิปไตย ผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่นำโดยเยาวชน เธอตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาซัส โดยประมาณวันที่ 17 สิงหาคม 2564 เธอรู้สึกช็อกเพราะแม้ว่าเธอจะมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วง แต่เธอก็ทำงานอยู่เบื้องหลังมาโดยตลอด “เราแปลกใจจริงๆ ที่ถูกโจมตีด้วยเพกาซัส เพราะไม่เคยออกหน้าเลย จะให้สัมภาษณ์สักครั้งก็ยังไม่เคย... เรายังสงสัยอยู่เลยทำไมถึงเป็นเรา” ตั้งแต่ก่อนถูกสปายแวร์เพกาซัสโจมตี ปณิตสิริก็ได้พยายามเปลี่ยนวิธีสื่อสารของตัวเองอยู่แล้ว เธอรู้ว่านักกิจกรรมในฮ่องกงใช้แอป Telegram ในการรับส่งข้อความจึงคิดว่าแอปนี้เป็นช่องทางที่ปลอดภัยมากกว่า

“เวลาวางแผนการชุมนุมประท้วง เราต้องมาเจอหน้ากัน ตอนที่ใช้ Line มีข้อมูลบางอย่างรั่วไหล เราเลยเปลี่ยนมาใช้ Telegram เราพูดคุยกับคนในแชท Line ของเราว่าจะไปในสถานที่บางที่ แล้วพอเราไปถึงที่นั่น ตำรวจก็รออยู่เรียบร้อยแล้ว เราจึงจำกัดจำนวนคนในกลุ่มแล้วเปลี่ยนไปใช้อีกแอป”³⁸⁰

หลังถูกสปายแวร์เพกาซัสโจมตี ปณิตสิริเล่าว่า เธอเผชิญกับการข่มขู่คุกคามจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น เธอจึงยังทำการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงความปลอดภัยเพิ่มขึ้นให้ตัวเอง

“เราระวังตัวขึ้นมาก เปลี่ยนเบอร์ ไม่เก็บข้อมูลไว้ในโทรศัพท์อีกแล้ว... เรากังวลเรื่องรูปถ่ายส่วนตัวกับรูปครอบครัว เลยส่งโทรศัพท์ให้ iLaw ตรวจสอบการติดตั้งสปายแวร์ หลังจากนั้นก็เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์ทันที... แต่แม้จนถึงทุกวันนี้ เรายังได้รับสายจากตำรวจ ไม่ว่าจะเปลี่ยนเบอร์กี่ครั้ง เขาก็จะหาเจอเบอร์เราเจออยู่ดี”

³⁷⁹ สัมภาษณ์ดารานี ทองศิริ, 4 ธันวาคม 2566

³⁸⁰ สัมภาษณ์ปณิตสิริ จิระฐากรณ์, 27 สิงหาคม 2566

การสะสมของทั้งการสอดแนมและการข่มขู่คุกคามในพื้นที่ดิจิทัลและพื้นที่ออฟไลน์นั้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของเธออย่างรุนแรง “เราอ่อนไม่หลับ ทั้งตื่นขึ้นมากกลางดึก ทั้งฝันร้าย... ปัญหาทุกอย่างมันมากองสะสมรวมกันในเวลาเดียวกัน มันไม่ใช่ว่ามีแค่ปัญหาเรื่องนี้เรื่องเดียว”

ปณทิสริต้องพึ่งการบำบัดเพื่อฟื้นฟูจากการได้รับบาดเจ็บทางจิตใจ และปัจจุบันไม่ได้มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวแล้ว เธอเชื่อว่าตนเองจะตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์ อีกครั้งหากกลับไปมีบทบาทในการเคลื่อนไหวอีก “ตอนนี้เราคิดว่าตัวเองคงหลุดจากการจับตาไปแล้ว แต่ถ้ากลับไปจัดการชุมนุมอีก พวกเขาจะใช้สปายแวร์กับเราแน่นอน”

ปณทิสริยังคงหวังที่จะได้เห็นความโปร่งใสและความรับผิดชอบในระดับหนึ่งเกี่ยวกับการใช้สปายแวร์ในอนาคต “เราอยากให้นักไทยรู้ว่า รัฐบาลที่แล้วละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของพวกเขาอย่างรุนแรง เรารู้สึกเหมือนถูกข่มขู่ทางออนไลน์ด้วยเพกาซัส และก็ต้องการให้มีใครสักคนรับผิดชอบกับเรื่องที่เกิดขึ้น”³⁸¹

นักปกป้องสิทธิฯ หญิง **ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล** ต้องเผชิญกับภาวะซึมเศร้าหลังได้รับข้อความที่แสดงความเกลียดชังผู้หญิงและดูหมิ่นเหยียดหยามบนโซเชียลมีเดียจำนวนมาก “เวลาเห็นข้อความเหล่านี้ที่แสดงการเหยียดเพศหรือคุกคามทางเพศ เราเคยร้องไห้หนักมาก มันเกินจะรับไหว เรา รู้สึกเหมือนเราทำอะไรไม่ได้เลย และไม่รู้ว่าต้องทำอย่างไร การโจมตีรูปลักษณ์และชีวิตส่วนตัวเรายังเจ็บปวดเป็นพิเศษ เพราะมันไม่ใช่การวิพากษ์วิจารณ์ที่สร้างสรรค์ ความเห็นพวกนี้มันบาดลึกเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวตนของเรา จนเริ่มมีภาวะซึมเศร้าเนื่องจากการโจมตีในโลกออนไลน์พวกนี้ ตอนนี้ก็ค่อยๆ ดีขึ้นแล้ว แต่กระบวนการนั้นก็ทำให้ต้องตัดขาดจากโลกออนไลน์เป็นระยะๆ”³⁸²

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลสังเกตว่า มุสลิมที่เป็น LGBTI ก็ยังเผชิญกับการเลือกปฏิบัติหลายประการที่ซ้อนทับกันเนื่องจากอัตลักษณ์ทางศาสนาและเพศของพวกเขา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจอย่างมาก³⁸³ สามนักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศมุสลิม ได้แก่ **มณูญ วงษ์มะเซาะห์ อิษยอานิกม์ ชิตวิเศษ** และ **นาตา ไชยจิตต์** ประสบผลกระทบต่อสุขภาพจิตอย่างรุนแรง เนื่องจากประสบการณ์ของการถูกคุกคามและข่มขู่ในโลกออนไลน์ด้วยเหตุแห่งเพศจากผู้ที่มีความคิดเห็นทางศาสนาอย่างรุนแรง ซึ่งเริ่มขึ้นหลังจากที่พวกเขาเริ่มออกมาพูดถึงสิทธิของ LGBTI ในชุมชนมุสลิมผ่านแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์ นาตาเล่าให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ฟังถึงการต่อสู้ดิ้นรนกับภาวะซึมเศร้าของเธอ หลังจากถูกข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงและคำวิจารณ์ต่อต้านผู้หญิงข้ามเพศในโลกออนไลน์เป็นเวลาหลายเดือน

“ถ้าหัวใจเราเป็นกระจก การคุกคามในโลกออนไลน์ทั้งหมดก็เป็นสิ่งที่ค่อยๆ กระทบกระจกจนสุดท้ายมันก็แตกออกเป็นเสี่ยงๆ มันทำลายเราโดยสิ้นเชิงจนแทบจะข่มตาหลับไม่ลง มาเกินครึ่งปีแล้ว”³⁸⁴

³⁸¹ สัมภาษณ์ปณทิสริ จิรฎอรณ, 27 สิงหาคม 2566

³⁸² สัมภาษณ์ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล, 23 สิงหาคม 2666

³⁸³ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญอิสระแห่งสหประชาชาติ วิกตอร์ มาตริกาล-บอร์ลอส ระบุไว้ว่า “ทัศนคติแบบกีดกันสามารถส่งผลกระทบต่อร้ายแรงเชิงลบต่อความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี และจิตวิญญาณของบุคคลที่เป็น LGBT ซึ่งมักถูกตีตรา ตีตรา และกีดกันออกจากชุมชนศาสนาและความเชื่อเพียงเพราะตัวตนของพวกเขาเท่านั้น” โปรดอ่านรายงานของผู้เชี่ยวชาญอิสระว่าด้วยการคุ้มครองจากความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศ เสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือความเชื่อ และเสรีภาพจากความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศ, 7 มิถุนายน 2566, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/53/37

³⁸⁴ สัมภาษณ์นาตา ไชยจิตต์, 23 พฤศจิกายน 2566

อิชย์อาณานิคม ชิตวิเศษ ก็ต้องต่อสู้กับภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวลไม่ต่างกัน “เราเคยภูมิใจในตัวเองที่ยืนยันแข็งและเป็นคนคอยเติมพลังงานให้การเคลื่อนไหวของตัวเองอยู่ตลอดเวลา แต่ทุกวันนี้ เราแทบจะทำอะไรไม่ได้เลยเพราะปัญหาด้านสุขภาพจิตที่มี”³⁸⁵

สำหรับ **มบุญ วงษ์มะเขาะห์** TfGBV ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจจนนำไปสู่การพยายามฆ่าตัวตายในที่สุด เนื่องจากเธอรู้สึกได้รับบาดเจ็บทางจิตใจอย่างรุนแรง โดยเฉพาะการคุกคามจากสมาชิกในครอบครัวของเธอเอง “เราจะตื่นตระหนกทุกครั้งที่ได้ยินเสียงโทรศัพท์ดัง เพราะอาจเป็นคนในครอบครัวโทรมาต่อว่าเราก็ได้ เราเคยถึงขนาดพยายามกินยาหรือกรีดข้อมือตัวเองเพื่อให้ทุกอย่างมันจบเสียที เพราะเราแทบจะทนไม่ไหวแล้ว” เธอเล่าให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลฟัง³⁸⁶

ผลกระทบต่อสุขภาพจิตเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวในหมู่พนักงานปกป้องสิทธิที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เนื่องจากนำไปสู่ภาวะหมดไฟและไม่สามารถทำกิจกรรมเคลื่อนไหวได้อีกต่อไป ตัวอย่างเช่น **ปณิสา สิทธิจรรณกุล** เชื่อว่าประสบการณ์ที่เธอมีไม่ใช่เรื่องเฉพาะตัว เธอบอกว่า “เราสังเกตเห็นว่า พวกเรานั่นสูญเสียนักกิจกรรมจำนวนมากเหลือเกิน เพราะเขารู้สึกเจ็บปวด ได้รับบาดเจ็บทางจิตใจ และหมดไฟจนไปต่อไม่ไหวอีก เราจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดูแลกันและกัน”³⁸⁷

6.2 การยุติการเคลื่อนไหว

อีกผลกระทบหนึ่งของ TfGBV คือการทำให้พนักงานปกป้องสิทธิที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เกิดความไม่ไว้วางใจและหวาดระแวงเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของตนเอง แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล พบว่ามีหลายคนที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปโดยจำกัดหรือหยุดใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือช่วยในการทำกิจกรรม

6.2.1 การสูญเสียความไว้วางใจ

ผู้ที่ถูกเป็นเป้าของสปายแวร์เพกาศ์บออกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า การที่ไม่มีความโปร่งใสและไม่มีผู้ใดต้องรับผิดชอบกับการใช้สปายแวร์นั้น ได้เป็นเสมือนตัวเร่งปฏิกิริยาที่ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในกลุ่มนักกิจกรรมด้วยกัน **นิรากร อ่อนขาว** ยกตัวอย่างของความหวาดระแวงที่กลุ่มผู้ประท้วงของเธอมีส่วนร่วมว่า

“มันมีเหตุการณ์ที่ข้อมูลลับบางส่วนของกลุ่มหลุดออกไป ตอนแรกพวกเราระแวงกันมาก และคิดว่าในกลุ่มของเราหนอนที่คอยสืบข้อมูลอยู่ แต่พอรู้ว่าเราตกเป็นเป้าของสปายแวร์เพกาศ์บ ก็คงไม่น่าแปลกใจแล้วว่าพวกเขาจะได้ข้อมูลพวกนั้นไป”³⁸⁸

ในทำนองเดียวกัน **ปณิสา สิทธิจรรณกุล** บอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า มีบัญชีและเพจที่สนับสนุนรัฐบาลบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก ซึ่งติดตามนักกิจกรรมเพื่อเรียกร้องประชาริปไตยอย่างใกล้ชิด และมีข้อมูลเชิงลึกอย่างละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างและกิจกรรมของขบวนการเคลื่อนไหว ข้อมูลเชิงลึกดังกล่าวจะถูกนำมาใช้โจมตีและนำข้อมูลของนักกิจกรรมไปเผยแพร่ในโลกออนไลน์

³⁸⁵ สัมภาษณ์อิชย์อาณานิคม ชิตวิเศษ, 28 สิงหาคม 2566

³⁸⁶ สัมภาษณ์มบุญ วงษ์มะเขาะห์, 23 สิงหาคม 2566

³⁸⁷ สัมภาษณ์ปณิสา สิทธิจรรณกุล, 23 สิงหาคม 2666

³⁸⁸ สัมภาษณ์นิรากร อ่อนขาว, 13 พฤศจิกายน 2566

“มีบัญชี Twitter บัญชีหนึ่งที่โพสต์รูปกิจกรรมของพวกเราอย่างสม่ำเสมอ และใกล้ชิดมาก รูปที่ดูเหมือนจะถูกถ่ายจากทุกซอกทุกมุม เราเชื่อว่าเขามีทีมงานขนาดใหญ่ ย้อนกลับไปในปี 2563 เราเคยพยายามอย่างหนักที่จะหาว่าใครอยู่เบื้องหลังบัญชีนี้ แต่ก็คว้าน้ำเหลว และยังมีเพจ Facebook หนึ่งที่คอยโพสต์เพื่อเปิดเผยตัวตนสมาชิกในกลุ่มของเรา มันเป็นสถานการณ์ที่น่ากลัวมาก เพราะทำให้พวกเราสงสัยว่าจะมีคนแฝงตัวเข้ามาแทรกซึมในกลุ่มของเราหรือเปล่า คุณจะไวใจใครจริงๆ ไม่ได้เลย”³⁸⁹

การคุกคามในโลกออนไลน์ยังมีบทบาทสำคัญในการร่อนเซาะความไว้วางใจและบ่อนทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหมู่นักปกป้องสิทธิฯ ด้วย มันก่อให้เกิดความหวาดระแวงร่วมกัน ซึ่งทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวอ่อนแอลงและนำไปสู่ความตึงเครียดและความขัดแย้งภายในกลุ่ม ตัวอย่างเช่น **อินทรา เจริญปุระ** (ดูกรณีศึกษา 10) บอกแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนลว่าเธอจะไม่มีทางกลับไปเคลื่อนไหวเรียกร้องอีก ส่วนหนึ่งก็เพราะความไม่ไว้วางใจที่เกิดจากการบิดเบือนข้อมูลที่ต้องเจอ

กรณีศึกษาที่ 10

© Summer Panadd

อินทรา เจริญปุระ: “ไม่มีทางกลับไปเคลื่อนไหวได้อีก”

อินทรา เจริญปุระ เป็นที่รู้จักกันดีในวงการบันเทิงในฐานะนักแสดงและนักร้องผู้ประสบความสำเร็จอย่างไรก็ดี ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เธอกลายมาเป็นที่รู้จักจากการร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการชุมนุมประท้วงเพื่อประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน

จากประสบการณ์หลายสิบปีในกองถ่าย เธอได้สังเกตว่าที่ชุมนุมประท้วงยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเช่นห้องน้ำ โดยเฉพาะสำหรับผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศ ดังนั้นเธอจึงได้เริ่มจัดหาห้องน้ำเคลื่อนที่ตามสถานที่ชุมนุมประท้วงต่างๆ เธอบอกว่า “ถ้าไปดูในที่ชุมนุม เราจะเห็นเด็กผู้หญิงไปร่วมเยอะแยะ แต่พวกเขาหาห้องน้ำเข้าไต่ยาก มันก็แสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้หญิงไปร่วมชุมนุมมันไม่ใช่เรื่องง่าย ก็เลยเป็นจุดเริ่มต้นเล็กๆ จากนั้นก็ทำอะไรอีกมากมาย”³⁹⁰ หลังจากนั้น อินทราได้มีบทบาทใหญ่ขึ้นในการจัดการด้านการเงินและการจัดหาขนส่งอุปกรณ์ต่างๆ ระหว่างการชุมนุมขนาดใหญ่ในช่วงปี 2563-2564³⁹¹

³⁸⁹ สัมภาษณ์ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล, 23 สิงหาคม 2666 หลังจากสืบสวนบัญชีโซเชียลมีเดียที่ถูกกล่าวถึงในระหว่างการสัมภาษณ์แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนลพบว่าบัญชี Twitter ที่ปณิสาถูกกล่าวถึงนั้นยังคงใช้งานอยู่ในขณะเดียวกัน เพจ Facebook นั้นได้หายไปแล้ว และไม่สามารถตรวจสอบโพสต์ได้ในขั้นตอนนี้ อย่างไรก็ตาม คำให้การของปณิสาสอดคล้องกับนิรสารที่ก๊กกล่าวถึงเพจ Facebook เดียวกันและเหตุการณ์ Doxing เดียวกันเช่นกัน

³⁹⁰ สัมภาษณ์อินทรา เจริญปุระ, 16 พฤศจิกายน 2566

³⁹¹ สัมภาษณ์อินทรา เจริญปุระ, 16 พฤศจิกายน 2566

ด้วยเหตุนี้ อินทราต้องถูกดำเนินคดีหมิ่นประมาทกษัตริย์ ยุยงปลุกปั่น และละเมิดพรก. จุกเงิน จากการร่วมชุมนุมประท้วงครั้งต่างๆ³⁹² อีกทั้งเธอยังตกเป็นเป้าของการใช้สลายแวร์เพกซ์หลายครั้งตลอดเดือนเมษายน จนถึงเดือนมิถุนายน 2564 เธอไม่ได้ถูกพุ่งเป้าโจมตีด้วยสลายแวร์เท่านั้น แต่เช่นเดียวกับนักกิจกรรมหลายคนที่ถูกคุกคามบนเน็ต อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ เธอเชื่อว่าเธอถูกโจมตีในโลกออนไลน์ด้วยปฏิบัติการข่าวสารของภาครัฐ³⁹³

อินทราเล่าว่า บัญชีผู้ใช้ที่สนับสนุนรัฐบาล ซึ่งเธอสงสัยว่าเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการข่าวสารของรัฐ ได้มีส่วนในการสร้างและเผยแพร่ข่าวปลอมเกี่ยวกับเธอ เพื่อสร้างความแตกแยกในกลุ่มนักกิจกรรม

“คนหลายคนมองว่า ปฏิบัติการข่าวสารเป็นอะไรที่ดูออกและไม่ได้ทำแบบจลาจลแบบยล แต่เราเชื่อว่า มีปฏิบัติการที่แยบยลกว่าที่เราคิด ในปี 2564 มีการปล่อยคำโกหกและข่าวลือเกี่ยวกับเรา และนักกิจกรรมบางคนก็มาเห็นและเชื่อมั่น เรา รู้สึกเหมือนถูกหักหลัง จนผลัดตัวออกจากขบวนการเคลื่อนไหวในที่สุด เพราะไม่เหลือความเชื่อใจอีก ทุกอย่างมันเริ่มจากแค่ข่าวลือของปฏิบัติการข่าวสาร แต่พอคนใกล้ตัวเชื่อ มันก็ยิ่งเจ็บปวด พอเราไม่ได้รับการสนับสนุนทางจิตใจจากคนในขบวนการเดียวกัน มันก็ยิ่งรู้สึกแย่”³⁹⁴

สุดท้าย อินทราไม่สามารถเคลื่อนไหวต่อได้อีกต่อไปและปลีงตัวออกจากขบวนการทั้งหมด ผลกระทบทางจิตใจนั้นรุนแรงจนเธอไม่สามารถทำงานในฐานะนักแสดงได้เป็นเวลาเกือบหนึ่งปี เธอกล่าวว่า *“มันเป็นความเศร้าในใจลึกๆ เรื่องที่ตรงเจ [เพกซ์] ก็ยิ่งทำให้แยลงไปอีก จนต้องใช้เวลาเกือบปีกว่าจะรักษาตัวเองขึ้นมาได้... ตอนนี้เราไม่มีทางกลับไปเคลื่อนไหวได้อีก”³⁹⁵*

การค้นพบของแอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลเน้นย้ำว่า การสูญเสียความไว้วางใจที่เกิดจาก TfGBV นั้นส่งผลเสียร้ายแรงต่อความสามารถของนักปกป้องสิทธิฯ ในการเคลื่อนไหวเพื่อขอร้องร้องของตน ความไม่ไว้วางใจกลายเป็นแรงกดดันจากความรู้สึกเป็นชุมชนในหมู่ผู้ปกป้องสิทธิฯ ต้องสลายไป และสร้างความแตกแยกในหมู่พวกเขา และยังบีบบังคับให้พวกเขาไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างเต็มที่ ท่ามกลางความไม่แน่นอนและความหวาดระแวง

6.2.2 การเซ็นเซอร์ตนเอง

แอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลได้บันทึกถึงแบบแผนที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI หันมาใช้ในการเซ็นเซอร์ตนเองในพื้นที่ออนไลน์ เพื่อเป็นกลไกในการปกป้องตนเอง หลังได้รับผลกระทบจาก TfGBV หลายคน รวมถึง **อังคณา นีละไพจิตร** ซึ่งประสบกับปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย (ดูกรณีศึกษาที่ 11) ได้ตัดสินใจที่จะงดแสดงความคิดเห็นในบางประเด็น หรือหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในการอภิปรายสาธารณะเพื่อไม่ให้เกิดการใช้ความรุนแรงเพิ่มเติม

³⁹² ดูตัวอย่างคดีที่เธอต้องเผชิญที่ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, เปิดฟ้องคดี ม.112-116 ชุมนุม #ปลดอาวุธศักดินาไทยที่หน้าราบ 11 หลังอัยการฟ้องครบ 8 ราย, 30 พฤศจิกายน 2564, <https://tlhr2014.com/archives/38375>; ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, ยื่นฟ้อง พ.ร.ก. จุกเงินฯ แล้ว “ราษฎรออนไลน์” ชุมนุมหน้า สก. กู๋เขียว ก่อนศาลให้ประกันมีเงื่อนไขห้ามทำอีก “ทนาย” ชี้กระบวนการใช้ กม. “ไม่สม่ำเสมอ” 10 มีนาคม 2565, <https://tlhr2014.com/archives/41171>

³⁹³ สัมภาษณ์อินทรา เจริญปุระ, 16 พฤศจิกายน 2566

³⁹⁴ สัมภาษณ์อินทรา เจริญปุระ, 16 พฤศจิกายน 2566

³⁹⁵ สัมภาษณ์อินทรา เจริญปุระ, 16 พฤศจิกายน 2566

อังคณา นีละไพจิตร: “มีคนกำลังจับตาทุกความเคลื่อนไหวของเราอยู่ตลอด”

อังคณา นีละไพจิตร อุทิศชีวิตให้กับการทำงานกิจกรรม เมื่อสมชาย นีละไพจิตร สามีของเธอผู้เป็นนักกฎหมาย ด้านสิทธิมนุษยชนได้ตกเป็นเหยื่อของเหตุการณ์การบังคับบุคคลให้สูญหายในวันที่ 12 มีนาคม 2547 อังคณา ได้จัดตั้งมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพขึ้น และเธอยังเคยได้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ของประเทศไทยระหว่างปี 2559-2562 ในปัจจุบัน เธอเป็นสมาชิกผู้เชี่ยวชาญของคณะกรรมการแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยการกระทำที่บุคคลสูญหาย

ตั้งแต่เธอเริ่มกิจกรรมเคลื่อนไหวหลังการหายตัวไปของสามี อังคณาต้องถูกโจมตีทางโซเชียลมีเดียบ่อยครั้ง รวมถึงปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีที่ใช้การบิดเบือนข้อมูลเป็นอาวุธ และใช้ภาษาที่เป็นการดูถูกและ เต็มไปด้วยความเกลียดชังกับเธอ³⁹⁶

“เราใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเป็นประจำเพื่อแสดงข้อกังวลต่างๆ ด้านสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่สิทธิของผู้ลี้ภัย ไปจนถึงสิทธิของชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูใน จชต. มีบัญชีนิรนามจำนวนมากที่จะนำเรื่องการหายตัวไปของสามี และคำดูหมิ่นเรื่องเพศมาโจมตีเรา เช่น เมื่อพูดถึงสิทธิของชาวโรฮิงญาหรือชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู ก็จะได้รับความคิดเห็นว่าเราอยากมีเพศสัมพันธ์กับพวกเขาเพราะสามีไม่ได้อยู่ด้วย”³⁹⁷

อังคณาเป็นหนึ่งใน 2 นักปกป้องสิทธิฯ หญิงที่เข้าร่วมในคดีฟ้องร้องทางการไทยด้วยการกล่าวหาว่าเป็นผู้จัดทำ ปฏิบัติการข่าวสารเพื่อทำลายความชอบธรรมของกิจกรรมเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนของพวกเขา ระหว่าง การพิจารณาคดีในชั้นศาล อังคณาได้ทำงานร่วมกับทนายความของเธอ เพื่อระบุวิธีการที่เว็บไซต์ Pulony เผยแพร่ บทความจำนวนมากเพื่อบิดเบือนข้อเท็จจริง โดยวาดภาพให้เธอเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบติดอาวุธ หรือเชื่อมโยงเธอกับนักกิจกรรมคนอื่นๆ ที่ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติ³⁹⁸ หนึ่งในบทความ นั้นแม้กระทั่งโจมตีเธอว่า **“ประสาทหลอน”** และกล่าวหาว่าเธออุเรื่องขึ้นว่า ตนเองถูกโจมตีด้วยการใส่ร้ายป้ายสี³⁹⁹

“ระหว่างการพิจารณาคดี กอ.รมน. นำเสนอหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าพวกเขาติดตามกิจกรรมของเราอย่าง สม่าเสมอ ถ่ายรูปเราและมีแฟ้มข้อมูลทั้งอันไว้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเราโดยเฉพาะ เหตุการณ์นี้ทำให้เราตระหนัก เลย์ว่าหน่วยงานด้านความมั่นคงเห็นเราเป็นศัตรู”⁴⁰⁰

³⁹⁶ สัมภาษณ์อังคณา นีละไพจิตร, 10 พฤศจิกายน 2566

³⁹⁷ สัมภาษณ์อังคณา นีละไพจิตร, 10 พฤศจิกายน 2566

³⁹⁸ คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566 (อ้างแล้ว), หน้า 14-22

³⁹⁹ คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566 (อ้างแล้ว), หน้า 14-16

⁴⁰⁰ สัมภาษณ์อังคณา นีละไพจิตร, 10 พฤศจิกายน 2566

นอกจากนี้ ไร่ชัยปายส์แบบฟุ้งเป้าเหล่านี้ อังกฤษและสมาชิกในครอบครัวของเธอยังได้รับคำข่มขู่เอาชีวิตด้วย⁴⁰¹ เมื่อเดือนเมษายน 2565 บ้านของเธอถูกโจมตีโดยบุคคลหนึ่งที่ขวางกรรโกรยาว 9 นิ้วใส่ประตูหน้าบ้าน และรถยนต์ของเธอ⁴⁰² นอกจากนี้ อังกฤษยังถูกดำเนินคดีข้อหาหมิ่นประมาทจากการโพสต์โซเชียลมีเดียแสดงการสนับสนุนนักปกป้องสิทธิ ที่ตกเป็นเป้าของการคุกคามทางกฎหมาย หลังจากที่พวกเขาเรียกร้องให้สอบสวนกรณีที่มีการละเมิดสิทธิแรงงานในฟาร์มเลี้ยงไก่แห่งหนึ่ง⁴⁰³

เนื่องจากการล้าหลังเอาคืนเพื่อตอบโต้ต่อการเคลื่อนไหวของเธอ อังกฤษจึงเริ่มรู้สึกถึงผลกระทบของบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว “ต้องยอมรับว่าบางครั้งเราก็เซ็นเซอร์ตัวเอง เรารู้สึกเหมือนมีคนกำลังจับตาทุกความเคลื่อนไหวของเราอยู่ตลอด เฟรนด์ทุกสิ่งที่เราทำเพื่อหาจุดบกพร่อง ที่จะนำมาใช้โจมตีเราได้” เธอกล่าว⁴⁰⁴

นักกิจกรรมบางคนตัดสินใจที่จะลดบทบาทหรือเปลี่ยนวิธีการสื่อสารต่อสาธารณะไป **ภาณุพงศ์ มะณีวงศ์** บอกว่า “หลังจากถูกโจมตีในโลกออนไลน์ ผมก็ระมัดระวังมากขึ้นในเรื่องที่จะโพสต์และวิธีสื่อสารออนไลน์ ผมยังคงร่วมวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทางออนไลน์อยู่ แต่ก็พยายามหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ละเอียดอ่อน ซึ่งอาจนำไปสู่การตอบโต้มากขึ้น”⁴⁰⁵ **พัชรดนัย ะวังกริพย์** ก็บอกเช่นกันว่าเขาจะระมัดระวังที่จะลดบทบาทในโลกออนไลน์ลง เนื่องจากกลัวว่าอาจตกเป็นเป้าหมายของการฟุ้งเป้าสอดแนมอีก⁴⁰⁶

นักปกป้องสิทธิ ยังลดการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของตนเองลงด้วย เนื่องจากกังวลเรื่องความปลอดภัยของสมาชิกในครอบครัว **บุญญ วงษ์มะเซาะห์** กล่าวว่าเธอจำเป็นต้องงดใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการแสดงความคิดเห็น เพราะแม่ของเธออาจต้องเผชิญกับแรงกดดันและคำพุดดูหมิ่นจากญาติพี่น้อง และสมาชิกในชุมชนที่เคร่งศาสนาของเธอ⁴⁰⁷ “เราหยุดให้สัมภาษณ์สื่อที่อาจถูกนำไปเผยแพร่สู่สาธารณะทางออนไลน์หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิของ LGBTI ในชุมชนมุสลิม เพราะกังวลว่าจะส่งผลกระทบต่อแม่ เราเลยต้องถอยกลับมาประเมินวิธีสื่อสารของตัวเองใหม่”⁴⁰⁸

สำหรับ **เบนจา อะปัญญา** การถูกโจมตีจากสไปแวร์เพกซัสและความหวาดกลัวที่เกี่ยวข้องกัน ทำให้เธอปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการเจอหน้ากันโดยตรงแทนการสื่อสารทางดิจิทัล เมื่อต้องหารือในประเด็นที่ละเอียดอ่อนหรือสำคัญ “เราถูกสอดแนมจากรัฐเพราะบทบาทของเราในกิจกรรมการชุมนุมประท้วง เราจึงต้องระมัดระวังมาก... แม้แต่กับเพื่อนบน Facebook เราก็ต้องระวังเพราะไม่มีอะไรที่เป็นเรื่องส่วนตัว 100%... ในบางจุดเราก็ต้องเจอหน้ากันโดยตรงและปิดโทรศัพท์”⁴⁰⁹

⁴⁰¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “Thailand: Angkhana Neelapaijit must be given immediate protection (ประเทศไทย: อังกฤษ นีละไพจิตรต้องได้รับการคุ้มครองโดยทันที)” (ดัชนี: ASA 39/016/2006), 1 พฤศจิกายน 2559, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/08/asa390162006en.pdf>

⁴⁰² Frontline Defenders, “Attacks against woman human rights defender Angkhana Neelapaijit (การโจมตีนักปกป้องสิทธิ หญิง อังกฤษ นีละไพจิตร)”, 20 เมษายน 2565, <https://www.frontlinedefenders.org/en/case/attacks-against-woman-human-rights-defender-angkhana-neelapaijit>

⁴⁰³ Fortify Rights, “Thailand: Stop judicial harassment of three Thai women human rights defenders (ประเทศไทย: หยุดการคุกคามทางกฎหมายต่อ 3 นักปกป้องสิทธิ หญิงชาวไทย)”, 14 มีนาคม 2566, <https://www.fortifyrights.org/tha-inv-2023-03-14/>

⁴⁰⁴ สัมภาษณ์อังกฤษ นีละไพจิตร, 10 พฤศจิกายน 2566

⁴⁰⁵ สัมภาษณ์ภาณุพงศ์ มะณีวงศ์, 13 ธันวาคม 2566

⁴⁰⁶ สัมภาษณ์พัชรดนัย ะวังกริพย์, 23 พฤศจิกายน 2566

⁴⁰⁷ สัมภาษณ์บุญญ วงษ์มะเซาะห์, 23 สิงหาคม 2566

⁴⁰⁸ สัมภาษณ์บุญญ วงษ์มะเซาะห์, 23 สิงหาคม 2566

⁴⁰⁹ สัมภาษณ์เบนจา อะปัญญา, 26 สิงหาคม 2566

ความเห็นทั่วไปลำดับที่ 37 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยสิทธิในเสรีภาพการชุมนุมประท้วงโดยสงบ

“ในขณะที่เทคโนโลยีการสอดส่องดูแลสามารถใช้เพื่อตรวจจับภัยคุกคามจากความรุนแรงและให้ความคุ้มครองสาธารณะได้ แต่ก็อาจละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวและสิทธิอื่นๆ ของผู้เข้าร่วมและผู้สังเกตการณ์ และสร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวได้”

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังได้บันทึกถึงความหวาดกลัวโดยปริยายของนักกิจกรรมบางคน แม้พวกเขาจะไม่ได้ตกเป็นเป้าหมายโดยตรงของสไปแวร์เพกซัสก็ตาม ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ระบุไว้ในความเห็นทั่วไปลำดับที่ 37 ว่าด้วยสิทธิในเสรีภาพการชุมนุมประท้วงโดยสงบว่า “ในขณะที่เทคโนโลยีการสอดส่องดูแลสามารถใช้เพื่อตรวจจับภัยคุกคามจากความรุนแรงและให้ความคุ้มครองสาธารณะได้ แต่ก็อาจละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวและสิทธิอื่นๆ ของผู้เข้าร่วมและผู้สังเกตการณ์ และสร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวได้”⁴¹⁰ ตัวอย่างเช่น **นิชกานต์ รัทวงษ์ฤทธิ** นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนไบนารี กล่าวว่า เขาได้ติดต่อเพื่อนนักกิจกรรมคนอื่นๆ หลายคน ที่อุปรณ์ติดสไปแวร์ “มันเป็นช่วงเวลาที่น่ากลัวสำหรับเราและนักกิจกรรมคนอื่นๆ เมื่อพบว่าอุปกรณ์ของเราอาจติดสไปแวร์ได้ แม้ว่าอุปกรณ์ของเราอาจไม่ได้ติดสไปแวร์โดยตรง แต่เจ้าหน้าที่อาจยังสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เราสนทนากับคนที่อุปกรณ์ของพวกเขาถูกบุกรุกได้”⁴¹¹

ในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล พบรูปแบบที่สังเกตชัดได้ว่า นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI หลายคนทำงานด้านสิทธิฯ มีความหลากหลายทางเพศ ได้ตัดสินใจละเว้นการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียสำหรับการรณรงค์เคลื่อนไหวใดๆ เพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงจาก TfGBV ที่อาจเกิดขึ้น

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้สัมภาษณ์กลุ่มนักกิจกรรมหญิงในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งขอไม่เปิดเผยชื่อเนื่องจากพวกเขากลัวที่จะถูกล้างแค้นเอาคืน โดยพวกเขาได้บอกว่า กรณีของการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงในโลกออนไลน์ต่อห้องเรียนเพศวิถีบูคูนั้น (ดูส่วน 5.2) มีผลกระทบอย่างมาก โดยเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้พวกเขาตระหนักว่าการเปิดเผยตัวตนและแชร์ข้อมูลกิจกรรมทางออนไลน์นั้นไม่ปลอดภัย กิจกรรมของพวกเขาจึงมุ่งเน้นไปที่การจัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และการจัดการแข่งขันฟุตบอลสำหรับผู้หญิงมากกว่า

“เรามีทางเลือกน้อยมากในการพูดคุยเกี่ยวกับความหลากหลายหรือประเด็นเรื่องเพศ เพราะพวกเราอยู่ในพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อน สิ่งที่ดีที่สุดที่พวกเราทำได้ก็คือ การจัดพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้หญิงและคนที่มีความหลากหลายทางเพศ พวกเราใช้แพลตฟอร์มและเครื่องมือออนไลน์ในการแชร์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของพวกเรา แต่พวกเราพยายามระมัดระวังอย่างมากกับข้อความที่โพสต์ออกไป” หนึ่งในตัวแทนกลุ่มบอกแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล⁴¹²

ข้อจำกัดต่อการรณรงค์เคลื่อนไหวในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ก็ได้ออกหีบยกขึ้นมาพูดถึงระหว่างที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลทำการสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักกิจกรรมนักศึกษาชาวมุสลิมที่มีความหลากหลายทางเพศจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในปัตตานีเช่นกัน **อิสมาเอล (นามสมมติ)** หนึ่งในนักกิจกรรมนักศึกษาได้เล่าให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลฟังถึงการสอดส่องจากสมาชิกในครอบครัวหรือชุมชนที่เขาได้รับ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการแสดง

⁴¹⁰ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, *ความเห็นทั่วไป ลำดับที่ 37 (อ้างแล้ว)*, ย่อหน้า 11

⁴¹¹ สัมภาษณ์นิชกานต์ รัทวงษ์ฤทธิ, 28 สิงหาคม 2566

⁴¹² การสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักเรียนนักกิจกรรมชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูที่เป็นผู้หญิงจำนวน 8 คน, 24 สิงหาคม 2566, ปัตตานี

ความคิดเห็นออนไลน์เกี่ยวกับสิทธิของ LGBTI “ในชีวิตประจำวันของพวกเขา มันเป็นไปได้เลยที่จะเป็นตัวเอง เพราะพวกเขาถูกจับจ้องตลอดเวลา ไม่ว่าจะจากครอบครัว สมาชิกในชุมชน รวมถึงผู้นำทางศาสนา”⁴¹³

เนื่องจากความเสียหายเหล่านี้ นักศึกษานักเคลื่อนไหวกลุ่มนี้จึงมองว่าการมีส่วนร่วมในโลกออนไลน์นั้นเสี่ยงเกินไป อัสมาเอลบอกว่า “แน่นอนว่าเราก็ใช้เครื่องมือดิจิทัลต่างๆ เช่น Line เพื่อสื่อสารกัน แต่ภายในกลุ่มของเรา เราจะไม่โพสต์อะไรเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำลงในโซเชียลมีเดียเลย มันอันตรายเกินไป”⁴¹⁴ เขาเสริมอีกว่าตนเองเคยเห็นหลายกรณีแล้วที่ชาวมุสลิมแชร์ตัวตนที่เป็น LGBTI ลงโซเชียลมีเดียอย่างเปิดเผย และการทำแบบนั้นก็นำไปสู่การคุกคามจากสมาชิกในชุมชนของพวกเขาเอง⁴¹⁵ **อามิร (นามสมมติ)** เสริมว่า

“พวกเราอยู่กันในชุมชนขนาดเล็ก และคนที่มีความหลากหลายทางเพศก็มักจะถูกจับจ้องมากกว่าคนอื่นๆ ถ้าพวกเราโพสต์อะไรที่ละเอียดอ่อนหรือขัดแย้งกับความเชื่อของคนในชุมชน พวกเขาสามารถตามหาที่อยู่ของเราเจอได้ง่ายๆ”⁴¹⁶

นักกิจกรรมนักศึกษาเหล่านี้ยังเล่าให้แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลฟังถึงความสิ้นหวังว่าจะเห็นความเปลี่ยนแปลงด้วย “คิดว่ามันมีโอกาสน้อยมากที่สถานการณ์ของ LGBTI ที่นี้จะดีขึ้น ความน่าจะเป็นเกือบจะเท่ากับ 0% สำหรับเราแล้ว บางทีทางเลือกเดียวก็คือการออกจากบ้านเราและไปเป็นตัวเองที่อื่นแทน” **ยูซุฟ (นามสมมติ)** กล่าว⁴¹⁷

© Summer Panadd

โดยสรุปแล้ว การมีอยู่ของ TfGBV ทั้งในรูปแบบของการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ ทำให้นักปกป้องสิทธิ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องตกอยู่ในความเสี่ยงและไม่ได้รับการคุ้มครอง ท่ามกลางบรรยากาศของการลอบวางเพลิงปิดนักปกป้องสิทธิ ต้องเผชิญกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ทั้งในพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ดิจิทัลเป็นสองเท่า โดยไม่มีที่ปลอดภัยให้พวกเขาพึ่งพาได้เลย ทั้งนี้ มิใช่เพียงปัจเจกบุคคลไม่กี่คนเท่านั้นที่สัมผัสได้ถึงบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว แต่บรรยากาศดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อวงกว้างต่อแวดวงสังคมที่พวกเขาเคลื่อนไหวอยู่ด้วย ผลที่ตามมาจากบรรยากาศแห่งความหวาดกลัว ทำให้นักปกป้องสิทธิ ต้องปิดปากเงียบ ไม่สามารถเรียกร้องความเสมอภาคได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้วงจรรอบตัวที่พวกเขาต้องถูกพลักให้อยู่ชายขอบและถูกลิดรอนสิทธิในฐานะผู้หญิงและ LGBTI ยังคงดำรงอยู่ต่อไป

⁴¹³ สัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักศึกษานักกิจกรรมชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวน 4 คน (ใช้นามแฝงเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย), 24 สิงหาคม 2566, ปัตตานี จากการพูดคุยกับนักกิจกรรม แม้ว่าพวกเขาจะถูกกำหนดเพศว่าเป็นชายโดยกำเนิด แต่พวกเขาก็ระบุตัวตนกว้างๆ ว่าเป็น “ผู้มีความหลากหลายทางเพศ” เพราะพวกเขาไม่เคยชินกับการใช้รอบคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของ LGBTI นักกิจกรรมยังเล่าอีกว่า พวกเขาถูกคุกคามในชุมชนติดตราว่าเป็น “ตุ๊ด” ซึ่งเป็นคำที่ใช้ดูถูกเหยียดที่มีลักษณะเหมือนผู้หญิง ผู้ชายที่เป็นเกย์ และผู้หญิงข้ามเพศ

⁴¹⁴ สัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักศึกษานักกิจกรรมชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจำนวน 4 คน (ใช้นามแฝงเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย), 24 สิงหาคม 2566

⁴¹⁵ สัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักศึกษานักกิจกรรมชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจำนวน 4 คน (ใช้นามแฝงเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย), 24 สิงหาคม 2566

⁴¹⁶ สัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักศึกษานักกิจกรรมชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจำนวน 4 คน (ใช้นามแฝงเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย), 24 สิงหาคม 2566

⁴¹⁷ สัมภาษณ์แบบกลุ่มกับนักศึกษานักกิจกรรมชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูจำนวน 4 คน (ใช้นามแฝงเพื่อความปลอดภัย), 24 สิงหาคม 2566

7. ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี

ข้อค้นพบของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเกี่ยวกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence หรือ TfGBV) และผลเสียที่เกิดขึ้น รวมถึงผลกระทบต่อสุขภาพจิตและบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายประการต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทย อาทิ สิทธิในการมีเสรีภาพจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม สิทธิในความเป็นส่วนตัว และสิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐไทยมีความรับผิดชอบโดยตรงสำหรับการละเมิดเหล่านี้ เนื่องจากมีข้อผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนว่าต้องเคารพ คุ้มครอง และสนับสนุนการใช้สิทธิเหล่านี้ ส่วนในกรณีที่เฉพาะเจาะจงของการใช้สไปยาแวร์เพกซัสกับนักปกป้องสิทธิฯ ชาวไทยนั้น บริษัท NSO Group ก็ต้องมีส่วนรับผิดชอบในการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิเช่นนี้เช่นกัน

7.1 สิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ

ทุกกรณีของการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทย ซึ่งรายงานฉบับนี้กล่าวถึงนั้น ถือเป็นกรณีการละเมิดสิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ผลการวิจัยครั้งนี้เปิดเผยให้เห็นว่ารูปแบบหลักของ TfGBV ทั้งสองรูปแบบนี้ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงเลือกปฏิบัติและนำไปสู่ผลร้ายที่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและ LGBTI มากกว่ากลุ่มอื่น การพุ่งเป้าสอดแนมทำให้เกิดความหวาดกลัวที่เชื่อมโยงกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศในหมู่นักปกป้องสิทธิฯ กลุ่มนี้ ส่วนการคุกคามในโลกออนไลน์นั้น ทำให้เป้าหมายต้องเผชิญกับเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายผ่านการโจมตีด้วยเหตุแห่งเพศที่มีรากฐานมาจากบรรทัดฐานระบอบชายรักต่างเพศเป็นใหญ่

แม้ว่ารัฐบาลไทยจะมีพันธกรณีภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในการเคารพ คุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ แต่การวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวอย่างชัดเจนของรัฐบาลไทยในการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว ผลกระทบในการเลือกปฏิบัติของ TfGBV ยังแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อนักปกป้องสิทธิฯ เหล่านี้ได้ แม้ว่า จะมีพันธกรณีตามกฎหมายสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศและมีการคุ้มครองไว้ใต้รัฐธรรมนูญไทยก็ตาม

การที่รัฐบาลไทยออกมาปฏิเสธการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้สไปยาแวร์เพกซัส และปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีนั้น ส่งผลให้ขาดความชัดเจนว่ารัฐบาลไทยได้ปฏิบัติตามพันธกรณีที่จะเคารพ หรืองดเว้นการลิดรอนสิทธิในประเด็นนี้หรือไม่ แม้นักปกป้องสิทธิฯ จะพยายามแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเหล่านี้ผ่านกลไกการร้องทุกข์ แต่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่าไม่มีการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพที่สามารถเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวตนของผู้กระทำผิดในกรณีเหล่านี้เลย ณ เวลาที่มีการเผยแพร่รายงานฉบับนี้ การที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเรื่องดังกล่าวทำให้นักปกป้องสิทธิฯ วิตกกังวลเพิ่มมากขึ้นว่าเป็นไปได้ที่รัฐจะมีส่วนเกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รัฐบาลไทยมีพันธกรณีทางกฎหมายในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิ จากการละเมิดสิทธิในเรื่องนี้โดยบุคคลที่สาม อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ไม่มีผู้ให้สัมภาษณ์คนใดได้รับการคุ้มครองจากรัฐ โดยส่วนใหญ่เป็นเพราะรัฐยังมีข้อบกพร่องเชิงโครงสร้างจากกระบวนการของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ขาดความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศในและกลไกการร้องทุกข์ที่ไร้ประสิทธิภาพ จึงยังมีการลอบวางเพลิงพิสดารกลังไปดังที่อภิปรายไว้ในบทที่ 5 ทั้งหมดนี้ส่งผลทำให้นักปกป้องสิทธิ มีช่องทางจำกัดในการแสวงหาการคุ้มครองจากรัฐ

ในกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนรอบด้าน (Universal periodic review) ของประเทศไทยรอบที่ 3 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2564 รัฐบาลไทยได้ “สนับสนุน” ข้อเสนอแนะจำนวนหลายสิบข้อ ในการต่อต้านความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ รวมถึง “การดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นในการต่อต้านการเลือกปฏิบัติและความรุนแรงต่อสตรีและเด็ก และบนพื้นฐานของรสนิยมและอัตลักษณ์ทางเพศ”⁴¹⁸ “การทบทวนและเพิ่มพูนความพยายามในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงต่อสตรีในทุกรูปแบบ”⁴¹⁹ “เสริมสร้างความพยายามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดบริการที่จำเป็นและการสนับสนุนสำหรับผู้เสียหายจากความรุนแรงทางเพศและด้วยเหตุแห่งเพศ”⁴²⁰ อีกทั้งกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้แจ้งกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล โดยยืนยันว่า “ประเทศไทยได้แสดงถึงความมุ่งมั่นในการสร้างความก้าวหน้าให้กับสิทธิของผู้หญิง เด็กหญิง LGBTI และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่อง” พร้อมระบุเพิ่มเติมว่า “กลุ่มเหล่านี้นับเป็นกลุ่มที่เราได้ให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นมาโดยตลอดในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” (ดูภาคผนวก 2) อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถดำเนินการตามความตั้งใจเหล่านี้ได้อย่างประสบความสำเร็จในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

สิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศนั้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงและ LGBTI สามารถใช้สิทธิอื่นๆ ได้ ดังนั้น การละเมิดสิทธินี้จึงส่งผลกระทบต่อให้นักปกป้องสิทธิ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ไม่สามารถรับสิทธิมนุษยชนด้านอื่นๆ ได้อย่างเต็มที่ด้วยเช่นกัน

7.2 สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบ และการสมาคม

**“เราเฝ้าตามตัวเองว่าเราจะเป็นอย่างใดที่เปอร์เซนต์กัน
บางทีมันอาจอันตรายเกินกว่าจะเป็นตัวเอง 100%
เราคิดเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา และรู้สึกเหมือนเราจะเป็นอย่างจริงๆ ไม่ได้”⁴²¹**

เบนจา อะปัญญา นักปกป้องสิทธิฯ หญิงและผู้นำการประท้วง

ตามหลักการกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ประเทศไทยต้องรับประกันถึงสิทธิในการมีสิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบ และการสมาคม สำหรับทุกคน อีกทั้งสิทธิเหล่านี้ยังมีความสำคัญยิ่งสำหรับผู้หญิงและ LGBTI ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยนี้ เนื่องด้วยพวกเขาเป็นผู้ทำหน้าที่ในฐานะนักปกป้องสิทธิฯ และจำเป็นต้องใช้เสรีภาพเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอในการลุกขึ้นมาปกป้องสิทธิของตนเองและผู้อื่น

⁴¹⁸ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, รายงานของคณะทำงานว่าด้วยการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเป็นระยะ: ประเทศไทย, 21 ธันวาคม 2564, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/49/17/Add.1, ข้อเสนอแนะ 51.45 (พีจี)

⁴¹⁹ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, รายงานของคณะทำงานว่าด้วยการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเป็นระยะ: ประเทศไทย, 21 ธันวาคม 2564, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/49/17/Add.1, ข้อเสนอแนะ 51.142 (แซมเบีย)

⁴²⁰ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, รายงานของคณะทำงานว่าด้วยการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเป็นระยะ: ประเทศไทย, 21 ธันวาคม 2564, เอกสารองค์การสหประชาชาติ A/HRC/49/17/Add.1, ข้อเสนอแนะ 51.145 (ฮังการี)

⁴²¹ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับเบนจา อะปัญญา, 26 สิงหาคม 2566

กระทรวงยุติธรรมได้แจ้งกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า “นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ได้ถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับความคุ้มครองตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570) และเป็นหนึ่งในประเด็นที่สำคัญภายใต้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566-2570)” (ดูภาคผนวก 2) อย่างไรก็ตาม ผลกระทบเชิงเลือกปฏิบัติของ TfGBV นำไปสู่บรรยากาศแห่งความหวาดกลัวที่ขัดขวางไม่ให้นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI สามารถใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและชุมนุมประท้วงโดยสงบได้อย่างเต็มที่ การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลนั้นถือเป็นการจำกัดสิทธิอย่างไม่สมควร เนื่องจากแทรกแซงอย่างไม่ชอบธรรมต่อความสามารถของนักปกป้องสิทธิฯ ในการแสดงออกหรือมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ เช่นเดียวกัน การคุกคามในโลกออนไลน์ก็สร้างบรรยากาศที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งนักปกป้องสิทธิฯ ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติ ความเกลียดชัง และความรุนแรง จนส่งผลให้พวกเขาไม่กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่ แม้แต่ผู้ที่ไม่ได้ตกเป็นเป้าหมายโดยตรงก็ยังคงได้รับผลกระทบจากบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวที่เกิดจาก TfGBV รูปแบบต่างๆ เหล่านี้ และต้องหันมาเซ็นเซอร์ตนเองด้วยเช่นกัน การที่รัฐบาลไทยไม่ได้ดำเนินการมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิฯ จากการแทรกแซงที่ไม่เหมาะสม จึงถือเป็นการล้มเหลวในการรับประกันสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบของพวกเขา

สิ่งสำคัญที่ต้องระลึกไว้คือ การจำกัดสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบนั้น ไม่สามารถอ้างเหตุสนับสนุนภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ประเด็นนี้มีความสำคัญยิ่งขึ้น ในกรณีที่มีการแทรกแซงดังกล่าวถูกกระทำเพื่อปิดปากผู้ที่ปกป้องสิทธิมนุษยชน การจำกัดเช่นนี้จึงแต่จะเป็นการยับยั้งให้ผู้หญิงและ LGBTI ไม่สามารถทำกิจกรรมเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ มากกว่า

ผลการวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลล้มเหลวในการปฏิบัติตามพันธกรณีเชิงบวกภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวยให้นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและกลุ่ม LGBTI สามารถใช้สิทธิเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลได้ปล่อยปละละเลยให้ TfGBV เกิดขึ้นโดยปราศจากการลงโทษผู้กระทำผิด นำไปสู่การเกิดบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวในหมู่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและกลุ่ม LGBTI อย่างไรก็ตามการควบคุม ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 5 ความไว้วางใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิในการมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถจัดการเคลื่อนไหวร่วมกันได้อย่างเช่น การชุมนุมประท้วง โดยปราศจากความกลัวต่อการล้างแค้นเอาคืน⁴²² อย่างไรก็ตาม TfGBV ได้สร้างบรรยากาศของความไม่ไว้วางใจไปทั่ว จนทำให้นักปกป้องสิทธิฯ จำนวนมากต้องจำกัดหรือหยุดการเคลื่อนไหวของตนเพื่อหลีกเลี่ยงที่จะต้องเผชิญกับการล้างแค้นเอาคืนดังกล่าว

ในหลายกรณี ความล้มเหลวดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อสิทธิในเสรีภาพในการสมาคมอีกด้วย เสรีภาพนี้ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักปกป้องสิทธิฯ ในการปฏิบัติงาน ตามที่ได้ระบุไว้ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ บทที่ 5 ของรายงานฉบับนี้ได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการที่การคุกคามในโลกออนไลน์ถูกมุ่งเป้าไปยังเป้าหมายระดับองค์กรด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ในกรณีของกลุ่ม Feminista ที่กลุ่มไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่เนื่องจากถูกรุมดลุ่มด้วยความคิดเห็นเชิงลบ อย่างหนักจากผู้ที่มีส่วนร่วมในการรณรงค์บนพื้นที่โซเชียล ส่วนแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ก็ต้องเผชิญกับปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสีที่ไม่เพียงกระทบต่อชื่อเสียงขององค์กรเท่านั้น แต่ยังทำให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรต้องเผชิญกับ TfGBV เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอีกด้วย สุดท้าย ห้องเรียนเพศวิถีของบุคคลต้องปิดตัวลงเนื่องจากตกเป็นเป้าของการทำ Doxing และการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงต่อสมาชิกในกลุ่ม ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงผลลัพธ์ของ TfGBV ที่ทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ไม่สามารถใช้สิทธิในการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่

⁴²² Daragh Murray and others, “The chilling effects of surveillance and human rights: Insights from qualitative research in Uganda and Zimbabwe (บรรยากาศแห่งความหวาดกลัวของการสอดแนมและสิทธิมนุษยชน: ข้อมูลเชิงลึกจากงานวิจัยเชิงคุณภาพในอุกันดาและซิมบับเว)”, *Journal of Human Rights Practice*, 2566, huad020, <https://doi.org/10.1093/jhuman/huad020>, หน้า 10

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังพบว่า รัฐบาลไทยยังไม่ได้ดำเนินการมาตรการที่เพียงพอในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI สามารถใช้สิทธิเหล่านี้ได้ กรณีศึกษาในบทที่ 5 และ 6 แสดงให้เห็นว่านักปกป้องสิทธิฯ ยังคงต้องเผชิญกับอันตรายที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะ รวมถึงการเลือกปฏิบัติ การมุ่งร้ายและความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลไทยล้มเหลวในการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเพื่อคุ้มครองผู้หญิงและ LGBTI จากเนื้อหาที่เป็นอันตราย ดังที่ปรากฏในกรณีที่นักปกป้องสิทธิฯ ต้องเผชิญกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชังหรือดูหมิ่น ปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี และการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ สภาพแวดล้อมดิจิทัลที่เป็นพิษทำให้พวกเขาต้องเผชิญกับ TfGBV ความล้มเหลวดังกล่าวกลายเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในพื้นที่พลเมืองอย่างเต็มที่

7.3 การรุกรานความเป็นส่วนตัว

7.3.1 การแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยมีขอบด้วยกฎหมาย

ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ สิทธิในความเป็นส่วนตัวอาจถูกจำกัดได้ หากเป็นไปตามหลักการความจำเป็น ความชอบด้วยกฎหมาย และความได้สัดส่วนและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม ในการดำเนินการตามพันธกรณีนี้ รัฐจำเป็นต้องมีมาตรการคุ้มครองเฉพาะต่างๆ เพื่อรับประกันว่าการสอดส่องสอดแนมที่เกิดขึ้นนั้นกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจหมายถึงรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการกำกับดูแลผ่านหน่วยงานตุลาการ

จากการวิจัยนี้ พบว่าผู้หญิงและ LGBTI ทุกคนที่ตกเป็นเป้าหมายของการสอดแนมทางดิจิทัล ล้วนแต่กำลังดำเนินกิจกรรมเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิมนุษยชนโดยชอบด้วยกฎหมาย และโดยสงบในช่วงเวลาที่ถูกโจมตีทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทของนักปกป้องสิทธิฯ ในการมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวดังกล่าวได้รับการยอมรับภายใต้กฎหมายและมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และการพุ่งเป้ามาที่ประชาชนบนพื้นฐานของการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ นั้น ถือว่าวัตถุประสงค์อันชอบธรรมภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจึงประเมินสรุปว่า กรณีการสอดแนมที่งานวิจัยฉบับนี้ได้บันทึกข้อมูลไว้ นั้น ล้วนถือเป็นการแทรกแซงสิทธิความเป็นส่วนตัวของนักปกป้องสิทธิฯ โดยพลการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับอนุญาตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

นักปกป้องสิทธิฯ จำนวนมากที่ตกเป็นเป้าหมายถูกดำเนินคดีอาญาในข้อหาที่หน่วยงานไทยพิจารณาว่าเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ เช่น กฎหมายหมิ่นประมาทกษัตริย์ตามมาตรา 112 และคดีกระทำการยุยงปลุกปั่นตามมาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา 14 แห่ง พ.ร.บ.คอมฯ อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญแห่งสหประชาชาติพบว่า บทบัญญัติกฎหมายเหล่านี้มักถูกนำมาใช้ปิดปากผู้เห็นต่างสำหรับการใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบของพวกเขา ดังนั้น อาชญากรรมตามกฎหมายภายในประเทศเหล่านี้ จึงไม่อาจนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการให้ความชอบธรรมแก่การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลได้ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ขัดต่อพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆ โดยเฉพาะหลักการว่าห้ามใช้เหตุผลด้านความมั่นคงเป็นข้ออ้างในการปิดปากและขัดขวางการทำงานของนักปกป้องสิทธิฯ

การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลบางรูปแบบอาจถือว่าได้สัดส่วนและสามารถกระทำได้ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หากดำเนินการตามมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเพียงพอ เพื่อป้องกันการนำไปใช้ในทางที่ผิด⁴²³ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังขาดกรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ที่จะป้องกันการแทรกแซงสิทธิใน

⁴²³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *The Predator Files: Caught in the Net* (แฟ้มนักล่า: ติดร่างแห) (ดัชนี: ACT 10/7245/2023), 9 ตุลาคม 2566, <https://www.amnesty.org/en/documents/act10/7245/2023/en/>, หน้า 39

ความเป็นส่วนตัวโดยพลการได้ ตามที่ระบุไว้ในส่วนที่ 4.2 ข้างต้น กฎหมายภายในประเทศของไทยที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นส่วนตัวของข้อมูล ซึ่งรวมถึง พ.ร.บ.คอมฯ พ.ร.บ. PDPA พ.ร.บ.ไซเบอร์ และ พ.ร.บ.ข่าวกรองนั้น ขาดมาตรการคุ้มครองทางกฎหมายที่เพียงพอ แทนที่จะมีมาตรการคุ้มครอง กฎหมายเหล่านี้กลับให้อำนาจดุลพินิจ อย่างกว้างขวางแก่หน่วยงานไทยในการสอดส่องกิจกรรมออนไลน์และเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล การขาดกรอบ การดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนย่อมสะท้อนให้เห็นว่า การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลที่พบใน การวิจัยนี้นั้นไม่ได้ปฏิบัติตามหลักความได้สัดส่วน

ในกรณีการใช้สลายแวร์ที่รุกร้าความเป็นส่วนตัวสูง เช่น เพกาซัส แม้จะมีมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแล้ว ก็ยังถือว่าไม่เพียงพอในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2565 หน่วยงานคุ้มครองข้อมูล ของสหภาพยุโรปได้ทำการศึกษาเรื่อง “**สลายแวร์สมัยใหม่**” และสรุปว่าระดับการแทรกแซงสิทธิในความเป็นส่วนตัว จากเทคโนโลยีสลายแวร์ที่รุกร้าความเป็นส่วนตัวสูงนั้น “รุนแรงมากจนทำให้บุคคลนั้นถูกลิดรอนสิทธิความเป็น ส่วนตัวไปโดยสิ้นเชิง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มันส่งผลกระทบต่อแก่นแท้ของสิทธิด้านนี้เลยก็ด้วย ดังนั้นการใช้ สลายแวร์จึงไม่อาจถือว่าได้สัดส่วน ไม่ว่าจะมีความจำเป็นในการใช้มาตรการดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม”⁴²⁴

ดังที่ได้ระบุไว้ในส่วนที่ 5.2.1 ของบทที่ 5 หลักฐานทางเทคนิคและหลักฐานแวดล้อมทำให้แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล สรุปได้ว่า ภาครัฐของไทยหรือผู้ที่กระทำแทนภาครัฐของไทย มีแนวโน้มสูงที่สุดที่จะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการใช้สลายแวร์ เพกาซัสที่บันทึกไว้ในรายงานฉบับนี้ ข้อสรุปดังกล่าวสอดคล้องกับจุดยืนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลได้เขียนถึงทางการไทยเพื่อขอให้อธิบายถึงเรื่องนี้ โดยกระทรวงการต่างประเทศ ตอบกลับ โดยระบุในจดหมายถึงแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ซึ่งลงวันที่ 19 เมษายน 2567 ว่า “ในประเด็นการใช้ สลายแวร์เพกาซัสนั้น ยังไม่มีหลักฐานที่พิสูจน์ได้ว่าหน่วยงานรัฐใดเป็นผู้ใช้สลายแวร์ดังกล่าว”

อย่างไรก็ดี หากประเมินด้วยมาตรฐานขั้นต่ำที่สุด ภาครัฐของไทยก็ยังคงถือว่าล้มเหลวในการทำตามพันธกรณี ที่จะต้องสืบสวนสอบสวนกรณีการพุ่งเป้าสอดแนมที่กระทำต่อนักปกป้องสิทธิฯ หญิงและ LGBTI การละเลยเพิกเฉย ในลักษณะดังกล่าวเองก็ถือว่าเข้าข่ายว่ารัฐบาลล้มเหลวที่จะคุ้มครองบุคคลจากการละเมิดต่อสิทธิความเป็นส่วนตัว

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลไม่สามารถระบุได้ว่า NSO Group ได้ดำเนินการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่าง รอบคอบหรือดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อป้องกัน และบรรเทาอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์ของบริษัท นโยบายของบริษัทได้ระบุว่า: “ในกระบวนการขายของเรา เราประเมินอย่างละเอียดถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดผลกระทบ ในทางลบต่อสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการนำผลิตภัณฑ์ของเราไปใช้ในทางที่ผิด โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ รวมถึงลูกค้าเฉพาะราย รูปแบบการใช้งานที่ลูกค้าเสนอ และผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนในอดีต รวมถึง มาตรฐานการกำกับดูแลของประเทศที่เกี่ยวข้อง”⁴²⁵ อีกทั้งหากว่าสลายแวร์เพกาซัสที่ใช้กับนักปกป้องสิทธิฯ ในประเทศไทยถูกขายมาจากอิสราเอล กฎหมายด้านการส่งออกของอิสราเอลก็มีการกำหนดว่าจะต้องมีหนังสือรับรอง ผู้ใช้ปลายทาง (end-user certificate) ซึ่งต้องระบุข้อมูลหลายประการ รวมถึงข้อมูลว่าใครเป็นผู้ใช้งานผลิตภัณฑ์นี้ และอะไรคือเป้าหมายของการใช้งาน⁴²⁶

⁴²⁴ หน่วยงานคุ้มครองข้อมูลของสหภาพยุโรป, *Preliminary Remarks on Modern Spyware (ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับ สลายแวร์สมัยใหม่)*, 15 กุมภาพันธ์ 2565, https://edps.europa.eu/system/files/2022-02/22-02-15_edps_preliminary_remarks_on_modern_spyware_en_0.pdf, หน้า 8

⁴²⁵ NSO Group, “Human rights policy, September 2019 (นโยบายด้านสิทธิมนุษยชน เดือนกันยายน 2562)”, https://www.nsoigroup.com/wp-content/uploads/2019/09/NSO-Human-Rights-Policy_September19.pdf ย่อหน้า III.

⁴²⁶ Defense Export Control Agency หรือหน่วยงานควบคุมการส่งออกด้านกลาโหมของอิสราเอล, “Instruction for Form 8A: End Use/User Certificate” (แนวทางสำหรับการกรอกฟอร์ม 8A: หนังสือรับรองการใช้/ผู้ใช้ปลายทาง, 15 พฤษภาคม 2557, <https://exportctrl.mod.gov.il/Documents/๒๕๖๖/Instruction%20for%20Form%208A%20End%20Use%20User%20Certificate.pdf>; กฎเกณฑ์การส่งออกได้รับการปรับปรุงในปี 2564 โดยสามารถดูเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.gov.il/en/departments/news/mod-tightens-control-of-cyber-exports-6-december-2021>, โดยที่การปรับปรุงดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากการเปิดโปงข้อมูลเกี่ยวกับสลายแวร์เพกาซัส สามารถดูเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.jpost.com/israel-news/article-695084>

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า
การละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว
โดยการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่งผลกระทบต่อพนักงานป้องกันสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI

อย่างไรก็ตาม หากบริษัท NSO Group ได้ทำการตรวจสอบดังกล่าวอย่างรอบคอบดังที่มีการกำหนดไว้ตามนโยบาย และกฎหมายข้างต้น และได้มีการขายสปายแวร์เพกาซัสให้แก่หน่วยงานไทยจริง ทางบริษัทก็ควรจะได้รับทราบถึงประวัติศาสตร์การปราบปรามทางดิจิทัลต่อนักปกป้องสิทธิฯ และผู้ชุมนุมประท้วงโดยสงบในประเทศไทย เมื่อทราบดังนี้แล้ว บริษัทควรต้องตระหนักว่าเมื่อขายสปายแวร์เพกาซัส (แม้ว่าจะเป็นการขายผ่านตัวแทนจำหน่าย) ผลิตภัณฑ์นี้สามารถก่อหรืออาจจะก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรงต่อสิทธิมนุษยชนได้

สปายแวร์เพกาซัสไม่มีกลไกป้องกันทางเทคนิคเพื่อรับประกันว่าสปายแวร์ที่รุกรานความเป็นส่วนตัวสูงชนิดนี้จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิมนุษยชน เนื่องจากถูกออกแบบมาโดยเฉพาะให้หลีกเลี่ยงการสืบสวน และอนุญาตให้ผู้ใช้สามารถเก็บข้อมูลของเป้าหมายได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เนื่องจากลักษณะเหล่านี้ ทำให้การใช้สปายแวร์เพกาซัส ไม่ว่าจะในกรณีใดก็ตาม ถือว่าไม่สอดคล้องกับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติ ซึ่งระบุว่าบริษัทต้องเคารพสิทธิมนุษยชนทุกประการ แม้ว่า NSO Group จะได้ทำการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเหมาะสมแล้วจริง ๆ การตัดสินใจขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวซึ่งไม่สามารถเคารพสิทธิต่างๆ ได้ ก็ยังถือว่า NSO Group ล้มเหลวในการปฏิบัติตามความรับผิดชอบที่มีภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอยู่ดี สำหรับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ด้วยเหตุนี้ NSO Group จึงควรยุติการใช้งาน การผลิต การขาย การโอน และการสนับสนุนสปายแวร์เพกาซัส รวมถึงสปายแวร์อื่นๆ ที่รุกรานความเป็นส่วนตัวสูงในแบบเดียวกันที่ไม่มีการป้องกันทางเทคนิคที่อนุญาตให้ใช้งานได้อย่างถูกกฎหมาย ภายใต้กรอบการกำกับดูแลที่เคารพสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ บริษัทควรจัดให้มีการชดเชยที่เพียงพอหรือการเยียวยารูปแบบอื่นๆ ที่มีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เสียหายจากการถูกสอดแนมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

7.3.2 ผลกระทบเชิงการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงและ LGBTI

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่ถูกละเมิดความเป็นส่วนตัวทางดิจิทัลจะเกิดความกลัวอย่างรุนแรงที่เชื่อมโยงกับรูปแบบความรุนแรงต่อผู้หญิงและ LGBTI ที่พบได้ทั่วไปในประเทศไทย พวกเขากังวลว่าการรั่วไหลของข้อมูลส่วนตัวอาจถูกนำไปใช้เพื่อการคุกคามในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะ Doxing ต่อพวกเขา และ/หรือถูกใช้เป็นอาวุธเพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดความรุนแรงโดยรัฐ รวมถึงการทำให้การเคลื่อนไหวของพวกเขาเป็นความผิดอาญาตามที่คำให้การในการวิจัยนี้แสดงให้เห็น (ดูในส่วนที่ 5.2.1) นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI จำนวนมากมีความเห็นว่า พวกเขาต้องมีราคาที่ต้องจ่ายมากกว่าสำหรับการถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว เนื่องจากความเปราะบางที่เกิดจากระสนิยม อัตลักษณ์ และการแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศของพวกเขา (sexual orientation, gender identity and/or expression and sex characteristics หรือ SOGIESC) ของพวกเขา

แม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศจะกำหนดให้การสอดแนมต้องไม่ส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติ แต่การวิจัยนี้ได้บันทึกไว้ว่า การละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวโดยการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนี้ ส่งผลกระทบต่อพนักงานป้องกันสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI อีกทั้งแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่าหลังนักปกป้องสิทธิฯ ทราบว่าความเป็นส่วนตัวทางดิจิทัลของพวกเขาถูกละเมิดนั้น พวกเขาต้องเผชิญกับความกลัวที่มีลักษณะเฉพาะเพศซึ่งขึ้นอยู่กับ SOGIESC ของพวกเขา

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ดำเนินการมาตรการที่เพียงพอในการป้องกัน สืบสวน และลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว ซึ่งนำไปสู่ผลกระทบเชิงเลือกปฏิบัติต่อนักปกป้องสิทธิ ซึ่งเป็นผู้หญิงและ LGBTI ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไทยจำเป็นต้องใช้แนวทางแบบคำนึงถึงอัตลักษณ์อันทับซ้อน และมีความอ่อนไหวต่อเรื่องเพศ เพื่อแก้ไขภัยคุกคามต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัว รวมทั้งต้องละเว้นจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ เช่น การปฏิบัติการศึกษาที่ก่อให้เกิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลตกอยู่ในอันตราย ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

7.4 สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐบาลไทยมีพันธกรณีที่จะต้องรับประกันการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักปกป้องสิทธิ ที่ตกเป็นเป้าหมายของ TfGBV เพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวถึงข้างต้น องค์ประกอบหลักสามประการในการบรรลุสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ได้แก่ (1.) การเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิและกลไกการเยียวยา (2.) การเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ และ (3.) การชดเชยเยียวยาที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพ และกันท่วงทีสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลพบว่า รัฐบาลไทยไม่ได้ดำเนินการตามองค์ประกอบเหล่านี้เลย และด้วยเหตุนี้ จึงล้มเหลวในการรับประกันสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ

7.4.1 การเข้าถึงข้อมูล

สำหรับองค์ประกอบแรกของสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูล แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลสังเกตเห็นปัญหาว่า นักปกป้องสิทธิ ซึ่งเป็นผู้หญิงและ LGBTI ซึ่งตกเป็นเหยื่อของ TfGBV ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลว่าใครเป็นผู้กระทำการละเมิดและเกิดอะไรขึ้นบ้างในระหว่างการละเมิดดังกล่าว ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ⁴²⁷ เมื่อไม่มีข้อมูลดังกล่าว นักปกป้องสิทธิ ก็ขาดพื้นฐานสำคัญในการบ่งชี้พยานหลักฐานจำเป็นสำหรับการเรียกร้องความยุติธรรม และการชดเชยความเสียหายในรูปแบบอื่นๆ⁴²⁸

ประการแรก สิ่งสำคัญที่ต้องระลึกถึงก็คือว่า เหตุการณ์ TfGBV ส่วนใหญ่ที่มีการบันทึกไว้ในการวิจัยนี้ เกิดขึ้นโดยผู้กระทำความผิดปกปิดตัวตนไว้โดยดำเนินการโดยเป็นนิรนามและกระทำอย่างลับๆ การพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล กับการใช้สไปยาแวร์เพกซัส และการโจมตีบัญชี Facebook เกิดขึ้นโดยไม่มีการประกาศล่วงหน้า โดยไม่ทิ้งร่องรอยชัดเจนที่ระบุถึงตัวตนของผู้โจมตี ปัจจัยนี้ส่งผลให้นักปกป้องสิทธิ ซึ่งเป็นผู้หญิงและ LGBTI ขาดการเข้าถึงข้อมูล

ตัวแทนจากศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกโจมตีบัญชี Facebook ได้บอกกับแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลว่า ภาคประชาสังคมขาดความสามารถในการแกะรอยตัวตนของผู้ที่ทำการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัล ในขณะที่เดียวกับรัฐบาลก็ล้มเหลวในการดำเนินการสืบสวนเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับการโจมตีความเป็นส่วนตัวทางออนไลน์ของพวกเขา เรอบอกกับแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลว่า “แน่นอนว่าเราอยากเห็นความรับผิดชอบ แต่เราจำเป็นต้องมีการสืบสวนด้านนิติวิทยาศาสตร์ทางดิจิทัลอย่างเป็นอิสระ เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น แต่รัฐบาลไม่ได้ดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้เลย”⁴²⁹

⁴²⁷ แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, *Injustice Incorporated (บริษัทแห่งความอยุติธรรม)* (อ้างแล้ว), หน้า 157-158

⁴²⁸ แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, *Injustice Incorporated (บริษัทแห่งความอยุติธรรม)* (อ้างแล้ว), หน้า 157-158

⁴²⁹ สัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวกับตัวแทนจาก TLHR (สงวนชื่อเต็มเพื่อความปลอดภัย), 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

พัชรดนัย ระวังทรัพย์ แสดงความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันเมื่อบอกว่าเขาไม่ไว้วางใจรัฐบาลมากพอที่จะดำเนินการสืบสวนกรณีนี้ เนื่องจากคำเตือนที่เขาได้รับบน Facebook ระบุว่าผู้โจมตีอาจเป็น “ผู้มีความเชี่ยวชาญหรือได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล” เขารู้สึกผิดหวังที่บริษัท Meta ไม่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่ออธิบายว่า พวกเขาตรวจพบการโจมตีดังกล่าวด้วยวิธีใด และผู้โจมตีคือหน่วยงานหรือบุคคลใด⁴³⁰ “การได้รับการแจ้งเตือนนั้นมีประโยชน์อยู่ เพราะมันก็ช่วยทำให้รู้ว่ากำลังโดนจับตามองอยู่ แต่ผมยังคงมีดแปดด้านว่าผู้โจมตีอาจได้ข้อมูลอะไรไปบ้าง และจะยังคงรู้สึกวิตกกังวลต่อไปกับความคลุมเครือนี้” เขาบอก⁴³¹

บริษัท Meta ยืนยันกับแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลว่า พวกเขาไม่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่บุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายเกี่ยวกับตัวตนของผู้โจมตี และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่ผู้โจมตี บุกรุกบัญชี Facebook ของพวกเขา⁴³² นอกจากนี้ บริษัทยังไม่ได้จัดตั้งกลไกที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่ได้รับคำเตือนเหล่านี้สามารถร้องขอและรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้⁴³³ Meta แจกกับแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลว่า ในหลายกรณีที่ผู้รับการแจ้งเตือนถึง “ผู้โจมตีที่มีความเชี่ยวชาญ” แทนที่จะเป็น “ผู้โจมตีที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล” บริษัทเองก็ไม่สามารถระบุตัวตนของผู้โจมตีได้อย่างมั่นใจเสมอไป⁴³⁴

นอกจากนี้ การคุกคามในโลกออนไลน์มักจะมีการใช้บัญชีปลอมหรือบัญชีนิรนามด้วย ซึ่งทำให้บุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งต้องดิ้นรนในการระบุตัวผู้กระทำผิด “เรามักจะตรวจสอบโปรไฟล์ของคนเข้ามาโจมตีด้วยการแสดงความคิดเห็น หยิบคายบนโซเชียลมีเดียเสมอ คนพวกนั้นส่วนใหญ่จะใช้โปรไฟล์ปลอมที่เพิ่งสร้างขึ้น มันเป็นเรื่องยากมากสำหรับเราที่จะค้นหาตัวตนที่แท้จริงของพวกเขา” **ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล** กล่าวกับแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล⁴³⁵ นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI คนอื่นๆ อีกหลายคนมีข้อสังเกตที่คล้ายคลึงกัน⁴³⁶

ประการที่สอง ดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 5 รัฐบาลไทยมักใช้กลยุทธ์ในการอ้างว่าไม่สามารถระบุได้ว่า ผู้กระทำที่เป็นรัฐหรือไม่ใช้รัฐรายใดที่อาจมีส่วนร่วมใน TfGBV อย่างไรก็ตาม การอ้างความไม่รู้เช่นนี้ไม่สามารถใช้เป็นข้ออ้างสำหรับการไม่ดำเนินการของไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ได้ นอกจากนี้ แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลพบว่า รัฐบาลไทยไม่ได้ดำเนินการใดๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับการละเมิดที่เกิดขึ้นเช่นกัน แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนรัฐบาลหลังการเลือกตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม 2566 แต่จนถึงตอนนี้ก็ยังไม่มีการแก้ปัญหาด้วยความเต็มใจแต่อย่างใด

หน่วยงานไทยมีพันธกรณีที่จะต้องดำเนินการสืบสวนอย่างรวดเร็ว เป็นอิสระ โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ในกรณีของ TfGBV รวมถึงการพุ่งเป้าสอดแนม Doxing และการร่วมกันใส่ร้ายป้ายสี ซึ่งอาจถือว่าการเลือกปฏิบัติภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ในฐานะขั้นตอนแรกเพื่อให้เข้าถึงข้อมูล และรับประกันสิทธิ ที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ⁴³⁷

⁴³⁰ สัมภาษณ์ทางวิดีโอคอลกับพัชรดนัย ระวังทรัพย์, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นเกย์, 23 พฤศจิกายน 2023

⁴³¹ สัมภาษณ์พัชรดนัย ระวังทรัพย์, 23 พฤศจิกายน 2566

⁴³² บันทึกจากการประชุมวิจัยเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2567 ซึ่งแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลเก็บไว้เป็นหลักฐาน

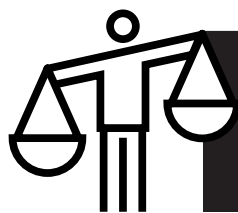
⁴³³ บันทึกจากการประชุมวิจัยเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2567 ซึ่งแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลเก็บไว้เป็นหลักฐาน

⁴³⁴ บันทึกจากการประชุมวิจัยเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2567 ซึ่งแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลเก็บไว้เป็นหลักฐาน

⁴³⁵ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 23 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ

⁴³⁶ ดูตัวอย่างได้ที่แหล่งอ้างอิงต่อไปนี้ สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับณิชากรัตน์ รักวงษ์ฤกษ์, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนารี, 28 สิงหาคม 2566, กรุงเทพฯ; สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กับภาณุพงศ์ มะณีวงศ์, นักปกป้องสิทธิฯ ผู้มีความหลากหลายทางเพศและผู้นำการชุมนุมประท้วง, 13 ธันวาคม 2566; สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับอังคณา นีละไพจิตร, นักปกป้องสิทธิฯ หญิง, 10 พฤศจิกายน 2566, กรุงเทพฯ

⁴³⁷ ดูบทที่ 4

**นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI
ไม่สามารถยื่นคำร้องภายใต้ พ.ร.บ.คอมฯ
และ พ.ร.บ.ความเท่าเทียมระหว่างเพศได้**

เนื่องจากบทบัญญัติที่มีอยู่ ไม่สอดคล้องกับ
กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

7.4.2 การเข้าถึงความยุติธรรม

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังพบอีกว่า ยังไม่มีการดำเนินการเพื่อตามองค์ประกอบที่สองของสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นก็คือการเข้าถึงความยุติธรรม สำหรับในกรณีของ TfGBV ในประเทศไทย ในทางตรงกันข้ามกับหลักการสากล รัฐบาลไทยกลับไม่ได้อำนวยความสะดวกให้มีการสืบสวนที่มีประสิทธิภาพกันทั่วทั้ง ละเอียดถี่ถ้วน และเป็นกลาง

ดังที่ได้แสดงให้เห็นข้างต้น (ดูในส่วนที่ 5.3) จนถึงขณะนี้ รัฐบาลเพียงแต่ตอบโต้ข้อกล่าวหาเรื่องการมีส่วนร่วมในการโจมตีด้วยสลายแควร์เพกาซัส และปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี โดยเพียงแค่ปฏิเสธว่ารัฐบาลไม่ได้มีบทบาทร่วมแต่อย่างใด แต่ก็ไม่ได้มีการให้คำมั่นเป็นทางการต่อไปที่จะค้นหาตัวผู้กระทำความผิดในทุกกรณี แม้กระทั่งในกรณีของสลายแควร์เพกาซัส ซึ่งมี กสม. ที่ออกข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว ก็ยังไม่มีคำมั่นใดๆ ออกมา หากว่ามีการสืบสวนดังกล่าว ก็อาจเป็นส่วนช่วยนำไปสู่การระบุตัวผู้กระทำความผิด และทำให้พวกเขาต้องรับผิดชอบต่อการกระทำ TfGBV ซึ่งสร้างความเสียหายอันร้ายแรงต่อนักปกป้องสิทธิฯ ได้

แม้ว่านักปกป้องสิทธิฯ ที่ได้รับผลกระทบจากสลายแควร์เพกาซัส และปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี จะได้พยายามอย่างเต็มที่ที่จะใช้กลไกของกระบวนการยุติธรรม และไม่ใช้กระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ แต่การวิจัยนี้พบว่า นักปกป้องสิทธิฯ ยังคงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากกลไกเหล่านี้เพื่อรับความยุติธรรมได้ ข้อกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับภาระในการพิสูจน์ของผู้ร้องภายใต้กฎหมายไทย ประกอบกับการขาดความโปร่งใสของรัฐบาลในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ TfGBV ยิ่งทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ไม่สามารถพึ่งพาระบบศาลได้

กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้ตอบกลับถึงแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเกี่ยวกับข้อกล่าวหาที่ว่า นักปกป้องสิทธิฯ ไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ โดยยืนยันว่า “นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวไทยทุกคน รวมถึงผู้หญิงและ LGBTI สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ รวมถึงมีสิทธิในการฟ้องคดีภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องและสิทธิในการอุทธรณ์คดีในชั้นศาลอุทธรณ์” (ดูภาคผนวก 2) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังพบว่า กฎหมายภายในประเทศของไทยไม่เพียงพอที่จะจัดการกับปัญหา TfGBV แม้ว่ารัฐธรรมนูญของไทยจะมีบทบัญญัติที่รับประกันการไม่เลือกปฏิบัติ แต่ก็ยังมีกฎหมายที่มีปัญหา รวมถึง พ.ร.บ.คอมฯ และ พ.ร.บ.ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ที่มีข้อบกพร่องขั้นพื้นฐานอันเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายจาก TfGBV อยู่ โดยที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ไม่สามารถยื่นคำร้องภายใต้กฎหมายทั้งสองฉบับได้ เนื่องจากบทบัญญัติที่มีอยู่ ไม่สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ⁴³⁸ ช่องว่างในระดับโครงสร้างนี้ตอกย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูปกฎหมายอย่างครอบคลุมให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้หญิงและ LGBTI สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้โดยไม่มีอุปสรรคเมื่อต้องเผชิญกับการละเมิดที่แพร่หลาย⁴³⁹

⁴³⁸ ดูบทที่ 4 สำหรับการวิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของกฎหมายทั้งสองฉบับ และบทที่ 5 สำหรับคำอธิบายโดยละเอียดว่ากฎหมายเหล่านั้นขัดขวางความพยายามของนักปกป้องสิทธิฯ ในการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างไร

⁴³⁹ ดูบทที่ 4 สำหรับคำอธิบายโดยละเอียดเกี่ยวกับข้อบกพร่องทางกฎหมายของ พรบ.คอมฯ และ พรบ.ความเท่าเทียมระหว่างเพศ และดูบทที่ 8 สำหรับข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้องในการปฏิรูปกฎหมายเหล่านี้

7.4.3 การเยียวยา

เมื่อปราศจากช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงความยุติธรรม นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI จึงไม่สามารถได้รับการชดเชยความเสียหายในรูปแบบใดๆ ที่เพียงพอ ทันที ละเอียดถี่ถ้วน และมีประสิทธิภาพจากการสืบสวนกรณีศึกษาในบทก่อนหน้า แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลพบว่า ไม่มีนักปกป้องสิทธิฯ คนใดได้รับค่าชดเชยสำหรับ ความเสียหายที่ได้รับ หรือได้รับการฟื้นฟูเยียวยา หรือบริการทางกฎหมายและสังคมอื่นๆ เลย รัฐบาลไทยไม่ได้ให้การรับประกันว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์ซ้ำ จึงทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ตกอยู่ในสภาวะอันไม่แน่นอนและเปราะบางต่อ TfGBV ที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ในคดีที่นักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงสองคนฟ้องร้องเกี่ยวกับปฏิบัติการพุ่งเป้าโจมตีเพื่อใส่ร้ายป้ายสี ศาลแพ่งระบุว่าประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่รับประกันการชดเชยให้แก่บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้าไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ละเมิด⁴⁴⁰ การขาดกฎหมายดังกล่าวเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ไม่ได้ได้รับการชดเชยความเสียหายจาก TfGBV และไม่สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดผ่านกลไกการร้องเรียนที่มีอยู่ได้

เนื่องจากรัฐบาลไทยล้มเหลวในการดำเนินการตามองค์ประกอบหลักทั้งสามประการของสิทธินี้ได้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจึงสรุปว่าสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา อย่างมีประสิทธิภาพของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ถูกละเมิดในกรณีต่างๆ ที่มีการบันทึกไว้ในการวิจัยฉบับนี้

โดยสรุป การวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลประเมินว่า รัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามพันธกรณีในการเคารพคุ้มครอง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ ของนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ซึ่งตกเป็นเป้าหมายของ TfGBV ในทำนองเดียวกัน ในกรณีของสปายแวร์เพกาซ ทางบริษัท NSO Group ไม่ได้ปฏิบัติตามความรับผิดชอบภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศในการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเป็นผลมาจากการพุ่งเป้าสอดแนมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของผลิตภัณฑ์ของบริษัท ความล้มเหลวด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านี้สะท้อนให้ถึงความย้อนแย้งอันร้ายแรง เนื่องจากรัฐบาลยังหวังว่าจะได้รับการยอมรับในฐานะผู้นำด้านความเท่าเทียมทางเพศในระดับสากล ในขณะที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ไทยยังคงต้องทนทุกข์ทรมานจากผลที่ตามมาของ TfGBV

เมื่อปราศจากช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงความยุติธรรม นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI จึงไม่สามารถได้รับการชดเชยความเสียหายในรูปแบบใดๆ ที่เพียงพอ ทันที ละเอียดถี่ถ้วน และมีประสิทธิภาพ

⁴⁴⁰ คำพิพากษาของศาล, คดีดำที่ พ.5592/2563 และคดีแดงที่ พ.834/2566 (อ้างแล้ว), หน้า 99-100

8. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อสรุป

หลังจากกองทัพทำรัฐประหารในประเทศไทยเมื่อปี 2557 ผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI จำนวนมากได้ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างสันติและยืนหยัดเพื่อสิทธิมนุษยชนของพวกเขา โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเคลื่อนไหวและการชุมนุมประท้วงทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่กดขี่ประชาชน อย่างไรก็ตาม พวกเขาเล่าให้แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนลฟังว่าพวกเขาได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงในรูปแบบของความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence หรือ TfGBV) ที่เป็นการตอบโต้ต่อการเคลื่อนไหวเหล่านี้

อันดับแรก นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI จำนวนมากต้องเผชิญกับการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลที่มีขอบด้วยกฎหมาย โดยตกเป็นเป้าหมายของสปายแวร์เพกาซัส หรือโดรนโจมตีบัญชี Facebook ของตนจากผู้ที่ไม่ใช่ชาวยุโรปหรือได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล” อันดับต่อมา เจ้าหน้าที่รัฐและตัวแสดงอื่นผู้เห็นพ้องกับรัฐนั้นพุ่งเป้าโจมตีนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ด้วยการคุกคามพวกเขาในโลกออนไลน์ นักปกป้องสิทธิฯ ต้องเผชิญกับการใช้ถ้อยคำดูหมิ่นที่เต็มไปด้วยความเกลียดชัง หวาดกลัว และต่อต้านผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI และในหลายกรณี มีการใช้ปฏิบัติการใส่ร้ายป้ายสีแบบพุ่งเป้าโจมตี และการจงใจเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวส่วนตัวนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็น LGBTI และนับถือศาสนาอิสลาม ต้องพบเจอกับการเลือกปฏิบัติหลากหลายรูปแบบ โดยถูกกลุ่มคนที่มีทัศนคติต่อต้าน LGBTI ในชุมชนศาสนาของพวกเขาเอง ช่มชู้เอาชาติด้วยความรุนแรง

TfGBV ทั้ง 2 รูปแบบนี้ เชื่อมโยงกันและไม่สามารถแยกขาดออกจากความรุนแรงที่นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ต้องเผชิญในโลกออฟไลน์ ในโลกออฟไลน์ บรรทัดฐานแบบรักต่างเพศเป็นใหญ่และระบบปิดตาย รวมถึงการเลือกปฏิบัติ ความรุนแรงทางเพศและทางร่างกายนั้นถูกส่งเสริม ผลิตซ้ำ และทวีคูณความรุนแรงขึ้นผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ด้วยเหตุนี้ TfGBV จึงเพิ่มความเปราะบางในโลกออฟไลน์สำหรับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI โดยสามารถนำไปสู่การเอาผิดทางอาญาจากการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวของพวกเขา และอาจก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อความปลอดภัยทางกายภาพของพวกเขาได้

TfGBV ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ สิทธิในความเป็นส่วนตัว รวมถึงสิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบ นักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI เหล่านี้ต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างการแสวงหาวิธีแก้ไขความเสียหายที่ได้รับ ในขณะที่ยังมีการเบิกทางอนุญาตให้เกิด TfGBV ขึ้นในสังคมไทย โดยปราศจากความรับผิดชอบใดๆ ของผู้กระทำ นักปกป้องสิทธิฯ ต้องรับมือกับผลกระทบอันสะสม และทับถมกันจากการถูกละเมิดสิทธิฯ ต่างๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจาก TfGBV จนส่งผลให้พวกเขาผลัดตัวออกจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวของตน ในบางกรณี นักปกป้องสิทธิฯ หลายคนตัดสินใจละทิ้งการทำกิจกรรมเคลื่อนไหวของตนไปโดยสิ้นเชิง เนื่องจากหวาดกลัวที่จะเผชิญกับอันตรายมากไปกว่าเดิม

แม้ว่าประเทศไทยยังคงวางจุดยืนของประเทศต่อสาธารณะว่าเป็นผู้นำด้านความเท่าเทียมทางเพศอย่างต่อเนื่อง แต่ความเป็นจริงที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้นั้นแตกต่างอย่างสิ้นเชิง ผลการศึกษาในรายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวของรัฐบาลไทยในการให้ความคุ้มครองนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI จาก TfGBV และในการปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของพวกเขา อันได้รับการรับรองไว้ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ

รวมถึงสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีด้วย กฎหมายดังกล่าวรวมถึงกติกา ICCPR อนุสัญญา CAT และอนุสัญญา CEDAW นอกจากนี้ บริษัท NSO Group ยังล้มเหลวในการยื่นหยัดต่อความรับผิดชอบของตน อย่างเพียงพอที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในหลักการชี้แนะของสหประชาชาติ เนื่องจากสปายแวร์ เพกาซซ์ของบริษัทถูกนำมาใช้สอดแนมนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงผ่านระบบดิจิทัล

ในการนี้ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ขอเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำแนะนำดังต่อไปนี้โดยทันที เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

8.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับรัฐบาลไทย

- ดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศผ่านการใช้เทคโนโลยี อันเกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI โดยทันที ดังนี้
  - ประกาศอย่างเปิดเผยว่าจะงดเว้นการใช้การฟุ้งเป่าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์ รวมถึงให้ความคุ้มครองนักปกป้องสิทธิฯ และสมาชิกอื่นๆ ของภาคประชาสังคมจากการสอดแนมและการคุกคามดังกล่าวทั้งภายในและภายนอกประเทศไทย
  - ดำเนินการสอบสวนอย่างรวดเร็ว เป็นอิสระ เป็นกลาง และโปร่งใส เกี่ยวกับกรณีทั้งหมดของ TfGBV ที่กระทำต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ซึ่งหมายรวมถึงการใช้การฟุ้งเป่าสอดแนมทางดิจิทัลที่ผิดกฎหมาย และการคุกคามในโลกออนไลน์ที่กล่าวถึงในการวิจัยนี้ และ TfGBV รูปแบบอื่นๆ
  - ออกมาตรการทางกฎหมายและนโยบายที่ครอบคลุม เพื่อรับรอง ป้องกัน บันทึกข้อมูล ตรวจสอบ และแก้ไข ปัญหา TfGBV ทุกรูปแบบ รวมถึงให้การเยียวยาและการสนับสนุนแก่ผู้เสียหาย
  - จัดให้มีการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและมาตรฐานสำหรับผู้เสียหายจาก TfGBV โดยคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจและผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง และใช้แนวทางเชิงสตรีนิยมซึ่งคำนึงถึงอัตลักษณ์อันทับซ้อน รวมถึงการรับประกันให้มีการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นกับพวกเขา การรับประกันการเข้าถึงความยุติธรรมที่เท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ และการจัดให้มีการชดเชยที่เหมาะสมตามการปรึกษาหารือกับผู้เสียหาย
  - ดำเนินการเชิงรุกในการขจัดอุปสรรคเชิงโครงสร้างและเชิงระบบที่ขัดขวางความเท่าเทียมทางเพศ รวมถึงการดำเนินการมาตรการทางกฎหมาย นโยบายทางสังคม และโครงการด้านการศึกษาเพื่อกำจัดทัศนคติแบบเหมารวมในเรื่องเพศ บรรทัดฐานทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ และทัศนคติที่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง เด็กหญิง และบุคคลในกลุ่ม LGBTI และเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ของ TfGBV ตลอดจนผลกระทบ และความเสียหายโดยคำนึงถึงอัตลักษณ์อันทับซ้อน
  - รับประกันให้มีการปรึกษาหารืออย่างจริงจังกับองค์กรภาคประชาสังคม นักปกป้องสิทธิฯ และนักกิจกรรมที่ทำงานด้านสิทธิ เพศและเพศสภาพของผู้หญิง ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบรรทัดฐาน อัตลักษณ์ และการแสดงออกทางเพศ และลักษณะทางกายภาพเกี่ยวกับเพศ (sexual orientation, gender identity and/or expression and sex characteristics หรือ SOGIESC) และแนวทางการใช้เทคโนโลยีแบบสตรีนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มาจากชุมชนชายขอบ ในกระบวนการของการพัฒนานโยบาย รวมถึงการนำไปใช้และการตรวจติดตาม
- นำคำแนะนำต่อไปนี้ไปใช้เพื่อยุติการฟุ้งเป่าสอดแนมทางดิจิทัลที่มีขอบด้วยกฎหมาย
  - ทำงานเชิงรุกในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาทั้งหมดที่ผ่านมา ในปัจจุบัน และในอนาคต ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐทั้งหมด รวมถึงหน่วยงานด้าน ความมั่นคง ได้จัดทำกับบริษัทภาคเอกชนที่ขายสินค้าและบริการด้านการสอดส่องข้อมูล

- บังคับห้ามใช้สไปแวร์ที่รุกรานความเป็นส่วนตัวสูง ฟังก์ชันการทำงานไม่สามารถจำกัดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็น และเหมาะสมกับการใช้งาน และเป้าหมายที่เจาะจงได้ หรือสไปแวร์ที่ไม่สามารถตรวจสอบการใช้งานได้อย่างอิสระ
- ใช้กรอบการกำกับดูแลด้านสิทธิมนุษยชนที่ควบคุมดูแลการเฝ้าระวังและมีความสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและมาตรฐานต่างๆ ควรบังคับให้พักการซื้อ การขาย การโอน และการใช้งานสไปแวร์ทั้งหมดไว้ชั่วคราวจนกว่าจะนำกรอบการกำกับดูแลดังกล่าวไปใช้
- ดำเนินมาตรการต่อไปนี้อย่างรวดเร็วเพื่อขจัดบรรยากาศที่ไม่มีใครกล้าแสดงความคิดเห็นด้วยแห่งความหวาดกลัว และสร้างพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ที่ปลอดภัย และเอื้ออำนวยให้ผู้หญิง เด็กหญิง และ LGBTI สามารถใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและชุมนุมประท้วงโดยสงบในพื้นที่ดิจิทัลได้อย่างอิสระและปลอดภัย โดยไม่ต้องกลัวการเลือกปฏิบัติ การคุกคาม การข่มขู่ และความรุนแรง ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและมาตรการป้องกันระดับสากล
  - ยุติการดำเนินคดีอาญาทั้งหมดต่อทุกคน รวมถึงนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่ถูกฟ้องร้องเพียงเพราะมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงโดยสงบหรือใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก
  - จัดให้มีและบังคับใช้จรรยาบรรณในการสื่อสารสาธารณะสำหรับเจ้าหน้าที่ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้แทนของรัฐจะไม่มีส่วนร่วมกับการคุกคามในโลกออนไลน์ รวมถึงการใช้การบิดเบือนข้อมูลเนื่องจากอคติทางเพศต่อนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI
- อำนวยความสะดวกให้ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อติดตาม ประเมินผล และเสริมสร้างพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของไทยที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องผู้หญิงและบุคคลในกลุ่ม LGBTI จาก TfGBV ดังต่อไปนี้
  - ตอบสนองในเชิงบวกต่อคำขอจากกระบวนการพิเศษของสหประชาชาติในทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิในเสรีภาพการชุมนุมประท้วงโดยสงบและการสมาคม และผู้เชี่ยวชาญอิสระด้านเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศที่จะมาเยือนประเทศไทย และดำเนินการยืนยันวันๆ สำหรับการมาเยือนของคณะทำงานด้านการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงและเด็กหญิง
  - ออกหนังสือเชิญผู้รายงานพิเศษด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในเสรีภาพทางความคิดเห็นและการแสดงออกให้มาเยือนประเทศไทย
- ให้ความรู้แก่หน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมายให้ดำเนินการดังต่อไปนี้
  - ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายทุกหน่วยงานเกี่ยวกับ TfGBV และรับประกัน การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้เสียหายให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานต่างๆ
  - ใช้แนวทางปฏิบัติเฉพาะทางสำหรับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการจัดการกับ TfGBV โดยยึดถือวิธีการจัดการรับมืออย่างมีความละเอียดอ่อนต่อเรื่องเพศและคำนึงถึงบาดแผลทางจิตใจ
  - คุ้มครองนักปกป้องสิทธิฯ ที่เป็นผู้หญิงและ LGBTI ที่ต้องการดำเนินคดีทางกฎหมายเกี่ยวกับ TfGBV เพื่อให้แน่ใจว่า พวกเขาจะปลอดภัยจากการล้างแค้นเอาคืน
- ดำเนินการปฏิรูปกฎหมายต่อไปนี้
  - ออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายที่ครอบคลุม เพื่อรับรอง ป้องกัน บันทึก ตรวจสอบ และดำเนินคดีกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศในโลกออนไลน์ รวมถึงให้การเยียวยาและการสนับสนุนแก่ผู้เสียหาย
  - แก้ไขกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ (GEA) โดยไม่ให้มีข้อยกเว้นที่ระบุว่า การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศสามารถกระทำได้ภายใต้ข้ออ้างเรื่องหลักการทางศาสนาและความมั่นคงแห่งชาติตามมาตรา 17(2) ของกฎหมายฉบับนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ CEDAW

- แก้ไขหรือยกเลิกบทบัญญัติทางกฎหมายที่กำหนดให้การแสดงออกในโลกออนไลน์เป็นความผิดอาญา รวมถึง มาตรา 112 และมาตรา 116 ของประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา 14 ของ พ.ร.บ.คอมฯ
- ดำเนินการทบทวน พ.ร.บ.คอมฯ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) พ.ร.บ.ไซเบอร์ และ พ.ร.บ. ความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและสร้างมาตรการคุ้มครอง สิทธิในความเป็นส่วนตัวที่เข้มแข็ง

สำหรับบริษัท NSO Group

- ยุติการใช้งาน การผลิต การขาย การโอน และการสนับสนุนสลายแวร์เพกาซัส หรือสลายแวร์อื่นๆ ที่รุกร้า ความเป็นส่วนตัวสูงในแบบเดียวกัน ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างอิสระหรือจำกัดฟังก์ชันการทำงานได้ เนื่องจากมาตรการป้องกันทางเทคนิคและกรอบการกำกับดูแล ยังคงไม่เพียงพอที่จะป้องกันผลกระทบในทางลบ ต่อสิทธิมนุษยชนจากสลายแวร์เหล่านี้
- ดำเนินการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเหมาะสม เพื่อระบุสิ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดของบริษัท กระบวนการตรวจสอบดังกล่าวต้องทำให้บริษัทสามารถพิจารณาได้ว่ามาตรการ ป้องกันทางเทคนิคจะยืนยันว่าผลิตภัณฑ์ของตนเคารพต่อสิทธิด้านต่างๆ หรือไม่ หากมาตรการป้องกันดังกล่าว บรรลุวัตถุประสงค์นี้ได้ บริษัทต้องนำมาปฏิบัติทันที
- จัดให้มีการชดเชยที่เพียงพอและการเยียวยารูปแบบอื่นๆ ให้แก่เหยื่อผู้ถูกพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลโดยมิชอบด้วย กฎหมายผ่านสลายแวร์เพกาซัสในประเทศไทย

สำหรับบริษัทเทคโนโลยีด้านการเฝ้าระวังอื่นๆ

- ยุติการใช้งาน การโอน การสนับสนุน และการขายเทคโนโลยีของตนทันทีในรัฐที่มีการใช้งานซอฟต์แวร์สอดแนม ในทางที่ผิดโดยพุ่งเป้าไปที่นักปกป้องสิทธิฯ นักข่าว และสมาชิกของภาคประชาสังคมอย่างผิดกฎหมาย หรือในกรณีที่ไม่มีมาตรการป้องกันเพียงพอไม่ให้เกิดการละเมิด
- เร่งดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่านักปกป้องสิทธิฯ จะไม่ตกเป็นเป้าของการสอดแนมที่ผิดกฎหมายโดยใช้ผลิตภัณฑ์ หรือบริการของบริษัท รวมถึงดำเนินการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเพียงพอ ตามที่กำหนดไว้ในตราสาร ระหว่างประเทศว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน เช่น หลักการชี้แนะของสหประชาชาติ เพื่อให้มั่นใจว่ากิจกรรม ของบริษัทหรือบริษัทย่อย ผู้รับเหมาช่วง และซัพพลายเออร์นั้นเคารพสิทธิของนักปกป้องสิทธิฯ และไม่ขัดขวาง การทำงานที่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลเหล่านั้น
- ดำเนินการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงทำการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเอาใจริงเอาใจัง สำหรับการใช้งาน การขาย และการโอนที่เสนอไว้ทั้งหมด รวมถึงการมีส่วนร่วมกับผู้ถือสิทธิด้วย ทั้งนี้กระบวนการ ตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนก็ควรมีความโปร่งใสด้วยเช่นกัน

ภาคผนวก 1: ข้อมูลนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

รายชื่อและประวัตินักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงและ LGBTI เรียงตามลำดับอักษรภาษาอังกฤษที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้สัมภาษณ์ ทั้งหมด 25 คนที่ให้ความยินยอมในการเปิดเผยชื่อในรายงานฉบับนี้

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลยังต้องขอบคุณนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงและ LGBTI ที่อาศัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (จต.) ที่ให้ข้อมูลสำคัญในการทำรายงานฉบับนี้ แต่ไม่สามารถเปิดเผยชื่อและนามสกุล เนื่องจากความเสี่ยงจากการล้างแค้นเอาคืน

รายชื่อ	ข้อมูลโปรไฟล์
จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์	จุฑาทิพย์ ศิริขันธ์ (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงและอดีตแกนนำการประท้วง เธอยังเคยเป็นแกนนำคนสำคัญของ กลุ่มเยาวชนปลดแอก ซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษา นักกิจกรรม ที่เคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย ระหว่างที่เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเน้นการเรียกร้องในประเด็นเรื่องสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และความรับผิดชอบต่อผู้รอดชีวิตจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงการบังคับบุคคลให้สูญหาย
ฉัตรพี อาจสมบูรณ์	ฉัตรพี อาจสมบูรณ์ (She/her) เป็นประธานกลุ่มศาลายาเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกลุ่ม นักศึกษานักกิจกรรมที่ให้การสนับสนุน "กิจกรรมเบื้องหลัง" ในการเคลื่อนไหวเรียกร้อง ประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการประสานงาน การจัดกิจกรรมออนไลน์ รวมไปถึงการระดมทุน
ณชกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์	ณชกานต์ รัทวงษ์ฤกษ์ (They/them) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนารีและนักกิจกรรม สตรีนิยม โดยเริ่มทำกิจกรรมตั้งแต่ปี 2563 ในขณะที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาวัย 17 ปี โดยเริ่มจากการก่อตั้งกลุ่ม Feminist FooFoo เผยแพร่ข้อมูลเรื่องสิทธิสำหรับ LGBTI ในกลุ่มเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มสตรีนิยมหลายๆ กลุ่มอย่างแข็งขัน
ดารานี ทองศิริ	ดารานี ทองศิริ (They/them) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้เป็นนอนโบนารี และนักวิชาการ สตรีนิยม และยังเป็นผู้ตั้งกลุ่ม Feminista ซึ่งเป็นองค์กรที่สร้างความตระหนักเรื่องแนวคิด สตรีนิยมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยในอดีตมีฐานในจังหวัดปัตตานี เน้นทำงานเสริมสร้างพลังให้กลับกลุ่ม LGBTI ในจังหวัดชายแดนใต้
นาตา ไชยจิตต์	นาตา ไชยจิตต์ (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศอินเตอร์เซ็กส์ (ผู้มีลักษณะ กางร่างกายไม่เป็นชาย-หญิงอย่างชัดเจน) และยังเป็นอาจารย์สอนกฎหมายที่มหาวิทยาลัย แม่ฟ้าหลวง เธอมีประสบการณ์ในการทำรณรงค์สร้างความตระหนักถึงการล่วงละเมิด ทางเพศและการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBTI และผู้หญิงบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Change.org และ Facebook
นิธินันท์ งามชัยพิสิฐ	นิธินันท์ งามชัยพิสิฐ (They/them) เป็นผู้เรียกร้องสิทธิฯ นอนโบนารี ที่ทำงานกับองค์กร ภาวประชาสังคมมากมาย รวมถึงกลุ่มนอกกล่องเพศ พวกเขาทำงานรณรงค์ในประเด็น หลากหลายและครอบคลุม เช่น การผลักดันกฎหมายการรับรองเพศสภาพ

รายชื่อ	ข้อมูลโปรไฟล์
นิรากร อ่อนขาว	นิรากร อ่อนขาว (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงวัย 22 ปี สนับสนุนเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก การชุมนุมประท้วงโดยสงบ และประชาธิปไตย นิรากรเริ่มทำกิจกรรมอย่างเป็นทางการในปี 2563 ในขณะที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยการทำงานเบื้องหลังให้กับกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม
บุศรินทร์ แปงเณะ	บุศรินทร์ แปงเณะ (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิงชาวมุสลิม ทำงานให้กับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนของไทยชื่อ iLaw มาตั้งแต่ปี 2559 เธอเริ่มทำงานนักกิจกรรมก่อนเกิดการรัฐประหารในปี 2557 เพียงเล็กน้อย ในขณะที่ยังเป็นนักศึกษา ปัจจุบันเธอทำงานกับ iLaw ช่วยพัฒนาฐานข้อมูลมีอบดาต้า ไทยแลนด์ โดยบันทึกข้อมูลการชุมนุมประท้วงในที่สาธารณะตั้งแต่ปี 2563 ซึ่งเป็นความร่วมมือกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย เธอบอกกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า "เราจำเป็นต้องมีข้อมูลข้อเท็จจริงที่ละเอียดในการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ และเราต้องอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลให้แก่ประชาชน"
เบนจา อะปัญญา	เบนจา อะปัญญา (She/her) เป็นเยาวชนนักกิจกรรมอิสระและนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยในปี 2563 เบนจาเริ่มงานกิจกรรมโดยเป็นหนึ่งในผู้นำของแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ดำเนินการโดยนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในการจัดการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยขนาดใหญ่หลายครั้งในกรุงเทพฯ ระหว่างปี 2563-2564 เธอเป็นปากเป็นเสียงเรื่องความล้มเหลวของรัฐบาลในการจัดการวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ความไม่เป็นอิสระของระบบตุลาการ และสิทธิในการประกันตัวสำหรับนักกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกควบคุมตัว
เบญจมาภรณ์ นิवास	เบญจมาภรณ์ นิवास (They/them) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ นอนโบนารี โดยเริ่มทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวตั้งแต่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในวัย 15 ปี และเป็นหนึ่งในแกนนำสำคัญของกลุ่มนักเรียนเลวที่สนับสนุนเรียกร้องประเด็นสิทธิมนุษยชนของเด็กในโรงเรียน แต่เบญจมาภรณ์ต้องหลบหนีออกจากประเทศไทยและขอลี้ภัยในประเทศแคนาดา เนื่องจากการปราบปรามการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย ของรัฐบาลไทย
ปณิสยา สิริจิรวรรณกุล	ปณิสยา สิริจิรวรรณกุล (She/her) เป็นหนึ่งในผู้นำกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม โดยได้รับแรงบันดาลใจสำหรับงานกิจกรรมจากร่วมต่อสู้ความรุนแรงทางเพศด้วยเหตุแห่งเพศ และประเด็นความไม่เท่าเทียมทางเพศต่างๆ เธอเป็นนักกิจกรรมนักศึกษาที่เป็นที่รู้จักคนหนึ่ง เนื่องจากกิจกรรมของเธอเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์
ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์	ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ (He/him) นักวิชาการและอาจารย์คนสำคัญที่อาศัยในญี่ปุ่น และระบุตัวตนทางเพศเป็นเกย์อย่างเปิดเผย เป็นผู้ที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ทหารและสถาบันกษัตริย์อย่างตรงไปตรงมา หลังเหตุการณ์รัฐประหารในปี 2557 กองทัพไทยได้เรียกตัว ศ.ดร.ปวินเข้ารับ "การปรับทัศนคติ" และออกหมายจับเขาในเวลาต่อมาข้อหาไม่มารายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่พร้อมกับข้อหาหมิ่นประมาทกษัตริย์ ส่งผลให้เขาต้องขอลี้ภัยไปอยู่ประเทศญี่ปุ่น
ปณทสิริ จิระกูรณ์	ปณทสิริ จิระกูรณ์ (She/her) เป็นอดีตสมาชิกกลุ่มศาลายาเพื่อประชาธิปไตย โดยเธอมีหน้าที่สำคัญในการขบวนการการตัดสินใจของกลุ่มในเรื่องการจัดแจงหรือให้ความสนับสนุนการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตย
ปาหนัน	ปาหนัน (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศเคียวีร์จากเชียงใหม่ โดยเป็นผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งเป็นกลุ่มนักกิจกรรมเยาวชน LGBTI โดยเรียกร้องสิทธิสำหรับกลุ่ม LGBTI ผ่านมุมมองที่แตกต่าง

รายชื่อ	ข้อมูลโปรไฟล์
ปิยบุษ โคตรสาร	ปิยบุษ โคตรสาร (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงคนสำคัญในประเทศไทย โดยมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2558 ปิยบุษทำงานประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิทธิผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัย การยกเลิกโทษประหารชีวิต และสิทธิในการมีเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม
พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ	พรเพ็ญ คงขจรเกียรติ (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงและอดีตแกนนำการประท้วง เธอเป็นหัวหน้ามูลนิธิผสานวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนในกรุงเทพฯ และทำงานเกี่ยวกับการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย และยังทำงานกับ กลุ่มชุมชนมากมายในจังหวัดชายแดนใต้
พลอย	พลอย (She/her) เป็นนักข่าวดิจิทัลผู้มีบทบาทสำคัญในประเทศไทย เธอมีบทบาทหน้าที่ในการรายงานข่าวผ่านโซเชียลมีเดีย เกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน รวมถึงเรื่องสิทธิด้านพลเมืองและการเมือง ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ และสิทธิของชาวมลายูมุสลิมใน จชต.
พัชรดนัย ราชวาทย์	พัชรดนัย ราชวาทย์ (He/him) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ โดยระบุตัวตนทางเพศเป็นเกย์ สนใจประเด็นเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ เขาเป็นสมาชิกของกลุ่มกะลุ่มฟ้า กลุ่มสำคัญในการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย
ภาณุพงศ์ มณีวงศ์	ภาณุพงศ์ มณีวงศ์ (He/him) เป็นผู้นำการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยผู้มีความหลากหลายทางเพศ เขาเริ่มสนใจงานด้านกิจกรรม หลังจากที่เขาได้รับผลกระทบส่วนตัวโดยตรงจากนโยบายเศรษฐกิจในช่วงระบาดของ Covid-19 งานด้านกิจกรรมของเขาเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและทางการเมือง
มบุญ วงษ์มะเขากะ	มบุญ วงษ์มะเขากะ (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ หญิงข้ามเพศโดยทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานรณรงค์ ที่แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย รุ่นในวัย 25 ปียังเป็นนักปกป้องสิทธิฯ LGBTI อีสระ เรียกร้องความคุ้มครองในกลุ่ม LGBTI ชาวมุสลิม เนื่องด้วยเธอเกิดในครอบครัวที่เคร่งศาสนาในจังหวัดนครนายก เธอจึงเห็นว่าหลักการอิสลามได้ถูกบิดเบือนและนำมาใช้เป็นอาวุธต่อต้านกลุ่ม LGBTI ส่งผลเป็นแรงบันดาลใจให้รุ่นออกมาเคลื่อนไหวทำกิจกรรม
สิรภพ อัตโตหิ	สิรภพ อัตโตหิ (She/her หรือ they/them) นักปกป้องสิทธิฯ เควียร์เริ่มมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนไหวในปี 2563 ขณะเป็นนิสิตเอกศิลปการละครอายุ 22 ปี ในรัฐจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาเขาได้ร่วมก่อตั้งเสรีเทยพลัส ซึ่งเป็นกลุ่มชุมนุมประท้วงที่นำโดย LGBTI เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและความเท่าเทียมทางเพศ
อังคณา นิลไพจิตร	อังคณา นิลไพจิตร (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงคนสำคัญในประเทศไทย เธออุทิศชีวิตให้กับการทำงานกิจกรรม เมื่อสมชาย นิลไพจิตรสามีของเธอ ผู้เป็นนักกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนได้ตกเป็นเหยื่อของเหตุการณ์การบังคับบุคคลให้สูญหายในวันที่ 12 มีนาคม 2547 โดยได้จัดตั้งมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพและเคยดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของประเทศไทยระหว่างปี 2559 - 2562 ในปัจจุบันเธอเป็นสมาชิกผู้เชี่ยวชาญของคณะกรรมการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการกระทำที่บุคคลสูญหาย

รายชื่อ	ข้อมูลโปรไฟล์
อัญชญา หิมมัทธนี	อัญชญา หิมมัทธนี (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ผู้หญิงผู้ซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับแนวหน้าคนหนึ่งในประเทศไทย เธอได้จัดตั้งกลุ่มด้วยใจ ซึ่งเป็นหน่วยงานสิทธิมนุษยชนระดับรากหญ้าในจังหวัดปัตตานี หลังจากสามีของน้องสาวถูกจับกุมโดยมิชอบและถูกกักขังในข้อกล่าวหาเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ งานกิจกรรมของเธอมุ่งเน้นไปที่การบันทึกการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (จชต.) และจัดหาการเยียวยาฟื้นฟูสำหรับผู้ถูกล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน
อิชย์อาณิคม์ ชิตวิเศษ	อิชย์อาณิคม์ ชิตวิเศษ (She/her) เป็นนักปกป้องสิทธิฯ ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศเป็นหญิงข้ามเพศ เธอทำงานเป็นนักกิจกรรมอิสระเรื่องสิทธิของบุคคลในกลุ่ม LGBTI โดยเน้นสร้างความตระหนักรู้ในประเด็นทางเพศบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียผ่านบัญชีสาธารณะของเธอเอง
อินทิรา เจริญปุระ	อินทิรา เจริญปุระ (She/her) เป็นดาราและนักร้องสาวที่เป็นที่รู้จักในวงการบันเทิงของประเทศไทย ในหลายๆ ปีที่ผ่านมา บทบาทในฐานะนักกิจกรรมของเธอได้เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย มุ่งเน้นไปที่การให้ความช่วยเหลือกิจกรรมเบื้องหลัง รวมถึงการให้การสนับสนุนด้านการเคลื่อนย้ายและการเงินสำหรับนักกิจกรรม ระหว่างการประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยระดับมวลชน

ภาคผนวก 2: จดหมายจากภาครัฐ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้รับการตอบกลับจากหน่วยงานรัฐ ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงยุติธรรม ในวันที่ 19 24 และ 29 เมษายน 2567 ตามลำดับ

Ministry of Foreign Affairs' response to Amnesty International's Findings on Technology-facilitated gender-based violence (TfGBV) against women and LGBTI human rights defenders in Thailand

It is unfortunate that Amnesty International (AI) has **restricted constructive and meaningful engagement with the government sector** before the launch of this report. The letter from Amnesty International (AI) was dated 3 April 2024 and received days afterwards. AI expected a response by 19 April 2024, which is two days after the long Songkran holiday in Thailand. For Amnesty International's report to be balanced and credible, views of all stakeholders, including government agencies, should be taken into account. All stakeholders should be given equal opportunities and sufficient time to respond, provide feedbacks and information.

The report **selectively mentioned allegations** that questioned Thailand's commitment to the rights of women and girls, LGBTI and human rights defenders. This is misleading as Thailand has continued to demonstrate its commitment to advance the rights of women and girls, LGBTI, as well as human rights defenders. These groups have continuously been identified as our priority groups in the **National Human Rights Plan**. Human Rights Defenders are among the priority groups in the 1st and 2nd **National Action Plan on Business and Human Rights**. The progress on the **draft Act on Equal Marriage** also clearly demonstrates Thailand's strong commitment to advance the rights of LGBTI. A number of interested CSOs participated in the discussion and deliberation of the draft by the Thai Parliament.

The **Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017)** contains provisions on the protection of Thai citizens **from discrimination and violence**. Section 71, in particular, specifies that the State provides protection to children, women, the elderly and the marginalized from violence or unfair treatment, as well as treatment, rehabilitation and remedies to injured persons. Accordingly, Thailand has established mechanisms to provide essential services and support

for victims of gender-based violence, including legal assistance and social support.

The enactment of the **Gender Equality Act in 2015, which is selectively criticised by Amnesty International**, was, in fact, an important milestone in providing a legal basis for the protection of all persons against gender-based discrimination. A number of mechanisms have also been established under this Act, including the Committee on the Determination of Unfair Gender Discrimination, which has so far received 67 complaints, almost 75 percent of which were related to LGBTI.

With regard to **the use of pegasus spyware**, there has not been any proven evidence as to which government agency has utilized the spyware. It should be stressed that according to **the Computer-Related Crime Act B.E. 2550 (2007)**, those who illegally accesses to a computer system that has specific security measures and such security measures are not intended for his/her use, shall be liable to imprisonment and/or fine punishment.

Regarding **online smear campaign through the website, pulony.blogspot.com, and judicial remedies**, no causal linkage has been proved that state actors had carried out such operations. In fact, in a lawsuit at the Bangkok Civil Court, whereby human rights defenders alleged that the Office of the Prime Minister (which oversees the Internal Security Operation Command: ISOC) and the Royal Thai Army (RTA) arranged or permitted an online smear campaign and a disinformation campaign against them, through the website pulony.blogspot.com, the Court carefully and thoroughly deliberated and considered this allegation before dismissing it for absence of proof that the website was affiliated with ISOC or RTA. The Secretary-General of ISOC also gave a press interview stating that the website was not part of any state agency, but it has been monitored and placed on the watchlist of ISOC. In addition, the **Computer-Related Crime Act B.E. 2550 (2007)** criminalizes online input of distorted or false computer data that is likely to cause damage to the general public or to another person as well as online import of pictures of another person

which have been electronically edited or modified in a manner which is likely to impair the reputation of that other person, to expose that other person to hatred, contempt or humiliation. Victims of such online attacks can file complaints and report the case with inquiry officials under the Act.

It is important to emphasize that all human rights defenders, including women and LGBTI, have **access to the justice system**, including the **right to file lawsuits** under relevant laws and **the right to appeal** the case to the Court of Appeal.

*****

No: MOJ 0401/4721

The Ministry of Justice,
Chaeng Watthana Rd, Laksi,
Bangkok 10210

29 April 2024

Subject: Amnesty International's findings on technology-facilitated gender-based violence against women and LGBTI human rights defenders in Thailand

To: Deputy Regional Director on Research (East Asia and Southeast Asia and the Pacific Regional Office Amnesty International)

Reference: Amnesty International Letter No. TG ASA 39/2024.5378 dated 3rd April 2024

Kindly refer to the letter by Amnesty International that requests a response from the Ministry of Justice based on the report documenting experiences of women, lesbian, gay, bisexual, transgender, and intersex (LGBTI) human rights defenders in Thailand who have encountered Technology-Facilitated Gender-Based Violence (TFGBV). Details are as you are aware of.

The Ministry of Justice would like to keep you informed of the Ministry of Justice's work to protect and provide assistance to human rights defenders as follows:

1. Regarding the policy:

Human rights defenders are one of the main priority groups under the fifth National Human Rights Plan (2023-2027) and considered one of the second phase of the National Action Plan on Business and Human Rights (2023-2027). Both plans are considered national human rights policy frameworks under which every agency has the responsibility to materialise into substantive outcomes. The focus is given to: 1) The ratification of International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance (ICPPED) 2) The development of laws, measures, or mechanisms to protect human rights defenders 3) Building the right understanding about the role of human rights defenders 4) Encouraging mediation based on the 2019 Dispute Mediation Act and 5) Providing remedy as appropriate.

2. Regarding the law:

1) The amendment of the 2003 Witness Protection Act and its 2021 Amending Act (No.2) were announced in the Royal Gazette on 26th August 2022 and have been effective from 24th November 2022. The laws referred to extended protection to the whistleblower and the informant of criminal offence so that their safety is guaranteed, the treatment is appropriate, and they are compensated as deemed necessary by the state. This is another measure to protect human rights defenders and to prevent strategic lawsuit against public participation.

2) The 2022 Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act was promulgated and has been effective from 22nd February 2023. The law referred defines offence and sentence of an act of torture, inhumane cruelty, or degradation of human dignity, and enforced disappearance as well as the measure to protect and prevent the offence, the measure to provide remedy to the injured party, and other relevant measures. The committee mechanism to regulate policy and monitor the overall situation has been established under the framework of the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment and the International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance. This is to enhance protection of citizens which include human rights defenders.

3. Regarding the operation:

1) The promotion of access to justice via services of the Ministry of Justice such as legal assistance either by grievance mechanism, legal consultation, the promotion of alleged offender's rights in the criminal investigation, dispute mediation, witness protection, and remedies for victims of crimes. This is to help solve problems and facilitate justice for citizens to have a convenient, swift, comprehensive, equitable, and low-cost access to justice, and to exercise their equal rights before the justice system.

2) The continual knowledge dissemination about the role of human rights defenders to every sector ranging from hosting meetings, training sessions, seminars, and publication of public relations products so that every sector has the understanding about the role of human rights defenders. This includes coordination between entities as well.

3) The study of the implementation of guidelines to protect human rights defenders and the guidelines to improve the laws and measures to enhance the efficiency in preventing strategic lawsuit against public participation, together with United Nations Development Programme (UNDP).

4) The dispatch of the Rights and Liberties Protection Department officers to observe cases relevant to human rights defenders.

Please be informed accordingly.

Yours sincerely,

(Mrs. Pongsawat Neelayothin)
Permanent Secretary of the Ministry of Justice

Rights and Liberties Protection Department
Tel.: 09 5457 9538 (Chattraphon)
Email: chattraphon.d@rlpd.go.th

No: Nor Ror 0105.5/42928

The Office of the Permanent Secretary,
the Prime Minister's Office
Government House Bangkok 10300

24 April 2024

Subject: Recommendations regarding the protection of women and LGBTI human rights defenders
from technology-facilitated gender-based violence
To: Ms. Montse Ferrer
Reference: Your letter of request dated 3rd April 2024

In the letter of request referenced above dated the 3rd of April 2024, you have proposed recommendations regarding the protection of women and LGBTI human rights defenders from technology-facilitated gender-based violence. Details are as you are aware of.

The Office of the Permanent Secretary, the Prime Minister's Office has forwarded the matter to the Ministry of Justice, Ministry of Digital Economy and Society, and the Royal Thai Police to be informed for further consideration.

Please be informed accordingly.

Yours sincerely,

(Mrs. Naline Mahakhandha)

Acting Director of the Public Service Center
Office of the Permanent Secretary, the Prime Minister's Office

Public Service Center

Tel.: 02 283 1271 Government Hotline: 1111

Fax: 02 283 4525. Email: ccc_opm@opm.go.th

Subject no.: Nor Ror 01670001776

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล
เป็นขบวนการขับเคลื่อนระดับโลก
เพื่อสิทธิมนุษยชน
ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับคนหนึ่งคน
เท่ากับเกิดขึ้นกับเราทุกคน

ติดต่อเรา

info@amnesty.or.th

02-513-8745 หรือ 02-513-8754

คุยกับเราได้ที่นี่

AmnestyThailand

AmnestyThailand

“อันตรายเกินกว่าจะเป็นตัวเอง”

ความรุนแรงในโลกดิจิทัลและการปิดปากนักกิจกรรมผู้หญิง และผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

รายงานฉบับนี้ออกเล่าเรื่องราวของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงและ LGBTI ในประเทศไทย ผู้นำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการทำกิจกรรมการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนอย่างสงบสุข ในเวลาที่พื้นที่พลเมืองกำลังลดน้อยลงเรื่อยๆ ตั้งแต่รัฐประหารในปี 2557 โดยรายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของแคมเปญ Protect the Protest (ปกป้องสิทธิในเสรีภาพการชุมนุม) ซึ่งเป็นแคมเปญเรื่อธงของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล โดยนักปกป้องสิทธิฯ เหล่านี้ต้องประสบพบเจอกับความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ผ่านการใช้เทคโนโลยี (TfGBV) ไม่ว่าจะเป็นการพุ่งเป้าสอดแนมทางดิจิทัลและการคุกคามในโลกออนไลน์

รายงานฉบับนี้ยังได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบ TfGBV ที่ส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ทำให้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนผู้หญิงและ LGBTI ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งในท้ายที่สุด TfGBV ก็บังคับให้ผู้หญิงและ LGBTI ต้องจำกัดหรือยับยั้งเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบของพวกเขา ผลักให้พวกเขาออกจากพื้นที่พลเมืองและปิดกั้นเสียงที่พึงมี